อุตตานํ อุปมํ กเร
มหาวิทยาลัยมหิดล
สำนักหอสมุด

26 ก.ค. 2538

อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองของ สมาน กาญจนะผลิน

The Influence of Western Culture on the modern compositions of Saman Kanchanaphalin

อภินันทนาการ
จาก
ศิษย์เก่าวิทยาลัย ม.มหิดล
บรรจง ชลวิโรจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2538

ว.พ
ม141ต
2538

35776

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของ

สมาน กาญจนะผลิน

บรรจง ชลวิโรจน์

ผู้วิจัย

พูนพิศ อมาตยกุล, พ.บ. , M.A. , ศศ.ด.(กิตติมาศักดิ์)

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

สุกรี เจริญสุข , กศ.บ. , D.A. (Music)

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดวงพร คำนูณวัฒน์, นศ.บ. , M.A.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

มันตรี จุลสมัย, พ.บ. , Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

อภิญญา บัวสรวง, ศศ.บ., M.A.

ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร

สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของ

สมาน กาญจนะผลิน

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

วันที่ 24 พฤษภาคม 2538

....

บรรจง ชลวิโรจน์

ผู้วิจัย

....

พูนพิศ อมาตยกุล, พ.บ. , M.A. , ศศ.ด.(กิตติมาศักดิ์)

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

....

ดวงพร คำนูณวัฒน์, นศ.บ. , M.A.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

....

สุกรี เจริญสุข , กศ.บ. , D.A. (Music)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

....

มันตรี จุลสมัย, พ.บ. , Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

....

คุณหญิงสุริยา รัตนกุล , อ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 1) Ph.D.

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายบรรจง ชลวิโรจน์
วัน เดือน ปี เกิด	11 เมษายน พ.ศ. 2494
สถานที่เกิด	จังหวัดระนอง ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ,พ.ศ.2519 - 2520: การศึกษาบัณฑิต (ดุริยางค์ศาสตร์) มหาวิยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2532 - 2538 : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	พ.ศ. 2515 - ปัจจุบัน : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่ง : อาจารย์ 2 ระดับ 6

Copyright by Mahidol University

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง "อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองของ สมาน กาญจนะผลิน" นี้ ได้รับคำแนะนำ และความอนุเคราะห์ เป็นอย่างดียิ่ง จนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากบุคคลที่ผู้ศึกษามิลืมเลย และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ในที่นี้ ดังนี้

ครูสมาน กาญจนะผลิน และครอบครัว
รองศาสตราจารย์นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร คำนูณวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกรี เจริญสุข
อาจารย์วชิราภรณ์ วรรณดี
อาจารย์อดุลย์ วงศ์แก้ว

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่เป็นกำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดมา จนสามารถฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายไปได้

บรรจง ชลวิโรจน์

Copyright by Mahidol University

ชื่อวิทยานิพนธ์	อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของ สมาน กาญจนะผลิน
ผู้วิจัย	บรรจง ชลวิโรจน์
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	
	พูนพิศ อมาตยกุล, พ.บ., M.A., ศศ.ด.(กิตติมศักดิ์)
	ดวงพร คำนูณวัฒน์, นศ.บ., M.A.
	สุกรี เจริญสุข, กศ.บ., M.M.E., D.A.(Music)
วันที่สำเร็จการศึกษา	24 พฤษภาคม พ.ศ. 2538

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน ฉบับนี้ ใช้วิธีการศึกษาโดยทำการสัมภาษณ์ตัวศิลปินผู้เป็นเจ้าของเรื่องนี้โดยตรง ผนวกด้วยการสัมภาษณ์ของศิลปินเพลงผู้ใกล้ชิด และการรวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษาเหล่านั้นมารวบรวมจัดแบ่งประเภทของงานและวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีทางสังคมวิทยา จิตวิทยา และดนตรี พบว่าสมาน กาญจนะผลินเป็นศิลปินนักประพันธ์เพลงและเป็นนักดนตรีที่มีความพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ ปฏิภาณ และความเฉลียวฉลาดในการที่จะนำวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกให้เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดนตรีของไทยได้อย่างสนิท (Assimilation) มีผลงานเป็นที่นิยมในสังคมไทยทุกระดับชั้นตลอดระยะเวลายาวนานกว่า 50 ปี จนได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

อิทธิพลวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกได้หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทย ในระยะที่สมาน กาญจนะผลินเข้าสู่วัยหนุ่ม อันเป็นระยะที่มีโอกาสสูงที่จะได้สัมผัสดนตรีตะวันตกโดยเป็นผู้ร่วมบรรเลงอยู่ในวงดนตรีที่ใช้เครื่องดนตรีตะวันตก ทั้งในส่วนราชการและในส่วนที่ต้องไปทำงานเพื่อหารายได้เป็นการเลี้ยงชีพ ความที่เป็นผู้มีพื้นฐานดนตรีไทยเดิมมาจากตระกูลอันเก่าแก่ กอปรกับความแม่นยำในเพลงของไทยที่สั่งสมไว้มาแต่เล็กรวมกับความเข้าใจอันลึกซึ้ง และความเป็นผู้มีอัจฉริยะคิดเร็ว ทำเร็ว แล้วทำได้ดีเป็นที่พอใจของบรรดาผู้ร่วมงาม ผู้ฟังผลงานเพลง จึงทำให้มีโอกาสเหนือกว่าศิลปินเพลงคนอื่น ๆ ทั้งในด้านการบรรเลงเดี่ยว การบรรเลงรวมวง การเป็นหัวหน้าวง และการร่วมงานกับศิลปินเพลงคนอื่น ๆ เกิดโยงใยงานศิลปะดนตรีอย่างกว้างขวาง โดยใช้เวลาสั่งสมวิทยาการและผลิตผลงานทางดนตรีอย่างต่อเนื่องโดยไม่เคยหยุดคิดและหยุดทำเลยตลอดเวลา 50 ปี

Copyright by Mahidol University

ผู้วิจัยสามารถสรุปแบ่งชีวิตและงานของศิลปินผู้นี้ออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ยุคประมวลความคิด (2487-2492) ซึ่งเริ่มงานประพันธ์เพลงสากลตามรูปแบบของฝรั่งแล้วไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงเข้าสู่ยุคที่ 2 คือ ยุคแห่งการทดลอง (2493-2505) ซึ่งเป็นการนำเอาแนวคิดและเนื้อหาสาระจากดนตรีดั้งเดิมของไทยเข้ามาผสมผสานกับดนตรีสากลจนเริ่มมองเห็นความสำเร็จเมื่อรวมกับการปรับภาษาที่ใช้ในบทร้องให้เข้ากับยุคสมัย ผนวกกับการนำจังหวะดนตรีใหม่ ๆ ซึ่งเป็นหัวใจดึงดูดความนิยมในดนตรีตะวันตกของประชาชนในยุคที่รัฐบาลสนับสนุนดนตรีสากล ให้เข้ามาผสมผสานในเพลงไทยสากล ความสำเร็จในขั้นนี้จึงนำไปสู่ชีวิต

Copyright by Mahidol University

Thesis Title The Influence of Western Culture on the modern compcstions of Saman Kanchanaphalin

Name Bunjong Cholviroj

Degree Master of Arts (Cultural Studies)

Thesis Supervisory Committee

Poonpit Amatyakul ,M.D., M.A. ,Ph.D. (Honourary Doctorate Degree)

Duangporn Kamnoonwat , B.A., M.A.

Sugree Charoensook, B.Ed.,M.M.E.,D.A.(Music)

Data of Gradution 24 May B. E. 2538 (1995)

ABSTRACT

The study on " Life and Works of Saman Kanchanaphalin (1922-present), a great music composor and performer of the nation , was carried out with special attention on the influences of the western musical culture upon his compositions, which are in the style of Pleng Thai Sakol (Thai Pop Music of the Western Style)

Collection of data were done from interviewing the artist himself and several music artists who had worked closely with him, plus informations from several books , printed matters and records related to the work and life of this musician. Analysis of his works,and results from interviews found that, Saman is a very fine and intelligent artist who owned lot of knowledge as well as skills in Thai traditional and Thai classical music which he learned and practice with his father and brother at home, when he was young till the age of 18 years old.

During the age of 18-30, he practiced western music both at the national orchestra of the fine arts department and joined with several music bands at night time , playing the popular western music at several bars and night clubs in Bangkok area. Saman was a very famous trumbet and xylcphone player for both the classical band and as well as jazz band. He started to compose Thai pop songs in the year 1954

Copyright by Mahidol University

During his young life (1940-19570) ,the political and social situations under the command of Field Marshall Pibul Songkram which led to the "westernization" of Thailand. This situation had induced Saman to become full time western musician both in the capacity of government official and a free lance musician, he became the leader of the popular music band , later he owned a pop band " Karnchanasilapa" in the year 1954 that forced him to compose more Thai pop songs. For over 40 years,Saman finally composed, and made musical arrangements of more than 2000 pieces and became an outstanding composor of the nation. His songs were well love by listeners and thousand of them were recorded on discs, films, tapes and many songs were well used in the national ceremonies throughout the nation.

The evolution of song writing of Saman has changed significantly according to the concept of acculturation and forms.The evolution of his styles can be summarised as follows:

1. The first period (1944-1949) : Writing of Thai pop songs in western idioms, with little success.

2. The second period (1950- 1962) : Writing of Thai pop songs with the introduction of improvisations into Thai melodies. He began to use some basic melodies from Thai traditional songs in his new compositions.Many of his songs started to be werll accepted by the audiences.

3. The third period (1960 - present) : Writing of Thai pop songs with distinct evidence of acculturation of Thai and western cultures. Saman used his knowledge , skills ,wisdom and adaptation techniques in his new Thai pop songs with great success.

Saman has been one of the few who has become highly successful both as a musician and a composer.whose works has been accepted and popularised for half a century as followed:

1. His being one of the finest trumpeter whose works include solo and orchestral works, and also one of the finest xylophonist,His trumpet and xylophone albums are still extant.

2. His being a versatile and a popular composer. His works include patriotic songs,pomp and circumstance songs ,children songs,religious promotion

Copyright by Mahidol University

songs, advertisement spots,school and institution songs,incidental music to motion picture and television, and period songs.

3. His being competent in arranging and orchestration. His works include Sankeet Prayukt , and vocal music.

4. His being chosen as an instructor for the Princess Sirintorn Maha Chakri in trumpet and xylophone.

5. His being receipient of several awards such as The Golden Record Award (3 Times). The golden Antenna. The highest Award being " Music Laureate" in the field of Performance Art of Thai popular Song in 2531.

Saman's compositions can be classified into 12 categories of which researchs should be carried out at several areas in future.

Copyright by Mahidol University

สารบัญ

	หน้าที่
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
บทที่	
1. บทนำ	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	8
ขอบเขตในการศึกษา	8
วิธีดำเนินการศึกษา	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	10
นิยามศัพท์เบื้องต้น	10
2. ชีวะประวัติของสมาน กาญจนะผลิน	12
ครอบครัว "กาญจนะผลิน"	12
การศึกษาอบรมเบื้องต้น	13
การสมรส และชีวิตครอบครัว	14
ชีวิตและการฝึกฝนงานด้านดนตรี	15
สมาน กาญจนะผลิน กับหน้าที่นักดนตรี	21
สมาน กาญจนะผลิน กับหน้าที่นักแต่งเพลง	31
ผลงานการประพันธ์เพลงที่ใช้บริการสังคม	39
รางวัลเกียรติยศ	43
อุปนิสัยส่วนตัว และในหน้าที่การงาน	45
งานด้านอื่น ๆ	49
3. อิทธิพลทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน	52
สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับครอบครัว การเรียนดนตรีทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียนนาฏดุริยางค์ การปฏิบัติงานกับผู้ร่วมอาชีพดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับอุปนิสัยใจคอ บุคลิกภาพในความเป็นนักดนตรีของสมาน กาญจนะผลิน	52

Copyright by Mahidol University

สภาพสังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2483 - 2518 ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการดนตรีไทย และมีผลต่อความเจริญเติบโตในหน้าที่ และผลงานดนตรีของสมาน กาญจนะผลิน 63
4. อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน 87
อิทธิพลของดนตรีตะวันตกในการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน 89
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นประมวลความคิด 90
ระยะที่ 2 ระยะแห่งการทดลอง 102
ระยะที่ 3 ระยะแห่งการวางรูปแบบ 116
5. ผลสรุปการศึกษาชีวิตและผลงานดนตรีของนายสมาน กาญจนะผลิน 124
บรรณานุกรม 132
ภาคผนวก 136

Copyright by Mahidol University

สภาพสังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2483 - 2518 ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการดนตรีไทย และมีผลต่อความเจริญเติบโตในหน้าที่ และผลงานดนตรีของสมาน กาญจนะผลิน 63
4. อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน 87
อิทธิพลของดนตรีตะวันตกในการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน 89
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นประมวลความคิด 90
ระยะที่ 2 ระยะแห่งการทดลอง 102
ระยะที่ 3 ระยะแห่งการวางรูปแบบ 116
5. ผลสรุปการศึกษาชีวิตและผลงานดนตรีของนายสมาน กาญจนะผลิน 124
บรรณานุกรม 132
ภาคผนวก 136

Copyright by Mahidol University

บทที่ 1
บทนำ

ดนตรีเป็นกระจกสะท้อนจิตภาพของมนุษย์ชาติ มนุษย์ไม่ว่าชาติใด วัฒนธรรมใด ย่อมสร้างภาพลักษณ์แห่งดนตรีประจำกลุ่มของตน มีรูปลักษณ์ของจิตวิญญาณและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของสังคมนั้นสอดใส่ไว้ในดนตรีนั้นด้วย สังคมไทยมีวิวัฒนาการของดนตรีมาอย่างต่อเนื่องแต่บรรพกา ล ได้สร้างรูปลักษณ์ของตนเองขึ้นรวมทั้งประสมประสานขานรับกับวัฒนธรรมของชาติพันธมิตรใกล้เคียงในภูมิภาคเอเชียด้วยกัน และยังรับวัฒนธรรมดนตรีจากชาติในภูมิภาคตะวันตกมาผสมผสานกับดนตรีของไทย นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 24 จนถึงปัจจุบัน ดนตรีของไทยจึงมีหลายหลากมากแบบ โดยเฉพาะส่วนที่ผสมผสานกับดนตรีตะวันตกนั้น ได้เกิดเป็นดนตรีอย่างใหม่ขึ้นในประเทศไทย เดิมเรียกว่าเพลงฝรั่งหรือเพลงอย่างฝรั่ง ต่อมาได้ถูกขนานนามว่า “ดนตรีไทยสากล” (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี จอมพลป. พิบูลสงคราม 2482) เหตุที่เรียกเพลงประเภทนี้ว่าเพลงไทยสากลก็เพราะมีท่วงทำนองผสานกันระหว่างดนตรีของไทยแต่เดิมผสมเข้ากับดนตรีแบบของชาวตะวันตกซึ่งเป็นสากลนิยม ชื่อเพลงประเภทนี้จึงใช้คำว่าเพลงไทยสากลมาตั้งแต่ครั้งนั้น ได้รับความนิยมในฐานะเป็นสิ่งสันทนาการในชีวิตประจำวันที่ทุกคนอาจบรรเลง ขับร้องได้โดยง่าย จึงเป็นที่นิยมสืบกันมา นอกจากนี้ยังใช้ดนตรีหรือเพลงประกอบร่วมในกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานพิธี และงานประเพณีทั้งรัฐ และประชาชน มักใช้ดนตรีสากลเหนี่ยวนำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและหรือใช้เป็นการรวมพลังสร้างเอกลักษณ์ของความเป็นชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมไทยอีกนัยหนึ่งได้

ในบรรดาเพลงไทยสากลที่มักได้ยินบรรเลงและร้องกันเสมอ ๆ นั้น มีเพลงที่รู้จักนิยมขับร้องและบรรเลงติดต่อกันเป็นเวลากว่า 20 ปี จวบจนวันนี้ ก็ยังกระหึ่มไปทั่วโลกที่มีคนไทยพำนักอยู่ โดยเฉพาะในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ เพลงนี้ชื่อ “สดุดีมหาราชา” นั่นเอง ซึ่งมักจะใช้ขับร้องหรือบรรเลงในงานรัฐพิธีและ หรืองานพิธีที่ต้องการแสดงถึงความจงรักภักดีของปวงชนชาวไทยที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยเป็นเพลงที่ร้องกันได้ติดปากนับตั้งแต่บุคคลสำคัญในพระราชวงศ์ คณะรัฐบาล ข้าราชการ และสามัญชน โดยจะร้องกันต่อ ๆ มาด้วยความชื่นชม และมีอารมณ์ร่วมไปกับท่วงทำนอง และบทร้องที่มีความหมายอันยิ่งใหญ่ด้วยลีลาในจังหวะเพลงมาร์ช เมื่อติดตามสืบหาประวัติที่มาของเพลงนี้ก็ได้พบว่า ผู้ประพันธ์ทำนองและเรียบเรียงเสียงประสาน

Copyright by Mahidol University

เพลงสดุดีมหาราชานี้คือ "สมาน กาญจนะผลิน" ศิลปินแห่งชาติ สมาน กาญจนะผลินเป็นนักดนตรีที่มีฝีมือดีเด่น และความสามารถสูงในการประพันธ์เพลงไทยสากล มีชื่อเสียงโด่งดังในวงการดนตรีไทยสากลตลอดระยะเวลายาวนานกว่า 40 ปี ทั้งมีประวัติชีวิต และผลงานดนตรี ที่ชัดเจนและมีอิทธิพลต่อวงการดนตรีของไทยเป็นอย่างยิ่ง

สมาน กาญจนะผลิน ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงสดุดีมหาราชานี้ว่า (สมาน กาญจนะผลิน , สัมภาษณ์ . 2537)

> "...เพลงนี้ได้ประพันธ์ขึ้นมาเมื่อปี 2507 เพื่อประกอบในภาพยนต์ไทยเรื่องลมหนาว ซึ่งชรินทร์ นันทนาคร เจ้าของหนังต้องการใช้เพื่อให้คนยืนเมื่อหนังจบ โดยมีสุรัฐ พุกกะเวส และชาลี อินทรวิจิตร ร่วมกันแต่งเนื้อเพลงนี้ จนถึงปี 2514 ได้ใช้เพลงนี้เพื่อให้ศิลปินขับร้องหมู่ถวายหน้าพระที่นั่งในงานประกวดภาพยนตร์ตุ๊กตาทอง ทั้งใช้ร้องกันในกลุ่มนักเรียนและลูกเสือ ในช่วงเวลานี้ และคนไทยทั่วไป ในเวลาต่อมา ปี 2520 ผมได้รับโล่ห์เกียรติยศ จากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในฐานะผู้ประพันธ์ทำนองและเรียบเรียงเสียง ประสานเพลงสดุดีมหาราชา..."

อนึ่งเพลงนี้นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ได้กล่าวไว้ในการแสดงของศูนย์สังคีต ธนาคารกรุงเทพ จำกัด โดยเน้นถึงเพลงสดุดีมหาราชาว่า "...เพลงสดุดีมหาราชานี้ เป็นเพลงที่ร้องกันได้ในชนทุกหมู่เหล่าเป็นเพลงที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุข และปัจจุบันนี้ เพลงสดุดีมหาราชาไม่ใช่เพลงของครูสมานแล้วแต่เป็นเพลงของชาติ และประชาชนชาวไทยเสียแล้ว..." (พูนพิศ อมาตยกุล ศูนย์สังคีตศิลป์ การแสดงครั้งที่ 446 . 15 กรกฎาคม 2531) เพียงแต่เพลงสดุดีมหาราชาเพลงเดียวนี้ก็ได้เห็นถึงความสำคัญของสมาน กาญจนะผลินเป็นที่เด่นชัดแล้ว

เมื่อกล่าวถึงนักดนตรีสากลที่ฝีมือดีในการเป่าแตรทรัมเป็ต ระดับแนวหน้าของเมืองไทย ช่วงปี พ.ศ. 2491 - 2495 วงการดนตรีต้องเอ่ยนาม สมาน กาญจนะผลิน ซึ่งรับราชการในตำแหน่งนักดนตรีสากลของวงดุริยางค์สากล กองการสังคีต กรมศิลปากร ไม่ว่าจะเป็นการเป่าแตรทรัมเป็ตในวงดนตรีประเภทใดก็ตาม สมาน กาญจนะผลินจะบรรเลงได้ยอดเยี่ยมทั้งงานคลาสสิค และแจ๊ส ทั้งบรรเลงเดี่ยว และบรรเลงรวมวง จากสูจิบัตรการแสดงคอนเสิร์ตครั้ง

Copyright by Mahidol University

สำคัญ ๆ ที่กรมศิลปากรจัดขึ้นก่อน ปี พ.ศ.2500 ในระยะเวลานั้น สมาน กาญจนะผลิน จะได้รับหน้าที่ในการแสดงการบรรเลงเพลงเดี่ยวทรัมเป็ตเสมอ และเพลงที่แสดงนั้นนับได้ว่าเป็นเพลงที่ต้องใช้ความสามารถอย่างสูง เช่น Herfurth : Fantasia 'Alpine Echoes' Verdi : Grand March From Opera Aida, Arditi : Il Bacio (The diss Waltz), Schacffer : The post in the Forest , Clark : Trumpet Voluntary เป็นต้น แม้กับวงดนตรีแจ๊สชื่อดังจากต่างประเทศ เช่นวงเบนนี กู๊ดแมน ซึ่งเข้ามาบรรเลงฉลองรัฐธรรมนูญในประเทศไทยที่สวนลุมพินีในยุคนั้น สมาน กาญจนะผลิน ก็เคยร่วมแสดงด้วย มหาชนล้วนยอมรับในฝีมือในการบรรเลงของสมาน กาญจนะผลิน ที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่าสมาน กาญจนะผลิน เป็นศิลปินที่มีฝีมือยอดเยี่ยมสมควรแก่การศึกษาในชีวประวัติ และผลงานเป็นอย่างยิ่ง

รัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงครามได้เริ่มสนับสนุนให้คนไทยสนใจดนตรีสากลมาตั้งแต่ปี 2481 และได้เคยออกประกาศโดยมอบหมายให้ นายเฉลิม เศวตนันท์ เสนอบทความแนะนำให้คนไทยนำดนตรีอย่างเก่าของไทยมาผสมผสานกับดนตรีตะวันตก (เฉลิม เศวตนันท์ บทความทางวิทยุกระจายเสียงกรมโฆษณาการ ภาคผนวก) นับตั้งแต่นั้นมา ได้มีผู้พยายามผสมผสานดนตรีไทยกับดนตรีตะวันตกในหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น นำทำนองเพลงไทยเดิมมาประดิษฐ์เป็นเพลงไทยสากล อันได้แก่งานของ เรือโทมานิตย์ เสณะวีนิน นักแต่งเพลงประจำโรงถ่ายภาพยนตร์ศรีกรุง (ส. กาญจนาคพันธ์ เพลงหนังครั้งอดีต 2478) และงานของเอื้อ สุนทรสนาน กับ แก้ว อัจฉริยะกุล (วงดนตรีกรมโฆษณาการ 2483) แต่ก็ไม่ปรากฏว่าจะสามารถนำดนตรีทั้งสองประเภทมารวมบรรเลงในวงเดียวกันได้ จนถึงปี พ.ศ. 2493 - 2494 สมาน กาญจนะผลิน จึงได้ริเริ่มผสมวงดนตรีทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน และตั้งชื่อว่า "ดนตรีแบบสังคีตประยุกต์"

สง่า อารัมภีร์ (2508:11) ศิลปินแห่งชาติผู้เป็นนักประพันธ์เพลงไทยสากลเช่นเดียวกับ สมาน กาญจนะผลิน กล่าวชื่นชมงานส่วนนี้ว่า

> "...สังคีตประยุกต์ พูดกันให้เกร่อไปในหมู่นักเพลง และนักค้าเพลงเพราะว่าเพลงแบบนี้กำลังได้การต้อนรับเป็นอย่างดีจากประชาชน ในปี 2508 เพลงวิหคเหิรลม ซึ่งมาจากเพลงไทยเดิม ขายเป็นเทน้ำเทท่า วิทยุทุกสถานีเปิดกันทั้งวันยังกับเป็นเพลงที่เขาแต่งขึ้นเองยังงั้นแหละ สังคีตประยุกต์นี้ คือผลงานของ

Copyright by Mahidol University

สมาน กาญจนะผลิน สมานสร้างสังคีตประยุกต์ขึ้นเป็นชุดแรกในราว 10 เพลง โดยมีเพลงวิหคเหิรลม จำพราก นกเขาคู่รัก สัญญารัก ...”

ข้อมูลนี้แสดงว่าสมาน กาญจนะผลิน เป็นผู้มีความสามารถในการประยุกต์ดนตรี

นับตั้งแต่ ปี 2507 เป็นต้นมา นักประพันธ์เพลงนาม สมาน กาญจนะผลิน ได้กลายเป็นผู้ผลิตเพลงดังให้กับบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ บริษัทผู้ผลิตแผ่นเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้างแผ่นเสียงตรามงกุฎ (ถนนเจริญกรุง เชิงสะพานเหล็ก ใกล้เวิ้งนครเกษม) ได้ผลิตแผ่นเสียงซึ่ง สมาน กาญจนะผลิน เป็นทั้งผู้ควบคุมวง เป็นทั้งผู้เรียบเรียงเสียงประสาน รวมทั้งเป็นผู้ร่วมบรรเลงในวงด้วย เหนือไปกว่านั้น สมาน กาญจนะผลิน ยังได้ผลิตเพลงร่วมกับนักแต่งเพลงอื่น ๆ ตลอดจนคัดเลือกนักร้องรุ่นใหม่ ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักให้ได้มาขับร้องเพลงที่เขาประพันธ์ขึ้น จนประสบความสำเร็จเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมากมายหลายคน เช่น สุเทพ วงศ์กำแหง ธานินทร์ อินทรเทพ ลินจง บุนนากรินทร์ เหล่านี้ได้อาศัยผลงานของสมาน กาญจนะผลิน จนเจริญเติบโตเป็นนักร้องมีชื่อประดับวงการบันเทิงไทยสืบต่อมา แสดงว่า สมาน กาญจนะผลินเป็นผู้สร้างศิลปินเพลงให้แก่วงการดนตรีของชาติไทย

ในปี 2525 สมาน กาญจนะผลิน ได้เขียนเล่าอารมณ์ของเพลงที่ประพันธ์ไว้ทั้งสิ้นมากกว่า 2,000 เพลง และคุณค่าของเพลงไว้ในบทความชื่อ “ดนตรีกับวิญญาณ” ตอนหนึ่งว่า

> “...ถ้าเรามีความรัก ความเกลียด ความโกรธ ความเสียใจ ความเจ็บช้ำน้ำใจ ความปวดร้าวเศร้าสร้อยทุกข์ระทมเราไม่สามารถจะสอดใส่ความรู้สึกของเราลงไปในคำพูดหรือตัวหนังสือได้ดีเท่ากับสอดใส่ลงไปในบทเพลง และเสียงดนตรี ภาษาดนตรีเท่านั้นที่สามารถจะถ่ายทอดความรู้สึกซึ่งมีวิญญาณออกมาสู่ผู้ฟังได้อย่างประทับใจ เช่น เพลงปลุกใจ ที่ทำให้คนรักชาติ ทำให้มีความสามัคคี หรือทำให้มีความโกรธเกลียดชังต่อศัตรูถึงเราจะบรรยายออกมาเป็นคำพูดให้ดีอย่างไร ก็ไม่สามารถจะเร่งเร้าความรู้สึกของคนฟังให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเกลียด ความโกรธได้อย่างเต็มที่ บทเพลงทั้งเนื้อร้องและทำนองเพลง การเรียบเรียงเสียงประสาน เครื่องดนตรี นักร้องถ้าบรรเลงให้ถึงขนาดและร้องให้ดีจริง ๆ แล้วเพลงนั้น สามารถจะทำให้คนทั้งชาติเกิดความสามัคคี รักชาติ หรือ

Copyright by Mahidol University

เกิดความรู้สึกอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ซึ่งใช้เวลาไม่มากเท่าไหร่ก็สามารถสร้างความรู้สึกให้เกิดขึ้นตามความต้องการได้..."

(ยาสูบ 2525 : 33 - 34) ที่กล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า สมาน กาญจนะผลิน เป็นศิลปินโดยแท้ ซึ่งมีความเข้าใจลึกซึ้งถึงวิญญาณแห่งดนตรี รวมทั้งมีความมั่นใจว่าว่าตนเองนั้นสามารถที่จะปลุกให้ตัวโน้ตแต่ละตัวที่มีพลังที่จะกระตุ้นให้เกิดการสะเทือนต่อความรู้สึกของผู้ฟังเพลงได้ ซึ่งจะตรงกับลักษณะที่กล่าวว่า "ศิลปินคือผู้สร้างงานศิลปะซึ่งเมื่อมนุษย์เสพศิลปะนั้นแล้วทำให้เกิดการสะเทือนใจ เราจึงจะเรียกผู้ผลิตผลงานนั้นว่าเป็นศิลปิน" (มนตรี ตราโมท , สัมภาษณ์ . 2533)

ในปีพ.ศ. 2532 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 87 - 90) ได้ประมวลผลงานเพลง และกล่าวถึงความสามารถอันเยี่ยมยอดในการผสานดนตรีไทยกับดนตรีสากลเข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดีว่า

"...นายสมาน กาญจนะผลินได้เป็นผู้ประสานรอยเชื่อมระหว่างดนตรีไทยเดิมและดนตรีสากล หากนำเพลงที่สมาน กาญจนะผลิน ผลิตขึ้นจากทำนองไทยเดิมมานับกันแล้วไม่มีนักแต่งเพลงคนใดใช้เพลงไทยเหล่านี้ได้มากมายหลายแง่หลายมุมเท่ากับสมาน กาญจนะผลิน ซึ่งปฏิบัติมานานนับได้หลายสิบปี ความหลากหลายในรูปแบบที่นำมาใช้ในผลงานการประพันธ์เพลง ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนหลายประเภท และนับจำนวนได้มากกว่า 2,000 เพลง เป็นที่น่าสังเกตว่าผลงานดังกล่าว เป็นผลงานที่มีคุณภาพสูง และประกันความสำเร็จอย่างมากซึ่งเป็นที่ยอมรับของมหาชนโดยทั่วไป..."

ดังได้จำแนกผลงานการประพันธ์ทำนองเพลงประเภทเพลงขับร้อง ได้ดังนี้

1. เพลงไทยสากลในแนวลูกกรุง ส่วนใหญ่ชอบประพันธ์เป็นเพลงรัก หวานปนเศร้า อันเป็นแนวเพลงที่สร้างชื่อเสียงให้กับ สมาน กาญจนะผลิน และยังสร้างนักร้องให้มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นจำนวนมาก นับได้ว่า สมาน กาญจนะผลิน เป็นผู้นำในการประดิษฐ์เพลงไทยสากลประเภทขับร้องโดยใช้ทำนองเพลงไทยเดิมของเก่าเป็นตัวตั้ง แล้วปรับปรุงลีลาจังหวะ และการประสานเสียงให้เป็นแนวเพลงแบบสากล โดยสรรหานักร้อง และนักประพันธ์คำร้องที่เหมาะสม

Copyright by Mahidol University

รวมทั้งเป็นต้นคิดเนื้อหาสาระของบทเพลงให้กลมกลืนกับแนวทำนองเพลงที่ประพันธ์ขึ้น เพลงที่ประสบความสำเร็จเช่น เพลงกลิ่นเนื้อนาง เพลงใจพี่ เพลงเพียงคำเดียว เพลงรักคุณเข้าแล้ว เพลงรักหนักใจ เพลงวิหคเหิรลม เพลงหยาดเพชร เพลงพรพี่ เพลงลูกกำพร้า ฯลฯ

2. เพลงไทยสากลในแนวลูกทุ่ง สมาน กาญจนะผลิน ได้ผลิตเพลงลูกทุ่งแท้ ๆ และกึ่งลูกทุ่งที่ไพเราะเป็นที่รู้จักคุ้นเคยในหมู่ชนทั่วไป เพลงกึ่งลูกทุ่งรุ่นแรกเช่น เพลงท่าฉลอม เพลงแสนแสบ นักลูกทุ่งรุ่นปัจจุบันเช่น เพลงไอ้หนุ่มรถอีแต๋นของยอดรักสลักใจ ชุด "ของขวัญให้แฟน" ของสายัณห์ สัญญา ชุด "พ.พ.ช.(พังเพราะแชร์)" ของบุญธรรม พระประโทน ทำดนตรีในแบบสังคีตประยุกต์ ฯลฯ

3. เพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจและเพลงเคารพ งานชิ้นเอกของสมาน กาญจนะผลิน คือเพลงสดุดีมหาราชา เพลงสดุดีสมเด็จพระยุพราช เพลงเทิดพระเกียรติปิยมหา

4. เพลงสำหรับเด็ก และเพลงส่งเสริมจริยธรรม เพลงสำหรับเด็กแต่งขึ้นเพื่อ ส่งเสริมให้เด็ก ๆ รักเรียนและอบรมสั่งสอนกุลบุตรธิดา ใช้ทำนองเพลงสนุกสนานดังเช่น เพลง ก.ไก่ ดิสโก้ นอกจากนี้มี เพลงสวัสดีคุณครู เพลงสวัสดีคุณพ่อ คุณแม่ เพลงฉันรักบ้านฉัน และเพลงมาสนุกเพื่อสุขภาพ ฯลฯ

5. เพลงส่งเสริมพระพุทธศาสนา ได้แต่งให้แก่เปรียญธรรมสมาคม มี 2 ชุด ชุดที่ 1 : เพลงสำคัญทางพระพุทธศาสนาไม่น้อยกว่า 30 เพลง และชุดที่ 2 : ธรรมธารา เช่น เพลงพระรัตนตรัย เพลงกรรมดี - กรรมชั่ว เพลงเมตตาธรรมค้ำจุนโลก ฯลฯ

6. เพลงสำหรับนักเรียนกลุ่มลูกเสือ และอนุกาชาด นอกจากจะแต่งเพลงให้แก่ลูกเสือ เนตรนารีกว่า 100 เพลงแล้ว ยังจัดทำเพลงเหล่านี้ขึ้นเป็นเพลงชุดสำหรับการละเล่นในพิธีการต่าง ๆ เช่น แค้มป์ไฟ ฯลฯ มีอาจารย์สวัสดิ์ เฟื่องฟูแต่งคำร้องเช่น เพลงพลังใจ วันนี้สุขใจ ผักตบ เบญจศีลเบญจธรรม เนตรนารี ไตรรงค์ธงชัย คนเกียจคร้าน เพลิดเพลินใจ เรามาอยู่ค่าย ผลบุญสุขสันต์ ฝึกกายบริหาร ฟ้อนกาชาด หลักการกาชาด ขอขอบพระคุณ ฝึกตน ซ่อมาลี ฯลฯ

Copyright by Mahidol University

7. เพลงสถาบัน ได้แต่งเพลงให้แก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไว้มากมาย อาทิ "เพลงโรงเรียน" และ "เพลงสถาบัน" ของโรงเรียนสตรีประเทืองวิทย์ สุโรจน์วิทยา พณิชยการพระนครหลักเมือง (มหาสารคาม) บางแคประถมวิทยา เซนคาเบรียลรำลึก คืนสู่เหย้าเซนคาเบรียล สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ฯลฯ

8. เพลงโฆษณาได้แต่งทำนองเพลงโฆษณาให้แก่บริษัทห้างร้านต่างๆ ไว้หลายเพลง เพลงแรกคือ เพลงโฆษณาสุราอัมราวิสกี้ ยากุมารอ้วนพี ยาหอมทรงโปรด วันน็อคนาฬิกาเฟลก้า ไบรครีม สุราโรบินฮู๊ด ทองเซ่งเฮงหลี ฯลฯ

9. เพลงประกอบภาพยนตร์และโทรทัศน์หลายเรื่องรวมแล้วมากกว่า 250 เพลง เช่น เพลง "พระรัตนตรัย" เพลง "สดุดีปิยะมหาราช" และเพลง "ลูกทาสเมืองใต้" เมื่อปี พ.ศ. 2507 เพลง "กตัญญู" ในภาพยนตร์เรื่องลูกพยัคฆ์ เมื่อปี พ.ศ. 2508 เพลง "น้องทราย" ในภาพยนตร์เรื่อง ในม่านเมฆ เมื่อปี พ.ศ. 2508 เพลง "หนาวตัก" ในภาพยนตร์เรื่องดัชนีนาง เมื่อปี พ.ศ 2535 และเพลงละครโทรทัศน์เช่น เพลง "ปลาบู่ทอง" ในละครเรื่องปลาบู่ทองของไทย T.V.4 เพลง "มะกอกสามตะกร้า" ในภาพยนตร์เรื่องมะกอกสามตะกร้าของไทย T.V.9 และเพลงละครโทรทัศน์ในยุคปัจจุบัน (ปีพ.ศ.2537) คือเพลง "โสนน้อยเรือนงาม" และเพลง "บัวแก้วบัวทอง" ในละครเรื่องบัวแก้วบัวทอง ฯลฯ

10. เพลงประจำหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ดังเช่นเพลงประจำสถานเริงรมย์ต่าง ๆ เช่น โรพีโน ศกุนตลา มโนห์รา เป็นต้น

11. เพลงในวาระอื่น ๆ สำหรับโอกาสพิเศษต่าง ๆ มีองค์กร และบุคคลได้ขอให้ประพันธ์ทำนองเพลงเฉพาะกรณี เช่นเพลง "อาภัสราจอมขวัญ" ให้วงดนตรี "โรงเรียนศึกษาวิทยา" เพลงป่า เมื่อ ปีพ.ศ. 2530 แล้วให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นำไปใช้รณรงค์ทั่วประเทศ เพลง "สวนนกชัยนาท" มี 5 เพลง เมื่อปี พ.ศ. 2530 เพลง "คืนสังขาร" และเพลง "อนิจจังวัฏสังขารา" ของท่านพุทธทาส เมื่อ พ.ศ. 2536 เพลงจากบทพระราชนิพนธ์ "มณีพลอยร้อยแสง" ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี โดยนำมาให้ประพันธ์ทำนองเพลงทำเทปการกุศลถวายแด่สมเด็จย่า นอกจากนี้ได้ประพันธ์ทำนองเพลงเพื่องานมงคลต่าง ๆ

Copyright by Mahidol University

เช่น เพลง "คุณท่าน" แต่งขึ้นเพื่อใช้ในงานฉลองครบอายุ 7 รอบของ หม่อมบัว กิตติยากร ฯลฯ

จากความหลากหลายของผลงานที่ สมาน กาญจนะผลินสร้างไว้ ตามที่กล่าวมาสังเขปข้างต้นนั้น รวมทั้งบรรดารางวัลที่ได้รับต่าง ๆ มากมาย อาทิ รางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทานรางวัลเสาอากาศทองคำ รางวัลสังข์เงิน รางวัลตุ๊กตาทอง และอื่น ๆ ที่ได้รับในเวลาต่อมา ล้วนแต่ทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาชีวประวัติ และผลงานของ สมาน กาญจนะผลิน ผู้ศึกษาจึงตัดสินใจที่จะทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปินแห่งชาติผู้นี้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของสมาน กาญจนะผลิน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่มีผลกระทบต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน
3. เพื่อศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมตะวันตก
4. เพื่อศึกษารูปแบบการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน ตามลักษณะคีตลักษณ์วิเคราะห์

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของสมาน กาญจนะผลิน ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน
2. ศึกษาผลงานการประพันธ์ทำนองเพลง ของสมาน กาญจนะผลิน เท่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันจากสมาน กาญจนะผลิน และแหล่งอื่น ๆ
3. ศึกษาวิเคราะห์วิวัฒนาการรูปแบบการประพันธ์ทำนองเพลง ของ สมาน กาญจนะผลิน ตามลักษณะคีตลักษณ์วิเคราะห์ ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างเพลงในกลุ่มนั้น ๆ กลุ่มละ 3 เพลง

Copyright by Mahidol University

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาผลงานของ สมาน กาณจนะผลิน ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาแบบ Historical Descriptive Study

หัวข้อในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ศึกษาประวัติชีวิตตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบัน

2.ศึกษาอิทธิพลทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการประพันธ์ทำนองเพลง

3. ศึกษารวบรวม และจำแนกผลงานการประพันธ์ทำนองเพลงซึ่งเกิดจากอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมตะวันตก

4. ศึกษากรณีตัวอย่างเพื่อหารูปแบบการประพันธ์ทำนองเพลง ตามลักษณะคีตลักษณ์วิเคราะห์

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจาก

1. สัมภาษณ์สมาน กาญจนะผลิน และผู้เชี่ยวชาญในการประพันธ์คำร้องผู้ขับร้องนักดนตรีที่เกี่ยวข้อง และเคยได้ร่วมงานกับสมาน กาญจนะผลิน

2. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ โน้ตเพลง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิธีศึกษา

ผู้ศึกษาทำการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากฐานแนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยา จิตวิทยา และดนตรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบประวัติความเป็นมาของสมาน กาญจนะผลิน แรงบันดาลใจ และอิทธิพลอื่น ๆ ที่ทำให้ สมาน กาญจนะผลิน สามารถผลิตผลงานทางการประพันธ์ทำนองเพลง

Copyright by Mahidol University

2. ได้ทราบถึงผลงานจากการรวบรวม และจำแนกผลงานการประพันธ์ทำนองเพลงตามหลักคีตลักษณ์วิเคราะห์

3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจ และต้องการศึกษาทางด้านการประพันธ์ทำนองเพลง มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องวิธีการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในเชิงสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์ทำนองเพลงที่ดี และมีค่าต่อไป

4. เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติศิลปินนักประพันธ์ทำนองเพลง รวมทั้งอนุรักษ์ และเผยแพร่ผลงานของสมาน กาญจนะผลิน ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยสืบต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าคำสัมภาษณ์ที่ได้รับจากสมาน กาญจนะผลิน และผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้ โน้ตเพลงและเอกสารที่ได้จากสมาน กาญจนะผลิน และจากแหล่งอื่น ๆ ที่ ที่เผยแพร่เป็นสิ่งเชื่อถือได้

นิยามศัพท์เบื้องต้น

คีตลักษณ์วิเคราะห์ หมายถึง รูปแบบของทำนอง จังหวะ การประสานเสียง สีสัน และ สัดส่วนของเพลง แต่ในที่นี้ คีตลักษณ์วิเคราะห์ หมายถึงรูปแบบของทำนองเพลง

บันไดเสียง (Scale) หมายถึง การไล่เสียงเรียงตามลำดับขั้น จากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ หรือจากเสียงต่ำมาหาเสียงสูง มีรูปแบบในการแบ่งความห่างของเสียงแต่ละระดับแตกต่างกันตามลักษณะชนิดของบันไดเสียงนั้น

ขั้นคู่เสียง (Interval) หมายถึง การเปรียบเทียบเสียงสองเสียง เพื่อหาความแตกต่างของเสียงทั้งสองแบ่งเป็น Harmonic Interval ต้องการเปรียบเทียบเสียง 2 เสียงที่ดังพร้อมกัน และ Melodic Interval ต้องการเปรียบเทียบเสียง 2 เสียง ที่เกิดขึ้นในเวลาต่างกัน ในที่นี้คำว่า ขับคู่เสียง หมายถึง Melodic Interval

กระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern) หมายถึง รูปแบบของจังหวะที่ซ้ำกันเป็นกลุ่มเช่น รูปแบบของจังหวะ Waltz Bolero Cha cha cha ฯลฯ และจังหวะหน้าทับในดนตรีไทย

Copyright by Mahidol University

จังหวะของทำนองเพลง (Melodic Rhythm) หมายถึง ลีลาของทำนองเพลงที่มีแต่ความสั้น - ยาวของเสียง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงระดับเสียง

Copyright by Mahidol University

บทที่ 2
ชีวประวัติของสมาน กาญจนะผลิน

ในบทที่ 2 นี้จะได้รวบรวมประวัติครอบครัวชีวิตในปฐมวัย การศึกษา ชีวิตและผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดนตรี อุปนิสัยส่วนตัว หน้าที่การงานของสมาน กาญจนะผลินโดยบรรยายเรียงลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ครอบครัว "กาญจนะผลิน"

นามสกุลกาญจนะผลิน เป็นนามสกุลที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานให้แก่หมื่นคนธรรพประสิทธิสาร (แตะ กาญจนะผลิน) ซึ่งเป็นต้นตระกูล หมื่นคนธรรพประสิทธิสารเป็นนักดนตรีประจำอยู่ในกรมมหรสพสมัยรัชกาลที่ 6 ไม่ปรากฏประวัติบันทึกไว้เป็นที่ชัดเจนว่าบิดามารดาของท่านเป็นผู้ใดตามประวัตินายมนตรี ตราโมท เล่าว่าเป็นผู้มีความสามารถในด้านปี่พาทย์ และเป็นศิษย์รุ่นหลัง ๆ คนหนึ่งของพระประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) กล่าวคือไม่ใช่นักดนตรีรุ่นข้าหลวงเดิมที่เคยประจำวงแต่ครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชในสมัยรัชกาลที่ 5 (ไม่ใช่กลุ่มนักดนตรีที่มาจากวัดน้อยทองอยู่ ที่เป็นลูกศิษย์ของครูช้อย สุนทรวาทินมาตั้งแต่ต้น) บ้านเดิมของหมื่นคนธรรพประสิทธิสารนั้นเข้าใจว่าจะอยู่แถวตำบลบ้านลุ่ม จังหวัดนนทบุรี หรือในปัจจุบันคือบริเวณเชิงสะพานพระรามหก และเชิงสะพานพระรามเจ็ดด้านทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา หมื่นคนธรรพประสิทธิสารเป็นนักดนตรีมาจากบ้านลุ่มตั้งแต่วัยหนุ่ม ประมาณปลายแผ่นดินรัชกาลที่ 5 ได้ย้ายบ้านไปอยู่ที่ตำบลบางซื่อ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และได้แต่งงานกับชื่อนางแหวว เป็นภรรยาอยู่กินกันมาก่อน จึงได้เข้ามารับราชการในกรมมหรสพสมัยรัชกาลที่ 6 (พูนพิศ อมาตยกุล , สัมภาษณ์ . 2536) หมื่นคนธรรพประสิทธิสารมีทายาทเกิดจากนางแหวว กาญจนะผลิน จำนวนทั้งสิ้น 7 คน คือ

1. นายพริ้ง กาญจนะผลิน เกิดวันที่ 5 มีนาคม 2454 เป็นนักดนตรีและครูดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถยอดเยี่ยมคนหนึ่ง รับราชการอยู่ในกองการสังคีต กรมศิลปากรและวิทยาลัยนาฏศิลป์ จนถึงถึงแก่กรรม พ.ศ. 2528 มีบุตรกับสอิ้งภรรยา (พาทยชีวะ) มีบุตรสืบสกุลกาญจนะผลิน รวม 5 คน คือ ชายชื่อสมพงษ์ หญิงชื่อมณีรัตน์ หญิงชื่ออุษา

Copyright by Mahidol University

หญิงชื่อเจริญสุขและหญิงชื่อปิยะวรรณ ครูพริ้งเป็นทั้งพี่และเป็นทั้งครูของสมาน กาญจนะผลิน ต่อมาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในด้านดนตรีของนายสมาน กาญจนะผลินที่ยิ่งยวดคนหนึ่งซึ่งจะได้บรรยายต่อไปในตอนที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลชีวิตและผลงานทางด้านดนตรีของสมาน กาญจนะผลิน

2. นางสาวสอิ้ง กาญจนะผลิน

3. นางสะอาด กาญจนะผลิน (ปัญญาพล) ท่านผู้นี้เป็นศิลปินมีความสามารถทั้งการขับร้องเพลงไทยและเพลงพื้นบ้าน ต่อมาได้สมรสและได้ใช้นามสกุลปัญญาพล ได้ร่วมคณะกับญาติสนิทมิตรสหายแสดงละครและการละเล่นเพลงต่าง ๆ ทางวิทยุกระจายเสียงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 อยู่ระยะหนึ่ง แล้วย้ายไปเป็นนักร้องประจำอยู่แผนกดุริยางค์ กองสวัสดิการกรมตำรวจ

4. นายสมาน กาญจนะผลิน เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ 10 มีนาคม 2465 เป็นนักดนตรี นักแต่งเพลง ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งจะได้กล่าวชีวประวัติ ผลงานเป็นรายละเอียดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

5. นายเสมียน กาญจนะผลิน เป็นนักดนตรีไทยที่มีความสามารถสูงในด้านปี่พาทย์สามารถบรรเลงได้รอบวง เครื่องดนตรีที่มีความถนัดและมีความสามารถเป็นเลิศได้แก่ ฆ้องและเครื่องหนัง ท่านมีวงปี่พาทย์เป็นของตนเอง และได้ฝึกฝนลูกศิษย์ไว้มากมาย ปัจจุบันท่านเป็นนักดนตรีอาชีพ

6. นางสมัย กาญจนะผลิน (ศิริรัตน์)

7. นางสมร กาญจนะผลิน

ครอบครัวกาญจนะผลินในวัยเด็ก บิดามีวงดนตรีเป็นของตนเองที่บ้านจึงปลูกฝังให้ลูก ๆ ได้เรียนดนตรีมาตั้งแต่เล็ก พริ้ง กาญจนะผลิน ผู้เป็นพี่ชายใหญ่นั้นมีอายุแก่กว่าสมาน กาญจนะผลินถึง 10 ปีเศษ จึงได้ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและสอนดนตรีให้กับน้องชายในระหว่างที่บิดาไปรับราชการในกรมมหรสพ ความผูกพันธ์ระหว่างพี่น้องสองคนนี้จึงมีมากดังจะได้บรรยายต่อไป

2. การศึกษาอบรมเบื้องต้น

ในช่วงปฐมวัยของสมาน กาญจนะผลิน ท่านได้รับการส่งเสริมจากครอบครัวให้ได้รับการศึกษาเบื้องต้นตามแนวทางของรัฐเป็นอย่างดี ควบคู่ไปกับการศึกษาฝึกฝนด้านดนตรีไทย กล่าวคือเมื่อท่านอายุราว 4 ปี ท่านก็เข้าศึกษาในชั้นอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็กที่โรงเรียนมณีโสภา

Copyright by Mahidol University

แล้วศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนวัดบางโพ จึงได้ย้ายมาศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนสุวรรณประสิทธิ์ และเมื่อปี พ.ศ.2483 ซึ่งท่านมีอายุ 19 ปี ได้สมัครเข้าศึกษาวิชาดนตรีที่โรงเรียนนาฏดุริยางค์ ของกรมศิลปากร จนถึงปี พ.ศ. 2485 จึงได้บรรจุเข้ารับกาชการเป็นนักดนตรีไทย โรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร

3. การสมรสและชีวิตครอบครัว

ท่านได้สมรสกับ นางสาวละออ แสงสุขใส ซึ่งเป็นนักดนตรี บรรเลงเครื่องเป่าในวงดนตรีของกรมศิลปากร โดยเฉพาะแซกโซโฟนนั้นถนัดมาก จึงเป็นคู่ชีวิตที่รสนิยมแบบเดียวกัน สามารถเข้าใจกันและช่วยเหลือกันและกันได้เป็นอย่างดี หลังจากปี พ.ศ. 2487 เป็นต้นมา ครอบครัวนี้มีบุตร 5 คน ชาย 4 หญิง 1 ได้แก่

1. นายสุขุม กาญจนะผลิน เกิดวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2491 ปัจจุบันรับราชการแผนกดุริยางค์สากล กองการสังคีต กรมศิลปากร และเป็นนักดนตรีอาชีพ
2. นายอำนาจ กาญจนะผลิน เกิดวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 ปัจจุบันทำงานธนาคารออมสิน และเป็นนักดนตรีอาชีพ
3. นายสมมาตร กาญจนะผลิน เกิดวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2495 ปัจจุบันรับราชการแผนกดุริยางค์สากล กองการสังคีต กรมศิลปากร และเป็นนักดนตรีอาชีพ
4. นางองุ่น กาญจนะผลิน เกิดวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 ปัจจุบันทำงานธนาคารกรุงไทย
5. นายสุราช กาญจนะผลิน เกิดวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2498 ปัจจุบันประกอบอาชีพส่วนตัว (สุขุม กาญจนะผลิน , สัมภาษณ์ . 2538) ในฐานะหัวหน้าครอบครัวท่านได้ใช้ความเพียรพยายาม และความตั้งใจดี ฝ่าฟันอุปสรรคนานาประการสามารถสร้างชื่อเสียงและความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่ครอบครัวใน พ.ศ. 2537 ที่เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ครอบครัวของสมาน กาญจนะผลินได้อาศัยอยู่ ณ บ้านเลขที่ 35 ซอยอินทามะระ 37 ถนนสุทธิสาร ห้วยขวาง กทม.10400 สำหรับการดำรงฐานะบิดานั้น ท่านได้อบรมสั่งสอนทั้งบุตรธิดาให้เป็นคนดี มีความเพียรและได้รับการศึกษาที่เหมาะสมจนสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตของเขาเหล่านั้น โดยเฉพาะในด้านการดนตรีให้แก่ลูกของท่าน ท่านเล่าว่า (รวี .พรเลิศ , 2508 . 73)

Copyright by Mahidol University

"...ลูก ๆ ของผม 3 คน เป็นลูกศิษย์ก้นกุฏิกินกับครูนอนกับครูและตัวครูต้องจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้ทุก ๆ วันอีก ผมชอบอบรมตัวเองให้ตระหนักถึงคุณค่าของเวลาและบอกลูกอยู่บ่อย ๆ ให้พยายามวิ่งแข่งกับมันไว้อย่างน้อยคู่คี่กันไปก็ยังดี อนาคตข้างหน้าผมหลับตามองเห็นว่าการทำมาหารับประทาน มันไม่ค่อยสนุกเหมือนสมัยผมเสียแล้วจึงได้รับปลูกฝังคุณค่าของเวลาให้ลูก ๆ เข้าใจเสียแต่เนิ่น ๆ ..."

ซึ่งผลแห่งการปฏิบัติตนเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี และเป็นบิดาที่รักห่วงใยและสามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดาให้เจริญก้าวหน้าด้วยดี ทำให้ท่านได้รับการยกย่อง และคัดเลือกจากคณะกรรมการ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติเป็น "พ่อแห่งชาติ" เมื่อปีพุทธศักราช 2534

4. ชีวิตและการฝึกฝนงานด้านดนตรี

เรื่องเกี่ยวกับชีวิตและผลงานการดนตรีของสมาน กาญจนะผลินขอแบ่งบรรยายเป็น 2 ตอนคือ

4.1 การฝึกฝนด้านดนตรีไทย

สมาน กาญจนะผลินเป็นบุตรของหมื่นคนธรรพประสิทธิสาร นักดนตรีปี่พาทย์ฝีมือดีของกองพิณพาทย์ กรมมหรสพในรัชกาลที่ 6 และที่บ้านของบิดาท่านนั้นมีวงดนตรีซึ่งฝึกซ้อมและ เล่นกันอยู่เป็นประจำ ท่านจึงมีสายเลือดของศิลปินและได้ซึมซาบการดนตรีไว้ในชีวิตจิตใจมาตั้งแต่เด็ก ๆ คุณพ่อและพี่ (พี่พริ้ง กาญจนะผลิน) เป็นครูสอนให้ คุณพ่อผมเป็นนักดนตรีไทยรับราชการอยู่ในสังกัดกรมมหรสพ (กรมศิลปากร) และพี่ผมปัจจุบันก็ยังเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยอยู่ที่โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ต่อมาได้เอาผมไปเข้าศึกษาที่โรงเรียนนาฏศิลป์แขงดนตรีไทย..." สง่า อารัมภีร์ เพื่อนร่วมงานดนตรีของท่านซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงผู้มีความสามารถในการประพันธ์ทำนองและคำร้อง (2508 : 11) เขียนเล่าว่า

"...สมาน กาญจนะผลิน เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขนักดนตรีโดยแท้เพราะตระกูลของเขาเป็นตระกูลนักดนตรีบิดาของเขาเชี่ยวชาญในดนตรีไทยเล่นได้เกือบทุกเครื่องมือ เมื่อสมัยท่านยังหนุ่มอยู่ได้เข้ารับราชการอยู่ในกรมมหรสพซึ่ง

Copyright by Mahidol University

ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ต่อมาเปลี่ยนรัชกาลใหม่ กรมนี้ได้ย้ายมารวมกับกรมศิลปากร บิดาของสมานก็ย้ายมาอยู่ด้วยกระทั่งถูกปลดเพราะครบเกษียณอายุ ในเยาว์วัยสมานมักติดตามบิดาเข้าไปในกรมมหรสพเสมอ เขาเป็นคนไม่อยู่เปล่ามาตั้งแต่เด็ก ๆ เมื่อเข้าไปในกรมมหรสพเขามักจะคอยช่วยผู้ใหญ่ขนของเครื่องดนตรี บางทีก็ช่วยเช็ดเครื่องไม้เครื่องมือไปตามเรื่องตามราว เพราะใกล้ชิดกับเครื่องดนตรีมาแต่เล็กแต่น้อยนี่เอง เสียงเพลงจึงเข้าไปฝังอยู่สายเลือดแต่เล็ก ๆ สำหรับดนตรีไทยเมื่อจำเพลงได้มากแล้วก็ไม่ยากอะไรที่จะหัดเครื่องมือ ดังนั้นเมื่อสมานช่วยยกช่วยเช็ดเครื่องดนตรีอยู่ไม่นานเขาก็ตีระนาดได้คล่องแคล่ว เขาเก่งทั้งระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงก็เป็น เขาเล่นได้เกือบทุกเครื่องมือสำหรับวงปี่พาทย์ ส่วนวงมโหรีเขาไม่ถนัดเพราะว่าไม่ได้เข้าคลุกเหมือนวงปี่พาทย์..."

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ (สมาน กาญจนะผลิน . สัมภาษณ์) สมาน กาญจนะผลินกล่าวว่า

"...ผมหัดดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 5 - 6 ขวบ ไปเล่นดนตรีไทยในงานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ งานบวชนาค งานแต่งงานซึ่งเขาจะใช้ดนตรีไทยหรือใช้แตรวง ผมก็ไปตีฉิ่งเล่นหางเครื่องกับดนตรีไทยและแตรวงบ้าง อายุได้ประมาณ 15 - 18 ปี จึงเล่นเครื่องทำทำนองเช่น ระนาดเอก ฆ้อง ระนาดทุ้ม เมื่อเข้าอยู่ในกรมศิลป์ไปตีระนาดให้นักเรียนรำทั้งเพลงช้าเพลงเร็ว เมื่อปี 2483 ได้เงินเงินเดือน 10 บาท..."

จากบทความของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 86) กล่าวถึงการศึกษาดนตรีไทยของสมาน กาญจนะผลินเมื่อครั้งทำงานที่กรมศิลปากรว่า

"...เมื่อ พ.ศ. 2483 สมาน กาญจนะผลินมีอายุได้ 19 ปี ได้สมัครเข้าเรียนดนตรีไทยอย่างเป็นทางการในโรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร (ปัจจุบันคือวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร) ได้เรียนทฤษฎีดนตรีไทยจากอาจารย์มนตรี ตราโมท ได้ต่อเพลงไทยเพิ่มเติมจากครูเรืออากาศเอก

Copyright by Mahidol University

โองการ (ทองต่อ) กลีบชื่น เรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากอาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง..."

สรุปได้ว่าพื้นเดิมของสมาน กาญจนะผลินนั้นคือการเป็นนักดนตรีปี่พาทย์เช่นเดียวกับบิดาและพี่ชาย รู้ทั้งทางฆ้องและทางระนาดเอกเป็นอย่างดี ที่สำคัญแม่นเพลงเก่า (เพลงไทยเดิม) เป็นอย่างยิ่ง แม้เวลาจะผ่านไปเป็นเวลานานไม่ได้กลับไปบรรเลงปี่พาทย์นัก ก็ไม่เคยลืมดนตรีปี่พาทย์และมือฆ้องเพลงสำคัญ ๆ เช่น เพลงมุล่ง ก็ยังบรรเลงได้อย่างแม่นยำ (สมาน น้อยนิตย์ , สัมภาษณ์ครูสมาน กาญจนะผลิน ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย . 2538) ที่สำคัญคือ มีความสามารถในการบรรเลงระนาดเอกเป็นอย่างดียิ่ง จนในโอกาสต่อมาได้นำเทคนิคระนาดเอกของไทยมาปรับเปลี่ยนในการตีระนาดฝรั่ง (Xylophone, Marimba) จนประสบความสำเร็จสามารถบันทึกแผ่นเสียงจนเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว (เพลงลาวแพน เพลงจีนรัว เพลงพม่าเขว และอื่น ๆ) จนถึงสามารถถวายการสอนการตีระนาดฝรั่งร่วมกับวงดุริยางค์สากล แด่สมเด็จพระรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ในการทรงดนตรีคอนเสิร์ตสายใจไทยเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน พ.ศ. 2535 - 2538 (สูจิบัตรคอนเสิร์ตสายใจไทย : 2535 - 2538) ผลจากการที่มีความรู้ความชำนาญ และจำเพลงไทยเดิมแม่นเป็นพิเศษนี่เองทำให้สมาน กาญจนะผลินสามารถผลิตผลงานออกมาทั้งในส่วนของเพลงไทยสากลที่ได้ทำนองมาจากเพลงไทยเดิม ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากมายเกินที่จะนับได้หมด อาทิ วิหคเหิรลม (ลาวดอย) เดียวดาย (แขกปัตตานี) กลิ่นเนื้อนาง (ดาวทอง) เดือนเตือนรัก (แขกต่อยหม้อ) จันทรามาลี (มอญดูดาว) ดาวประดับฟ้า (หกบท) น้ำตาลใกล้มด (พม่าฝีมด) รักปักใจ (จีนใจ๋ยอ) และอื่น ๆ เพลงไทยสากลที่นำมาจากเพลงไทยเหล่านี้ ครูสมาน จะตรวจสอบความถูกต้องกับครูพริ้ง กาญจนะผลินที่เป็นพี่ชายอยู่เสมอ นอกจากนี้ความคุ้นเคยที่มีต่อวงการดนตรีไทยทำให้ครูสมาน กาญจนะผลินสามารถสร้างวงดนตรีที่สังคีตประยุกต์ โดยมีนักดนตรีไทยฝีมือยอดเยี่ยม ที่มีชื่อเสียงมาร่วมบรรเลงด้วย เช่น หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดูริยชีวิน) ประเวช กุมุทศิลปี ตราโมท รวมทั้งพี่ชายคือ ครูพริ้ง กาญจนะผลินด้วย

4.2 การฝึกฝนด้านดนตรีสากล

สมาน กาญจนะผลิน ได้เล่าให้ทราบว่า (สัมภาษณ์ . 2537)

Copyright by Mahidol University

"...เมื่อไปทำงานในโรงเรียนของกรมศิลป์ปี 2483 พอมีเวลาว่าจึงไปหัดเป่าแตรคอร์แน็ตรวมกับพวกดนตรีไทยและพวกโขนของกรมศิลป์ นักดนตรีที่มีอายุอยู่ในปัจจุบัน คือ อาจารย์ตรอง ทิพยรัตน์ เล่นกลอง สนาน คราประยูรเล่นไวโอลิน มีครูมาสอนคือขุนสมานเสียงประจักษ์ เป็นผู้สอนวงดนตรีหัดใหม่ ผมเคยเล่นโน้ตมาก่อนแล้วกับญาติชื่อยงค์ สันติกุล ที่เล่นกับวงทหารอากาศ เรียนโน้ตสากล โดเรมีด้วยการจำตั้งแต่อายุได้ 14 - 15 ก่อนเข้ากรมศิลป์ เรียนจนอ่านเขียนได้เลย คนอื่นเขาหัดกัน 2 ปี แต่ผมหัด 3 เดือนก็เข้าวงได้เล่นเพลงพวกเพลงมาร์ช และเพลงง่าย ๆ กับวงจุลดุริยางค์แล้วก็เรียนทฤษฎีดนตรีและฮาร์โมนี (Harmony) ไปด้วย ขุนสมานเสียงประจักษ์ และครูเชื้อ อัมพผลิน เป็นครูสอนแตรคอร์เน็ตให้ก่อน ครูจะสอนตั้งแต่การหยิบจับเครื่องมือ การดูและรักษาเครื่องมือ การฝึกหายใจ โดยให้เป่าเสียงยาว ๆ ให้ได้เสียงชัดเจนแล้วบันไดเสียง (Scale) และหัดไล่เสียงตามคอร์ด (Appagio) แล้วถึงหัดเป่าบทฝึก ตามตำราฝรั่ง ต้องฝึกอยู่นานกว่าจะได้เป่าเป็นเพลง..."

จากบทความของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 86) กล่าวถึงการศึกษาด้านดนตรีสากลของสมาน กาญจนะผลิน เมื่อครั้งทำงานที่กรมศิลปากรว่า

"...ได้เรียนดนตรีสากลและโน้ตสากลจากพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) และที่เป็นพิเศษคือ เรีนยการเป่าแตรทรัมเป็ตจากครูขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถาว์ สินธุนาคร) และเรียนระนาดฝรั่ง (Xylophone) จากครูเอื้อ อัมพผลิน อาศัยที่เจนจัดในเรื่องเพลงไทยของเก่าเป็นอย่างดีมาแล้ว จึงเรียนได้รวดเร็วทั้งเพลงไทยและเพลงฝรั่ง จนถึง พ.ศ. 2485 จึงได้เรียนวิธีการแต่งเพลง และที่สำคัญคือได้เรียนรู้วิชาการแยกเสียงประสานกับครูประเสริฐ วิเศษศิริ ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญที่ทำให้นายสมาน กาญจนะผลินมีความสามารถเหนือนักดนตรีธรรมดาและต่อมามีความสามารถถึงเป็นนักแต่งเพลงในที่สุด..."

ด้านการศึกษาหาประสบการณ์ทางการดนตรี ในช่วงเวลานี้ของท่านโดยเฉพาะดนตรีสากลนี้ท่านสง่า อารัมภีร์ (2508 : 11 - 12) เล่าว่า

Copyright by Mahidol University

"...การฝึกดนตรีสากลขั้นแรกของสมานคือ หัดเป่าแตรคอร์เน็ตโดย "ขุนสมานเสียงประจักษ์" กับ "ครูเชื้อ อัมพผลิน" เป็นผู้สอน การสอนในครั้งนั้นเริ่มต้นกันตั้งแต่ หัดเทียบเสียง หัดจับนิ้ว หัดเป่าให้เป็นเสียงตั้งแต่ โด เร มี ฟา ไปเลยเชียวแหละ สมานหัดเสียแทบแย่เพราะดนตรีสากล จะมาเล่นจำ ๆ เอาแบบดนตรีไทยหาได้ไม่ เพลงทุกเพลงต้องเล่นตามโน้ตที่เขาเขียนมา สมานจึงหัดอยู่หลายปีกว่าจะเข้าวงใหญ่ได้ สมานเล่าให้ฟังว่าเป็นเด็กฝึกอยู่นั้น ผู้ใหญ่เขาจะไปบรรเลงที่ไหนเด็กก็ต้องตามไปด้วยเพื่อให้เคยชินกับสถานที่แปลก ๆ แล้วจะได้คอยช่วยตักน้ำตักท่าให้ผู้ใหญ่เขา เพราะเขาเหนื่อยกันมากแล้วในเวลาบรรเลง การขนเครื่องดนตรีนี้เป็นหน้าที่ประจำที่สำคัญที่สุดของเด็กฝึกหัดในขณะนั้น เด็กคนไหนเกเรหรือเอาเปรียบเพื่อนฝูงจะไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นอันขาด หรือบางทีอาจถูกปลดเอาง่าย ๆ เสียด้วยและเป็นธรรมดาของนักดนตรีทุกกรมกอง ไม่ว่าจะเป็นดนตรีกรมศิลปากร ดนตรี ร.พัน 3 หรือดนตรีกองทัพบกเดี๋ยวนี้และดนตรีทหารเรือ นักดนตรีดังกล่าวนั้นเมื่อว่างจากการฝึกซ้อมธรรมดา และไม่ได้ติดราชการในตอนกลางคืนแล้วเขามักจะเอาเวลาว่าเหล่านั้นไปหาลำไพ่พิเศษ อันลำไพ่ที่ว่านี้ก็คือรับบรรเลงตามหน้าโรงหนังบ้าง รับแห่โฆษณาตามแต่จะมีใครจ้างบ้าง บางพวกที่ขอบพอกับวงการละครก็หิ้วซอหรือปี่หรือแตรไปบรรเลงร่วมกับละคร พวกที่ทันสมัยหน่อยก็ไปบรรเลงที่เบียร์ฮอล์ปัจจุบันนี้เขาเรียกว่า "บาร์" ไปหมดแล้ว สมัยนั้นสมานซึ่งเป็นเด็กหัวอ่อนอย่างมากอยู่แล้วก็ย่อมถือคติที่ว่า "เดินตามผู้ใหญ่ แล้วปลอดภัยหมาไม่กัด" เขาจึงเกร่ไปเกร่มาตามถิ่นที่ผู้ใหญ่ทั้งหลายเขาหากินพิเศษกัน ใครติดธุระหรือขาดเขาก็โดดเข้าแทนทันทีจะได้สตางค์บ้างหรือไม่ได้หรือได้น้อยเขาก็ไม่ปริปากเพราะถือเสียว่า "ลงแรงไถลงแรงหว่านไปก่อนเอาไว้เก็บเกี่ยวเอ่าทีหลัง" เขาทำดังนี้มานาน..."

สำหรับตัวสมาน กาญจนะผลิน (สมาคมนักแต่งเพลง . 2526 : 74) ได้เล่าถึงการศึกษาเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์ดนตรีสากลของท่านว่า

"...เมื่อไปเข้าศึษาที่โรงเรียนนาฏศิลป์แขนงดนตรีไทยแต่มีเวลาว่าง ผมก็เรียนทรัมเป็ตกับขุนสมานเสียงประจักษ์ และต่อมาเรียนระนาดฝรั่งกับครูเชื้อ อัมพ

Copyright by Mahidol University

ผลิน และเรียนทฤษฎีเสียงประสานกับครูประเสริฐวิเศษสิริเรียนไป ๆ เอ๊ะ มันเกิดชอบถูกกับนิสัยของผมเลยนึกรักวิชาดนตรีสากลขึ้นมาเสียแล้ว อยากเป่าทรัมเป็ตให้เก่งอย่างนักดนตรีที่เขาเก่งแล้ว อยากเป่าหวาน ๆ อย่าง แฮรี เจมส์ แต่ไม่มีสิ่งใดหรอกครับที่สามารถช่วยเราให้ดีวิเศษยิ่งไปกว่า ความพยายาม และโดยเฉพาะประการที่สำคัญที่สุดก็คือต้อง หมั่นฝึกซ้อม ชนิดที่จะทิ้งหรือบอกว่าขี้เกียจซ้อมไม่ได้เลยเป็นอันขาด ต้องว่ากันอย่างเอาจริงเอาจังกันเลยทีเดียวเหมือนอย่างที่ครูบาอาจารย์ในวิชาดนตรีบางท่านได้เคยบอกไว้ว่ารักจะเรียนดนตรีแล้วต้อง "คลั่ง" กันอย่างจริงจังหาไม่แล้วที่หวังจะพบความสำเร็จนั้นเห็นทีจะยาก..."

ความชื่นชอบในเครื่องดนตรีสากล เมื่อได้มีโอกาเรียนดนตรีสากลของ สมาน กาญจนะผลินได้ปรากฏอยู่ในบทเขียนของรวี พรเลิศ (2508 : 99) ตอนหนึ่งว่า "...สมาน กาญจนะผลิน จบการศึกษาจากแผนกดุริยางค์ กรมศิลปากร...ความสนใจซึ่งมีเป็นทุนเดิมอยู่แล้วช่วยให้เขารุดหน้าไปกว่าใครในรุ่นเดียวกัน เขาให้สัมภาษณ์ว่า ผมชอบที่สุดในระหว่างเรียนดนตรีสากลเห็นจะมี ก็เปียโนกับทรัมเปตนี่แหละครับชอบมาก..."

ผู้ศึกษาขอสรุปเกี่ยวกับการศึกษาฝึกฝนและประสบการณ์ทางด้านดนตรีสากลของอยากเป่าทรัมเปตให้เก่งอย่างนักดนตรีที่เขาเก่งแล้วอยากเป่าหวาน ๆ อย่าง แฮรี เจมส์ แต่ไม่มีสิ่งใดหรอกครับที่สามารถช่วยเราให้ดีวิเศษยิ่งไปกว่า ความพยายาม และโดยเฉพาะประการที่สำคัญที่สุดก็คือต้อง หมั่นฝึกซ้อม ชนิดที่จะทิ้งหรือบอกว่าขี้เกียจซ้อมไม่ได้เลยเป็นอันขาด ต้องว่ากันอย่างเอาจริงเอาจังกันเลยทีเดียวเหมือนอย่างที่ครูบาอาจารย์ในวิชาดนตรีบางท่านได้เคยบอกไว้ว่ารักจะเรียนดนตรีแล้วต้อง 'คลั่ง' กันอย่างจริงจังหาไม่แล้ว ที่หวังจะพบความสำเร็จนั้นเห็นทีจะยาก และความชื่นชอบในเครื่องดนตรีสากลเมื่อได้มีโอกาเรียนดนตรีสากลของ สมาน กาญจนะผลิน ได้ปรากฏอยู่ในบทเขียนของรวี พรเลิศ (2508 : 99) ตอนหนึ่งว่า "...สมาน กาญจนะผลิน จบการศึกษาจากแผนกดุริยางค์ กรมศิลปากร...ความสนใจซึ่งมีเป็นทุนเดิมอยู่แล้วช่วยให้เขารุดหน้าไปกว่าใครในรุ่นเดียวกัน เขาให้สัมภาษณ์ว่า 'ผมชอบที่สุดในระหว่างเรียนดนตรีสากลเห็นจะมี ก็เปียโนกับทรัมเปตนี่แหละครับชอบมาก..."

Copyright by Mahidol University

ผู้ศึกษาขอสรุปเกี่ยวกับการศึกษาฝึกฝนและประสบการณ์ทางด้านดนตรีสากลของสมาน กาญจนะผลินว่าเกิดขึ้นจากพื้นฐานความรู้ความสามารถทางดนตรีไทยประกอบกับการที่มีโอกาสดีได้เรียนรู้เรื่องโน้ตสากลมาก่อน และการที่ได้ฝึกฝนดนตรีสากลจากครูที่มีความรู้ความชำนาญสูงและอย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มแรก คือขุนสมาน เสียงประจักษ์และครูเชื้อ อัมพผลินเป็นต้นผนวกเข้ากับความชื่นชอบและความเอาใจใส่ขยันหมั่นเพียรของท่านเอง กับทั้งโอกาสที่ได้ไปฝึกฝนในวงจริงเมื่อได้ร่วมแสดงดนตรีสากลกับงานพิเศษในเวลาต่อ ๆ มาอย่างต่อเนื่องทำให้กลายเป็นนักดนตรีสากลฝีมือสูงสุดคนหนึ่งของวงการดนตรีที่เป็นที่ยอมรับอย่างแท้จริงนับแต่เวลานั้นจนถึงบัดนีสมาน กาญจนะผลินว่าเกิดขึ้นจากพื้นฐานความรู้ความสามารถทางดนตรีไทยประกอบกับการที่มีโอกาสดีได้เรียนรู้เรื่องโน้ตสากลมาก่อน และการที่ได้ฝึกฝนดนตรีสากลจากครูที่มีความรู้ความชำนาญสูงและอย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มแรก คือขุนสมาน เสียงประจักษ์และครูเชื้อ อัมพผลินเป็นต้นผนวกเข้ากับความชื่นชอบและความเอาใจใส่ขยันหมั่นเพียรของท่านเอง กับทั้งโอกาสที่ได้ไปฝึกฝนในวงจริงเมื่อได้ร่วมแสดงดนตรีสากลกับงานพิเศษในเวลาต่อ ๆ มาอย่างต่อเนื่องทำให้กลายเป็นนักดนตรีสากลฝีมือสูงสุดคนหนึ่งของวงการดนตรีที่เป็นที่ยอมรับอย่างแท้จริงนับแต่เวลานั้นจนถึงบัดนี้

5. สมาน กาญจนะผลิน กับหน้าที่นักดนตรี

งานหน้าที่นักดนตรีของสมาน กาญจนะผลิน ในที่นี้ขอแบ่งกล่าวเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1 งานหน้าที่นักดนตรีสากลในวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร

สมาน กาญจนะผลิน เป็นนักดนตรีของวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร ที่มีฝีมือในการบรรเลงทรัมเป็ตได้ยอดเยี่ยม เป็นนักดนตรีระดับแนวหน้าของวงการดนตรีสากล ในระยะแรก ๆ สมาน กาญจนะผลินเป็นนักดนตรีในวงจุลดุริยางค์ของกรมศิลปากร โดยมีพระเจนดุริยางค์เป็นผู้ควบคุมวง วงดนตรีดังกล่าวจะบรรเลงเพลงหลากหลายประเภท เช่น เพลงคลาสสิค เพลงมาร์ช เพลงป๊อบ จึงทำให้สมาน กาญจนะผลินเป็นผู้ที่มีประสบการณ์สูงในเรื่องเพลงต่าง ๆ และในการแสดงคอนเสิร์ตครั้งสำคัญ ๆ ที่มีการแสดงเดี่ยวทรัมเป็ต สมาน กาญจนะผลินจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้บรรเลงเดี่ยวเสมอ (ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1) สมาน กาญจนะผลิน เป็นนักดนตรีวงดนตรีสากลของกรมศิลปากร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485 ถึง พ.ศ. 2495 จึงได้ลาออกจากราชการ

Copyright by Mahidol University

สง่า อารัมภีร์ (2508 : 45 - 46) เล่าเกี่ยวกับชีวิตครูสมานในช่วงนี้ด้วยว่า "...ปี 2491 กองการสังคีตแห่งกรมศิลปากรได้จัดให้มีสังคีตศาลาขึ้นที่หน้าหอประชุมกรมศิลปากร สมานของเราก็เข้าประจำหน้าที่ทรัมเป็ทมาจนกระทั่งปลายปี 2495 จึงลาออกจากราชการ เหตุที่เขาจะลาออกจากราชการนั้นก็เพราะว่าในระยะที่สังคีตศาลากำเนิดนั้นสมานเขาได้งานประจำ..."

ในเวลากลางคืนที่ "ห้อยเทียนเหลา" โดยลงมือบรรเลงเวลา 20.30 น. ถึง 24.00 น. ส่วนรายได้นั้นงดงามมากกลางคืนมีงานประจำที่มั่นคงแล้ว พอถึงปี 2492 บริษัทแผ่นเสียงต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายบริษัทนักเพลงทั้งหลายก็นำเพลงไปขายและจัดหานักดนตรีและนักร้องไปทำการอัดแผ่นเสียงเป็นที่สนุกสนาน และอุ่นหน้าฝาคั่งสมาน ซึ่งเป็นคนเป่าแตรฝีมือเยี่ยมอยู่แล้วจึงรับหน้าที่เป่ากับเขาเสียทุกคณะไปเลยการทำงานสองฝักสองฝ่ายทำให้เกิดกังวลและไม่ทำให้งานก้าวหน้าไปด้วยดีได้ อีกประการหนึ่งฐานะของครอบครัวของเขาก็ยังง่อนแง่นเต็มทนเพียงแต่เงินเดือนเท่านั้นก็ไม่สามารถจะอำนวยความสุขให้แก่ครอบครัวได้ดี คนทุกคนย่อมอยากมีหลักฐานแล้วหลักฐานนั้นเมื่อไม่ลงรากด้วยเงินแล้วเป็นไม่มีทางเมื่อได้โอกาสเห็นทางที่จะหาเงินแล้วจะไม่ฉวยโอกาสนั้นก็ใช่ที่เขาจึงลาออกจากราชการด้วยเหตุนี้ เมื่อออกจากราชการแล้วกลางคืนเขาก็มีงานประจำเรียบร้อย สมานจึงเริ่มผลิตเพลงด้วยความมั่นใจ โดยผลิตทำนองกับประสานเสียง ส่วนคำร้องนั้นส่งให้ "อุทิต ทินกร" บ้าง "สุนทรียา ณ เวียงกาญจน" บ้าง นี่คือที่มาของเพลง "กลิ่นเนื้อนาง" "อ้อมอกพี่" "ดอกโศก" "สไบนาง" และอื่น ๆ อีกมากต่อมาก ถึงแม้เขาจะแต่งของเขาเองแล้วงานบรรเลงสำหรับเพื่อน ๆ เช่น ไสล ไกลเลิศ กรุงเทพ ฯ สวิง ซึ่งชอบเล่นแต่เพลงสโลว์ สง่า อารัมภีร์ กรุงเทพ ฯ ศิลปินเขาก็ไม่ได้ทอดทิ้งเมื่อมีงานบันทึกเสียงส่วนคณะของเขานั้นเขาตั้งของเขาว่า "กาญจนะศิลป์"

5.2 งานด้านนักดนตรีสากลและหัวหน้าวงดนตรีสากล

ในขณะที่สมาน กาญจนะผลิน รับราชการเป็นนักดนตรีสากลอยู่ในวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากรและยังเริ่มทำงานหารายได้พิเศษโดยเล่นดนตรีสากลกับวงดนตรีที่เปิดแสดงตามโรงมหรสพและสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2487 เป็นต้นมา ดังที่บทความของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532:86-87) ได้เล่าชีวิตช่วงนี้ของท่านว่า หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงการใช้ดนตรีสากลเพื่อการบันเทิงยามค่ำคืนเป็นที่นิยมมาก สมาน กาญจนะ

Copyright by Mahidol University

ผลินจึงได้ออกทำงานเป็นนักดนตรีประจำบาร์ และไนท์คลับต่าง ๆ ซึ่งสมัยนั้นมีอยู่มากแถบตำบลสี่พระยา ประสบการณ์ในการเล่นดนตรีกลางคืน ทำให้มีความรู้ในเพลงการมากขึ้นเล่นเพลงได้หลายแบบตั้งแต่เพลงแจ๊ส เพลงเต้นรำจังหวะบอลรูมมีความคล่องตัวในการอ่านและเขียนโน้ตเพลงเพราะสมัยนั้นใช้วิธีฟังเพลงฝรั่งจากแผ่นเสียง แล้วเขียนโน้ตไว้ใช้กันเอง ด้วยความจำเป็นยังคับเหล่านี้ทำให้ความสามารถในการแยกเสียงประสานค่อย ๆ สูงขึ้นทุกทีกล่าวได้ว่า สมาน กาญจนะผลินทำงานทั้งกลางวันและกลางคืน โดยที่กลางวันเป็นข้าราชการในกรมศิลปากร และนักดนตรีในไนท์คลับหลังจากพระอาทิตย์ตกดินไปแล้วในการรับราชการอยู่ในวงดุริยางค์สากลกรมศิลปากรนั้นสมาน กาญจนะผลินเป็นนักดนตรีประเภทเครื่องเป่า โดยเฉพาะแตรทรัมเป็ตนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าฝีมือการเป่าทรัมเป็ตของสมาน กาญจนะผลิน เป็นที่ยอมรับของมหาชน

ทำนองเดียวกันนี้สง่า อารัมภีร์ (2508 : 10, 44) ได้เล่าถึงชีวิตการทำงานดนตรีในระยะแรกของสมาน กาญจนะผลิน เมื่อเป็นนักดนตรีผู้เป่าแตรคอร์เน็ต หรือแตรอีปุกว่า "...เมื่อถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ระยะนั้นสมานของเราก็เป็นหนุ่มเต็มตัว เขาจึงกว้างขวางมากในเรื่องหารำไพ่พิเศษ ตอนนั้นเขาบรรเลงเย็นประจำอยู่กับคณะละครพัธนากร โดยเป็นคนเป่าแตร แตรที่เขาเป่าเป็นประจำนั้นมันมีชื่อว่า "แตรอีปุก" อันชื่อแตรของเขานั้นคุณอย่าสงสัยหรืองงไปเลยครับฝรั่งเขาไม่ให้ชื่อมาดังนั้นหรอก แตรอีปุกถูกตั้งชื่อโดยนักดนตรีในกรมศิลปากรนั่นเอง สมานเขาเป็นนักเป่าแตรทรัมเป็ทแต่เมื่อจะไปงานพิเศษนั้น งานบางงานได้ค่าแรงน้อยส่วนค่าเช่า ทรัมเป็ทมันแพงเขาก็เลยหันเข้าหา "แตรคอร์เน็ต" ซึ่งเป็นแตรที่มีรูปร่างคล้ายทรัมเป็ทแต่สั้นกว่ามาก รูปร่างของมันกะปุ๊กรุกดังนี้นักดนตรีเขาจึงขนานนามให้มันว่า "แตรอีกปุก" สมานร่วมกันละครพัธนากรอยู่ไม่นานสงครามก็สงบ พอสงครามสงบก็มีทหารฝรั่งชาติต่างๆเข้ามาเต็มบ้านเต็มเมืองแทนทหารญี่ปุ่นบาร์ขายเหล้าขายเบียร์ซึ่งมีเวทีเต้นรำด้วยจึงเปิดขึ้นมากมายในแถวใต้ เช่นแถวสีลม บางรัก สาธร และสุริวงศ์เป็นต้น สมานของเราเห็นมีที่หากินกว้างขวางเช่นนั้นเขาจึงหิ้ว "อีปุก" คู่ทุกข์คู่ยากออกไปราวียังถิ่นที่กล่าวมาทันที เขาเล่าให้ผมฟังว่าสมัยนั้นมันสนุกจริง ๆ นักดนตรีไทยแทบทั้งประเทศไปชุมนุมกันอยู่แถวนั้นทั้งสิ้น..."

ครูสมานเล่าถึงชีวิตของท่านในช่วงนี้ว่า (บรรจง ชลวิโรจน์ . สัมภาษณ์ . 8 กุมภาพันธ์ 2537)

Copyright by Mahidol University

"...สมัยสงครามนั้นไม่มีหนังผมก็ออกเล่นดนตรีตามโรงหนังซึ่งหัน มากแสดงละครจีนแทนเล่นประกอบละครทั้งเรื่องเล่นเพลงจีนทั้งหมดที่โรงหนังตังบูไท้ (ศรีราชวงศ์) และโรงหนังไทบูไท้ (ศรีราชวงศ์) มีคนเปียโนเป็นคนจีนชื่อเฉลิม เป็นผู้แปลโน๊ตตัวเลขมาเป็นโน๊ตสากลให้ แล้วตอนหลังผมก็ทำได้เอง คนเป่าแซกโซโฟนชื่อเจือ คนเล่นไวโอลินชื่อเทียน คนตีกลองก็คืออาจารย์ตรอง ทิพยภา ครูชดเป่าฟลุ๊ต และผมเป่าทรัมเป็ต ได้ค่าตัวคืนละ 10 บาทต่อคน หลังน้ำท่วมกรุงเทพ ฯ จนสงครามสงบแล้ว ตอนนี้คาสิโนเข้ามามีบาร์เบียร์เปิดกันมากมาย ต้อนรับฝรั่งนิโกรที่เข้ามาเต็มเมือง ผมเลิกเล่นดนตรีกับละครจีน ได้งานใหม่เล่นดนตรีตามร้านอาหารใหญ่ ๆ และไนท์คลับในโรงแรมต่าง ๆ ช่วงนี้เล่นเพลงฝรั่งทั้งหมด จังหวะฮิตที่เล่นมี Waltz, Slow, Quickstep และ Rumba Cha Cha Cha และรำวง (ยังไม่มี) ไม่มีร้องส่วนใหญ่บรรเลงให้แขกเต้นรำ ถ้าร้องก็เป็นนักดนตรีร้องเอง อย่างเช่น มาโนช ศรีวิภาเขาร้องได้หมดทุกเพลง ตอนฝรั่งขึ้นนี้ค่าตัวนักดนตรีเพิ่มขึ้นเป็นคืนละ 20 บาท ค่าเช่าทรัมเป็ทก็ตกวันละ 5 บาทแล้ว ค่าตัวนักเปียโนแพงกว่าใคร ผมเคยเล่นดนตรีที่ภัตตาคารห้อยเทียนเหลา หรืออีกชื่อเรียกว่า หยาดฟ้าภัตตาคาร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2489 เป็นต้นมา ผมเป่าทรัมเป็ตร่วมกับประสิทธิ์ พยอมยงค์ ที่เล่นเปียโน ซีเรียวเล่นอัลโตแซก จำนรรจ์ กุณฑจินดาเล่นเทนเนอร์แซก ฮอน หาญบุญตรง เป็นมือกีตาร์ บิลลี่เป็นมือเบส และโตเป็งตีกลอง นักดนตรีชุดที่เอ่ยชื่อนี้เล่นด้วยกันเมื่อปี พ.ศ.2493..."

วงดนตรี "กาญจนะผลิน" เป็นวงดนตรีที่สมาน กาญจนะผลินเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น เมื่อประมาณ พ.ศ 2489 - 2492 สมาน กาญจนะผลิน เล่าว่า

"...เหตุที่ตั้งวงกาญจนะศิลป์ ประมาณปี พ.ศ. 2489 - 2492 เพราะว่า ตอนนั้นเล่นดนตรีตามร้านอาหารใหญ่ในโรงแรมกับเพื่อน ๆ หลายคนโดยมี ประสิทธิ์ พยอมยงค์ เล่นเปียโน จำนรรจ์ กุณฑลจินดาเล่นแซกโซโฟน และผมเล่นทรัมเป็ตอยู่ ประสิทธิ์เขาตั้งวง "กรุงเทพสวิง" จะเล่นเฉพาะเพลงฝรั่ง ส่วนผมตั้งวงกาญจนะศิลป์ เพื่อเล่นเพลงไทยได้ไปเล่นส่งวิทยุ 1 ป.ณ. รักษาดินแดน เป็นประจำ นอกนั้นก็มีสถานีวิทยุ อส.ล จส. บ้าง นักร้องของวงตอนนั้นมี

Copyright by Mahidol University

เพ็ญแข กัลยจารึก ชาญ เย็นแข วินัย จุลบุษปะ และ นภา หวังในธรรม "วงกาญจนะศิลป์" กับ "วงกรุงเทพสวิง" นักดนตรีเป็นชุดเดียวกันส่วนใหญ่รับงานเล่นส่งสถานีวิทยุและอัดแผ่นเสียงเล่นตามงานไม่ค่อยได้เล่นนักหรอก นักดนตรีของวงกาญจนะศิลป์ เมื่อปี พ.ศ. 2492 ก็มี จำนรรจ์ กุณฑลจินดา เล่นเทนเนอร์แซกโซโฟน ชีเรียวเล่นคลาริเน็ต สอาด รัตนพูลเล่นเบส เกียรติศักดิ์ (ชูศรี) โรจนดิษฐ์เล่นเปียโน ผมก็เล่นทรัมเป็ต และอุทิตต์ ทินกร เล่นอัลโตแซก..."

วงดนตรี "ประสานมิตร" เป็นแหล่งรวมนักดนตรีฝีมือระดับแนวหน้าของเมืองไทยไว้ ดังสง่า อารัมภีร์ (2508 : 46) ได้เล่าเรื่องการรวบรวมนักดนตรีก่อตั้งวง "ประสานมิตร" ในเวลาต่อมาว่า

"...เมื่อสมานได้พบกับ พิบูลย์ ทองทัช ซึ่งเป็นนักดนตรีหมายเลข 1 ของเมืองไทยยุคนั้นก็ได้ช่วยกันรวบรวมบรรดาพรรคพวกนักดนตรีดั้งเดิมในยุคนั้นมาตั้งวงดนตรีชื่อ "ประสานมิตร" ซึ่งมี พ.ต.อ.พุฒิ บูรณสมภพ เป็นผู้อำนวยการ มีคุณเจตนา จุลละกะ เป็นผู้จัดการวงดนตรี มีพิบูลย์ ทองทัชเป็นหัวหน้าวง ประสิทธิ์ พยอมยงค์ จำนรรจ์ กุณฑลจินดา มาโนช ศรีวิภา สะอาด รัตนพูล อุทิศ ทินกร และสมาน กาญจนะผลิน ร่วมวงกันรับเล่นงานทั่ว ๆ ไป เป็นวงดนตรีที่มีชื่อวงหนึ่งในขณะนั้น..."

"...วงประสานมิตรตั้งขึ้นช่วงปี พ.ศ. 2496 - 2503 เมื่อผมเล่นดนตรีกับวงประสานมิตรนั้น ผมเป็นนักเป่าทรัมเป็ต 1 และเรียบเรียงเสียงประสานในสมัยแรก ๆ ผมใช้วิธีแกะโน้ตจากแผ่นเสียง ผมแกะโน้ตของเพลงจีนและเพลงไทยก็เช่น เพลงบัวขาว ลมหวล หรือเพลงสุนทราภรณ์บ้าง ถ้าเป็นเพลงฝรั่งก็ประสิทธิ์ พยอมยงค์ เมื่อแกะโน้ตแล้วหากพบว่าทำนองเพลงจีนเพลงใดมีความไพเราะเหมาะที่จะใส่เนื้อไทยก็นำทำนองเพลงนั้นมาให้ อุทิตต์ ทินกร เกษม ชื่นประดิษฐ์ หรืออร่าม ขาวสะอาด ใส่เนื้อเพลงไทยส่วนเพลงฝรั่งก็นำมาให้นคร มังคลายนใส่เนื้อเพลงไทย..."

Copyright by Mahidol University

ทำนองเดียวกันนี้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 87) กล่าวถึงวงดนตรีประสานมิตรว่า

"...นับได้ว่าเป็นวงดนตรีที่ได้ชื่อว่าสรรหานักดนตรีฝีมือดีเข้ามาประจำ และจ่ายเงินเดือนแพงมากกว่าวงอื่น ๆ การที่สมาน กาญจนะผลิน ได้ร่วมงานกับวงประสานมิตรนี้ทำให้มีประสบการณ์สูงยิ่งขึ้นอีก และได้เพื่อนนักดนตรีฝีมือดี ๆ เป็นพรรคพวกหลายท่าน เช่น ประสิทธิ์ พยอมยงค์ พิบูลย์ ทองทัช จำนรรจ์ กุณฑลจินดา ฯลฯ วงดนตรี "ส.ม." และวงดนตรี "กรรณเกษม" เป็นวงดนตรีที่สมาน กาญจนะผลิน และเพื่อได้ตั้งขึ้น..."

ดังสมาน กาญจนะผลิน ได้เล่า (สัมภาษณ์ : 15 กุมภาพันธ์ 2537)

"...ขณะที่ผมเล่นอยู่กับวงประสานมิตรผมก็นึกสนุกอีกตั้งวงของตัวอีกวงหนึ่ง ชื่อ "วง ส.ม." คงจะราว ๆ ปี 2497 สำหรับบรรเลงในโรงภาพยนต์สลับกับภาพยนต์ มีนักร้องเช่น เพ็ญศรี พุ่มชูศรี สุเทพ วงศ์กำแหง และชรินทร์ นันทนาคร เป็นต้น เล่นกับที่โรงภาพยนต์แกรนด์ ก็เคยเล่น และราวปี 2501 ผมได้มาร่วมวง "กรรณเกษม" ของจำนรรจ์ กุณฑลจินดา ต่อมา จำนรรจ์ กุณฑลจินดา ได้นำวง "กรรณเกษม" เข้ามาอยู่ในความอุปการะของคุณเธียร กรรณสูตร นักดนตรีได้รับเงินเดือนจากคุณเธียร กรรณสูตร ตั้งแต่ 3,000 บาท จนถึง 10,000 บาททุกคน ซึ่งมี พ.ต.อ.พุฒ บูรณะสมภพ เป็นผู้รับงานโดยมากรับงานของผู้ใหญ่ รวมทั้งรับงานทีวี และออกอากาศทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท. ด้วย ... ผู้คนเริ่มรู้จักผมมากขึ้นทุกทีนับจากที่ผมเป่าทรัมเป็ทในวงประสานมิตร ช่วงปี 2500 ผมลองหันมาเล่นเปียโนนอกเหนือจากเป่าทรัมเป็ตด้วย..."

นอกจากการเป่าทรัมเป็ทแล้ว สมาน กาญจนะผลิน เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรีสูง กล่าวคือ สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีสากลได้หลายชนิด ความสามารถดังกล่าวนี้สามารถบรรเลงเดี่ยวได้อย่างมีคุณค่า มีผลงานการเดี่ยวเครื่องมือไว้หลายชนิด ที่โด่งดังมากอีกชิ้นหนึ่งคือ การเดี่ยวระนาดไฟฟ้า (Xylophoni และ Marimba) ซึ่งบทความของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2508 : 88) ได้กล่าวถึงฝีมือเปียโนของท่านไว้ว่าในด้านการบรรเลงดนตรี

Copyright by Mahidol University

ประเภทคีย์บอร์ด สมาน กาญจนะผลิน ดีมีฝีมือในการบรรเลงเปียโนอีเลคโทน และแอ๊คคอเดี้ยน เป็นอย่างดี จนถึงบรรเลงคู่กับเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ได้เป็นประจำ และผลงานบรรเลงดนตรีนี้ก็ปรากฏในแผ่นเสียงทั้งเก่าและใหม่ เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีสากลอีกชิ้นหนึ่งที่ท่านเล่นได้ดีมีฝีมือสูงก็คือระนาดฝรั่งหรือ ไซโลโฟน ท่านเล่นได้ดีเยี่ยมจนถึงขนาดนำมาเดี่ยวด้วยเพลงไทยอัดแผ่นเสียงเป็นที่นิยมของคนทั่วไปในยุคจากปี 2503 เป็นต้นมา และความไพเราะสูงสุด ของเพลงนี้ทำให้ท่านได้รับพระราชทานรางวัลแผ่นเสียงทองคำชนะเลิศประเภท ข. จากการเดี่ยวระนาดฝรั่งในเพลงลาวแพน เมื่อปี พ.ศ. 2514 และเพลงลาวแพนที่ท่านเดี่ยวระนาดฝรั่งนี้เป็นที่รู้จักดีของคนทั่วไปจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้มีเพลงพม่าเขว และเพลงจีนรัว เป็นต้น บทความของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งประเทศ (2532 : 88) กล่าวสรรเสริญฝีมือเดี่ยวระนาดฝรั่งของท่านว่า "...เป็นผู้มีฝีมือยอดเยี่ยมคนหนึ่งในฐานะที่ตีได้เรียบ และไหว เสียงระนาดนั้นคมชัดเจน และแม่นยำ..." นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล (การแสดงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ครั้งที่ 446. 15 กรกฎาคม 2531) ได้ให้ความเห็นตรงกันว่า

> "...การเดี่ยวระนาดฝรั่งยังไม่มีใครทับฝีมือครูสมานได้เลย เมื่อครั้งที่ฝรั่งเชิญผมไปสอนที่สหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2530 ผมยังนึกไม่ออกว่าจะเอาอะไรไปอวดฝรั่งดี ฝรั่งฟังเพลงไทยรู้เพลงไทยขนาดไหน ก็นึกออกว่าครูสมานเดี่ยวระนาดฝรั่งเพลงลาวแพน เพลงโพรดก เพลงจีนรัว เอาไว้ผมก็เอาแผ่นเสียงของครูสมานไป 1 แผ่น เป็นแผ่นเสียงที่ทำให้ผมหากินได้เกือบทั่วรัฐวอร์ชิงตัน และรัฐออร์เรกอง ผมไปบรรยายที่ไหนผมว่านี่ระนาดฝรั่งแต่เทพนิคไทยต้องฟังเพลงนี้จีนรีวของครูสมานนี่เหลือเกินจริง ๆ ทั้งเร็ว และไหวมาก ที่สำคัญคือชัดทุกเสียง ฝรั่งนี่อ้าปากค้างเลย... ฉะนั้นใครอยากฟังเพลงเดี่ยวระนาดฝรั่งดี ๆ เช่น ลาวแพน จีนรัว นกโพรดก ให้ฟังฝีมือการเดี่ยวของครูสมาน นับว่ายอดเยี่ยมที่สุด..."

วงดนตรี "ธนาคารออมสิน" และวงดนตรี "โรงงานยาสูบ" ทั้งสองนับว่าเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงระดับแนวหน้า ภายใต้การควบคุมของสมาน กาญจนะผลิน ซึ่งท่านได้เล่าให้ฟังถึงชีวิตของท่านเกี่ยวกับการเป็นหัวหน้าวงดนตรีธนาคารออมสิน และวงดนตรีโรงงานยาสุบว่าเริ่มรับหน้าที่นี้เมื่อ พ.ศ. 2503 นักดนตรี นักร้องคนสำคัญในวงนี้ก็คือ พิมพ์ ปฏิภาณ พึ่งธรรมจิตร

Copyright by Mahidol University

นิทัศน์ ละอองศรี ฯลฯ ได้รับหน้าที่นี้อยู่ประมาณ 5 ปี จึงได้ย้ายไปเป็นหัวหน้า "วงดนตรีโรงงานยาสูบ" อยู่ในตำแหน่งนี้ตั้งแต่ปี 2508 มาจนเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. 2525

วงดนตรี "สมาน กาญจนะผลิน" เป็นวงดนตรียุคหลัง ๆ ที่สมาน กาญจนะผลินตั้งขึ้น หลังจากที่ประสบความสำเร็จในการสร้างสรรผลงานทางดนตรีจนมีชื่อโด่งดังแล้ว สมาน กาญจนะผลิน ได้กล่าวถึง "วงสมาน กาญจนะผลิน" ว่า

> "...วงสมาน กาญจนะผลิน" ของผมบรรเลงอยู่ช่วงปี 2506 - 2523 หลังจาก "วง ส.ม." มาก็รวบรวมพรรคพวกกันมาเล่นดนตรีมี มาโนช ศรีวิภา เป็นมือกีตาร์ ปัญญาเป่าทรัมเป็ต อะทึก นินทร์จันทน์ เล่นทรอมโบน รับบรรเลงเช่นเดียวกับกับ "วงส.ม." โดยสลับภาพยนต์ บรรเลงตามโรงภาพยนต์ในรายการรอบปฐมทัศน์ เช่น โรงภาพยนต์เอ็มไพส์ โรงภาพยนต์แกรนด์ โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง ฯลฯ และบรรเลงในรายการโทรทัศน์หลายรายการ เช่น รายการพรสวรรค์หรรษา รายการสู่โตรปราโมทย์ใจ เป็นต้น ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และบรรเลงในงานทั่ว ๆ ไป..."

สมาน กาญจนะผลิน ได้เล่าเพิ่มเติมอีกว่า

> "...ในระว่างตั้งแต่ปลาย พ.ศ. 2488 เป็นต้นมา ทำงานเป็นนักดนตรีทรัมเป็ต นักเปียโน และหัวหน้าวงดนตรีในภัตตาคาร และไนท์คลับของกรุงเทพมหานครติดต่อกันมาหลายแห่งอาทิ ภัตตาคารห้อยเทียนเหลา ลูน่าท์คลับ มโนร่าห์ไนท์คลับ ศกุนตลาไนท์คลับ สีดาไนท์คลับ และโรฟิโน ฯลฯ จนถึง พ.ศ. 2518 จึงได้หยุดเล่นดนตรีกลางคืนเพื่อจะได้ผ่อนคลายงานลง และใช้เวลาในการประพันธ์เพลง และเรียบเรียงเสียงประสานในมากขึ้น..."

Copyright by Mahidol University

สรุปผลงานหน้าที่นักดนตรีและหัวหน้าวงดนตรี

ในที่นี้ผู้ศึกษาขอสรุปประวัติการทำงานของสมาน กาญจนะผลินในช่วงชีวิตตั้งแต่ พ.ศ. 2485 - 2523 ที่เกี่ยวกับการเป็นนักดนตรีสากลและหัวหน้าวงดนตรีของท่านไว้ ดังต่อไปนี้ สมาน กาญจนะผลิน . สัมภาษณ์)

พ.ศ. 2485 บรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการโรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร ในตำแหน่งนักดนตรีไทย

พ.ศ. 2487 - 2488 ทำงานพิเศษเป็นนักเป่าแตรคอร์เน็ตอยู่กับวงดนตรีของละครณะพันธากร และทำงานพเศษเป็นนักดนตรีของวงดนตรีในสถานไนท์คลับที่แปซิฟิคโฮเต้ล และเก้าชั้นไนท์คลับ

พ.ศ. 2489 ทำงานพิเศษเป็นนักดนตรีของภัตตาคารห้อยเทียนเหลา แล้วกลับเข้ามาอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2491

พ.ศ. 2489 ตั้งวงดนตรี “กาญจนะศิลป์” สำหรับบรรเลงออกอากาศสถานีวิทยุต่าง ๆ และบรรเลงเพื่ออัดแผ่นเสียงสำหรับเพลงไทย ขณะเดียวกันนี้ก็ร่วมเล่นดนตรีกับวง “วงกรุงเทพสวิง” ที่บรรเลงเพลงฝรั่งของ ประสิทธิ์ พยอมยงค์ และวง “กรรนเกษม” ของจำนรรค์ กุณฑลจินดา

พ.ศ. 2490 ทำงานพิเศษเป็นนักดนตรีไนท์คลับที่บรรเลงประจำอยู่ที่ อินเตเนชั่นแนล ประตูน้ำ

พ.ศ. 2491 เริ่มเป็นที่รู้จักของมหาชนในฐานะนักดนตรีสากลของดุริยางค์สากลกองการสังคีต กรมศิลปากรและนักทรัทเป็ตที่โชว์ฝีอาเดี่ยวได้ไพเราะยิ่งนักในระหว่าง พ.ศ. 2493 - 2494 ได้ร่วมแสดงคอนเสริต์กับวงดุริยางค์สากลเป็นงานประจำ

พ.ศ. 2491 ได้กลับมาทำงานพิเศษประจำวงดนตรีของภัตาคารห้อยเทียนเหลาอีกครั้ง

พ.ศ. 2492 ทำงานพิเศษร่วมวงบรรเลงอัดแผ่นเสียงให้กับบริษัทแผ่นเสียงหลายบริษัท เช่น บริษัท ต. เง็กชวน บริษัทนำไทย บริษัทกมลสุโกศล และบริษัทดีคูเปอร์ยอนสตันฯลฯ

พ.ศ. 2493 - 2494 เริ่มทำดนตรี “สังคีตประยุกต์” แล้วมาโด่งดังในภายหลังโดยเฉพาะราว พ.ศ. 2508

Copyright by Mahidol University

พ.ศ. 2495 ทำงานพิเศษร่วมกับบริษัทอัศวินภาพยนตร์ของพระองค์เจ้าภาณุพันธ์ยุคล ในการทำเพลงประกอบภาพยนตร์

พ.ศ. 2495 ทำงานพเศษที่ไนท์คลับในยุโรปโฮเต็ล

พ.ศ. 2495 ลาออกจากการรับราชการ

พ.ศ. 2494 - 2503 ร่วมวงกับวงดนตรี "ประสานเสียง" ซึ่งมีเพื่อนักดนตรีและท่านร่วมกับตั้งขึ้น มีนักดนตรฝีมือมากมายซึ่งพิบูล ทองทัช เป็นหัวหน้าวง

พ.ศ. 2497 ตั้งวงดนตรี "ส.ม." รับงานบรรเลงในโรงภาพยนตร์สลับกับภาพยนตร์ เช่น บรรเลงที่โรงภาพยนตร์คิงส์ โรงภาพยนตร์ควีนส์ และโรงภาพยนตร์แกรนด์ งานบรรเลงออกอากาศสถานีวิทยุ

พ.ศ. 2500 ได้เดินทางไปที่เมืองเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน เพื่อแสดงดนตรี "สังคีตประยุกต์" และดนตรี "อังกะลุง" และร่วมบรรเลงประกอบการแสดงนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร

พ.ศ. 2501 รวมบรรเลงในวง "กรรณเกษม" ของคุณเธียร กรรณสูตร

พ.ศ. 2502 เป็นหัวหน้าวงดนตรี บรรเลงประกอบละครเวทีของอรรถ อรรถจินดา

พ.ศ. 2503 เป็นหัวหน้าวงดนตรีของธนาคารออมสิน

พ.ศ. 2506 ตั้งวงดนตรี "สมาน กาญจนะผลิน" ร่วมกับเพื่อนักดนตรีที่สนิทดัง เช่น พิมพ์ ปฏิภาณเป็นมือแซก มาโนช เป็นมือกีตาร์ จ๋ายเป็นมือกลอง ฯลฯ

พ.ศ. 2507 เป็นหัวหน้าวงที่ไนท์คลับมโนราห์

พ.ศ. 2508 ออกจากวงนาคารออมสินมาทำงานเป็นหัวหน้าวงดนตรีโรงงานยาสูบและทำงานจนเกษียณอายุ และทำงานพิเศษเป็นหัวหน้าวงดนตรีของศกุนตลาไนท์คลับด้วย

พ.ศ. 2509 ทำงานพิเศษเป็นหัวหน้าวงดนตรีของ 3 สถานไนท์คลับตั้งแต่ที่ซาวอยไนท์คลับ ลิโดไนท์คลับ และเซซิบองไนท์คลับ

พ.ศ. 2510 ทำงานพิเศษเป็นหัวหน้าวงดนตรีของ 2 ไนท์คลับ คือ สีดาไนท์คลับกับคณะสามศักดิ์ และโด เร มีไนท์คลับกับคณะสามศักดิ์

พ.ศ. 2511 ทำงานพิเศษเป็นหัวหน้าวงดนตรีประจำ 3 ไนท์คลับ ตั้งซูซิวองไนท์คลับกับคณะสามศักดิ์ ดาราไนท์คลับกับคณะสามศักดิ์ และที่บิ๊กบูมกับคณะสามศักด์

พ.ศ. 2512 ทำงานพิเศษเป็นหัวหน้าวงดนตรีของไนท์คลับมูแลงรู้จ และต่อมาก็มาประจำอยู่ที่โรฟิโนไนท์คลับ จนถึงพ.ศ. 2518 จึงลาออก

พ.ศ. 2518 ลาออกจากโรฟิโนไนท์คลับ

พ.ศ. 2523 "วงสมาน กาญจนะผลิน" หยุดรับงาน

Copyright by Mahidol University

สมาน กาญจนะผลิน มีชีวิตเป็นนักดนตรีมาตั้งแต่เล็ก ท่านเป็นทั้งนักดนตรีไทยและพัฒนามาสู่การเป็นนักดนตรีสากล และมีผลงานการก่อตั้งวงดนตรีและเป็นหัวหน้าวงดนตรีมากมาย ข้อเขียนที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 88) ได้กล่าวสรรเสริญความสามารถ และผลงานของท่านในฐานะนักดนตรีว่าเป็นที่ยอมรับกันว่าสมาน กาญจนะผลิน สามารถเป่าแตรทรัมเป็ตได้ยอดเยี่ยมคนหนึ่ง ของเมืองไทย เคยเป่าทั้งประเภทรวมวง เดี่ยวในวง ไปจึงถึงงานดนตรีประเภทคลาสสิคก็เคยมีชื่อมามาก เคยเล่นร่วมวงกับวงแบนนี้กูดแมนเมื่อสมัยที่วงของแบนนี่กูดแมนมาแสดงในเมืองไทยในการตีระนาดฝรั่งนั้น สมานก็เป็นผู้มีฝีมือยอดเยี่ยมคนหนึ่งในฐานะที่ดีได้เรียบและไหว (เป็นศัพท์สังคีตดนตรีไทยที่แสดงความคล่องและเร็ว) เสียงระนาดนั้นคม ชัดเจน และแม่นยำ ในด้านการบรรเลงดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สมานก็มีฝีมือในการบรรเลงเปียโน อีเล็คโทน และแอ๊คคอเดี้ยนเป็นอย่างดีจนถึงบรรเลงคู่กับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นได้เป็นประจำ ผลงานบรรเลงดนตรีนี้ปรากฏในแผ่นเสียงทั้งเก่าและใหม่เป็นจำนวนมาก

6.สมาน กาญจนะผลิน กับหน้าที่นักแต่งเพลง

6.1 การแต่งเพลงไทยสากลที่มาจากทำนองไทยเดิม

สมาน กาญจนะผลิน ได้ทำหน้าที่เป็นนักดนตรีทั้งไทยและสากลมาจนถึงประมาณปีพ.ศ. 2487 จึงได้เริ่มแสดงความสามารถในการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากล ติดตามมาด้วยการแยกเสียงประสาน การที่นักดนตรีจะแต่งเพลงได้นั้นควรจะมีองค์ประกอบสำคัญที่เป็นแรงกระตุ้นให้แต่งเพลงได้ อย่างน้อยที่สุด 3 ประการ คือ

1. มีประเสบการณ์ในการฟังและบรรเลงมานานพอ จนเกิดแรงโน้มเหนี่ยวใจให้อยากทดลองประพันธ์เพลงขึ้นบ้าง

2. ได้ร่ำเรียนวิชาการประพันธ์มาโดยตรง จนเกิดความรู้สึกอยากจะลองวิชาที่เรียนมา

3. อยู่ในสภาพที่ถูกบังคับหรือมีหน้าที่ที่จะต้องประพันธ์เพลง

แรงผลักดัน ทั้ง 3 ข้อนี้ปรากฏว่า สามารถค้นพบได้ในชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาน กาญจนะผลิน

Copyright by Mahidol University

ได้กล่าวมาแล้วว่าชีวิตของสมาน กาญจนะผลินนั้นได้ผูกพันกับวงดนตรีไทยเดิมมาแต่ยังเยาว์วัยพี่น้องหลายคนก็เป็นนักดนตรีประจำอยู่ในกรมศิลปากร อาทิ ครูพริ้ง กาญจนะผลิน ซึ่งชำนาญดนตรีไทย บรรเลงได้รอบวงและมีชื่อเป็นครูเครื่องหนังที่ยอดเยี่ยม ความผูกพันกับเพลงไทยแท้นั้นลึกซึ้งมาก และถือว่าเป็นทุนหรือเป็นความรู้พื้นฐานที่สั่งสมไว้อย่างมั่นคงถาวร จุดนี้เองคือ แรงกระตุ้นให้คิดแต่งเพลงจากประสบการณ์ตามที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 1 ปรากฏว่า ในระยะแรกงานแต่งเพลงสมาน กาญจนะผลิน มีแนวโน้มที่จะแต่งเพลงอันเป็นลักษณะ “เพลงฝรั่ง” แต่แล้วก็ไม่สู้ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก จึงได้หันเหแนวทางการประพันธ์เพลงมาสู่ทุนอันเป็นความรู้เดิม (โดยหยิบยกเพลงไทยของเก่ามาเป็นแบบแล้วประดิษฐ์เพลงนั้นให้มีลักษณะกลายรูปออกไปเป็นเพลงสากลแบบฝรั่ง ซึ่งพอจะสรุปวิธีการนั้นได้เป็น 3 - 4 วิธีด้วยกัน เช่น นำทำนองเดิมไปบรรเลงในจังหวะสากลแบบฝรั่ง ทำอินโทดักชั่นเป็นแบบฝรั่ง ทำเสียงประสานให้เป็นแบบฝรั่ง สร้างบทร้องให้มีลักษณะเป็นเนื้อเต็มโดยปราศจากเอื้อน (พูนพิศ อมาตยกุล คำบรรยายรายการเพลงไทยสากลจากอดีต . ห้องสมุดดนตรีพระเทพรัตน์ พ.ศ. 2538) ด้วยวิธีการดังกล่าวสมาน กาญจนะผลิน ได้กลายเป็นนักแต่งเพลงไทยสากลในแนวไทยเดิมและเห็นชัดว่าเป็นผู้มีความถนัดในด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่น่าสังเกตและเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในงานประพันธ์เพลงไทยสากลในแนวไทยเดิม ก็คือการหยิบยกทำนองหลัก (หรือลูกฆ้อง) มาเป็นตัวตั้งแล้วแปรลูกฆ้องนั้นออกไปเป็นทางเปลี่ยนต่าง ๆ อย่างเฉลียวฉลาด โดยไม่มีการตัด ต่อ จนเกิดสภาพที่เรียกว่า “ขาดหรือเกิน” ขึ้นในเพลงที่นำมาดัดแปลงเป็นเพลงไทยสากลนั้น เมื่อนำเพลงที่ดัดแปลงนี้มาประสมประสานเข้าให้มีลักษณะเป็นดนตรีตะวันตกตามที่กล่าวข้างต้นแล้วบางเพลงผู้ฟังที่รู้ดนตรีไทยจะสามารถจับทำนองดั้งเดิมและที่มาของเพลงนั้นได้อย่างง่ายดาย เช่น เพลงพรพี่ มาจากเพลงดาวทอง เพลงนกเขาคู่รัก (มาจากเพลงนกเขาขะแมร์) เพลงวิหคเหิรลม (มาจากเพลงลาวดอย) เป็นต้น แต่ในบางครั้งสมาน กาญจนะผลิน จะมี “ลูกเล่น” ที่จะนำเพลงไทยของเก่านั้นมาปรับเปลี่ยนโดยไม่ให้เกิดความขาดเกิน แต่เปลี่ยนแนวเพลง เช่น จากทำนองเพลงชั้นเดียวหรือเพลงเร็วเมื่อเป็นดนตรีไทยกลับมาทำให้เป็นทำนองช้านุ่มนวลในดนตรีสากล ดังปรากฏในเพลง ออเซาะรักที่แปรมาจากเพลงกระแต เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญและเฉลียวฉลาดในการดัดแปลงเป็นอย่างยิ่ง เหนือไปกว่านั้นยังเลือกนักแต่งบทเพลงที่มีความสามารถสูง เช่น สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ ให้มาทำหน้าที่แต่งบทเพลงลงในทำนองที่ดัดแปลงจากเพลงไทยเดิมมา จนทั้งสองเกิดความชำนาญอย่างยิ่งยวดสามารถผลิตเพลงที่มีคุณภาพเป็นจำนวน ร้อย ๆ เพลงได้ในเวลาอันสั้น สามารถเผยแพร่สู่ประชาชนได้ในเวลารวดเร็ว ซึ่งคณะดนตรีอื่น ๆ ไม่สามารถทำได้

Copyright by Mahidol University

อลตาน์ จุฬม ภูร มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักหอสมุด

รวี พรเลิศ นักข่าวบันเทิง (2508 : 11 - 12) กล่าวถึงคุณลักษณะของท่านในด้านการประพันธ์เพลงว่า "...สมาน กาญจนะผลินเป็นผู้หนึ่งซึ่งมีความนับถือตัวเองอย่างล้นเหลือ เขาเพียร พยายามในการแต่งเนื้อเรื่องและทำนองเพลงอยู่เป็นเวลานานปลุกปล้ำเพื่อให้เข้ากับศิลปอันลึกล้ำเหล่านี้เพลงทุกเพลงจากมันสมองของน้าหมานกว่าจะเสร็จกินเวลาหลายวัน บางครั้งก็เป็นอาทิตย์.." เมื่อถามความเห็นเกี่ยวกับการประพันธ์เพลงน้าหมานพูดถึงการเรียบเรียงเสียงประสานว่า

> "...ลำพังเนื้อร้องนะไม่เท่าไหร่หรอกครับ สำคัญที่ทำนองและเสียงประสานต้องให้ดนตรีทุกชิ้นมีเสียงผสมกลมกลืนกัน ผมต้องอดทนกับความเมื่อยขบหน้าเปียโนเพื่อค้นคว้าหาตัวโน้ตที่ถูกต้องเป็นชั่วโมง ๆ เสร็จแล้วก็ต้องมานั่งกลั่นกรองดูอีกที จากนั้นก็เขียนโน้ตฉบับสมบูรณ์แบบแจกนักดนตรีในวงจนครบ คนทรัมเป็ตแผ่นหนึ่ง แซกโซโฟนแผ่นหนึ่ง เปียโน กลอง และอื่น ๆ เครื่องดนตรีทุกชิ้นโน้ตต้องครบครับ..."

จากหลักฐานที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าไม่เพียงแต่ความรู้พื้นเดิมทางด้านดนตรีไทยที่มีเป็นทุนจะทำให้สมาน กาญจนะผลินแต่งเพลงไทยสากลได้สะดวกแล้ว ยังปรากฏว่าความเอาใจใส่ ความพยายาม และการผสมผสานเสียงที่ปราณีตเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เพลงของสมานมีคุณค่า สำหรับการเป็นผู้ริเริ่มดนตรีประยุกต์นั้นได้รับคำบอกเล่าจากท่านว่า

> "...มันเนื่องมาจากว่าผม ต้องการค้นคว้าหาของใหม่ให้มันเกิดขึ้นมาแทนของเก่าที่กำลังถูกวัฒนธรรมทางดนตรีจากตะวันตกรุกรานมากขึ้น โดยการจับเอาทั้งสองพันธุ์นี่มาผสมกลมกลืนนั่นคือที่มาของสังคีตประยุกต์อย่างวิหคเหิรลม บางทีผมก็จับเพลงไทยมาใส่จังหวะ ช่า ช่า ช่าให้...ผมชอบเล่น Xylophone หรือระนาดฝรั่งถ้าคุณเคยฟังจะรู้สึกว่ามันเพราะมาก โดยเฉพาะถ้าเล่นทำนองลาวแพน ยะวาหรือ จีนรัวแล้วผมภูมิใจที่จะกล่าวว่า จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่เคยมีวงดนตรีวงใดที่จะบรรเลงเพลงด้วย Xylophone เลย..."

i 10556850

Copyright by Mahidol University

35776

สำหรับในเหตุผลที่ว่ามีความจำเป็น หรือถูกบังคับให้แต่งเพลงนั้น สมาน กาญจนะผลิน ให้สัมภาษณ์ว่า ราวปี 2489 ทางวงดนตรีที่ควบคุมอยู่ในขณะนั้นมีน้อยไม่พอเล่นกัน ครั้นเมื่อมีเวลาว่างก็ทดลองแต่งทำนอง เพลงดูสนุก ๆ ระยะแรกทำนองเพลงเป็นเพลงฝรั่ง เพลงแรกชื่อ "เพลงห่วงอาวรณ์" ต่อมาก็ได้ส่งให้ห้างอัดเสียงอัดขาย ซึ่งได้แต่งไว้หลายเพลงทีเดียว ปรากฏว่าขายไม่ออกจึงได้คิดออกว่า พวกเราคงไม่ชินหูกับเพลงทำนองสากล ก็เลยเปลี่ยนมาแต่งทำนองเพลงไทย และเพลงทำนองเพลงไทยเดิมเพลงแรกก็คือ "เพลงกลิ่นเนื้อนาง" แต่งเมื่อปี 2490 ที่บ้านสำราญราษฎร์ ใช้ทำนองเพลง "ดาวทอง" ซึ่งเป็นเพลงไทยสำเนียงมอญ แต่งทั้งทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานเองและให้สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ แต่งเนื้อเรื่องแล้วให้ชาญ เย็นแข เป็นคนขับร้องได้ค่าตอบแทนอัดเสียงเบ็ดเสร็จทั้งสิ้น 350 บาท เอามาแจกกันในกลุ่มทำเพลงเหลือคนละไม่กี่สตางค์หรอก เพลงต่อ ๆ มาก็คือ "เพลงลูกกำพร้า"(จากทำนองชุมนุมเผ่าไทย) และ "เพลงสะไบทอง" จากทำนองเขมรราชบุรีสองชั้น เนื้อร้องของอุทิตต์ ทินกร เป็นผู้แต่งเพลงชุดนี้ขายดีเป็นที่นิยมของคนฟังมาก นับว่าประสบความสำเร็จ ผมจึงเริ่มทำเพลงแบบนี้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในด้านการปรุงเพลงไทยของเก่าให้รู้สึกว่าเป็นเพลงฝรั่งที่ทันสมัยนั้น นับว่าสมาน กาญจนะผลิน โชคดีเป็นอยางมากที่มาทำหน้าที่เป็นนักแต่งเพลง ในขณะที่คนไทยกำลังเห่อจังหวะเต้นรำใหม่ ๆ ซึ่งเข้ามาสู่ประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สมาน กาญจนะผลิน เล่าว่า "...ผมเป็นคนแรกที่เอาจังหวะ Cha Cha Cha ของฝรั่งมาใส่ในเพลงไทย ความคิดนี้เกิดเมื่อ ราวปี พ.ศ. 2497 - 98 เพลงแรก ๆ ก็มีเพลงคุณจ๋ะงอนมากไปแล้ว และเพลงผมต้องวิวาห์เสียที..." ผู้ศึกษาได้พบว่าในอัลบั้มชุดเดี่ยวทรัมเป็ตของวงดนตรีสมาน กาญจนะผลินที่ผลิต เมื่อปี พ.ศ.2503 มีเพลงกระแตและเพลงพม่าแปลงทำเป็นจังหวะ ชะ ชะ ช่า ท่านยังเล่า ต่อไปอีกว่า

ในด้านการท

ราวปี 2493 - 94 และรวมทั้งคิดนำเครื่องดนตรีไทย "อังกะลุง" มาเล่นรวมในวงดนตรีสากล (คอมโบ) โดยได้ทำเพลงนกเขาคู่รัก สัญญารัก เชื่อรัก ง้อรัก และอื่น ๆ เพลงเหล่าล้วนมาแต่เพลงไทยเดิมทั้งสิ้น (ดังรายละเอียดจากสัมภาษณ์สมาน กาญจนะผลิน. 2 กรกฎาคม 2536 ในเนื้อหาลำดับต่อไป)

Copyright by Mahidol University

6.2 การแต่งเพลงที่มีลักษณะเป็นเพลงสากลแท้ ๆ

ในหัวข้อนี้จะได้บรรยายถึงเพลงไทยสากลที่สมาน กาญจนะผลิน ได้แต่งขึ้นโดยมิได้ยึดทำนองของไทยเดิมมาเป็นตัวตั้ง เพลงประเภทนี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงรักคุณเข้าแล้ว เพลงถ้าฉันจะรัก เพลงฉันรอจูบจากเธอ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อทำนองเพลงก็จะเห็นว่าสมาน กาญจนะผลินไม่เคยละเว้นที่จะใส่ความเป็นไทย เพลงของสมาน จึงไม่มีความเป็นฝรั่งสมบูรณ์แบบเหมือนเพลงของนารถ ถาวรบุตร หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ (ประดิษฐ์ สุขุม) ในเรื่องการแต่งเพลงรักหวานปนเศร้านี้ ท่านได้ให้สัมภาษณ์ (สัมภาษณ์ 2537) ว่า

> "...สมัยเมื่อผมแต่งเพลง ชุก ๆ ผมแต่งเพลงส่วนใหญ่ที่บ้านตอนดึก ๆ หลังเลิกงานเงียบ ๆ ตั้งใจแต่งทีเดียว มีหลายครั้งที่ นึกทำนองเพลงออกในขณะที่ขับรถอยู่ก็จอดรถเลยเขียนข้างถนนแล้วกลับมาเกลาใหม่ที่บ้าน เพลงส่วนใหญ่เป็นเพลงสโลว์รักหวาน ๆ เพราะมันเพราะดี คนที่ให้แต่งเพลงที่มีเนื้อมาก่อนมักไม่ได้บอกลักษณะทำนองแต่ถ้าผมส่งทำนองให้เขาแต่งเนื้อผมต้องบอกจุดมุ่งหมายของเพลงนั้นให้ชัดเจน..."

ในเรื่องการถ่ายทอดความรู้สึก หรือที่บางคนเรียกว่า "วิญญาณแห่งดนตรี" สมาน กาญจนะผลิน ได้ให้แนวคิดไว้ดังต่อไปนี้ (ยาสูบ 2525 : 33 - 34)

> "..ความงามของวิญญาณนั้นดูเหมือนว่าจะอยู่ที่ความรู้สึกมากกว่าอย่างอื่น ความรัก ความศรัทธาความเข้าใจในสิ่งลึกซึ้งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องของความรู้สึก ภาษาคำพูดที่เราพูดหรือบรรยายออกมา อย่างมากก็ได้เพียงข้อเท็จจริงเท่านั้น ไม่สามารถจะบรรยาย ความรู้สึกอันละเอียดอ่อนลึกซึ้งออกมาได้ หากจะเขียนเป็นตัวหนังสือก็อาจจะทำได้ แต่ทว่าไม่ซึ้ง เท่ากับคนที่มีความรู้สึกแล้วบรรยายออกมาเป็นเสียงดนตรี หรือ บทเพลงหรือการร้องเพลงอย่างสอดใส่อารมณ์ ถ้าเรามีความรัก ความเกลียด ความโกรธ ความเสียใจ ความเจ็บช้ำน้ำใจ ความปวดร้าวเศร้าสร้อยทุกข์ระทม เราไม่สามารถจะสอดใส่ความรู้สึกของเราลงไปในคำพูดหรือตัวหนังสือได้ดีเท่ากับสอดใส่ความรู้สึกลงไปในบทเพลงเสียงดนตรี แม้นักร้องก็ยังสามารถจะร้องได้อย่างซาบซึ้งด้วยอารมณ์และลีลาที่

Copyright by Mahidol University

ประทับใจ และตรึงผู้ฟังให้รู้สึกคล้อยตามไปกับบทเพลงนั้น ๆ ได้ดีกว่าการพูด และการเขียนเป็นไหน ๆ..."

นอกเหนือจากนี้สมาน กาญจนะผลิน ยังได้บรรยายถึงอิทธิพลของเพลงที่มีต่อการสร้างชาติ ความรักชาติ และการสร้างสรรค์จรรโลงสังคม ดังความตอนหนึ่งกล่าวว่า

"...ภาษาดนตรีเท่านั้นที่สามารถจะถ่ายทอดความรู้สึกซึ่งมีอยู่ในวิญญาณออกมาสู่ผู้ฟังได้อย่างประทับใจ เช่นเพลงปลุกใจ ที่ทำให้คนรักชาติทำให้มีความสามัคคี หรือทำให้มีความโกรธเกลียดชังต่อศัตรู ถึงเราจะบรรยายาออกมาเป็นคำพูดให้ดีอย่างไร ก็ไม่สามารถจะเร่งเร้าความรู้สึกของคนฟังให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเกลียดความโกรธ ได้อย่างเต็มที่ บทเพลงทั้งเนื้อร้องและทำนองเพลงการเรียบเรียงเสียงประสานเครื่องดนตรีนักร้อง...ถ้าบรรเลงให้ถึงขนาดและร้องให้ดีจริง ๆ แล้ว เพลงนั้น ๆ สามารถจะทำให้คนทั้งชาติเกิดความสามัคคี รักชาติ หรือเกิดความรู้สึกอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ซึ่งใช้เวลาไม่มากเท่าไหร่เลยก็สามารถสร้างความรู้สึกให้เกิดขึ้นตามความต้องการได้ แหละ คือประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของเพลงและดนตรี ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิญญาณอย่างใกล้ชิด บรรดาศิลปินเท่านั้น ที่สามารถจะบรรยายความรู้สึกในใจของตัวออกมาได้และทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกอย่างเดียวกันกับตนเองได้ด้วยเสียงดนตรี อันเปรียบเหมือนเสียงสวรรค์ สามารถทำให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม มีอารมณ์หวั่นไหวโอนอ่อนไปตามเสียงของเพลงได้อย่างมหัศจรรย์... แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นก็ขึ้นอยุ่กับวิญญาณ และความรู้สึก ของผู้บรรเลงด้วย เสียงดนตรีจะเป็นเสียงสวรรค์ หรือไม่นั้น อยู่ที่สมรรถภาพของวิญญาณของผู้บรรเลง หรือผู้ร้องเพลงเป็นสำคัญ อนึ่ง บทเพลงใดก็ตามที่ผู้ประพันธ์บรรจงเขียนขึ้นมาเพื่อความสร้างสรรค์มีเนื้อร้องที่เกื้อกูลจิตใจชุบชโลมวิญญาณผู้ฟังให้มีความโน้มเอียงไปในทางที่ดีงาม สูงส่ง ไม่เป็นไปในทางที่เสื่อมโทรม มัวเมาหลงใหล เคลิบเคลิ้ม ทั้งผู้ประพันธ์บทเพลง และผู้ขับร้อง รวมทั้งผู้ฟังด้วยก็ย่อมจะได้รับ "กุศล" จากบทเพลงนั้น ๆ โดยทั่วกัน แต่ถ้าบทเพลงใดเป็นไปในทางตรงกันข้าม ทั้งผู้ประพันธ์ ผู้ร้องและผู้ฟังก็ย่อมจะได้รับ "อกุศล" เช่นเดียวกัน...."

Copyright by Mahidol University

สมาน กาญจนะผลิน นั้นเป็นอัจฉริยะบุคคลด้านดนตรีโดยแท้จริง อีกทั้งยังมีจิตวิญญาณตะหนักในอิทธิพลของดนตรีต่อการสร้างสรรค์จรรโลงสังคม ซึ่งพิสูจน์ได้จากผลงานเกี่ยวกับดนตรี และจากรางวัลเกียรติยศมากมายนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เป็นต้นมาตามที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 87 -90) ได้ประมวลผลงานด้านเพลงทั้งสิ้นของท่านโดยได้กล่าวถึงความสามารถอันเยี่ยมยอดของท่านในการผสานดนตรีไทยกับดนตรีสากลเข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดีว่า สมาน กาญจนะผลิน ได้เป็นผู้ประสานรอยเชื่อมระหว่าดนตรีไทยเดิม และดนตรีสากลเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่ดึงวัยรุ่นที่ไม่สนใจเพลงไทยเดิมให้ได้รู้จักทำนองเพลงเก่า หากจะนำเพลงไทยสากลที่สมาน กาญจนะผลิน ผลิตขึ้นจากทำนองไทยเดิมมานับกันแล้วไม่มีนักแต่งเพลงคนใดใช้เพลงไทยเหล่านี้ได้มากมายหลายแง่หลายมุมเท่าที่นายสมาน กาญจนะผลิน ปฏิบัติมานานนับได้หลายสิบปีความหลากหลายในรูปแบบที่นำมาใช้นั้นสรุปได้ดังนี้

6.3 การแต่งเพลงประเภทสังคีตประยุกต์

สมาน กาญจนะผลินเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดีทำงานด้วยความสนุกสนาน และตั้งใจทำอย่างต่อเนื่องมีความรับผิดชอบต่องานสูง และตั้งใจปรับปรุงงานของตนเองอย่างจริงจังเป็นบุคคลที่ทันสมัยรู้วิธีการประยุกต์ใช้ดนตรีตะวันออกให้เข้ากับดนตรีตะวันตก จึงได้ริเริ่มการบรรเลงดนตรีประสมที่เรียกว่า "สังคีตประยุกต์" ขึ้นเป็นคนแรก มีแนวทางของตนเองเป็นเอกลักษณ์ชัดแจ้ง เพลงสังคีตประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีไทยจัดเป็นวงดนตรีวงหนึ่งบรรเลงร่วมหรือสลับกันกับวงหัสดนตรีซึ่งเป็นเครื่องดนตรีสากลล้วน คงจังหวะฉิ่งกลองเด่นชัดเมื่อบรรเลงอย่างไทย และแยกเสียงประสานอย่างตะวันตกเด่นชัดเมื่อบรรเลงอย่างตะวันตก ได้ประดิษฐ์ไว้ทั้งในรูปของเพลงบรรเลงเพื่อการฟัง และเพื่อการลีลาศ มากกว่าใช้ในการขับร้อง

สุเทพ วงศ์กำแหง ให้สัมภาษณ์ที่สำนักงานสุเทพ วงศ์กำแหง เกี่ยวกับเพลงสังคีตประ ยุกต์ (สัมภาษณ์ : 2538) โดยยืนยันว่า

> "...สมาน กาญจนะผลิน เป็นคนแรกที่ทำเพลงโดยเอาดนตรีไทยเดิมกับดนตรีฝรั่งมาบรรเลงประสานกันไปเพราะ ครูสมานมีความรู้เป็นพื้นฐานอยู่แล้วในเรื่องของดนตรีไทยเดิม โดยครูสมานปรับระดับเสียงดนตรีไทยให้ เข้ากับดนตรีฝรั่ง โดยการติว่า ระนาดและฆ้องวงด้วยตะกั่ว เพราะดนตรีไทยและดนตรีฝรั่งจะมี

Copyright by Mahidol University

ระดับเสียงห่างกันนิด ๆ ผมว่าครูสมานเป็นคนทำเป็นคนแรก ส่วนใครจะบอกว่าตัวทำเป็นคนแรก ผมว่า ครูสมานเป็นคนไม่พูด ดังนั้นคนอื่นเขาพูดไปว่า ฉันทำก่อนครูสมาน แกก็ไม่ตอบ..."

และสุวัฒน์ วรดิลก ได้กล่าวว่ายืนยันถึงที่มาของดนตรีแบบสังคีตประยุกต์ตอนหนึ่งว่า (สุวัฒน์ วรดิลก,สัมภาษณ์)

"... สังคีตประยุกต์ทำไล่เรี่ยกัน 2 เจ้า สมาน กาญจนะผลิน เจ้าหนึ่ง เอื้อ สุนทรสนาน เจ้าหนึ่งแต่ทางทางฝ่ายเอื้อทำทีหลัง ฝ่ายสมานทำก่อนเมื่อประมาณ พ.ศ. 2496-97 สมานมาให้ผมตั้งชื่อให้ว่าดนตรี ประเภทนี้จะเรียกอะไร ผมก็มาดูว่าเป็นแบบปรับหรือประยุกต์ เลยตั้งชื่อว่า สังคีตประยุกต์ สง่า อารัมภีร์ ก็อยู่ด้วยตอนตั้งชื่อ ต่อมาหม่อมหลวงขาบ เป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ก็ทำดนตรีอย่างนี้ขึ้นมาอีก โดยใช้วงของกรมประชาสัมพันธ์ ก็ตั้งชื่อว่า "สังคีตสัมพันธ์" ก็ไล่เรี่ยกับ สังคีตประยุกต์ และจึงมาสังคีตสัมพันธ์ วิหคเหิรลมฮิตมาก เพราะเป็นเพลงแรกที่ออกมาก่อนเพื่อน ในปี 2496-97..."

สมาน กาญจนะผลิน ได้เล่าถึงวิธีการทำดนตรีสังคีตประยุกต์ (สมาน กาญจนะผลิน . สัมภาษณ์) ว่า

"...ผมเริ่มทำดนตรี "สังคีตประยุกต์" เมื่อราวปี 2493 - 94 เหตุที่ไม่จัดให้ดนตรีไทยและดนตรีสากลบรรเลงพร้อม ๆ กันในดนตรีที่เรียกว่า สังคีตประยุกต์นั้น เพราะต้องการให้ผู้ฟังแยกฟังดนตรีไทยกับดนตรีสากลสลับกันทำให้อารมณ์ที่แตกต่างกันในเพลงเดียวกัน หากบรรเลงพร้อมกันก็จะมั่วแยกไม่ออกอีกทั้งดนตรีไทยกับดนตรีสากลมีลักษณะการจัดระบบกลุ่มเสียงหรือการแบ่งเสียงถี่-ห่าง ของเสียงในแต่ละวันไม่เท่ากันเมื่อนำมาเล่นพร้อมกับเสียงบางเสียงก็จะไม่เท่ากันหากเราปรับเสียงดนตรีไทยให้เท่ากับดนตรีสากลทุกเสียงก็จะทำให้เสียความเป็นดนตรีไทยหรือเสียเอกลักษณ์ของดนตรีไทย ...เพลงวิหคเหิรลม ง้อรัก, สัญญารักสมาน กาญจนะผลิน มอบให้ครูเทียบ คงลายทอง เป่าขลุ่ย ครูพริ้ง ดนตรีรสเล่นระนาดเอก ครูพริ้ง กาญจนะผลิน เล่นฆ้อง หลวงไพเราะเสียงซอ เล่นซอ

Copyright by Mahidol University

ครูสนิท บรรเลงกาล เล่นจะเข้ และครูประเวศ กุมุท เล่นซออู้ จะเห็นได้ว่าผู้บรรเลงดนตรีไทยในดนตรีแบบสังคีตประยุกต์ชุดแรก ๆ นั้นล้วนเป็นนักดนตรีชั้นครูของกรมศิลปากรทั้งสิ้น และคำร้องแต่โดย สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์..."

สง่า อารัมภีร์ (2508 : 11) กล่าวชื่นชมงานส่วนนี้และเล่าถึงความนิยมดนตรี "สังคีตประยุกต์" ของนักนิยมเพลงในยุคนั้นว่า

"...สมัยนี้คำว่า "สังคีตประยุกต์" กำลังพูดกันให้เกร่อไปในหมู่นักเพลงและนักค้าเพลงเพราะว่าเพลงแบบสังคีตประยุกต์นี้กำลังได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากประชาชนเพลงแรกในแบบสังคีตประยุกต์อันมีชื่อว่า "วิหคเหิรลม" ขายเป็นเทน้ำเทท่า วิยุทุกสถานีเปิดกันทั้งวันยังกับเป็นเพลงที่เขาแต่งขึ้นเองยังงั้นแหละ สังคีตประยุกต์นี้คือผลงานของสมาน กาญจนะผลิน สมานสร้างสังคีตประยุกต์ขึ้นมาเป็นชุดแรกในราว 10 เพลงโดยมี วิหคเหิรลม จำพราก อิเหนารำพึง นกเขาคู่รัก สัญญารัก ง้อรัก กลิ่นไม้แซมผม ความลับในดวงใจ..."

7. ผลงานการประพันธ์เพลงที่ใช้บริการสังคม

จากจำนวนเพลงมากกว่า 2000 เพลงที่สมาน แต่งขึ้นนั้น หากจะนำเพลงทั้งหมดมาพิจารณาแล้วย่อมจะเป็นการยากที่จะทำให้สำเร็จลุล่วงไปโดยง่าย สิ่งที่เห็นชัดก็คือ งานประพันธ์เพลงของสมาน เป็นงานที่ถือว่ารับใช้สังคมโดยแท้ เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงอาจแบ่งงานของสมานออกเป็นกลุ่มย่อมต่าง ๆ ตามแนวทางที่เพลงเหล่านั้นถูกนำไปใช้ในการบริการสังคม ซึ่งสามารถจะแยกแยะออกได้เป็นกลุ่มเพลงประเภทต่าง ๆ ดังนี้

7.1 เพลงลูกกรุง

เพลงที่ประสบความสำเร็จ เช่น เพลงกลิ่นเนื้อนาง คำร้อง : สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ นักร้อง ชรินทร์ นันทนาคร เพลงใจพี่ คำร้อง สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ นักร้องสุเทพ วงศ์กำแหง เพลงวิหคเหิรลม คำร้อง สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ นักร้อง เพ็ญศรี พุ่มชูศรี

Copyright by Mahidol University

7.2 เพลงลูกทุ่ง

เพลงที่ไพเราะคุ้นหูของชนทั่วไป เช่น เพลงท่าฉลอม คำร้อง ชาลี อินทรวิจิตร นักร้อง ชรินทร์ นันทนรคร เพลงแสนแสบ คำร้อง ชาลี อินทรวิจิตร นักร้อง ชรินทร์ นันทนาคร เพลงชุด ได้หนุ่มรถอีแต๋น นักร้องยอดรัก สลักใจ ชุด ของขวัญให้แฟ่น ของสายัณห์ สัญญา ฯลฯ

7.3 เพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจและเพลงเคารพ

งานชิ้นเอกของนายสมาน กาญจนะผลินคือเพลงสดุดีมหาราชา ซึ่งขณะนี้คนไทยร้องกันไปทั่วโลก และร้องในรัฐพิธีใหญ่ ๆ ตั้งแต่พระราชวงศ์นายกรัฐมนตรี ไปจนถึงสามัญชน จัดได้ว่าเป็นเพลงระดับชาติที่สำคัญและเป็นเพลงอมตะ

สมาน กาญจนะผลิน เล่าว่า (สัมภาษณ์ . 2 กรกฎาคม 2536)

"...เพลงสดุดีมหาราชา นี้แต่งทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานเองโดยไม่ได้เอาทำนองจากเพลงอื่นมาคิดขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2507 สำหรับเป็นเพลงในภาพยนตร์เรื่อง ลมหนาว ซึ่งชรินทร์นันทนาครเจ้าของหนังต้องการใช้เพื่อให้คนยืนเมื่อหนังจบ แล้วมาอัดเสียงในปี 2514 ใช้เวลาแต่งทำนองครึ่งวัน ซึ่งแต่งตามเนื้อที่สุรัฐ พุกกะเวส และชาลี อินทรวิจิตรแต่งไว้แล้ว Intro มาจากการเป่าสังข์ต่อมาสุรัฐเอาไปต่อให้นักเรียนและลูกเสือ จนถึงปี 2514 ได้ใช้เพลงสดุดีในงานประกวดตุ๊กตาทองเพื่อให้บรรดาศิลปินร้องหมู่ถวายหน้าพระที่นั่งฯ มีสุเทพ ธานินทร์ ทนงศักดิ์ เพ็ญศรี ดาวใจ ฯลฯ ร้องนำ แล้วในปี 2520 เพลงนี้ได้รับโล่ห์เกียรติยศ จากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย..."

รองศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล (การแสดงของศูนย์สังคีตธนาคารกรุงเทพ จำกัดครั้งที่ 446. 15 กรกฎาคม 2531) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเพลงสดุดีมหาราชาว่า เพลงสดุดีมหาราชาเป็นเพลงที่ร้องกันได้ในชนทุกหมู่เหล่า เป็นเพลงที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุข และปัจจุบันนี้เพลงสดุดีมหาราชาไม่ใช่เพลงของครูสมานแล้วแต่เป็นเพลงของชาติและประชาชนชาวไทยเสียแล้ว นอกจากนี้เพลงอื่น ๆ ในยุคนี้ก็มีเพลงพลังไทย เพลงป่าลั่น ฯลฯ

Copyright by Mahidol University

7.4 เพลงสำหรับเด็ก และเพลงส่งเสริมจริยธรรม

เพลงสำหรับเด็กแต่งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เด็ก ๆ รักเรียนและอบรมสั่งสอนกุลบุตรธิดา ใช้ทำนองเพลงสนุกสนานดังเช่น เพลง ก.ไก่ ดีสโก้ คำร้องเดร.ภิญโญ สาธร นักร้องเนงลักษณ์ พุมมาดล นอกจากนี้มีเพลงสวัสดีคุณครู, เพลงสวัสดีคุณพ่อ คุณแม่, เพลงฉันรักบ้านฉัน และเพลงมาสนุกเพื่อสุขภาพ ฯลฯเพลงส่งเสริมจริยธรรมนั้น แต่งให้แก่เปรียญธรรมสมาคม มี 2 ชุดชุดที่ 1 เพลงสำคัญทางพระพุทธศาสนาไม่น้อยกว่า 30 เพลง และชุดที่ 2 ธรรมธารา เช่นเพลงพระรัตนตรัย คำร้อง : ชาลี อินทรวิจิต นักร้อ : สุเทพ วงศ์กำแหง เพลงกรรมดี-กรรมชั่ว คำร้อง: รอ.ทวี ทิวแก้ว นักร้อง : วงจันทร์ ไพโรจน์ เพลงพระพรหมของลูก คำร้อง : พูลศรี เจริญพงษ์ นักร้อง : ดำริห์ เลิศมหาคุณกับวงจันทร์ ไพโรจน์ เพลงเมตตาธรรมค้ำจุนโลก คำร้อง : พูลศรี เจริญพงษ์ นักร้อง : สังเวียน ภู่ระหงษ์ ฯลฯ

7.5 เพลงสำหรับนักเรียนกลุ่มลูกเสือและอนุกาชาด

นอกจากจะแต่งเพลงให้แก่ลูกเสือและเนตรนารีกว่า 100 เพลงแล้ว ยังจัดทำเพลงเหล่านี้ขึ้นเป็นเพลงชุดสำหรับการละเล่นในพิธีการต่าง ๆ เช่น แค้มป์ไฟ ฯลฯ มีอาจารย์สวัสดิ์ เฟื่องฟูซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนยาสูบอุปถัมภ์แต่งคำร้องเช่น เพลงพลังใจ วันนี้สุขใจ ผักตบ เบญจศีลเบญจธรรมเนตรนารี ไตรรงค์ธงชัย คนเกียจคร้าน เพลิดเพลินใจ เรามาอยู่ค่าย ผลบุญสุขสันต์ ฝึกกายบริหาร ฟ้อนกาชาด หลักการกาชาด ขอขอบพระคุณ ฝึกตน ช่อมาลี ฯลฯ

7.6 เพลงสถาบัน

ได้แต่งเพลงให้แก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไว้มากมาย อาทิ เพลงโรงเรียน และ เพลงสถาบัน ของโรงเรียนสตรีประเทืองวิทย์ สุโรจน์วิทยา พณิชยการพระนคร หลักเมือง (มหาสารคาม) บางแคประถมวิทยา เซนคาเบรียลรำลึก คืนสู่เหย้าเซนคาเบรียล สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ฯลฯ

Copyright by Mahidol University

7.7 เพลงไทยสากลในแนวลูกทุ่ง และเพลงรำวง

สมาน กาญจนะผลินได้ผลิตเพลงลูกทุ่งแท้ ๆ และกึ่งลูกทุ่งที่ไพเราะเป็นที่รู้จักคุ้นเคยในหมู่ชนทั่วไป เพลงกึ่งลูกทุ่งรุ่นแรก เช่น เพลงท่าฉลอม คำร้อง : ชาลี อินทรวิจิตร นักร้อง : ชรินทร์ นันทนาคร เพลงแสนแสบ คำร้อง : ชาลี อินทรวิจิตร นักร้อง : ชรินทร์ นันทนาคร ฯลฯ เพลงลูกทุ่งรุ่นปัจจุบัน เช่น ชุด "ไอ้หนุ่มรถอีแต๋น" ของยอดรัก สลักใจ ชุด "ของขวัญให้แฟน" ของสายัณ สัญญา ขอให้เพลงฝนแรกของท่าน อัดเสียงเมื่อปี 2530 ชุด "พ.พ.ช."(พังเพราะแชร์) ของบุญธรรม พระประโทน ทำดนตรีในระบบสังคีตประยุกต์และมีสมาน กาญจนะผลินทำและควบคุมดนตรีร่วมกับ เกษม ชื่นประดิษฐ์เป็นต้น

7.8 เพลงโฆษณา

ได้รับงานแต่งทำนองเพลงโฆษณาให้แก่บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ไว้หลายเพลง เพลงแรก คือ เพลงโฆษณาสุราอัมราวิสกี้ ยากุมารอ้วนพี ยาหอมทรงโปรด วันน็อค นาฬิกาเฟลก้า ไบรครีม สุราโรบินฮู๊ด ทองเซ่งเฮงหลี ฯลฯ

7.9 เพลงประกอบภาพยนตร์และโทรทัศน์

รวมแล้วมากกว่า 250 เพลง เช่น เพลง "พระรัตนตรัย" เพลง "สดุดีปิยะมหาราช" และเพลง "ลูกทาสเมืองใต้" (คำร้อง : ชาลีอินทรวิจิตร นักร้อง : คณะสุเทพคอรัส) เมื่อปี พ.ศ. 2507 เพลง'กตัญญู' ในภาพยนตร์เรื่องลูกพยัคฆ์ (นักร้อง : ชรินทร์ นันทนาคร) เมื่อปี พ.ศ. 2508 เพลง "น้องทราย" ในภาพยนตร์เรื่องในม่านเมฆ (คำร้อง : สง่า อารัมภีร์ นักร้อง : สุเทพ วงศ์กำแหง) เมื่อปี พ.ศ. 2508 เพลง "หนาวตัก" ในภาพยนตร์เรื่องดัชนีนาง (คำร้อง : อิงอร นักร้อง : พิศมัย วิไลศักดิ์) เมื่อปี พ.ศ. 2508เพลง "ด๊อกเตอร์ครก" ในภาพยนตร์เรื่องด๊อกเตอร์ครก (คำร้อง : กรวิก) เมื่อปี พ.ศ. 2535 และเพลงละครโทรทัศน์เช่น เพลง "ปลาบู่ทอง" ในละครเรื่องปลาบู่ทองของไทย T.V.4 (คำร้อง : ชาลี .อินทรวิจิตร นักร้อง : เพ็ญศรี พุ่มชูศรี) เพลง "มะกอกสามตะกร้า" ในภาพยนตร์เรื่องมะกอกสามตะกร้าของไทย T.V.9 (คำร้อง : ชาลี อินทรวิจิตร) และเพลงละครโทรทัศน์ในยุคปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2537) คือเพลง "โสนน้อยเรือนงาม" และเพลง "บัวแก้วบัวทอง" ในละครเรื่องบัวแก้วบัวทอง ฯลฯ

Copyright by Mahidol University

7.10 เพลงประจำหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน

ดังเช่นเพลงประจำไนท์คลับต่าง ๆ เช่น ศกุนตลา, มโนห์รา, โรพีโน เป็นต้น

7.11 ในวาระอื่น ๆ

สำหรับโอกาสพิเศษต่าง ๆ มีองค์กรและบุคคลได้ขอให้ประพันธ์ทำนองเพลงเฉพาะกรณีเช่น เพลง "อาภัสราจอมขวัญ" คำร้อง : สุรัฐ พุกกะเวส แต่งให้วงดนตรี "โรงเรียนศึกษาวิทยา" บรรเลงก่อนที่อาภัสราจะก้าวขึ้นเครื่องบิน เมื่อปี พ.ศ. 2508 เพลง "ป่าคือชีวิต" คำร้อง : ชาลี อินทรวิจิตร สำหรับการรณรงค์ให้ตื่นตัวต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า เมื่อปี พ.ศ. 2530 แล้วให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำไปใช้รณรงค์ทั่วประเทศเพลง "สวนนกชัยนาท" ทำเป็นงานกุศลให้ บรรยง เสลานนท์ขับร้องมี 5 เพลง เมื่อปีพ.ศ. 2530 เพลง "คืนสังขาร" และเพลง "อนิจจังวัตสังขารา" ของท่านพุทธทาส เมื่อปี พ.ศ.2536 เพลงจากบทพระราชนิพนธ์ "มณีพลอยร้อยแสง" ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี โดยนำมาให้ประพันธ์ทำนองเพลง "หนาว" ทำเทปการกุศลออกจำหน่ายสู่ตลาดเก็บเงินเข้ามูลนิธิสายใจไทย นอกจากนี้ได้ประพันธ์ทำนองเพลงเพื่องานมงคลต่าง ๆ เช่น เพลง "คุณท่าน" แต่งขึ้นเพื่อใช้ในงานฉลองครบอายุ 7 รอบ ของท่านบัว กิตติยากร มีคุณหญิงมณีรัตน์ แต่งเนื้อเพลง

8. รางวัลเกียรติยศ

ตลอดชีวิตของสมาน กาญจนะผลิน จนกระทั่งถึงปี 2538 ได้รับรางวัลเกียรติยศมากมายเกินกว่าจะกล่าวได้หมดสิ้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะขอยกแต่สิ่งสำคัญมากล่าวไว้ดังนี้ (สัมภาษณ์ . 15 กุมภาพันธ์ 2537)

เมื่อ 29 พฤษภาคม 2507 ได้รับพระราชทาน "รางวัลแผ่นเสียงทองคำ" ครั้งที่ 1 จำนวน 5 รางวัลคือ

1. รางวัลทำนองเพลงยอดเยี่ยม เพลงวิหคเหิรลม (คำร้อง สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์)
2. รางวัลเรียบเรียงเสียงประสาน เพลงวิหคเหิรลม

Copyright by Mahidol University

3. รางวัลดนตรียอดเยี่ยมประเภท ก. (เรียบเรียงเสียงประสานแบบสังคีตประยุกต์)

4. รางวัลเรียบเรียงเสียงประสาน เพลงจำเลยรัก (ประพันธ์ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน)

5. รางวัลทำนองเพลงยอดเยี่ยม เพลงใจพี่ (คำร้องสุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ ได้รับรางวัลเช่นกัน)

เมื่อ 17 มีนาคม 2508 ได้รับ "รางวัลตุ๊กตาทอง" เพลงลูกทาส (คำร้อง : ชาลี อินทรวิจิตร) จากภาพยนตร์เรื่องลูกทาส

เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2509 ได้รับพระราชทาน "เหรียญ ภ.ป.ร." จาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและได้รับพระราชทาน "แผ่นเสียงทองคำ" อีก 1 รางวัลในการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงอย่าปันรัก (คำร้อง : พร พิรุณ)

เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2514 ได้รับพระราชทาน "รางวัลแผ่นเสียงทองคำ" ครั้งที่ 3 จำนวน 3 รางวัล ได้แก่

1. รางวัลรองชนะเลิศประเภท ก. จากเพลงอาลัยรัก

2. รางวัลชนะเลิศประเภท ข. จากเพลงลาวแพน (เดี่ยวระนาดฝรั่ง)

3. รางวัลดนตรียอดเยี่ยมประเภท ข.

เมื่อ 30 ธันวาคม 2518 ได้รับ "รางวัลเสาอากาศทองคำ" ของสถานีวิทยุ ส.ส.ส. จากทำนองเพลง เพียงคำเดียว ซึ่งแต่งคำร้องโดย สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

เมื่อ 20 ธันวาคม 2519 ได้รับ "รางวัลเข็มทอง" จากสถานีวิทยุ ส.ส.ส. ในเพลงเพียงคำเดียว

เมื่อ 27 พฤศจิกายน 2520 ได้รับ "โล่ห์เกียรติยศ" ของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ฯ จากทำนองเพลงและเรียบเรียงเสียงประสานในเพลงสดุดีมหาราชา

ใน พ.ศ. 2523 ได้รับ "โลห์เกียรติยศ" จากมูลนิธิเปรียญธรรมสมาคมแห่งประเทศไทยเนื่องจากจัดทำเพลงวันสำคัญทางพุทธศาสนา และชุดธรรมธารา จำนวน 14 เพลง ร่วมกับพูนศรี เจริญพงษ์ โดยไม่คิดมูลค่า

เมื่อ 31 ธันวาคม 2524 ได้รับ "โล่ห์เกียรติยศ" จากผู้จัด "ศิลปินเพื่อแผ่นดินไทย" สมาคมของคุณลมูล อติพยัคฆ์ ในเพลงสดุดีมหาราชา

เมื่อ 11 มกราคม 2528 ได้รับ "รางวัลสังข์เงิน" จากนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ทำเนียบรัฐบาล

Copyright by Mahidol University

เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2532 ได้รับยกย่องเป็น "ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง" (เพลงไทยสากล) ประจำปี 2531 และเข้ารับพระราชทานโล่ห์เกียรติยศจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

เมื่อ 5 ธันวาคม 2534 ได้รับคัดเลือกเป็น "พ่อดีเด่นแห่งชาติ" และเข้ารับโล่ห์จาก พณ ท่าน ดร.ประกอบ หุตสิงห์ ผู้แทนพระองค์ ฯ

เมื่อ 28 พฤษภาคม 2535 ได้รับ "เครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภารณ์มงกุฎไทยในเพลงสดุดีมหาราชา" ที่ตึกประกาศิตในทำเนียบรัฐบาล

เมื่อ 26 มีนาคม 2536 ได้รับ "เครื่องราชอิสริยาภรณ์จตุรถาภรณ์ มงกุฎไทย (ชั้นที่4)" จากนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ที่ทำเนียบรัฐบาล

9.อุปนิสัยส่วนตัวและในหน้าที่การงาน

ผู้ศึกษาได้รวบรวมทัศนะของผู้ที่ได้ใกล้ชิด และติดตามงานของครูสมาน กาญจนะผลิน ตลอดทั้งจากการเฝ้าสังเกตของผู้ศึกษาเองในระยะที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวท่าน ลักษณะการ ทำงาน และผลงานของสมาน กาญจนะผลิน พบว่าอุปนิสัยส่วนตัวนั้น เป็นคนพูดน้อย มีความสงบ และสุขุมในกิริยาท่าทาง และความคิด สีหน้า และแววตาเปล่งปลั่ง และแย้มยิ้มเมื่อพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องดนตรีทุกคราวไป เป็นคนอารมณ์โรแมนติค มองโลกในแง่ดี ใจดีมีอัธยาศัยกับคนทั่ว ๆ ไป จากการสังเกตสมุดรวบรวมงานเพลงของท่านเองซึ่งมีถึงเล่มที่ 19 แล้ว ทุกเล่มล้วได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดีเส้นสายของบรรทัดห้าเส้นและตัวโน้ตที่ลงลายมือไว้ในเล่นและแต่ละเพลงล้วนมีความปราณีตละเอียดและเป็นระเบียบ นิสัยอีกอย่างหนึ่งนั่นคือ เป็นคนขยันและกระตือรือล้นอยู่เสมอ จนถึงทุกวันนี้ก็ยังมีผลงานเพลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอโดยไม่ยอมปล่อยเวลาให้เสียเปล่า ถึงแม้ในขณะนี้มีอายุถึง 72 ปีแล้วก็ยังมีกิริยาคล่องแคล่ว สำหรับด้านจิตใจซึ่งสงบและเป็นกุศลเสมอนั้น ได้เล่าถึงการที่ได้เคยปฏิบัติสมาธิจนถึงขั้นรักษาโรคภัยได้ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2508-2518 และได้กลับมาปฏิบัติอีกครั้งตั้งแต่พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบันก็ปฏิบัติสมาธิอยู่เป็นนิจสิน ในด้านที่เป็นผู้มีใจเป็นกุศลนั้นได้ปรากฏมาตั้งแต่อดีต แล้ว ดังจะเห็นว่าในช่วงที่กำลังโด่งดังในหน้าที่การงาน มักมีข่าวคราวได้ร่วมในงานกุศลทั้งโดยเป็นเจ้า ภาพเอง และร่วมงานกับบุคคล สมาคม และองค์กรอื่น ๆ อยู่เป็นระยะ เช่นจากจดหมายลงวันที่ 26 ตุลาคม 2507 ของคุณหญิง จันทร์เพ็ญ นาวีเสถียร ประธานคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์แห่งการ ป้องกันตาบอด ครั้งที่ 2 ที่ได้ส่งจดหมายจากมูลนิธิการถนอมสายตาและป้องกันตาบอดแห่งประเทศมาขอบคุณ ที่อนุเคราะห์ช่วยเหลืองานสาธารณกุศล "สัปดาห์แห่งการป้องกันตาบอด ครั้งที่ 2"

Copyright by Mahidol University

ที่จัดขึ้น ณ พระราชอุทยานสราญรมย์ ระหว่างวันที่ 2 - 6 ตุลาคม 2507 เป็นอย่างดียิ่ง และข่าวในหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ (27 กรกฎาคม 2508 : 1) เกี่ยวกับงานบรรเลงดนตรีหน้าพระที่นั่งเพื่อเก็บเงินสมทบทุนโดยเสด็จ พระราชกุศลทุนมูลนิธิศิลปิน มีข้อความว่า เผยนักดนตรีชั้นนายวงที่จะร่วมบรรเลงหน้าพระที่นั่งในราย การพิเศษสุดรอบปฐมทัศน์ภาพยนตน์เรื่อง “รัศมีแข” ซึ่งชมรมผู้สื่อข่าวบันเทิงจัดขึ้น เพื่อเก็บเงินสมทบทุนโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนศิลปิน ณ โรงภาพยนตร์ควีนส์ ในวันเสาร์ที่ 31 กรกฎาคมนี้ นักดนตรีที่ไปร่วมรายการล้วนอาวุโส ซึ่งจะรวมทีมบรรเลงดนตรีเป็นครั้งแรกอย่างไม่เคยมีมาก่อน โดยรายนามดังนี้ เอื้อ สุนทรสนาน เล่นไวโอลิน, สมาน กาญจนะผลิน เล่นทรัมเป็ท สง่า อารัมภีร์ เล่น แอคคอเดียน, จำนรรจ์ กุณฑลจินดาและธนิต ผลประเสริฐ เล่นแซ็กโซโฟน, ประสิทธิ พยอมพงศ์ เล่นเปียโน, ปรีชา เมไตร เล่นระนาดไฟฟ้า เวศ สุนทรจามร เล่นทรัมเป็ต ม.ร.ว.พรพุฒิ วรวุฒิ เล่นเบส และไพบูลย์ ลีสุวัฒน์ เล่นกลอง และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐอีกเช่นกัน (24 สิงหาคม 2508:1) หัวข่าวว่า “ศิลปินร่วมน้ำใจไมตรีสมาคมนักข่าวที่ช่อง 4 คืนนี้” โดยมีรายละเอียดว่า รายการบานไม่รู้โรยครั้งที่ 6 จัดรายการรีวิว4 ชุดใหญ่ เป็นรายการครึ่งปีแรกของสมาคมนักข่าว ได้จัดให้เป็นรายการรีวิว 4 ชุดใหญ่ด้วยกัน คือ พิศมัย วิไลศักดิ์ ดาราเงินล้านของวงภาพยนตร์ไทยรำ “มโนห์ราบูชายัญ” ซึ่งเคยรำถวายหน้าพระที่นั่งมาแล้ว รายการสโมสรดนตรี ซึ่งรวมบรรดาหัวหน้าวงดนตรี ไว้คับคั่งเป็นประวัติการณ์ อาทิเช่น สมาน กาญจนะผลิน ประสิทธิ์ พยอมพงศ์ จำนรรจ์ กุณฑลจินดา ไพบูลย์ ลีสุวัฒน์ มาโนช ศรีวิภา ธนิต ผลประเสริฐ ซีเลียว ฟรานซิสโก ม.ร.ว.พรพุฒิ วรวุฒิ นริศ ทรัพย์ประภา นักร้อง : สุเทพ วงศ์กำแหง นำทีมสุเทพโชว์ครบชุด นอกจากนี้ในหนังสือขอบคุณของสมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ที่ ส 191/2509 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2509 ก็ ได้แสดงความขอบคุณต่อท่านที่ได้นำดนตรีไปบรรเลงในรายการกุศลเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร ภาพยนตร์รอบปฐมทัศน์ เรื่องพยัคฆ์ซ่อนเล็บ รุ้ง เขียนในคอลัมภ์ “ประกายดารา” (ไทยรัฐ . 21 กรกฎาคม 2509 : 7) เขียนข่าวเกี่ยวกับการร่วมงานช่วยเหลือเพื่อนนักดนตรีที่เจ็บป่วยของท่านว่า มาโนช ศรีวิภา นักกีตาร์ชั้นเยี่ยมของเมืองไทยซึ่งนอนทนทุกข์ทรมานอยู่ด้วยโรคมะเร็งขณะนี้ได้รับน้ำใจไมตรีจากมิตรสหายอีกครั้งในรายการกุศล “ชรินทร์โชว์” ที่ช่อง 7 คืนนี้ ซึ่งจะรวบรวมเงินรายได้เป็นค่ารักษาพยาบาลเพื่อนนักดนตรีที่จะมารวมรายการคือ สง่า อารัมภีร์ สมาน กาญจนะผลิน จำนรรจ์ กุณฑลจินดา มิสเตอร์ซีเลียว ไพบูลย์ ลีสุวัฒน์ และ ม.ร.ว.พรพุฒิ วรวุฒิ...” นันที เจษฎา เขียนในคอลัมภ์ ดาวกระพริบ (เดลินิวส์ . 1 พฤศจิกายน 2510 : 8) ลงข่าวความว่าสมาน กาญจนะผลิน ขอขอบคุณต่อนักร้อง นักดนตรีทุกท่านที่อุตสาห์สละเวลาไปร่วมอนุโมทนากฐิน

Copyright by Mahidol University

ศิลปินสามัคคี ณ วันเสาหิน นนทบุรี เมื่อ 29 ตุลาคม 2510 ซึ่งท่านได้นำกฐินสามัคคีไปทอดที่วัดดังกล่าวนี้ติดต่อกัน ถึง 3 ครั้ง ในเวลาต่อ ๆ มาจนบัดนี้ท่านยังคงปฏิบัติบุญและทานอยู่เป็นประจำมิได้ขาดทั้งในการทนุบำรุงพุทธศาสนา การช่วยเหลือให้ทานแก่มวลมนุษย์ผู้ทุกข์ยากกลุ่มต่าง ๆ ตามสถานสงเคราะห์ และในโอกาสอันควร และให้ชีวิตแก่สัตว์โลกทั้งหลายทั้งสัตว์ใหญ่และสัตว์เล็ก ในเอกสารของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 88) ได้กล่าวถึงอุปนิสัยใจคอส่วนตัวของสมาน กาญจนะผลินว่า

> "...ในด้านอุปนิสัยใจคอเป็นบุคคลที่ประกอบด้วยความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่รักเพื่อนฝูงและทำงานให้แก่วงการสังคม ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นผู้ใดที่ขอความช่วยเหลือก็จะช่วยเสนอแนะในทันที เป็นคนรักครอบครัวและเลี้ยง ดูบุตรธิดาให้การศึกษาและอบรมมาอย่างดีจนมีความรู้ความสามารถเป็นนักดนตรีอย่างน้อย 3 คน ที่มีฝีมือ สามารถแทนตัวสืบตระกูลได้..."

สำหรับอุปนิสัยในการทำงานของสมาน กาญจนะผลิน ต่างกล่าวกันเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็น ผู้มีความเพียรพยายามตั้งใจทุ่มเทเวลาและจิตใจให้แก่หน้าที่การงานอย่างไม่บกพร่องและไม่เอาเปรียบผู้อื่นแต่อย่างใด มีความละเอียดอ่านในงานดนตรี อีกทั้งมีความอดทนอดกลั้นเป็นเลิศในฐานะของหัวหน้า งานมีลักษณะเป็นนักบริหารที่มีความสามารถในควบคุมบุคคลและจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้ร่วมงานมีความรักใคร่สมานฉันท์ต่อกันจึงร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าไว้มากมาย คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 87 - 88) กล่าวเกี่ยวกับสมาน กาญจนะผลินว่า "...เป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี ทำงานด้วยความสนุกสนานและตั้งใจทำงานอย่างต่อเนื่องมีความรับผิดชอบต่องานสูง ตั้งใจปรับปรุงงานของตนอย่างจริงจังและเป็นบุคคลที่ทันสมัย..." นักดนตรีที่ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงนั้นมิใช่แต่เพียงฝีมือดีและมีชั่วโมงการเล่นดนตรีสูงเท่านั้น แต่ต้องมีเพื่อนร่วมวงดี มีความสมานสมัครรักงาน และหมั่นฝึกซ้อมด้วยกันสม่ำเสมอเพื่อที่ฝีมือนั้นช่วยเสริมงานกันและกัน ตัวอย่างเช่น มีเพื่อนช่วยแยกเสียงประสานเพลง ช่วยหางาน ตลอดจนการที่ได้นักร้องดีมาประจำวงก็ล้วนเป็นตัวจักรสำคัญในการเสริมสร้างชื่อเสียงทั้งสิ้น สมาน กาญจนะผลิน เป็นผู้ที่มีโอกาสดีในเรื่องเหล่านี้โดยมีผู้ประพันธ์คำร้องที่มีความสามารถสูง เช่น ชาลี อินทรวิจิตร สุเทพ วงศ์กำแหง และชรินทร์ นันทนาคร เป็นต้น นัทที เจษฎา เขียนไว้ใน "ดาวกระพริบ" (เดลินิวส์ . 5 พฤศจิกายน 2508 : 8) เกี่ยวกับความทันสมัยในการทำงานของท่านว่า "...มีรายงานข่าวมาว่าการเตรียมตัวเตรียมใจ

Copyright by Mahidol University

ทำงานไนท์คลับแห่งใหญ่ของสมาน กาญจนะผลิน ที่ศกุนตลานั้นได้ลงทุนสั่งซื้อออร์แกนไฟฟ้ายี่ห้อ “อัลบาตา” จากอิตาลี คีย์สองชั้นมาเป็นหลังแรกของเมืองไทยด้วย...” ส่วนทองกวาวได้เขียนใน “ทำเนียบเพลง” (ไทยรัฐ . 21 ธันวาคม 2508 : 4) ถึงการทำงานของท่านว่า “...สมาน กาญจนะผลินบรมครูทางดนตรีไม่มีใครไม่รู้จักท่านเป็นคนน่ารัก เพลงก็แต่งดี อมตะมาแล้วทั้งนั้น ชุดใหม่ที่จะดังใหญ่ได้ขายกันเป็นแสนตลับแน่ คือชุดทุ่งรวงทองที่ร้องในแบบคอรัส คือ สมานคอรัส ครูสมานแยกเสียงประสานให้ร้องดีหรือไม่ดี...” รวี พรเลิศ (2508 : 10, 73) ได้เล่าถึง ความพากเพียรและทุ่มเทต่อการสร้างงานของท่านว่า “...สมาน กาญจนะผลินเป็นผู้หนึ่งซึ่งมีความนับถือตนเองอย่างล้นเหลือเขาเพียรพยามยามในการแต่งทำนองเพลงอยู่เป็นเวลานานปลุกปล้ำเพื่อให้เข้าถึงศิลปอันลึกล้ำเหล่านี้ เพลงทุกเพลงจากมันสมองของน้าหมานกว่าจะเสร็จกินเวลาหลายวันบางครั้งก็เป็นอาทิตย์ คำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งมีว่า “...ผมต้องอดทนกับความเมื่อยขบหน้าเปียโนเพื่อค้นคว้าหาตัวโน้ตที่ถูก ต้องเป็นชั่วโมง ๆ เสร็จแล้วก็ต้องมานั่งกลั่นกรองดูอีกที จากนั้นก็เขียนโน้ตฉบับสมบูรณ์แบบแจกนักดนตรีจนครบคน...” แสดงให้เห็นว่าเมื่อท่านได้ลงมือแต่งเพลงแล้ว ท่านจะตั้งใจแต่งอย่างดีที่สุดและไม่มีวันที่จะทำอย่างสุกเอาเผากินแทบกล่าวได้ว่าตัวโน้ตทุกตัวที่ท่านจรดปากกาลงไปมันหลั่งไหลจากความรัก และความคิดที่เข้าถึงศิลปแห่งศาสตร์ของเสียงเป็นอย่างดี รวี พรเลิศ (2508 : 73) ยังได้เล่าถึงอุปนิสัยใจคอของสมาน กาญจนะผลิน ด้วยว่า “...คุยไปคุยมาพอจะจับนิสัยน้าหมานได้อีกอย่างคือเป็นคนมีนิสัยเกรงใจคน พูดแต่น้อยและสมัครใจเป็นฝ่ายฟังมากกว่า ไม่จี้ไม่ถามแบบมวยบุกน้าหมานก็ทำเฉย ๆ เสียงั้นแหละ...” น้าหมานเป็นคนที่ให้คุณค่าแก่เวลามาก จากคำพูดที่ว่า “ผมชอบอบรมตัวเองให้ตระหนักถึงคุณค่าของเวลา และก็บอกลูกอยู่บ่อย ๆ ให้พยายามวิ่งแข่งกับมันไว้อย่างน้อยคู่คี่กันไปก็ดี...” สง่า อารัมภีร์ (2508 : 45) ได้เล่าถึงอุปนิสัยอันซื่อตรงไม่เอาเปรียบและรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ราชการของท่านไว้ว่า “...เมื่องานด้านบรรเลงสำหรับแผ่นเสียงมากขึ้นงานราชการจึงปฏิบัติหย่อนไป สมานจึงตัดสินใจลาออกเพราะเห็นว่าการทำงานสองฝักสองฝ่ายทำให้เกิดกังวล และไม่ทำให้งานก้าวหน้าไปด้วยดีได้ ทั้งตัวแทนที่กรมศิลปากรก็มีเรียบร้อยแล้วเขาออกเสียก็ไม่ทำให้ราชการเสียหายอะไร...” มนัส วัฒนไชยยศ (สัมภาษณ์ . 10 พฤศจิกายน 2536) เป็นผู้ร่วมในวงดนตรีที่โรพีโนไนท์คลับกล่าวถึงอุปนิสัยในการทำงานว่า

> “...ครูหมานจะต้องมาถึงที่ทำงานก่อนเวลางานไม่น้อยกว่า 15 - 30 นาทีทุกวัน ครูหมานไม่ลางานโดยไม่จำเป็น แม้งานบรรเลงดนตรีประจำตอนกลางคืนจะเลิกดึกเพียงใดก็ตาม หากมีนัดอัดเสียงตอนเช้า ครูหมานซึ่งเป็นหัวหน้าวงจะต้อง

Copyright by Mahidol University

นั่งรอนักดนตรีลูกวงอยู่เสมอเมื่อนัดอัดเสียง 10 โมงเช้ากว่าจะได้อัดก็เกือบเที่ยงวัน ครูหมานก็ไม่เคยบ่น...”

สุวัฒน์ วรดิลก ได้กล่าวถึงอุปนิสัยการทำงานของสมาน กาญจนะผลิน (สุวัฒน์ วรดิลก . สัมภาษณ์) ว่า

“...สมาน เป็นคนทำงานคล่องแคล่ว มีความเข้าใจรวดเร็ว อย่างเพลงป่าลั่น ที่ผมทำหนังเรื่อง เทพบุตรนักเลง พอผมให้ Concept ไป สมานเขาก็แต่งทำนองและทำเป็นเพลงหมู่ เพลง CORUS อะไรต่าง ๆ เขาทำได้ดี สมานเขาเป็นคน เยือกเย็น สุขุมใจเย็น และเป็นคนมีความเป็นธรรมในใจ ดูตัวอย่างจากค่าเขียนเพลง สมานเขาเขียนทำนองจะต้องมีคนมาเขียนเนื้อร้องเมื่อเขาขายเพลงไป เขาก็จะเอาเงินมาแบ่งเท่า ๆ กันกับคนเขียนเนื้อร้อง เพราะสมานให้ความสำคัญของเนื้อเพลง เขาถือว่า เนื้อและทำนองมีความสำคัญพอ ๆ กันต้องไปด้วยกัน...”

10. งานด้านอื่น ๆ

10.1 งานอาจารย์สอนดนตรีที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต

ทรงโปรดฯ ให้เข้าเฝ้าถวายงานเป็น “อาจารย์ฝึกสอนดนตรีให้แก่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี” ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา ได้ทรงฝึกหัดเครื่องดนตรีฝรั่ง 2 ชิ้น ชิ้นแรกคือ ทรัมเป็ต และชิ้นที่สองที่ทรงพอพระหฤทัยมากคือ ระนาดฝรั่ง ได้ทรงให้สัมภาษณ์กับนักข่าวหนังสือพิมพ์ (ไทยรัฐ . 5 กรกฎาคม 2532 : 7) ว่า “...เวลาซ้อมนี่จู้จี้กันเหลือเกินมีอาจารย์มนตรี อาจารย์สมาน อาจารย์ประทักษ์ ต่างคนต่างกวดกันทีละโน้ต เป็นครั้งแรกที่ได้หัด (ระนาดฝรั่ง) ก็เลยยังเล่นได้ไม่ถูกต้อง ต้องมีการตีสลับมือก็ไม่ได้สลับพอหนัก ๆ เข้าผู้สอนก็เลยบอกว่าตามใจจะเล่นอย่างไรก็ได้ ขอให้เสียงดังออกมาดังแล้วกัน...” และในการแสดงงานคอนเสิร์ตสายใจไทยครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2532 พระองค์ท่านทรงเพลงลาวแพนด้วยเครื่องระนาดฝรั่งร่วมกันนักดนตรีถึง 120 คน จากวงดุริยางค์กรมศิลปากร ทหารบก ทหารเรือ

Copyright by Mahidol University

10. งานด้านอื่น

10.1 งานอาจารย์สอนดนตรีที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต

ทรงโปรดฯ ให้เข้าเฝ้าถวายงานเป็น "อาจารย์ฝึกสอนดนตรีให้แก่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี" ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา ได้ทรงฝึกหัดเครื่องดนตรีฝรั่ง 2 ชิ้น ชิ้นแรกคือ ทรัมเป็ต และชิ้นที่สองที่ทรงพอพระหฤทัยมากคือ ระนาดฝรั่ง ได้ทรงให้สัมภาษณ์กับนักข่าวหนังสือพิมพ์ (ไทยรัฐ . 5 กรกฎาคม 2532 : 7) ว่า "...เวลาซ้อมนี่จู้จี้กันเหลือเกินมีอาจารย์มนตรี อาจารย์สมาน อาจารย์ประทักษ์ ต่างคนต่างกวดกันทีละโน้ต เป็นครั้งแรกที่ได้หัด (ระนาดฝรั่ง) ก็เลยยังเล่นได้ไม่ถูกต้อง ต้องมีการตีสลับมือก็ไม่ได้สลับพอหนัก ๆ เข้าผู้สอนก็เลยบอกว่าตามใจจะเล่นอย่างไรก็ได้ ขอให้เสียงดังออกมาดังแล้วกัน..." และในการแสดงงานคอนเสิร์ตสายใจไทยครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2532 พระองค์ท่านทรงเพลงลาวแพนด้วยเครื่องระนาดฝรั่งร่วมกันนักดนตรีถึง 120 คน จากวงดุริยางค์กรมศิลปากร ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ โดยทรงเดี่ยวระนาดฝรั่ง เพลงลาวแพนแบบคอนแชร์โต้ เมื่อบรรเลงจบมีเสียงปรบมือถวายจากผู้ชมอย่างกึกก้องและยาวนาน เป็นที่ชื่นชมแก่พระอาจารย์ทั้งสองท่าน คือ อาจารย์สมาน กาญจนะผลิน และอาจารย์มนตรี ตราโมท นอกจากนี้ในงานคอนเสิร์ตสายใจไทยครั้งที่ 5 เมื่อ 8 กรกฎาคม 2532 พระองค์ท่านก็ได้ทรงฝึกซ้อม และได้ทรงบรรเลงระนาดฝรั่งในเพลง In a Persian Market ได้ไพเราะมาก และงานฯในครั้งต่อ ๆ มาด้วย

สมาน กาญจนะผลิน ได้เล่าว่า (สัมภาษณ์ . 8 กุมภาพันธ์ 2537)

"...เมื่อ ปี 2532 ได้ให้ท่านทรงทรัมเป็ทฝึกซ้อมด้วยเพลง "Hello Dolly" และต่อมา ปี 2533 ทรงฝึกซ้อมระนาดฝรั่งเพลง "ลาวแพน" และทรงฝึกซ้อมเล่นเพลง "คู่กัด" ของเบิร์ด (ธงไชย แมคอินไตย) แล้วก็ปี 2534 ทรงระนาดฝรั่งเพลง "เจ้าภาพจงเจริญ" ท่านทรงฝึกซ้อมราว ๆ วันละ 2 - 3 ชั่วโมง เมื่อคราวที่ทรงงานมาก ก็จะอัดเทปถวายไปให้ทรงฝึกในยามว่างดังเช่นเพลง "ค้างคาวกิน

Copyright by Mahidol University

กล้วย" "ลาวดำเนินทราย" ก็ตีระนาดฝรั่งอัดเทปหรือเพลง "เซเหลเหมา" ก็เป่าทรัมเป็ทอัดเทปถวายให้เช่นกัน..."

10.2 งานเสริมสร้างนักร้องเด่นดัง

ในชีวิตการเป็นหัวหน้าวงดนตรี ตลอดทั้งการทำงานด้านการประพันธ์ทำนองเพลงให้แก่บริษัทแผ่นเสียงต่าง ๆ ทำให้ได้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างนักร้องและส่งเสริมให้นักร้องบางคนกลายเป็นนักร้องยอดเยี่ยมโด่งดังขึ้นมาหลายคน จากความเจนจัดในการพิจารณาเลือกสรรท่วงทำนองเพลงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับน้ำเสียงและลีลาของนักร้องเหล่านั้น สมาน กาญจนะผลินเล่าว่า (สัมภาษณ์ : 2537)

"... นักร้องเพลงไทยสากลที่ผมพอใจเพราะสามารถร้องได้ดีถูกใจมีหลายคน ก็มีสุเทพ วงศ์กำแหง ทนงศักดิ์ ภักดีเทวา ธานินทร์ อินทรเทพ นี่เป็นนักร้องในยุคหลัง สำหรับในยุคแรกมี เพ็ญแข กัลจาริก นันทา เป็นต้น ถ้าหากเป็นเพลงธรรมดา ๆ ก็ให้สุเทพ ถ้าเพลงที่เป็นไทย ๆ มีเอื้อนผมก็ให้ชรินทร์ร้อง ทนงศักดิ์เขาเหมาะที่จะร้องเพลงประเภทนี้เหมือนกันเพราะแต่เดิมเขาร้องเพลงให้พวกนาฏศิลป์ อย่างเพียงพิศ ศิริวิไล ผมก็ได้เลือกเพลงให้เหมาะกับเขาจนเขาเด่นขึ้นมา ผมยังเคยแต่งทำนองเพลงให้สมบัติ เมทะนีร้องชื่อเกียรติศักดิ์ทหารเสือ หรืออย่างทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์นักพูด เขาอยากทำอะไรแปลก ๆ เช่นร้องเพลงก็แต่งเพลงให้ร้อง "ชีวิตมีทิศทาง" ร้องในงานไลฟ์ทอล์คโชว์ ครั้งที่ 4 ไลฟ์ทอล์คโชว์ครั้งที่ 5 เพลงหลักชัยชีวิต และไลฟ์ทอล์คโชว์ครั้งที่ 6 เพลง "เติมสีสันให้ชีวิต"

10.3 ชีวิตและงานเกียรติยศอื่น ๆ

เมื่อได้ประจักษ์ว่า นายสมาน กาญจนะผลินเป็นบุคคลผู้มีความสามารถเป็นเลิศทางดนตรี มีอัธยาศัยไมตรีอันดี เป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียงและกว้างขวางในหมู่คณะ และมีน้ำใจเป็นกุศลเสมอ อันสามารถจะทำคุณประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ ท่านจึงได้รับเกียรติยศ และได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาในกิจกรรมดนตรีจากองค์กรทั้งของรัฐและเอกชน ดังเช่น

Copyright by Mahidol University

10.3.1 เป็น “กรรมการจัดงานพระราชทานแผ่นเสียงทองคำครั้งที่ 1” และได้ร่วมเข้าเฝ้าพระบาทเสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเมื่อ 11 มกราคม 2508

10.3.2 เป็น “สมาชิกสมัชชาแห่งชาติ” ของรัฐบาลไทยเมื่อ 18 ธันวาคม 2516

10.3.3 เป็น “อุปนายกสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์” เมื่อปี พ.ศ. 2517

10.3.4 เป็น “กรรมการจัดสร้างห้องสมุดทูลกระหม่อมบริพัตร” เมื่อปี พ.ศ.2521

10.3.5 เป็น “กรรมการมูลนิธิเปรียญธรรมแห่งประเทศไทย” ตั้งแต่ปี พ.ศ.2522

10.3.6 เป็น “กรรมการจัดงานลูกเสือแห่งชาติ” เมื่อปี พ.ศ. 2525 และร่วมแต่งเพลงเกี่ยวกับลูกเสือ เนตรนารี และลูกเสือชาวบ้าน ร่วมกับอาจารย์สวัสดิ์เฟื่องฟู่มากมาย

10.3.7 เป็น “ประธานจัดงานทอดกฐิน” เพื่อสร้างวิหารวัดเสาหิน นนทบุรี (29 ตุลาคม 2510 , 18 ตุลาคม 2511) เพื่อสร้างศาลาการเปรียญวัดบางโพ กรุงเทพมหานคร (20 ตุลาคม 2517, 8 พฤศจิกายน 2518) และเพื่อสร้างโบสถ์วัดบางโพ (20 ตุลาคม 2534)

10.3.8 เป็น “คณะกรรมการตัดสินการแข่งขันร้องเพลงลูกทุ่งทั่วประเทศ” “ลูกทุ่งสิบทิศ” ในปี พ.ศ. 2529 ในฐานะประธานคณะกรรมการตัดสินร่วมกับกรรมการอื่นอีก 7 ท่าน

สมาน กาญจนะผลิน นับว่าเป็นบุคคลผู้มีความสมบูรณ์แห่งจิตใจเยี่ยง “ศิลปิน” และเป็นผู้ที่มี อุปนิสัยการงานดียิ่ง ซ้ำเสริมสร้างให้ได้เป็น “ศิลปินแห่งชาติ” โดยแท้จริง

Copyright by Mahidol University

บทที่ 3

อิทธิพลด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการประพันธ์เพลง ของ สมาน กาญจนะผลิน

การศึกษาในบทนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1.การศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับครอบครัว การเรียนดนตรีทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนนาฏดุริยางค์ การปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมอาชีพดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับอุปนิสัยใจคอ บุคคลิกภาพในความเป็นนักดนตรีของ สมาน กาญจนะผลิน

2.การศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2483 - 2518 ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการดนตรีไทย และมีผลต่อความเจริญเติบโตในหน้าที่ และผลงานดนตรีของสมาน กาญจนะผลิน

เพื่อที่จะให้เห็นความสัมพันธ์ที่จะศึกษาในบทนี้ ขอยกแนวความคิดทางจิตวิทยาสังคมที่สามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมจากครอบครัวเดิม จากโรงเรียนที่ศึกษา และจากเพื่อนร่วมกลุ่มอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับการประพันธ์เพลงของสมาน กาญจนะผลิน ดังต่อไปนี้

พิศมัย วิบูลสวัสดิ์ และคณะ (2508 : 29 - 36) ให้แนวคิดว่า

> "...เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะต้องมีการปฏิบัติในรูปแบบที่กลุ่มต้องการ เนื่องจากในแต่ละกลุ่มแต่ละหน่วยที่มนุษย์เราเป็นสมาชิกอยู่ ย่อมจะมีกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติตามเพื่อความมั่นคงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม ดังนั้นบุคคลจึงต้องเรียนรู้และพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติในทางที่สังคมยอมรับ ซึ่งการเรียนรู้นี้เริ่มตั้งแต่บุคคลคลอดออกมาเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ๆ การเกี่ยวข้องสังสรรค์กับเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ ในสังคมจะทำให้บุคคลผู้นั้นมองเห็นลู่ทางที่ประพฤติปฏิบัติตามที่กลุ่มคาดหวัง การประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามที่คาดหวังนี้ เรียกว่า "การอบรมขัดเกลา" (SOCIALIZATION) การอบรมขัดเกลานั้นจะ

Copyright by Mahidol University

ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลง และซึมซาบไปทีละน้อย ๆ โดยไม่รู้ตัว และจะค่อย ๆ กลายเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลในสังคม...”

การอบรมขัดเกลานี้มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาบุคคลิกภาพของแต่ละบุคคลไป

ตามทฤษฎีการอบรมขัดเกลามี 4 กระบวนการคือ

1. การอบรมขัดเกลาด้วยวิธีการให้รางวัล Mc.David & Harari (1974) กล่าวว่า การได้รับรางวัลจะทำให้ผู้รับสร้างค่านิยม และทัศนคติทางบวกเพิ่มขึ้นซึ่งทัศนคติทางบวกนี้จะแพร่กระจายไปสู่สถานการณ์ทั้งหลายในขณะเรียนรู้ด้วย รางวัลจึงไม่เพียงแต่ช่วยขัดเกลานิสัยของแต่ละบุคคลเท่านั้น การได้รับรางวัลยังเป็นรากฐานในการสร้างทัศนคติ และค่านิยมด้วย

2. การอบรมขัดเกลาด้วยวิธีลงโทษ (Mc.Neil & The other: 1978) มีความเห็นว่า การลงโทษเป็นวิธีที่เร็วที่สุด และมีประสิทธิภาพที่สุดในการที่จะกำจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของบุคคลให้หมดสิ้นไป

3. กระบวนการเรียนรู้โดยบังเอิญ การประพฤติปฏิบัติหลายอย่างเกิดโดยบังเอิญจาก การเรียนรู้ที่ไม่ได้ตั้งใจรวมไปถึงข้อห้ามและประเพณีที่ปฏิบัติตกทอดกันมา

4. กระบวนการเลียนแบบ เป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้บุคคลปฏิบัติตามรูปแบบที่สังคม คาดหวัง มีตัวแปรสำคัญซึ่งมีผลต่อการเลียนแบบอยู่ 2 ตัวแปร คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแบบกับผู้เลียนแบบ ความคุ้นเคยกับตัวแบบทำให้เลียนแบบได้ง่ายกว่าและผลตอบแทนที่ตัวแบบได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะรางวัลเป็นตัวชี้และผลักดัน

นายสมาน กาญจนะผลินได้เจริญเติบโตมาในครอบครัวเดิม ได้รับการฝึกฝนด้านดนตรีไทยมาในครอบครัว จนอายุ 19 ปีจึงได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร จากนั้นอีกสองปี เมื่ออายุ 21 ปีก็ได้บรรจุเป็นนักดนตรีไทย ของโรงเรียนนาฏดุริยางค์ ช่วงชีวิตที่กล่าวนี้ ครูสมานได้ผ่านขบวนการขัดเกลา ครบหมดทั้ง 4 ประการ กล่าวคือ เมื่อปฏิบัติดนตรีได้ดี

Copyright by Mahidol University

ก็ได้รับรางวัล เมื่อปฏิบัติไม่ถูกต้องก็จะถูกลงโทษ ได้มีการลองผิดลองถูกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนได้มีการลอกเลียนแบบดนตรีไทยจากบรรดาครูและพี่น้องในครอบครัว ตลอดจนถ่ายทอดอุปนิสัยต่าง ๆ จากบิดามารดาและพี่ชายมาโดยตลอด ดังนั้นจึงสามารถครองตนและปฏิบัติหน้าที่ในด้านการดนตรีสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อีกทฤษฏีหนึ่งดร.อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2525 : 58-60) อ้างถึง ซี.เอ. เอลล์วูด (C.A. Ellwood) กล่าวถึงวิถีทางที่สำคัญ 3 ประการ ประกอบด้วยกลุ่มปฐมภูมิ 3 กลุ่ม อันได้แก่

1. กลุ่มปฐมภูมิขัดเกลาปัจเจกบุคคล กลุ่มปฐมภูมิจะให้ความเป็นญาติสนิทมิตรสหาย และวัตถุสิ่งของอันจำเป็นแก่ปัจเจกบุคคล โดยหลักแล้วการเริ่มชีวิตของบุคคลคนหนึ่งจะเริ่มในกลุ่มครอบครัวเด็กที่เกิดมาเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวแม้ว่าเขาจะยังช่วยตัวเองไม่ได้เลย และยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสังคมรอบตัว แต่เขาก็ได้เกิดมาพร้อมกับความสามารถแฝงบางอย่างแรงกระตุ้น ความอ่อนไหวการทำงานของกล้ามเนื้อ กลไกของการกระทำที่อยู่เหนืออำนาจจิตใจ และด้วยการสมาคมอย่างใกล้ชิดเป็นกันเองกับบิดามารดา เด็กก็จะพัฒนาความรู้สึก ทัศนคติและลักษณะนิสัยของเขาขึ้น นั่นคือ ในขณะที่เด็กกระทำกิริยาอันใดขึ้น บุคคลผู้อยู่รอบข้างจะมีปฏิกิริยาตอบ โดยถ้าเด็กทำดีจะส่งเสริม ชมเชย แสดงความเห็นชอบ ถ้าเด็กทำไม่ดีจะว่ากล่าวแสดงความไม่พอใจ ตำหนิติเตียน และแม้กระทั่งทำโทษนั้น โดยกระบวนการของการให้รางวัลและการแสดงความไม่นิยมชมชอบนี้ เด็กจะเรียนรู้ในวัยต้นของชีวิตถึงแบบของพฤติกรรมที่สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวมุ่งหวังที่จะให้เขาปฏิบัติ เมื่อโตขึ้นมาอีกหน่อยแต่ยังอยู่ในวัยของเด็กเล็ก บุคคลก็จะเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนเล่นในละแวกบ้านของครอบครัวของเขา และในกลุ่มเพื่อนเล่นนั้นเองบุคคลจะเรียนรู้ถึงการร่วมปฏิบัติงานกับบุคคลอื่น ๆ และรับรู้ถึงความรู้สึกรับผิดชอบและหน้าที่ที่มีต่อกลุ่ม และดังนั้น กลุ่มครอบครัวและกลุ่มละแวกบ้าน จึงเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อเด็กอย่างลึกซึ้งและยาวนานก่อนกลุ่มอื่น ๆ

สิ่งที่มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความรู้สึกเป็นเรา (we - feeling) คือความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of belonging) ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลแสดงตัวเองและแสดงความสนใจร่วมกับคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ความรู้สึกเป็นเจ้าของนี้จะพัฒนาขึ้นในกลุ่มปฐมภูมิ

Copyright by Mahidol University

2. กลุ่มปฐมภูมิเป็นแหล่งอุดมการณ์ทางสังคมขั้นมูลฐาน เนื่องจากกลุ่มประกอบด้วยบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีปฏิกิริยาต่อกัน การมีปฏิกิริยาต่อกันจะแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือหรือความขัดแย้งที่มีอยู่ในชีวิตของปัจเจกบุคคลโดยย่อมจะมีความขัดแย้งกันในผลประโยชน์หรือความสนใจ ความปรารถนาค่านิยม หรือทัศนคติ ในขณะเดียวกันก็จะมีความร่วมมือโดยผ่านกระบวนการของการปรับตัว และค่านิยมแห่งมนุษยชาติ เกิดขึ้นในบุคคลิกภาพของปัจเจกบุคคลสภาวการณ์แบบนี้จะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกในกลุ่มปฐมภูมิ กล่าวคือ ขนาดของกลุ่มการสมาคมกันอย่างใกล้ชิดของสมาชิกกลุ่มและสัมพันธภาพแบบเผชิญหน้าเป็นกันเอง จะทำให้สมาชิกเกิดผลประโยชน์ที่ขัดกันและแนวความคิดที่แตกต่างกันแต่สภาวการณ์เช่นนี้ก็จะทำให้บุคคลในวัยเยาว์เกิดการปรับตัว และเรียนรู้ถึงค่านิยมอื่นอันเป็นที่ยอมรับกันภายในกลุ่มปฐมภูมิที่เขาสังกัดดยู่

การทะเลาะวิวาทกันของเด็ก ๆ การขัดแย้งกันในผลประโยชน์หรือความสนใจที่ขัดกันจะเป็นบทเรียนเบื้องต้นที่ทำให้เกิดความอดทน ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ ความร่วมมือ และการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน เช่น ภายในกลุ่มครอบครัว เด็กจะเรียนรู้ถึงแบบขอบพฤติกรรมอันเป็นพื้นฐานในเรื่องเพศ ความเป็นพ่อเป็นแม่ และเครือญาติในขณะที่ประสบการณ์จากชีวิตในละแวกบ้าน จะทำให้เด็กรับเอาอุดมการณ์แห่งการให้บริการอิสระเสรี ความยุติธรรมและความอดกลั้นเข้าไว้ ดังนั้นกลุ่มปฐมภูมิจึงเป็นแหล่งของการพัฒนาอุดมการณ์ทางสังคมอันเป็นพื้นฐานเบื้องต้น

3.กลุ่มปฐมภูมิถ่ายทอดวัฒนธรรมของกลุ่ม ตลอดชีวิตที่มีการเจริญเติบโตและการพัฒนาของคนเราจะมีการเร่งเร้าระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนระหว่างกัน และการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะที่คนเราเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมในขณะที่กระบวนการ ขัดเกลาทางสังคม (socialization process) เรียนรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ ลักษณะนิสัย และความสามารถจะไปเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ ได้อย่างไรปัจเจกบุคคลจะค่อย ๆ ได้มาซึ่งความคิดและแบบอย่างพฤติกรรมของกลุ่มตนเอง ปัจเจกบุคคลนั้นจะเก็บสิ่งที่ได้มาไว้ภายในและปล่อยผ่านไปสู่คนอื่น ๆ และในช่วงเวลานี้นี่เองทีมประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมดของสมาชิกกลุ่มจะกลายเป็นมรดกตกทอดทางสังคม (หรือวัฒนธรรม) ซึ่งจะถูกถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นอื่น ๆ ต่อ ๆ ไป กลุ่มปฐมภูมิ เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน และเพื่อนเล่นของเด็กจะเป็นตัวแทนอย่างสำคัญ (principal agents) ที่จะทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมของกลุ่ม

Copyright by Mahidol University

3.1สภาพแวดล้อมจากครอบครัวในเยาว์วัยที่มีผลต่อการพัฒนาอุปนิสัยใจคอและบุคคลิกภาพส่วนตัวของนายสมาน กาญจนะผลิน

3.1.1 กระบวนการอบรมขัดเกลาจากครอบครัวในเยาว์วัยที่มีผลต่อการปั้นแต่ง อุปนิสัยและบุคคลิกภาพเบื้องต้น

ผู้ศึกษาใคร่ขอเสนอการวิเคราะห์อุปนิสัยและบุคคลิกภาพเมื่อเยาว์วัยของนายสมาน กาญจนะผลิน ซึ่งเชื่อตามแนวคิดที่ว่ากระบวนการอบรมขัดเกลาจากครอบครัวนั้นมีผลสำคัญในการวางรากฐานอุปนิสัยและบุคคลิกภาพของท่าน ตลอดจนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิตในภายหน้า ให้ก้าวหน้าในอาชีพการงานทางดนตรี

อุปนิสัย : สายเลือด และความเป็นศิลปินดนตรีจากครอบครัว

สมาน กาญจนะผลิน มีกำเนิดจากครอบครัวนักดนตรีไทย ท่านเป็น บุตรของหมื่นคนธรรพประสิทธิ์สาร นักดนตรีปี่พาทย์ฝีมือดีของกองพิณพาทย์กรมมหรสพ สมัยรัชกาลที่ 6 และที่บ้านของท่านนั้นมีเสียงดนตรีปี่พาทย์ที่เกิดจากการฝึกซ้อมของวงบิดาท่านดังอยู่อย่างไม่ขาดสาย ก็นับได้ว่าโดยวงศ์สกุลศิลปินดนตรีของบิดาท่านเองและสภาพแวดล้อมจากครอบครัวท่านทำให้ท่านต้องใกล้ชิด และผูกพันกับการดนตรีนับแต่ลืมตาดูโลก นอกจากนี้แล้วท่านยังได้รับการปลูกฝังให้เริ่มฝึกฝนดนตรีมาตั้งแต่อายุ5-6ขวบ จากผู้เป็นบิดาและพี่ชายคนโตคือนายพริ้ง กาญจนะผลิน อีกทั้งต้องติดสอยห้อยตามวงดนตรีที่บ้าน ท่านไปช่วยงานดนตรีตามแต่จะช่วยได้ เช่น ไปช่วยตีฉิ่งแต่เล็กๆจนเมื่อท่านอายุได้ราว 15 ปี บิดาจึงให้ฝึกหัดเครื่องดนตรีประเภททำทำนอง เช่น ระนาด ฆ้อง ระนาดทุ้มจนมีความชำนาญ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า กระบวนการศึกษาอบรมในยุคนั้นเกิดมาจากครอบครัวเป็นหลัก ลูกหลานจะได้รับการฝึกหัดหน้าที่การงาน และวิชาชีพจากผู้เป็นบิดาหรือผู้อาวุโสของครอบครัว ดังจะพบว่าครอบครัวกาญจนะผลินนี้มีบุตรชายหญิงรวมจำนวน 7 คน ซึ่งต่อมาได้ยึดอาชีพการงานทางดนตรีถึง 4 คน ล้วนแต่มีความชำนาญแต่ฝีมือดียิ่งเป็นที่ประจักษ์ในวงการดนตรีของเมืองไทยในเวลาต่อมาฉะนี้จึงกล่าวได้ว่าอิทธิพลจากการอบรมขัดเกลาของครอบครัวมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาอุปนิสัยและทักษะด้านดนตรีของนายสมาน กาญจนะผลิน ให้มีสายเลือดและความเป็นศิลปินดนตรีตั้งแต่เยาว์วัย

Copyright by Mahidol University

อุปนิสัย : อุตสาหะ กระตือรือร้นต่อการพัฒนางาน และใจเย็น

สมาน กาญจนะผลินได้เล่าถึงชีวิตในเยาว์วัยของท่านเกี่ยวกับความใกล้ชิดและการเลียนแบบว่า (สัมภาษณ์ : 2537)

"...ชีวิตเยาว์วัยของท่านนั้นมีความใกล้ชิดกับผู้เป็นบิดามากและรวมถึงพี่ชายคนโตด้วย บิดาของท่านก็ดี และหรือพี่พริ้งก็ดีเป็นศิลปินดนตรีไทยสำคัญในยุคนั้น ท่านเหล่านั้นล้วนมีความประพฤติปฏิบัติ เกี่ยวกับงานดนตรีที่น่าศรัทธา ขยันฝึกหัดและจดจ่อพัฒนาฝีมือดนตรีอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งใจเย็นที่จะฝึกฝนอบรมนักดนตรีร่วมวงและลูกศิษย์ให้ได้ดีมีฝีมือ..."

ดังนั้น เมื่อนายสมาน กาญจนะผลิน ได้ประจักษ์ชัดถึงผลดีต่อการมีคุณลักษณะส่วนตนของบิดาและพี่ชายข้างต้น ซึ่งทำให้บิดาและพี่ชายเป็นผู้มีความสามารถทางดนตรี และได้รับความเคารพนับถือจากบุคคลในวงการดนตรีนั้น ท่านจึงได้ถ่ายทอดแบบอย่างของอุปนิสัยดังกล่าวไว้ในตัวท่านโดยมิได้รู้ตัว ดังที่พิศมัย วิบูลสวัสดิ์ และคณะ (2528 : 31 - 36) ได้กล่าวถึงการอบรมขัดเกลาบุคคลิกภาพของบุคคล 4 ประการ ในที่นี้บุคลิกภาพของสมาน กาญจนะผลินได้รับการขัดเกลาจากการเลียนแบบ การเรียนรู้โดยบังเอิญอย่างไม่รู้ตัว และการให้รางวัลซึ่งจะเห็นว่าเพื่อร่วมงานและคนที่ได้ใกล้ชิดกับท่านดังเช่น สง่า อารัมภีร์ (2508 : 73) กล่าวถึงความตั้งใจจริง และความเพียรพยายามในการทำงานดนตรีอันดีงามนี้ทำให้ท่านนั้นเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูง ได้รับการยอมรับจนถึงสามารถชักชวนเพื่อนักดนตรีก่อตั้งวงดนตรีสากลในยุคแรกได้ และพากเพียรต่อการงาน จนะกรทั่งประสบความสำเร็จในชีวิตการงาน ได้รับรางวัลเกียรติยศมากมายตลอดชีวิต มีฝีมือเป็นเลิศทางดนตรีเป็นที่ยอมรับจนทุกวันนี้

อุปนิสัย : มีความสามารถในการปรับตัวดี และสู้ชีวิต

นักจิตวิทยาสังคม ได้เคยตั้งข้อสังเกตและแนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรจากครอบครัวว่า (พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ . 2528 : 180)

"...ลูกคนโตและลูกคนสุดท้องของครอบครัว มักจะได้รับการกำหนดความคาดหวัง และความรักอย่างทุ่มเทจากพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ไว้สูง (โดยเฉพาะใน

Copyright by Mahidol University

ครอบครัวชาวตะวันออก) ลูกคนโตส่วนใหญ่จะได้รับความรักความเอาใจใส่จากครอบครัวมาก ส่วนลูกคนสุดท้องก็เช่นเดียวกัน จะได้รับความรักการตามใจและเป็นศูนย์รวมความสนใจของทุกคนในครอบครัว แต่ลูกคนกลางได้รับการเอาใจใส่ตามควร ดังนั้นจะพบว่าลูกคนโตและลูกคนสุดท้องอาจปรับพฤติกรรมที่ผิดจากปกติบางประการได้ ดังเช่นเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง หรือเป็นคนเข้มงวดกวดขัน เป็นต้น ในขณะที่ลูกคนกลางมักจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวต่อบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี...”

เพราะเหตุที่ต้องดูแลตนเองนั้นเอง เมื่อสมาน กาญจนะผลิน เป็นบุตรลำดับที่ 4 ในจำนวนพี่น้องทั้งสิ้น 7 คน การที่ท่านเป็นบุตรลำดับกลางของครอบครัว ได้มีส่วนทำให้ท่านมิใช่ลูกหัวแก้วหัวแหวนที่ได้รับการตามใจหรือเอาใจใส่เป็นพิเศษ ท่านต้องปรับตัวของท่านให้เป็นที่รักของบิดาและพี่น้องด้วยตนเอง อุปนิสัยของท่านนั้นจะพบว่าท่านเป็นผู้มีลักษณะหนักเอาเบาสู้พร้อมที่จะเผชิญกับทุกสิ่งและสามารถปรับตัวได้ต่อทุกสถานการณ์ แม้กระทั่งประสบการณ์ในวัยเด็กเมื่อสถาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ยึดอาชีพดนตรี ทำให้ท่านต้องออกไปช่วยงานดนตรีของครอบครัวท่าน ซึ่งท่านต้องปรับตัวเองให้สามารถช่วยงานและมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมงานและคนทั่ว ๆ ไป อีกทั้งต้องดูแลตนเองด้วย (จากทัศนคติผู้ที่เกี่ยวข้องรายละเอียดบทที่ 2 ข้างต้น) ฉะนั้นแม้ช่วงชีวิตการทำงานระยะแรกของท่านนั้นท่านต้องลำบากและขัดสนในการยังชีพจากภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 และภาวะน้ำท่วมครั้งใหญ่ อีกทั้งค่าตอบแทนจากราชการก็ไม่มากพอ ท่านจึงออกเผชิญชีวิตในโลกกว้างด้วยการเล่นดนตรีนอกเวลา เพื่อหารายได้พิเศษตามสถานมหรสพต่าง ๆ ซึ่งเริ่มต้นด้วยภาวะของการได้หรือไม่ได้รับค่าตอบแทนก็ไม่ได้ย่อท้อชีวิต แล้วจากเพียรพัฒนาหน้าที่การงานเป็นเวลานานพอสมควร จากปี พ.ศ. 2485-2507 จนกระทั่งได้เป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีและมีชีวิตที่สุขสมบูรณ์ ได้อุปนิสัยสู้ชีวิตและมีการปรับตัวต่อทุกสภาวการณ์ได้ดีที่ได้รับการฝึกหัดมาตั้งแต่เล็ก กล่าวได้ว่า เป็นส่วนสำคัญในการสร้างชีวิตของท่านได้อย่างดียิ่งประการหนึ่ง

ในที่นี้กล่าวสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในวัยเด็กจากครอบครัวของท่านนับว่ามีส่วนในการอบรมขัดเกลาอุปนิสัยและบุคคลิก “ศิลปินดนตรี” และเป็นรากฐานกำเนิดอุปนิสัยบางประการที่ดีในหน้าที่การงานแล้วได้นำความสำเร็จมาสู่ชีวิตท่านในเวลาต่อมา

Copyright by Mahidol University

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมการงานดนตรีในช่วงเวลา พ.ศ. 2485-2507 ที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ทางดนตรีของนายสมาน กาญจนะผลิน

2.1 กระบวนการอบรมขัดเกลาและการเรียนรู้ทางดนตรีจนมีความรู้และมีฝีมือทางดนตรีไทยในฐานะนักดนตรีไทย

2.1.1 โรงเรียนดนตรีไทยขั้นต้นและขั้นสูง

"บ้านของ หมื่นคนธรรพประสิทธิ์สาร นักดนตรีปี่พาทย์" บิดาของนายสมาน กาญจนผลิน กล่าวได้ว่าเป็นโรงเรียนดนตรีแห่งแรกในชีวิตที่สอนและฝึกหัดให้ท่านมีความรู้และฝีมือด้านดนตรีไทยทั้งในขั้นพื้นฐานและขั้นสูงที่มีคุณค่าแก่ชีวิตท่าน

สง่า อารัมภีร์ กล่าวถึงบิดาของท่านว่า (2508 : 11)

> "...เชี่ยวชาญในดนตรีไทยมากเล่นได้เกือบทุกเครื่องมือ ซึ่งนอกจากบิดาที่เป็นบรมครูดนตรีไทยของท่านแล้วยังมีพี่ชายของท่าน นายพริ้ง กาญจนะผลิน นักดนตรีฝีมือครูอีกท่านหนึ่งที่ได้ช่วยอบรมฝึกหัดท่าน จนท่านได้เป็นนักดนตรี มีฝีมือ เมื่อปี พ.ศ. 2483 ท่านอายุได้ 18 ปี ท่านก็ได้เข้ารับราชการเป็นนักไทยอยู่ที่โรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร ที่นี่ท่านได้เรียนทฤษฎีดนตรีไทยจากอาจารย์มนตรี ตราโมท และได้ต่อเพลงไทยเพิ่มเติมจากครูเรืออากาศเอกโองการ (ท่อง ต่อ กลีบชื่น) นับว่าท่านมีโอกาสดียิ่งอีกครั้งในการศึกษาดนตรีไทยจากผู้ชำนาญการดนตรีไทยในยุคนั้น ฉะนั้นกล่าวได้ว่าท่านเป็น นักดนตรีไทยที่มีพื้นฐาน และประสบการณ์ดนตรีที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดคนหนึ่งของวงการในระยะนั้น..."

2.2 กระบวนการอบรมขัดเกลาความรู้และฝีมือดนตรีสากลจนกลายเป็นนักดนตรีสากลมืออาชีพ

2.2.1 การศึกษาฝึกหัดดนตรีสากลที่โรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร จนทำให้ท่านเปลี่ยนเป็นนักดนตรีสากลที่มีฝีมือคนหนึ่งของโรงเรียน และยังมีความรู้พิเศษในการแต่งเพลงและเรียบเรียงเสียงประสานเพลงอีกด้วย โดยเหตุที่วงเครื่องสายฝรั่งหลวงของกรมศิลปากรขาดแคลนนักดนตรี จึงได้คิดนำเอานักดนตรีไทยไปฝึกหัดเล่นเครื่องดนตรีสากล ทำให้นายสมาน กาญจนะผลิน ซึ่งเป็นนักดนตรีไทยฝีมือของกรมศิลปากรได้มีโอกาสเข้าศึกษาและ

Copyright by Mahidol University

ฝึกหัดดนตรีในการครั้งนี้ด้วย ท่านได้ศึกษาดนตรีสากลและโน้ตสากลจากพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยากร) ได้เรียนเป่าแตรทรัมเป็ตจากขุนสมาน เสียงประจักษ์ (เถาว์ สินธุนาคร) และครูเชื้อ อัมมผลิน ได้เรียนระนาดฝรั่งจากครูเชื้อ อัมมผลิน เช่นกัน ท่านสามารถเรียนได้รวดเร็วมากจากบรมครูดนตรีสากลยุคนี้ และในปี พ.ศ. 2485 ท่านก็เรียนวิธีแต่งเพลงและเรียนรู้วิชาการแยกเสียงประสานจาก ครูประเสริฐ วิเศษศิริ ซึ่งบทความของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2532 : 86) เขียนวิจารณ์ว่า "...การที่ท่านได้เรียนวิธีแต่งเพลง และเรียนรู้วิชาการแยก เสียงประสานครั้งนี้ นับว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญที่ทำให้ท่านมีความสามารถเหนือนักดนตรีธรรมดา และต่อมามีความสามารถถึงเป็นนักแต่งเพลงในที่สุด..."

นอกจากนี้แล้ว ท่านยังได้มีโอกาสเรียนวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จากอาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ซึ่งการศึกษาภาษาอังกฤษของท่านจากโรงเรียนนาฏดุริยางค์ครั้งนี้นับว่าเป็นรากฐานสำคัญสำหรับหน้าที่การงานของท่าน ในฐานะนักดนตรีสากลที่ช่วยให้ท่านได้นำความรู้ภาษาอังกฤษไปใช้ในการศึกษาคัดลอกโน้ตเพลง และใช้สื่อสารกับนักดนตรีต่างชาติในวงดนตรีสากลที่ท่านเป็นนักดนตรีคนหนึ่งในเวลาข้างหน้า

2. โรงเรียนชีวิต : กระบวนการสั่งสมความรู้ความชำนาญและ ประสบการณ์ที่มาจากชีวิตการทำงานดนตรี : ได้ร่วมงานกับนักดนตรี, หัวหน้าวงดนตรี, นักประพันธ์เพลง ที่เชี่ยวชาญในวงการยุคนั้น

สง่า อารัมภีร์ (2508:11-12) เล่าถึงชีวิตนักดนตรีในยุคนี้ว่า

"...เป็นธรรมดาของ นักดนตรีทุกกรมกอง ไม่ว่าจะเป็นดนตรีกรมศิลปากร ดนตรี ร.พัน 3 นัก ดนตรีเหล่านี้มีเวลาว่าง จากการฝึกซ้อมธรรมดา และไม่ได้ติดราชการในตอนกลางคืนแล้วเขามักจะเอาเวลาว่างเหล่านั้น ไปหาลำไพ่พิเศษ รับบรรเลงตามหน้าโรงหนังบ้าง รับแห่โฆษณาตามแต่จะมีใครจ้างบ้างบางพวก ที่ชอบพอกับวงการละครก็หิ้วซอหรือปี่ หรือแตร ไปบรรเลงร่วมกับละคร พวกที่ทันสมัยหน่อยก็ไปบรรเลง ที่เบียร์ฮอล สมัยนั้นสมานซึ่งเป็นเด็กหัวอ่อนอย่างมากอยู่แล้วก็ย่อมถือคติว่าเดินตามผู้ใหญ่แล้วปลอดภัย หมาไม่กัดเขาจึงเกร่ไปเกร่มา

Copyright by Mahidol University

ตามถิ่นที่ผู้ใหญ่ทั้งหลายเขาหากินพิเศษกันใครติดธุระหรือขาดเขาก็โดด เข้าแทนทันที จะได้สตางค์หรือไม่ได้หรือได้น้อยเขาก็ไม่ปริปาก...”

สาระประวัติของท่านในช่วงชีวิต การเป็นนักดนตรีระยะแรก ๆ ที่มุมานะและเพียรพยายามฝึกปรือวิชาอาชีพจากประการณ์ตรงตามแต่ จะจัดหาให้แก่ตนเองได้ นับว่าได้ทำให้ท่านเรียนรู้ในเรื่องการแสดงดนตรีและมีความมั่นใจในการ เป็นนักดนตรีสากลระดับอาชีพต่อมาดังเช่นที่สง่า อารัมภีร์กล่าวถึงข้างต้นนี้ และนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2487 เป็นต้นมา ท่านก็ก้าวเข้าสู่วงการดนตรีสากลอย่างเต็มตัว ได้ร่วมงานและสร้างสมประสบการณ์จาก การเป็นนักดนตรีสากลของวงดนตรีสากลมากมายหลายวงและแสดงในงานหลากหลายนับแต่การ บรรเลงในงานที่ต้องแสดงฝีมือระดับสูงสุดเช่น บรรเลงในวงดนตรีของกรมศิลปากร จนถึงวงดนตรี ที่บรรเลงในสถานสันทนาการนานาประการในยุคนั้นท่านได้เล่าประสบการณ์ดนตรีในระยะนั้นว่า ท่านได้มีโอกาสดีรู้จักคุ้นเคย และร่วมแสดงดนตรีสากลกับหัวหน้าวง และนักดนตรีฝีมือระดับแนวหน้าแล้วใช้โอกาสนั้นแสวงหาความรู้ต่างๆเกี่ยวกับการดนตรีดังเช่นความรอบดนตรี การควบคุมวงดนตรีวิธีการแกะโน้ตและเขียนโน้ตจากแผ่นเสียง การเรียบเรียงเสียงประสานเพลง และการประพันธ์ทำนองเพลงเป็นต้น ดังตัวอย่าง เช่นท่านเล่าว่า (บรรจง ชลวิโรจน์ . สัมภาษณ์ . 8 กุมภาพันธ์ 2537)

“...เมื่อท่านประจำอยู่วงดนตรี ท่านก็มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้แบบลักจำ (เลียนแบบ) วิธีการบรรเลงเพลงและการควบคุมวงดนตรีจากนักดนตรี ซึ่งเป็นนักดนตรีชาวต่างประเทศ ที่ท่านเห็นว่ามีฝีมือและเชี่ยวชาญที่สุดคนหนึ่งของวงการ ในชีวิตนักดนตรีนับแต่หลังสงครามโลกมานั้น ท่านได้ร่วมบรรเลงในวงดนตรีต่าง ๆ ที่มีนักดนตรีฝีมือระดับแนวหน้ามากมาย เช่น วงดนตรีของกรมศิลปากร วงดนตรีของภัตตาคารห้อยเทียนเหลา วงดนตรีประสานมิตร วงดนตรีกรุงเทพสวิง และวงดนตรีที่บรรเลงประกอบละครไทย - จีน ท่านจึงได้ร่วมวง และเรียนรู้เกี่ยวกับงานดนตรีและประสบการณ์อื่น ๆ จากเพื่อนร่วมอาชีพทำให้ได้รับประสบการณ์ชีวิตที่มีค่า อีกส่วนหนึ่งไว้ด้วย นักดนตรีฝีมือในยุคนั้นที่ท่านมีโอกาสร่วมงานด้วย ดังเช่น จำนรรจ์ กุณฑลจินดา ซีเรียว ประสิทธ์ พยอมยงค์ พิบูล ทองทัช มาโนช ศรีวิภา สะอาด รัตนพูล อุทิศ ทินกร เป็นต้น และท่านก็ได้รับประสบการณ์ทางการแสดงดนตรีจากนักดนตรี เหล่านี้และนำมาสร้างสรรค์ชีวิตนักดนตรีของท่าน จนกระทั่งมีชื่อเสียง

Copyright by Mahidol University

สูงสุด ทั้งนี้จะเห็นได้จากการที่ ท่านได้รับมอบหมายหน้าที่บรรเลงเดี่ยวทรัมเป็ทหลายครั้ง ในการแสดงของวงจุลดุริยางค์สากล ณ สังคีตศาลา กรมศิลปากร และการที่เพื่อนร่วมงานยอมรับและศรัทธาในตัวท่าน แล้วทำให้ท่านได้เลื่อนฐานะขึ้นมาเป็นหัวหน้าวงดนตรีสามารถรวบรวมเพื่อนฝูงนักดนตรีอาชีพและก่อตั้งวงดนตรีขึ้นมา ตามลำดับเวลาหลายวงนับแต่ปี พ.ศ. 2489 เป็นต้นมาดังเช่น เริ่มตั้งแต่วง "กาญจนะศิลป์" วง "ส.ม." วง "สมาน กาญจนะผลิน" และได้มีหน้าที่การงานเป็นหัวหน้าควบคุมวงดนตรีของสถานที่ราชการและวงดนตรีที่บรรเลงในสถานไนท์คลับต่าง ๆ ที่ท่านทำงานอยู่เช่น วงธนาคารออมสิน วงโรงงานยาสูบ วงลูน่าไนท์คลับ วงมโนราห์คลับ วงศกุนตลาไนท์คลับ วงโรพิโนไนท์คลับ ฯลฯ จนถึงวาระที่ท่านเลิกแสดงดนตรีเอง..."

ประสบการณ์ชีวิตที่สำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งของท่านก็คือ เมื่อคราวที่ท่านได้ทำงาน อยู่ในวงดนตรีที่บรรเลงประกอบละครจีนตามโรงภาพยนตร์ในช่วงเวลาสงครามโลกครั้งที่ 2 กำลังเกิดอยู่นั้น นายวงดนตรีได้สอนให้ท่านแกะโน้ตเพลงจีน แล้วต่อมาได้มอบหมายให้ท่านช่วยแกะโน้ตและเขียนโน้ตเพลงจีนเพื่อใช้บรรเลงจริง ด้วยประสบการณ์ครั้งนี้นับว่ามีคุณค่าต่อท่านมาก ที่ทำให้ท่านต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้ได้จริง นำให้เกิดความรู้ ความชำนาญในเรื่องการประพันธ์เพลง และการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติและในเวลาต่อมานับแต่ปี พ.ศ.2489 ที่ท่านทำงานแสดงอยู่กับวงดนตรีสากลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นงานบรรเลงมีเพิ่มขึ้นในวาระต่าง ๆ นับตั้งแต่บรรเลงออกกระจายเสียงตามสถานีวิทยุต่าง ๆ บรรเลงในสถานเริงรมย์บรรเลงอันแผ่นเสียง ของบริษัทแผ่นเสียง และงานรื่นเริงอื่น ๆ นักดนตรีก็ต้องช่วยกันแกะโน้ต เขียนโน้ต และเรียบเรียงเสียงประสานเพลงจากแผ่นเสียงทั้งเพลงไทย เพลงสากล และเพลงจีน ซึ่งท่านก็เป็นผู้หนึ่งที่ทำงาน ดังกล่าวนี้เมื่อครั้งทำงานอยู่กับวง "ประสานมิตร" เป็นต้น และเมื่อท่านก่อตั้งวงดนตรี "กาญจนะศิลป์" ของตนเองก็ยิ่งเพิ่มภาระกิจด้านนี้มากขึ้น ในคราวนี้เองได้ชักนำให้ท่านเกิดประสบการณ์เรียนรู้ เมื่อ ปี พ.ศ. 2488 (ชื่อเพลงห่วงอาวรณ์) เพื่อให้วง "กาญจนะศิลป์" ของท่านอัดแผ่นเสียง และใช้บรรเลง (แต่ทว่ายังไม่เป็นที่นิยมในขณะนั้น) แล้วต่อมาก็ได้สร้างแรงบันดาลใจอย่างต่อเนื่อง ให้ท่านทดลองสร้างแนวดนตรีประเภท "สังคีตประยุกต์" ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2493 (แนวเพลงนี้ ได้รับความนิยมสูงและได้รับรางวัลเกียรติยศแผ่นเสียงทองคำในปี พ.ศ.2508)

Copyright by Mahidol University

ประมวลความเกี่ยวกับงานดนตรีของนายสมาน กาญจนะผลินดังกล่าวแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า "สภาพแวดล้อมด้านหน้าที่การงานอาชีพ และสังคมการงานของท่านมีผลสำคัญในฐานะที่เป็นโรงเรียนชีวิตหนึ่งที่ได้ช่วยอบรมขัดเกลาบุคลิกภาพ และให้การเรียนรู้วิชาดนตรี" แล้วได้นำทางให้ท่านได้เป็นนักดนตรีสากล และนักประพันธ์เพลงที่ก้าวขึ้นสูงสุดจนได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติในเวลาต่อมา

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2483 - 2518 ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการดนตรีไทย และที่มีผลต่อความเจริญเติบโตในหน้าที่ และผลงานดนตรีของสมาน กาญจนะผลิน

แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา ที่ควรจะนำมากล่าวถึงในการศึกษา

1. ความหมายของ "สังคม" และ "วัฒนธรรม" เกอร์ฮาร์ด เลนสกี (Gerhard Lenski) อธิบาย "สังคม" ว่า

1.1. สังคมเป็นองค์การที่มีเขตแดนทางภูมิศาสตร์และประกอบด้วยสัตว์ที่มีสปีชีเดียวกัน

2. สังคมเป็นองค์การที่มีความเกี่ยวพันตอบโต้ระหว่างสมาชิกสม่ำเสมอ การเกี่ยวข้องกันชั่วครั้งชั่วคราวยังไม่พอที่จะทำให้เกิดสังคม ดังนั้นเราจึงไม่ถือว่าพวกตัวต่ออยู่รวม เป็นสังคมเพราะความเกี่ยวพันระหว่างสมาชิกมีชั่วระยะเวลาผสมพันธุ์ และสืบพันธุ์เท่านั้น แต่สัตว์ประเภทแมลงอื่น ๆ อีกหลายชนิดจัดว่ามีลักษณะเป็นสัตว์สังคม เพราะมีการอยู่รวมกันอย่างถาวร

3. สังคมเป็นองค์การที่มีอิสระคือ ไม่ต้องอยู่ในบังคับขององค์การที่ใหญ่กว่า ประเทศต่าง ๆ จึงมีลักษณะเป็นสังคม ส่วนครอบครัวชุมชน และกลุ่มอื่น ๆ ไม่มีลักษณะเป็นสังคม (อ้างจาก ปฬาณี ฐิติวัฒนา : 2523 : 53 - 54)

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ (2534:1) อธิบายว่า

> "...สังคมคือ กลุ่มคนหรือผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ณ บริเวณพื้นที่เดียวกันมา การรวมกลุ่มกันอย่างมีระเบียบมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันภายในกลุ่ม เป็นแบบบุคคลต่อบุคคล และบุคคลต่อกลุ่มมีความผูกพันและพึ่งพาอาศัยกัน มีความสนใจคล้าย ๆ กัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างถาวร..."

Copyright by Mahidol University

เอ็ดเวิร์ด บี.เทเลอร์ (Edward B .Tylor) (1871) ให้คำจำกัดความของ "วัฒนธรรม" ว่าวัฒนธรรมหรืออารยธรรม คือสิ่งรวมทั้งหมดซึ่งซับซ้อนประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถอื่น ๆ และนิสัยมนุษย์ ในฐานะที่ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม (อ้างจากผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ . 2525 : 2)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 นิยามความหมายวัฒนธรรมไว้เป็น 4 นัยดังนี้

1. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
2. วิถีชีวิตของหมู่คณะ
3. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ . 2525 : 3 - 4)

พรเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) อธิบายความหมายของวัฒนธรรมไว้นัยหนึ่งว่า วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ (เรื่องเดิม.4) และ ฟิลิปป์ แบ็คบี (Philip Bagby) (1953) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมว่าเป็นลักษณะพิเศษบางชนิดของพฤติกรรม ซึ่งประพฤติโดยบุคคลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามของมนุษย์ที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมออยู่ในกฎระเบียบ จารีตที่กำหนดไว้ยกเว้นสิ่งที่เห็นได้ชัด ว่าเป็นพันธุกรรม เรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น (อ้างจากผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ .2521 : 13)

2. แนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิดและทฤษฎีการสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม และวัฒนธรรมตั้งแต่ยุคกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมานั้น มีแนวคิดและทฤษฎีบางแนว ที่ผู้ศึกษาคัดเลือกมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมในสมัยช่วงชีวิตของสมาน กาญจนะผลิน ดังที่อ้างจากสนิท สมัครการ (2525: 15 - 27) ซึ่ง

Copyright by Mahidol University

ได้ทำการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีดังกล่าวนี้ว่า โดยจะนำมาสรุปไว้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานี้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม (Cultural Evolutim Theory) นักสังคมศาสตร์ทั้งหลายเชื่อว่า วัฒนธรรมของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกาลเวลา จึงนำให้เกิดแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมขึ้น สำหรับแนวคิดวิวัฒนาการนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลทางด้านแนวคิดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ของ ชารลส์ ดารวิน (Charles Darwin, 1809 - 1882) ที่ทำให้นักสังคมศาสตร์ได้ใช้เป็นตัวแบบเพื่อเสนอทฤษฎีในการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมดังเช่น เฮนรี่ มอร์แกน (Henry Morgan.1818-1881)เอ็ดเวิรด์ บี.ไทเลอร์ (Edward B.Tylor.1832-1917) ได้อ้างถึงแล้วสรุปแนวความเชื่อทางสังคมศาสตร์นี้ว่า “สังคมมนุษย์ก็มีภาวะเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตคือเริ่มต้นด้วยการเป็นสังคมแบบง่าย ๆ หยาบ ๆ มีภาวะความเป็นอยู่แบบเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ แล้วจึงค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสังคมที่สลับซับซ้อนขึ้นมีความ ละเอียดอ่อนมากขึ้น และภาวะความเป็นอยู่ของคนในสังคมก็มีความแตกต่างกันมากขึ้นซึ่งเป็นผลสืบเนื่อง มาจากการมีกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพราะความก้าวหน้าของสังคม” และดังที่ เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) เขียนไว้ทำนองเดียวกันว่า “กระบวนวิวัฒนาการ มีลักษณะของการผ่านจากภาวะของความเหมือนกันที่ไม่กลมกลืนไปสู่ภาวะของความแตกต่าสงกันที่มี การประสานกลมกลืนกัน”

แนวคิดที่พัฒนาต่อเนื่องจากทฤษฎีวิวัฒนาการนั้น เกิดจากปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ของบางสังคมที่วัฒนธรรมมิได้เปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนดังที่ Spencer และ Durkheim ได้กล่าวไว้วิวัฒนาการของสังคมอาจจะมีการกระโดดข้ามขั้นตอนได้ เพราะได้มี “การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม” (Cultural Diffusim) จากสังคมอื่นไปสู่สังคมนั้น ฉะนั้นวิวัฒนาการของสังคมที่กระโดดข้ามขั้นตอน เพราะ “การขอยืมทางวัฒนธรรม”(Cultural Borrowing) และกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างใหม่จึงเป็นที่สนใจของนักมานุษยวิทยา อาทิเช่น จูเลียน สตีวัท (Julian Steward) ซึ่งนำไปสู่แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมที่มีชื่อว่า “ทฤษฎีวิวัฒนาการสายขนาน” (Multilinear Or Parallel Evolution) นักวิวัฒนาการปัจจุบันยอมรับว่า “วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคมนั้น อาจมีการผันผวนได้เพราะอิทธิพลของปัจจัยทางวัฒนธรรมจากสังคมอื่นและปัจจัยทางจิตวิทยา ของแต่ละสังคมได้ ฉะนั้นวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจึงอาจพัฒนาไปในทิศทางที่เสื่อมลงจนพบจุดจบอันเป็นเหตุให้วัฒนธรรมตายไปได้ นอก

Copyright by Mahidol University

จากนั้นวัฒนธรรมบางขณะอาจวิวัฒนาการไปได้รวดเร็วมากแบบ กระโดดกบ (Leap-Frog) ก็ได้ ทั้งนี้ Steward ได้เสนอวิธีการศึกษาโดยใช้แนวคิด "นิเวศน์วิทยา วัฒนธรรม" (Culturalecology) กับ "ระดับของการเคลื่อนกลืนกันในทางสังคมและวัฒนธรรม" (Levels of socioculturial in tegration) และได้เสนอว่าสิ่งที่เราจำเป็นต้องวิเคราะห์ในแต่ละวัฒนธรรมได้แก่ 1) พวกวัฒนธรรมเกี่ยวกับระบบเทคนิควิทยาที่ใช้เพื่อการผลิตหรือแสวงหา ประโยชน์จากสภาวะแวดล้อมเพื่อการดำรงชีพ 2) พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิควิทยาเหล่านั้น และ 3) แบบแผนวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เป็นผลกระทบหรือสืบเนื่องมาจากข้อ 1 และ 2 ซึ่งอาจรวมถึงแบบในการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างทางเครือญาติ การจัดที่ดิน การใช้ที่ดิน และแบบแผนทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่ได้แสดงให้ประจักษ์แล้วว่ามีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมยังคงมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไปอีก แล้วได้พัฒนาต่อไปจนเกิดเป็นการศึกษาต่อมา เกี่ยวกับแนวคิดที่เรียกว่า "Acculturation" และ "Assimilation" ของนักมานุษยวิทยากลุ่มหนึ่งคือ โรเบิร์ต เรดฟิลด์ (Robert Redfield) ราฟ ลินต้น (Ralph Linton) และเมลวิล เฮอร์สโกวิทส์ (Melvile J.Herskovits) ซึ่งได้ อธิบายคำว่า Acculturation ว่า 'การกลืนกลายวัฒนธรรมประกอบด้วยปรากฎการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่กลุ่มชน ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกันมาทำการติดต่อกันโดยตรงต่อเนื่องกันไป (continuous first hand contact) และก่อให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นตามมาในแบบแผน วัฒนธรรมเดิมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย'และในบรรดานักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่สนใจศึกษาปัญหาเรื่องการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเท่าที่ผ่านมายังไม่พบว่ามีผู้ใดคิดวิธีการศึกษาเรื่องนี้ได้ดีเท่า มิลตัน เอม กอร์ดอน (Milton M.Gordon) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันผู้ซึ่งริเริ่มนำเอาตัวแบบ "อุดมคติ" (Ideal Type) ของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) มาใช้สร้างตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมขึ้น

กระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมในตัวแบบอุดมคติตามแนวคิดของกอร์ดอนประกอบด้วยตัวแปร กระบวนการย่อย และขั้นตอนของการผสมผสานทางวัฒนธรรม รวมทั้งศัพท์เฉพาะ ของแต่ละขั้นตอน ดังมีรายละเอียดปรากฎอยู่ในตารางต่อไปนี้

Copyright by Mahidol University

ตัวแปรของการผสมผสานทางวัฒนธรรม

(The Assimilation Variables)

กระบวนการย่อย (Subprocesses)	แบบหรือขั้นตอนของการผสมผสาน (Type or stage of Assimilation)	ศัพท์เฉพาะ (Special Term)
เปลี่ยนแบบแผนวัฒนธรรม ไปสู่วัฒนธรรมของสังคมเจ้าของถิ่น (host society)	การผสมผสานทางด้านพฤติกรรม หรือวัฒนธรรม	การกลืนกลาย (acculturation)
ได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นสมาชิก ในสมาคมสโมสร หรือสถาบันใน ระดับท้องถิ่นอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง	การผสมผสานทางด้านโครงสร้าง (structural assimilation)	ไม่มี
มีการแต่งงานระหว่างกลุ่มอย่าง แพร่หลาย	การผสมผสานทางด้านสมรส (marital assimilation)	การกลืนกลาย ทางด้านชีวภาพ (amalgamation)
การพัฒนาความรู้สึกในด้านการ เป็นประชากรของสังคมเจ้าของ ถิ่นอย่างเต็มที่	การผสมผสานในแง่ของเอกลักษณ์ (Identificational assimilation)	ไม่มี

Copyright by Mahidol University

ปราศจากซึ่งความอคติ (absence of prejudice)	การผสมผสานในระดับทัศนคติ (Attitude receptional assimilation)	ไม่มี
ปราศจากการถือเขาถือเรา (absence of discriminattion)	การผสมผสานในระดับการยอมรับทางพฤติกรรม (Behavior receptional assimilation)	ไม่มี
ปราศจากความขัดแย้งในค่านิยมและอำนาจ (absence of value and power confict)	การผสมผสานระดับพลเรือน (Civic assimila)	ไม่มี

จากตารางข้างต้นเราจะพบว่า กอร์ดอน ได้แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างการผสมผสาน ทางวัฒนธรรมกับการกลืนกลายวัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจน โดยเขาถือว่าการกลืนกลายวัฒนธรรมเป็นแต่เพียงกระบวนการย่อยขั้นตอนหนึ่ง ของกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมเท่านั้นและตามแบบอุดมคติ ของการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เขาเสนอไว้นั้น ดูเหมือนเขาจงใจจะแสดงว่าการกลืนกลายวัฒนธรรม เป็นกระบวนการเบื้องต้นของการผสมผสานทางวัฒนธรรมซึ่งหากดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดยั้งแล้ว ในท้ายที่สุดก็จะไปสู่ภาวะของการผสมผสานในระดับเพลเรือนซึ่งหมายความว่า ภาระของความแตกต่าง ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับประชากรเจ้าของประเทศได้หมดสิ้นไปแล้วและนั่นคือความสิ้นสุดหรือภาวะสุดท้าย ของกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือว่าทางประวัติศาสตร์ก็คงจะหาได้ไม่ง่ายนัก แม้ว่าจะหาได้ก็คงจะไม่มีข้อมูลครบถ้วน นอกจากจะสันนิษฐานเอาจากการบอกเล่าของผู้ซึ่งเคยมีบรรพบุรุษเป็นคนส่วนน้อยมาก่อน และภาวะของความเป็น คนส่วนน้อยนั้นหมดสิ้นไปแล้วคือว่าถูกกลืนโดยวัฒนธรรมของสังคมเจ้าของถิ่นอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ดีสภาวะของกากรผสมผสานทางวัฒน

Copyright by Mahidol University

ธรรมของสังคมต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เราอาจกล่าว ได้ว่าส่วนใหญ่แล้วยังไม่ถึงขั้นที่เรียกว่าเป็นการผสมผสานในระดับพลเรือนแต่อย่างใด แม้แต่ในระดับการยอมรับทางทัศนคติ (attitude receptional assimilation) คือ ภาวะที่ปลอดจากการคิดอคติ (prejudice) ก็นับว่ายากที่จะหาได้ไม่ว่าจะเป็นกรณีของสหรัฐอเมริกา ไทย ฟิลิปปินส์ หรือแม้แต่จีน และโซเวียตรุสเซียก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม จึงแบ่งแยกตัวเองออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่เชื่อว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมในท้ายที่สุดจะนำไปสู่ภาวะสุดท้ายตามแนวคิดของ กอร์ดอน หรือที่ ปาร์ค และเบอร์เกสส์ (Park & Burgess) เรียกว่า “สภาพชีวิตวัฒนธรรมร่วมกัน” คือไม่มีความแตกต่างระหว่างคนส่วนน้อยกับคนส่วนใหญ่หลงเหลืออยู่เลย กลุ่มที่เชื่อเช่นนี้ถูกขนานนาม ว่า “ทฤษฎีเอกวัฒนธรรม” (Melting Pot Theory) ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งมีความเห็นตรงกันข้ามคือไม่เชื่อ ว่ากระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมจะนำไปสู่ภาวะการสลายตัวของวัฒนธรรมเดิม (ของชนกลุ่มน้อย ต่าง ๆ) จนหมดสิ้น หากแต่เชื่อว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมจะดำเนินไปถึงภาวะที่ก่อให้เกิดมีการยอมรับในความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนที่มารวมกันเข้าเป็นสมาชิกของประเทศเดียวกันขึ้น การยอมรับเช่นนี้แสดงให้เห็นว่ามีการลดอคติและการถือเขาถือเราลงบ้าง แต่จะไม่มีวันหมดไปทีเดียว การแต่งงานระหว่างกลุ่มก็อาจมีได้แต่ก็คงจะไม่มีอย่างขนานใหญ่เต็มที่ เพราะแต่ละฝ่ายยังพอใจที่จะแต่งงานในกลุ่มมากกว่า อย่างไรก็ดี คนต่างวัฒนธรรมกันเหล่านี้ก็อยู่ร่วมกันภายในสังคมเดียวกันและปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมใหญ่ตามกฎหมายเท่าเทียมกันเป็นการยอมรับว่า “วัฒนธรรมย่อย” (subcultures) ยังมีอยู่และก็คงจะมีอยู่เรื่อยไป กลุ่มที่มีความเชื่อเช่นนี้ถูกเรียกว่า “ทฤษฎีพหุวัฒนธรรม” (Cultural Pluralism Theory)

การศึกษาของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (อ้างถึงใน ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ . 2526: 311 - 312) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทฤษฎีการแพร่กระจายว่า ได้รับการพัฒนาให้แตกต่างออกไปจากทฤษฎีวิวัฒนาการ โดยกล่าวถึงการแพร่กระจายของวัฒนธรรมแต่ละอย่าง กระบวนการแพร่กระจายเกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมและกลุ่มสังคมอื่น โดยมีขั้นตอนของการแพร่กระจาย ดังนี้คือ (1) ขั้นตระหนักรู้ (2) ขั้นให้ความสนใจ (3) ขั้นประเมิน (4) ขั้นทดลองใช้ (5) ขั้นรับมาใช้ เงื่อนไขของการรับมาใช้ดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับ (1) การรับรู้ในคุณประโยชน์ที่พึงมี (2) การเปรียบเทียบ (3) ความซับซ้อน (4) ความสำเร็จของการทดลองใช้ (5) ความสามารถในการสังเกตรับรู้ได้ของสมาชิกในวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ และองค์ประกอบของการรับมาใช้ ประกอบด้วย (1) ผู้คิดค้นของใหม่ (2) ผู้รับ

Copyright by Mahidol University

มาใช้ตอนแรก (3) ผู้ใช้ทั่วไปในระยะต้นและระยะปลาย (4) ความล้าสมัย การเปลี่ยนแปลงแบบแพร่กระจายคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบวางแผน (planned social change) ที่สำคัญนั่นเอง สำหรับแบบแผนของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั่วไป ได้พบว่ามีหลายรูปแบบ เช่น (1) แบบวิวัฒนาการ (2) แบบปฏิวัติ (3) แพร่กระจาย (4) การรับเอาวัฒนธรรม (acculturation) (5) การเปลี่ยนในเป็นสมัยใหม่ (modernization) (6) การเปลี่ยนให้เป็นอุตสาหกรรม (industrialization) (7) การเปลี่ยนให้เป็นเมือง (urbanization) และ (8) การเปลี่ยนให้เป็นแบบราชการ (bureaucratization)

สภาพการเมืองสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ผู้ศึกษาจะนำเสนอเป็นภาพรวมลำดับเหตุการณ์บ้านเมืองไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามลำดับจนถึงประมาณ ปีพ.ศ. 2518 ซึ่งได้ฐานข้อมูลจาก ดิเรก ชัยนาม (2509), ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ (2526) ดร.ทองหล่อ วงษ์ธรรมา (2524) พระเจนดุริยางค์ (2512) และ รศ.นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล (2536)

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปิดรับอารยธรรมตะวันตกโดยสมบูรณ์ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งจักรีวงศ์ โดยที่พระองค์ทรงประกาศนโยบายการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าใหม่ของประเทศไทยโดยเฉพาะวิถีชีวิตการเมือง ประชาธิปไตย (Democvatic Policy) และระบบราชการอย่างตะวันตก กระบวนการทางเศษฐกิจในการจัดการสิ่งแวดล้อมและ จัดระบบเมืองใหม่แบบอุตสาหกรรม (Industrialization) และวิถีชีวิตชาวบ้านสมัยใหม่ (Modernization) ที่มาจากค่านิยมเอาอย่างชีวิตวัฒนธรรมตะวันตก เป็นอาทิและด้วยวิเทโศบายทางการฑูตในการเปิดสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศทั้งทางการเมือง การเศรษฐกิจและการสังคม ก็ได้ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกไหลบ่าเข้าสู่สังคมไทยอย่างมิได้ขาดสายนับแต่นั้นเป็นต้นมา ทั้งนี้เมื่อได้พิจารณา ถึงกลุ่มประชากรและเขตพื้นที่ในประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงก่อนและก้าวไปได้เร็วกว่าก็จะเห็นได้ว่า กลุ่มคนกรุงเทพมหานครและคนที่อยู่ในเขตเมืองทั้งสิ้น โดยเฉพาะเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประชากร เขตนี้มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างตะวันตกและหรือชีวิตอุตสาหกรรมอย่างชัดเจนขึ้นตามลำดับในเวลา อันรวดเร็ว ในช่วงเวลาแห่งรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ท่านมีวิเทโศบายเร่งรัดปฏิรูปบ้านเมืองไทย ไปสู่ความทันสมัยทัดเทียมอารยประเทศ ดังจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านนั้นเป็นภาระกิจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยน

Copyright by Mahidol University

แปลงต่อประเทศไทยอย่างกว้างขวาง ดังเช่นในรัชการพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทาส ทรงใช้ระบบบริหารราชการอย่างกระทรวง ทบวง กรม ทรงให้เปิดประเทศรับและแพร่วิทยาการ และเทคโนโลยีตะวันตกสู่สังคมทรงเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง "การแต่งกายและดำเนินชีวิตประจำวันบางประการอย่างชาวตะวันตก" และยังได้ทรงส่งลูกหลานไปศึกษาต่อยังประเทศตะวันตก เป็นต้น สำหรับในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เช่นเดียวกัน พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินแนวบริหารและเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองอย่างอารยประเทศเช่นพระราชบิดา ทรงทดลองสร้างเมืองและใช้วิถีชีวิตประชาธิปไตยใน "ดุสิตธานี" ทรงขยายการศึกษาอย่างตะวันตกสู่ประชาชนและกำหนดนโยบายให้ประชาชนทั่วประเทศเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ และทรงปฏิบัติพระองค์ใกล้ชิดกับข้าราชบริพารยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อทรงโปรดการกวีและละคร พระองค์ท่านรัชกาลที่ 6 ได้มีส่วนสำคัญชักนำให้การละครและการดนตรีไทย ยุคนั้นรุ่งเรืองมากโดยแนวโน้มของละครและดนตรียุคนั้นก็รับแบบอย่างบางประการมาจากตะวันตก ดังเช่นเกิดแนวนิยมประพันธ์เชิงร้อยแก้ว ทรงโปรดเกล้าฯให้จัดตั้งวงดนตรี "เครื่องสายฝรั่งหลวง" ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2455เริ่มมีการแสดงดนตรีคอนเสิร์ต (Concert) และอุปรากร (Opera) ซึ่งนิยมกันในกลุ่มชนชั้นสูงของสังคมไทย ตลอดทั้งกำเนิด 'ละครพูด' ที่เริ่มในราชสำนักก่อนเป็นต้นสิ่งเหล่านี้เป็นความเคลื่อนไหวทางการเมือง และสังคมจากเบื้องบนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีผลสำคัญต่อกิจการด้านละครและการดนตรี

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. 2475 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวของคณะราษฎร์ ตลอดทั้งหลักการปกครอง 6 ประการ ของคณะราษฎร์ ที่นำมาใช้เป็นแนวนโยบายในการบริหารเปลี่ยนแปลงประเทศทางการเมือง การเศรษฐกิจ การศึกษาและสังคมของรัฐบาลแห่งประเทศไทย ในยุคพระยามโนปกรณ์นิติธาดาเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 1 ได้เริ่มสร้างความเคลื่อนไหวนานาประการจนเกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ประเทศทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และนำให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างมีแบบแผนในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตามการที่ ประเทศไทยต้องกลายเป็นประเทศคู่สงครามในมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2484-2488 รวมทั้งการเกิดภาวะพิบัติภัยน้ำท่วมใหญ่กรุงเทพเมื่อปี พ.ศ. 2485 นั้นนับเป็นวิกฤติการณ์สำคัญส่งผลให้ เกิดภาวะชะงักงันและฝืดเคืองทุกข์เข็ญทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ผู้คนไทยโดยเฉพาะชาวกรุงเทพฯ โดยทั่วไป รัฐบาลระหว่างและหลังสงครามโลก ดังเช่นรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มีนโยบายเร่งรัดพัฒนาประเทศอย่างตะวันตก เพราะเหตุที่ฝรั่งชอบอ้าง "ความไม่มีอารยธรรมตะวันตก" มาเป็นเหตุในการยึดครอง

Copyright by Mahidol University

ประเทศแถบภูมิภาคเอเชีย ดังที่เห็นได้ในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ส่วนใหญ่ประสบอยู่ในช่วงเวลานั้น ท่านจึงต้องรีบทำบ้านเมืองให้ทันสมัยเป็นประเทศที่เจริญเหมือนตะวันตก รัฐนิยมในยุคนี้ดังเช่น ให้เลิกแต่งกายแบบเดิมเปลี่ยนมาแต่งกายอย่างสากล เลิกกินหมาก, ใช้คำนำหน้า บุรุษและสตรีอย่างสากล,นิยมสร้างอาคารสามชั้นทรงยุโรปและจัดระเบียบการสร้างอาคารและถนนหนทางอย่างตะวันตก ส่งเสริมดนตรีอย่างสากลและการลีลาศ เป็นต้น ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2501 แล้วได้เสนอแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทยฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2508) และฉบับต่อมา จนถึงในปัจจุบันนี้เข้าสู่แผนการพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ที่นำให้ประเทศไทยต้องเปลี่ยนแปลงประเทศทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไปจากเดิม กล่าวโดยสรุปได้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่สำคัญก็คือ 1) การเมืองการปกครองกลายเป็นการเมืองการปกครอบแบบประชาธิปไตย 2) การเศรษฐกิจกลายเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในระบบอุตสาหกรรม 3) การสังคม และวัฒนธรรมเป็นแบบเสรีนิยม และวิถีชีวิตวัฒนธรรมอย่างตะวันตก ในกิจการดนตรีของเมืองไทย กรมมหรสพของราชการนั้นได้มีส่วนิย่างสำคัญในการพัฒนาการดนตรีสากลของวงเครื่องสายอย่างฝรั่งมาตามลำดับตั้งแต่รัชกาลที่ 6 แล้ว ทั้งนี้แนวโน้มความสนใจดนตรีสากล “คลาสสิค” และ “ป๊อปปูล่า” ในระยะแรกมีเพียงในวงสังคมชั้นสูงเท่านั้น อย่างที่คุณหญิงหม่อมหลวง พวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์ (อ้างถึงในสมาคมนักแต่งเพลง.25264-35) ซึ่งเป็นนักประพันธ์ เนื้อเพลงไทยสากลรุ่นแรกของยุคได้เล่าว่า ...บิดาท่านเป็นนักดนตรี ชอบเล่นแคนเป็นประจำ และมักจะเปิดแผ่นเสียงซึ่งในสมัยนั้นยังใช้มือไขลานอยู่ เพลงที่เปิดอยู่เสมอเป็นเพลงวอล์ซของนักแต่งเพลงชาวออสเตรียชื่อ โจฮานน์ สเตร้าส์ และมีเพลงในมหาอุปรากรหลายเรื่องเช่น มาดามบั๊ตเตอร์ฟราย อาออด้า และอื่น ๆ ตอนนั้นท่านอายุได้ 5 ขวบ (ประมาณ ปี พ.ศ. 2462) ท่านจึงมีนิสัยรักดนตรีมาก และเริ่มแต่งเพลงตั้งแต่นี้แล้วเป็นเพลงสั้น ๆ และบิดามักจะเรียกมาให้แสงบิอาโนในเพลงที่แต่เองต่อแขกที่มาเยี่ยมเยือนอยู่เสมอ เมื่อมาศึกษาที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ก็ได้เรียนบิอาโน...และเรียนเพลงคลาสสิค...และเมื่อพุทธศักราช 2480 พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธ์ยุคล ได้ทรงประพันธ์ภาพยนตร์เรื่อง 'ถ่านไฟเก่า' ได้ทรงประพันธ์เนื้อเพลง “บัวขาว” และ “ในฝัน” เพื่อประกอบ (สัมภาษณ์. 3 ธันวาคม 2536.)ภาพยนตร์แล้วให้ดิฉันประพันธ์ทำนองเพลง โดยความคะยั้นคะยอ ในที่สุดก็ได้แต่งทำนองเพลง “บัวขาว” ได้สำเร็จอย่างแนวทำนองเพลง “ป๊อปปูล่า” และให้หม่อมหลวงประพันธ์ สนิทวงศ์ น้องชายช่วยประพันธ์ทำนองเพลง “ในฝัน” ... ซึ่งต่อมาได้ประพันธ์

Copyright by Mahidol University

ทำนองเพลงประกอบภาพยนตร์ของพระองค์ ท่านอีกหลายเรื่องเช่น ลมหวล เพลิน ดอกไม้ วันเพ็ญ เงาไม้ ต้อนกระบือ แรงรัก...

เมื่อ พุทธศักราช 2482 กรมโฆษณาการได้สถาปนาขึ้นและกรมนี้ก็ได้จัดตั้งวงดนตรีลีลาศประจำกรมขึ้น หัวหน้าวงดนตรีคือ ครูเอื้อ สุนทรสนาน ผู้ช่วยคือครูเวส สุนทรจามร (ในเวลาต่อมาวงดนตรีวงนี้รู้จักกันทั่วประเทศว่า "วงดนตรีสุนทราภรณ์") และผู้ที่มีส่วนในกำเนิดของวงนี้ก็คือ หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ ยังได้เคยรวบรวมนักดนตรีสากลที่มีความสามารถก่อตั้งวงสมัครเล่นบรรเลง เพลง "แจ๊ส" และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายสืบเนื่องมาก่อน จอนถึง พ.ศ. 2477 ที่บริษัทไทยฟิล์มภาพยนตร์ ได้ก่อตั้งขึ้นมาท่านได้ยกวงดนตรีของท่านมาประจำเป็นดนตรีของบริษัทเพื่อบรรเลง ประกอบภาพยนตร์เสียงในฟิล์มนักดนตรีในวงนี้ก็มี ครูนารถ ถาวรบุตร, ครูเอื้อ สุนทรสนาน, ครูเพิ่ม คล้ายบรรเลง ฯลฯ และเมื่อท่านได้กระตุ้นให้นายวิลาศ โอสถานนท์ อธิบดีกรมโฆษณาการ ก่อตั้งวงดนตรีประจำกรมโฆษณาการได้สำเร็จ จึงเกิดวงดนตรีของกรมโฆษณาการดังกล่าวเพื่อใช้ บรรเลงเพลงสากลส่งกระจายเสียงทางวิทยุเป็นประจำ กับบรรเลงในงานลีลาศต่าง ๆ ต่อมาอีกราวปีเศษ ๆ ก็ได้วิวัฒนาการมาถึงขั้นที่มีนักร้องประจำวงดนตรีนักร้องชุดแรกก็มี มัณฑนา โมระกุล, รุจี อุทัยกร, ล้วน ควันธรรม, สุภาพ รัศมีทัต ฯลฯ จึงเริ่มแต่งเพลงไทยสากลสำหรับให้นักร้อง ร้องส่งวิทยุกระจายเสียง บทเพลงยุคนั้นประพันธ์ขึ้นโดยครูเอื้อ สุนทรสนาน, ครูเวส สุนทรจามร ครูล้วน ควันธรรม และครูแก้ว อัจฉริยะกุล เป็นต้น นับจากนี้ไปในวงการดนตรีไทยก็ได้กำเนิด วงดนตรี นักร้อง และนักประพันธ์เพลงขึ้นมากมาย

ภาพเหตุการณ์บ้านเมืองในช่วงชีวิตของนายสมาน กาญจนะผลิน โดยประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2464 เป็นต้นมา โดยเฉพาะเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงและเป็นถิ่นที่อยู่ของนายสมาน กาญจนะผลิน จะเห็นเป็นวิวัฒนาการมาโดยลำดับ ในช่วงชีวิตเยาว์วัย ของนายสมาน กาญจนะผลินนั้นมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญยิ่งซึ่งได้ผ่านการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 และต่อมาก็ได้เกิดกระแสผลักดันทางการเมืองโลกที่บีบบังคับ ประเทศไทยจำต้องประกาศตนเข้าร่วมเป็นประเทศคู่สงครามในสงครามโลกครั้งที่สอง ระหว่างปี พ.ศ. 2484 - 2488 เมื่อญี่ปุ่นมหาประเทศสงครามได้บุกเข้าประเทศไทย ดิรก ชัยนาม (2509 : 479 - 493) กล่าวถึงเหตุการณ์และภาวะบังคับที่ทำให้ประเทศไทยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งนี้ ดังคำแถลงการณ์ของรัฐบาลว่า "ด้วยเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.

Copyright by Mahidol University

2484 ตั้งแต่เวลาประมาณ 2.00 น. กองทหารญี่ปุ่นได้เข้าสู่ประเทศไทยดโดยทางทะเลในเขตอำเภอ สงขลา ปัตตานี ประจบคีรีขันธ์ นครศรีธรรมราช (บ้านดอน) และบางปู ส่วนทางบกได้เข้ามาทางจังหวัดพระตะบองและพิบูลสงครามเกือบทุกแห่ง ทหารและตำรวจไทยได้ทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง...” อันเป็นเหตุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง ให้ประเทศไทยต้องร่วมสงครามและให้ญี่ปุ่นตั้งกองทหารและเดินทางผ่านประเทศไทยจนกระทั่งที่สุดเมื่อญี่ปุ่นยอมจำนน เมื่อ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2488 และในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 ผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ออกประกาศสันติภาพ ซึ่งโดยได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากสภาผู้แทนราษฎร์ว่า การที่ประเทศไทยประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) เมื่อ 24 มกราคม พ.ศ. 2485 นั้นเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญ และความประสงค์ของประชาชนชาวไทย... และเมื่อ 4 กันยายน พ.ศ. 2488 รัฐบาลไทยได้ตกลง และส่งผู้แทนไปเจรจารายละเอียดเกี่ยวกับการทหารของสัมพันธมิตร ซึ่งจะจัดการให้ญี่ปุ่นทำพิธียอมแพ้และปลดอาวุธของกองทัพญี่ปุ่น ฝ่ายอังกฤษได้เสนอความตกลง 21 ข้อ ต่อคณะผู้แทนไทยเพื่อจัดระเบียบและเข้าควบคุมกองกำลังญี่ปุ่นในประเทศไทย และให้การสนับสนุนความร่วมมือฟื้นฟูประเทศและภาวะเศรษฐกิจหลังสงครามกับประเทศไทย... ภาวะการสงครามดังกล่าวได้นำให้ประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเข้าสู่ภาระสงคราม ในภาวะสงครามชาวกรุงเทพฯ ต้องอพยพหนีภัยสงครามออกไปอยู่ชานเมืองและต่างจังหวัด การทำมาหากินในกรุงเทพหยุดชงักและประกอบกับเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมใหญ่ ญี่ปุ่นได้เข้าครอบครองและตั้งกองกำลังส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ และกลายเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ที่ในบั้นปลายของสงครามโลกกองกำลังทางอากาศของฝ่ายสัมพันธมิตรได้บุกเข้ามาใช้ระเบิดถล่มกองทหารญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ อย่างหนัก ได้สร้างความเสียหาแก่ชีวิตผู้คนและเกิดความระส่ำระสายและการขาดแคลนทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นซึ่งนับเป็นภาวะชีวิตที่ทุกข์ยากที่สุดของชาวกรุงเทพฯ จนเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามแล้วบ้านเมืองจึงเริ่มเข้าสู่ภาวะปกติ และเมื่อรัฐบาลไทยได้ทำความตกลงกับฝ่ายสัมพันธมิตรในการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม กองกำลังความช่วยเหลือของทหารฝ่ายสัมพันธมิตรได้เข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อปฏิบัติภาระกิจดังกล่าวนี้ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2488

การเคลื่อนไหวทางการเมืองและการสงครามของโลกในช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้นนี้มีผล กระทบต่อการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทย อย่างสำคัญ ดังรายละเอียดที่ รศ.นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล (2536l1-6) ได้กล่าวถึงสภาพการ เปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมไทยในระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่

Copyright by Mahidol University

สอง ในสมัยที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านมีนโยบายนำชาติไทยสู่ความทันสมัยอย่างตะวันตก "รัฐนิยม" หลายประการในยุคนั้นได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยเพื่อผลสู่ความเป็นอารยชนและหลีกหนีลัทธิล่าเมืองขึ้นของชาติตะวันตก ทั้งนี้ท่านได้เลือกใช้ดนตรีเป็นสื่ออย่างหนึ่งในการรวมพลังเปลี่ยนแปลงสังคมและสร้างชาติไทย ดังที่ รศ.นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ได้บรรยายว่า "...คุณจีรวัสส์ ปันยารชุนเล่าว่า ท่านจอมพลนิยมในพระราชจริยาวัตรพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เป็นอันมากโดยท่านมักจะกล่าวให้ได้ยินกันในครอบครัวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น ทรงเป็นผู้นำความคิดใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในประเทศไทย เช่นเรื่องการตัดสินพระทัยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 การสร้างดุสิตธานีเป็นแบบอย่างในการปกครองอย่างระบอบประชาธิปไตยการกระตุ้นให้คนไทยทบทวนประวัติศาสตร์ที่มีบรรพบุรุษซึ่งกล้าหาญ มีความรักชาติมีความสามัคคีกัน ซึ่งเห็นชัดเจนมากในพระราชนิพนธ์เรื่องพระร่วงและอีกหลาย ๆ เรื่อง

... เมื่อพระราชธรรมนิเทศ ได้ทราบความพอใจของท่านเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ปลุกใจ ให้รักชาติ รักสามัคคี ท่านจึงช่วยค้นพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6 ออกมาแล้วส่งบทร้องปลุกใจสอนเหล่านั้นไปให้วงดนตรีสากลกรมโฆษณาการซึ่งมี ครูเอื้อ สุนทรสนาน ครูแก้ว อัจฉริยกุล ครูนารถ ถาวรบุตร ครูเวส สุนทรจามร เป็นผู้รับผิดชอบแต่เพลงอยู่ ให้คิดแต่งทำนองไทยสากลที่ทันสมัยเพลงปลุกใจเหล่านั้นก็เกิดขึ้นเป็นที่นิยมและเป็นรัฐนิยม ซึ่งมีมากมายหลายเพลงเหลือที่จะบรรยายได้หมดสิ้นอุปนิสัยของท่านจอมพลอย่างหนึ่งที่ได้รับฟังมาจากหลายทาง รวมทั้งที่ได้อ่านจากข้อเขียนของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านใน หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม (14 สิงหาคม 2527) นั้น มีหลายประการ หนึ่งนั้นคือท่านชอบความทันสมัยอย่างตะวันตก บนความทันสมัยนั้นมีด้วยกันหลายอย่าง เช่นเพลงไทยสากล ก็ทันสมัยมากในยุคที่ท่านเป็นนายกชอบให้ผู้หญิงนุ่งกระโปรงใส่เสื้อแบบงาม ๆ แทนที่นุ่งโจงกระเบนแล้วห่มผ้าแถบเปิดหัวไหล่สองข้างชอบให้ใส่ถุงน่องรองเท้า ไม่ชอบให้ผู้ชายนุ่ง กางเกงแพร ใส่รองเท้าแตะออกไปนอกบ้านเพราะตัวท่านเห็นว่า กางเกงแพรนั้นเหมือนชุดใส่นอน ท่านไม่ชอบความสกปรกมักง่ายของคนไทยที่เคี้ยวหมากปากดำแล้วเที่ยวได้บ้วนน้ำหมากเปรอะไปทุกที่ ไม่ชอบให้ผู้ชายนั่งบนราวสะพาน ดังนั้นจึงได้มีรัฐนิยมให้นุ่งกางเกงฝรั่ง นุ่งกระโปรด สวมหมวก เลิกกินหมากเพราะดูแล้วมีอารยะอย่างยุโรปในเมื่อถนนในกรุงเทพฯ มีแต่ถนนแคบ ๆ สร้างอาคารกันตามอำเภอใจไม่เป็นระเบียบ ไม่มีสิ่งก่อสร้างเชิดชูความเป็นเอกราชเหมือนถนนหนทางและอนุสาวรีย์อย่างในฝรั่งเศษ ท่านก็ให้ขยายถนนราชดำเนินกลาง สร้างอาคารสามชั้นทรงยุโรปให้ทันสมัย แล้ว

Copyright by Mahidol University

สร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยขึ้นในปี 2483 ทุกคนที่ไปร่วมรัฐพิธีเปิดอนุสาวรีย์ต้องสวมหมวก บ้านเมืองก็ดูเป็นระเบียบ ตรงจุดนี้เอง ประกาศการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ก็เกิดตามมา รวมทั้งเพลงชื่ออนุสาวรีย์ไทย ในละครของหลวงวิจิตรวาทการ เพลงสร้างระเบียบ เพลงสวมหมวก และเพลงวัฒนธรรม ที่คุณมัณฑนา โมรากุลร้อง ก็ติดตามมาด้วย นอกจากนี้ท่านเห็นว่าสตรีไทยล้าหลังสตรีตะวันตกมา สิทธิเสรีภาพก็ไม่มีบทบาทต่อประเทศชาติบ้านเมืองของผู้หญิงไทยก็ด้อยล้าหลัง ดังนั้นจึงต้องพัฒนา โดยเริ่มจากพัฒนาท่านผู้หญิงของท่านก่อน เพราะใกล้ตัวมากที่สุด เกิดสภาสตรีแห่งชาติ เกิดคำปลุกใจว่าสตรีไทยเป็นดอกไม้ของชาติ มีสัญญลักษณ์คือดอกบัว ก็เกิดเพลงชื่อบัวงาม เพลงดินแดนแห่งดอกบัวงาม ท่านส่งเสริมให้มีการเฉลิมฉลองวันแม่ ก็เกิดเป็นเพลงพระคุณแม่ ค่ำน้ำนม ฯลฯ ตามมา ...สำหรับรัฐนิยมในการใช้ภาษาในบทเพลงนั้น มีตัวอย่างปรากฏให้เห็นเช่นการใช้คำว่า "ท่าน" ซึ่งตรงกับคำว่า "YOU" ในภาษาอังกฤษ บังคับในบทเพลงอย่างน้อยสองเพลง คือ ความลังใจใจ ที่เพ็ญศรี พุ่มชูศรีร้อง เพลงชื่อตลาดนัด ซึ่ง ครูเอื้อ สุนทรสนานร้องคู่กับชวลี ช่วงวิทย์ การส่งเสริมให้คนไทยเดินทางไกลนั้น เป็นค่านิยมใหม่ในระหว่างสงคราม ซึ่งเข้าใจกันว่าหากมีการอพยพหนีสงครามเป็นกลุ่มใหญ่ ย่อมจะมีความพร้อม การออกไปชนบทในระหว่างสงคราม ไม่มีการละเล่นบันเทิงใจอันใดนอกจากการรำโทนของชาวบ้าน ซึ่งเป็นของพื้นบ้านโดยแท้ที่ไม่ทันสมัยแต่อย่างใดเลย ผิดจากค่านิยมในตัวท่าน แต่การกลับปรากฏว่า ท่านกลับส่งเสริมให้คนไทยเล่นรำวง จนเป็นสมบัติของชาติมาจนทุกวันนี้ แถมยังสนับสนุนให้แต่งเพลงรำวงขึ้น เริ่มจากท่านผู้หญิงก็ได้แต่ให้กรมศิลปากรบรรจุทำนองหลายเพลง เช่น เพลงขวัญใจดอกไม้ของชาติ บูชานักรบ ยอดชาญใจหาญ หยิงไทยใจงาม ดวงจันทร์วันเพ็ญ เป็นต้น พร้อมกับให้กรมศิลปากรคิดท่ารำวงมาตรฐานขึ้นใช้ถึง 10 ท่า การส่งเสริมรำวงนี้ นับเป็นรัฐนิยมที่แผ่ขยายไปอย่างรวดเร็วเกิดเพลงรำวงขึ้นในกรมโฆษณาการมากมายเหลือที่จะกล่าวได้ เกิดคณะรำวงบ้านบาตร และคณะรำวงชาวสามย่าน (เลิศ ประสมทรัพย์ ประชุม พุ่มศิริ) เพลงเอกเช่นศึกบางระจัน อยุธยาเมืองเก่าของเราแต่กัน ในยุคสงครามที่เศรษฐกิจตกต่ำและของแพงมาก ท่านส่งเสริมด้วยคำขวัญว่าไทยทำไทยขายไทยซื้อเพื่อเป็นการประหยัด ท่านส่งเสริมให้รับประทานก๋วยเตี๋ยว เพราะราคาถูกและมีคุณค่าทางอาหารจึงเกิดเป็นเพลง "ก๋วยเตี๋ยว" ขึ้นตามมาด้วยการแนะนำให้คนไทยคิดทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เช่นเป็ด ไก่ ไว้กินไข่ ทำให้ครูสถนธ์ มิตรานนท์ และครูนารถ ถาวรบุตรคิดแต่งเพลง "สวนครัว" สำหรับการพัฒนาเยาวชน ก็เป็นรัฐนิยมส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในยุคการเป็นนายกรัฐมนตรีรอบแรกของท่านจอมพล ครูเวส สุนทรจามร กับครูแก้ว อัจฉริยกุล ได้ร่วมกันแต่งเพลง "หนูเอย" ให้คุณมัณฑนา โมรากุลร้อง ครูสกนธ์ มิตรานนท์ ก็แต่งเพลง "คุณหนู" จากนั้น คณะดนตรีอื่น ๆ ก็พลอยทำตาม เกิดเป็นเพลงเด็กขึ้นมาก

Copyright by Mahidol University

มายในยุคนั้น และเมื่อผู้เขียนเริ่มไปโรงเรียนในกรุงเทพก่อนสงครามรุนแรงในปี 2485 - 2486 ตื่นนอนเช้า ก็ต้องได้ยินวิทยุกรมโฆษณาการบรรเลงเพลงสามเพลงทุกวัน คือเพลงสวนหมวก สวนครัว และเพลงหนูเอย จนจำติดหูและร้องได้ เพลงไก่แก้วของหลวงวิจิตรวาทการก็เป็นเพลงบรรเลงปลุกให้ตื่นทุกเช้า เนื้อร้องเตือนสติให้รีบตื่นขึ้นรีบทำงานเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติ ท่านจอมพลเป็นผู้นำคนแรกที่เห็นคุณค่าของกรรมการ ซึ่งสมัยปัจจุบันเรียกว่าชนชั้นกรรมาชีพ ในปี 2483 ที่หลวงวิจิตรวาทการแต่งละครปลุกใจเรื่องอนุสาวรีย์ไทยขึ้น พร้อมกับการเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่ถนนราชดำเนินนั้นก็มีเพลงปลุกใจเพื่อกรรมการชื่อ “รักเกียรติกรรมกร” เกิดขึ้น เท่าที่ยกเป็นตัวอย่างมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานที่หลากหลายในการพัฒนาประเทศ แล้วท่านได้ใช้นโยบายนำเพลงเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เกิดเป็นความสำเร็จต่อมา จอมพลแปลก พิบูลสงครามแม้จะไม่มีความรู้วิชาการดนตรีแต่ก็เป็นผู้ที่ประสพความสำเร็จยิ่งใหญ่ในการบริหารการดนตรีของชาติ เพราะการที่เป็นผู้รู้จักเลิกใช้คนที่มีความรู้ทางดนตรีได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และได้ผลสมตามความมุ่งหมาย มีวิเทโศบายที่ล้ำลึกโดยการผสมผสานดนตรีเข้ากับนโยบายพัฒนาคน และประเทศชาติเป็นอย่างดี ผลจากงานของท่านทำให้เกิดเพลงคิวขึ้นในประเทศชาติมากมายเหลือคนานับ โดยเฉพาะเพลงปลุกใจก่อให้เกิดนักดนตรีนักร้องที่มีความสามารถสูงส่งเป็นจำนวนมาก นับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าแก่บ้านเมืองยิ่งนัก

ความเคลื่อนไหวทางดนตรีระหว่าง และหลังสงครามโลกครั้งที่สองจากอิทธิพลทางการเมืองแนวรัฐนิยมของจอมพลแปลกดังกล่าวข้างต้นนี้ มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการดนตรี และแนวนิยมเพลงของคนไทยอย่างสำคัญกล่าวคือเพลงปลุกใจและเพลงสร้างชาติในยุคของจอมพลแปลก พิบูลย์สงคราม ที่กำหนดให้แต่งจังหวะ และเนื้อร้องเป็นสากลมากขึ้นอย่างที่เรียกว่า “เพลงไทยสากล” แล้วได้กระจายเสียงทางสถานีวิทยุสู่ผู้ฟังอย่างเป็นเวลาสม่ำเสมอ นับว่าเป็นสถานการณ์หนึ่งที่บังคับ และสร้างความเคยชินต่อผู้ฟังเพลงโดยทั่วไปให้คุ้นเคยต่อแนวเพลงอย่างสากลมากขึ้น ทำให้เพลงไทยสากลติดหูคนไทยมากขึ้นนับแต่เวลานั้นมา อีกทั้งยังมีอิทธพลต่อผู้ที่ทำงานดนตรีในยุคนั้น ไม่ว่าจะเป็นนักประพันธ์เพลง นักดนตรี นักร้องและบริษัทอัดเสียง ฯลฯ ที่ต้องหันมาสนใจ และพัฒนาแนวเพลงลักษณะนี้มากยิ่งขึ้นตั้งแต่เวลานั้นเป็นต้นมา (ซึ่งรวมทั้งนายสมาน กาญจนะผลิน นักดนตรียุคนี้ด้วย)

สถานการณ์ทางการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในเขตกรุงเทพมหานครและหัวเมืองอันเกี่ยวข้องต่อการดนตรีอีกประการหนึ่ง ก็คือกองกำลังของฝ่ายพันธมิตรได้เข้ามาประจำ

Copyright by Mahidol University

เพื่อช่วยปฏิสังขรณ์บ้านเมืองหลังจากสงครามสงบ นับเป็นเวลาติดต่อกันหลายปีทีเดียว การครั้งนี้ชักนำให้มีทหารต่างชาติตะวันตก เข้ามาพำนักในกรุงเทพฯจำนวนมาก และส่งผลต่อธุรกิจบันเทิงที่ชาวต่างชาติต้องพึ่งพาหาความเพลิดเพลินให้ตื่นตัวขึ้น ดังที่สง่า อารัมภีร์ที่เล่าถึงสภาพและแนวโน้มกิจการบันเทิงระยะหลังสงครามโลกว่า (2508 : 45 - 46)

> "...พอสงครามสงบก็มีทหารฝรั่งชาติต่าง ๆ เข้ามาเต็มบ้านเต็มเมือง แทนทหารญี่ปุ่น บาร์ขายเหล้าขายเบียร์ซึ่งมีเวทีเต้นรำด้วยจึงเปิดขึ้นมากมายในแถวใต้ เช่น แถวสีลม บางรัก สาธร และสุริวงศ์ นักดนตรีไทยแทบทั้งประเทศ (รวมทั้งนายสมาน กาญจนะผลิน) ไปชุมนุมกันอยู่แถวนั้นทั้งสิ้น เพลงที่บรรเลงนั้นเป็นเพลงฝรั่งป๊อปปิวล่า พอถึงปี 2492 บริษัท แผ่นเสียงต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายบริษัท นักเพลงทั้งหลายก็นำเพลงไปขายและจัดหานักดนตรี และนักร้องไปอัดแผ่นเสียง เป็นที่สนุกสนานและอุ่นหนาฝาคั่ง ในขณะนั้นวงดนตรีสากลที่ตั้งขึ้นหลายวง อาทิ วงกรุงเทพ ฯ สวิง วงกรุงเทพ ฯ ศิลปิน วงกาญจนะศิลป์ วงประสานมิตร อันนอกเหนือจากวงสุนทราภรณ์ เหล่านี้ก็รับงาน และผลิตผลงานเพลงในวงสำหรับอัดเสียง และบรรเลงกันอย่างกว้างขวาง..."

จนถึงปีพ.ศ. 2495 ละครวิทยุเป็นที่นิยมแพร่หลายทั่วประเทศ ก็มีการประพันธ์เพลงนำในละครวิทยุ อีกทั้งการลีลาศในจังหวะบอลลูมก็เป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่คนไทย บทเพลงของวงสุนทราภรณ์ ได้รับการยอมรับว่ามีความไพเราะและเป็นที่นิยมมากกว่าวงอื่น บทเพลงของวงนั้นร้องแล้วไม่เพี้ยน วรรณยุกต์ และมีความสมบูรณ์ทางฉันทลักษณ์การประพันธ์ร้องกรอง โดยเฉพาะในยุคที่ พลโท ม.ล.ขาบ กุญชร เป็นอธิบดีกรมโฆษณาการเมื่อ พ.ศ. 2495 ได้นำทำนองเพลงไทยเดิมมาใส่เนื้อร้องเต็มทำนอง ขับร้องบรรเลงแบบเพลงไทยสากล ได้แก่ เพลงดวงเดือน กระแต คำหอม บรเทศ ดำเนินทราย ฯลฯ (วราวุธ สุมาวงศ์ . สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย . 2529 : 28 - 29)

ในช่วงเวลานี้ ความสนใจเกี่ยวกับดนตรีไทยสากลได้รับความนิยม จนถึงกับได้มีกิจกรรมประกวดร้องเพลงในระดับท้องถิ่นขึ้นตามเวทีงานวัด ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อปีใด แต่อย่างไรก็ตาม กรมโฆษณาการก็ได้จัดประกวดนักร้องแห่งประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2486 ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยมีหลวงสุขุม นัยประดิษฐ์เป็น

Copyright by Mahidol University

ประธานงานประกวด ศาสตราจารย์พระเจนดุริยางค์เป็นประธานฝ่ายคณะกรรมการคะแนนผู้ชนะได้รับรางวัล "เข็มคฑาทองคำ" และเงินรางวัลจาก พณฯ จอมพลป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น และได้จัดประกวดครั้งที่ 2 อีกเมื่อปี พ.ศ. 2492 (อันนับว่าได้ว่างเว้นไปนานด้วยวิกฤติการณ์สงครามนั่นเอง) จัดโดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกรมโฆษณาการเช่นกัน การประกวดครั้งที่ 3 - 4 -5 ตามลำดับ พ.ศ. 2507-2509 - 2514 เรียกว่า "งานแผ่นเสียงทองคำ" จัดที่สถานีวิทยุพล 1 โดยคุณป. วรานนท์ และคุณโกชัย อิบรามยี เป็นผู้จัด การประกวดครั้งที่ 6 - 7 - 8 - 9 ตามลำดับ พ.ศ. 2518 - 2519 - 2520 -2521 เรียกว่า "งานเสาอากาศทองคำ" โดย พ.ต.อ.พจน์ บุณยจินดา เป็นผู้จัดที่สถานีวิทยุเสียงสามยอด และครั้งที่ 10 พ.ศ. 2523 เรียกว่า "งานแผ่นเสียงทองคำ" จัดโดยสมาคมสตรีแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ การประกวดตั้งแต่ครั้งที่ 3 เป็นต้นมามีการประกวดประเภทอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย เช่น การแต่งเพลง เรียบเรียงเสียงประสาน ฯลฯ การประกวดแต่ละครั้งมีการขับเคี่ยวกันด้วยความสามารถจริง ๆ และเป็นนักร้องยอดนิยมของประชาชนอย่างแท้จริง (นคร ถนอมทรัพย์ . อ้างถึงในรวมบทเพลงแห่งความหลัง . 2492 : 10 - 16) ความเคลื่อนไหวทางการดนตรีครั้งนี้นับว่าเป็นพลังสำคัญกระตุ้นความนิยม และได้พัฒนาผลงาน "เพลงไทยสากล" ให้มีคุณภาพและเข้าสู่มาตรฐาน

ในยุครัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นับแต่ปี 2501 ได้มีความเคลื่อนไหวที่สำคัญของประเทศอีกประการหนึ่ง นั่นคือการจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นเพื่อริเริ่ม และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย แล้วประกาศใช้ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2508) เป็นต้นมาตามลำดับ ดังจะเห็นว่าแผนพัฒนาฯ 3 ฉบับแรก พ.ศ. 2504-2508 พ.ศ. 2509 - 2513 พ.ศ. 2514 - 2518) เป็นแผนพัฒนาที่ใช้ยุทธศาสตร์พัฒนาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมก่อน (Infrastructure) กับมุ่งใช้เทคโนโลยีอย่างใหม่เพื่อเป้าหมายไปสู่ผลแห่งความก้าวหน้าของระบอบประชาธิปไตย ระบบทุนนิยมและระบบอุตสาหกรรม แล้วพร้อมให้มีการกระจายความเจริญอย่างเมืองไปสู่ภูมิภาคและชนบท ข้อสังเกตจากแผนพัฒนาฯระยะแรกนั้น มีผลให้กิจกรรมด้านสื่อสารมวลชนมีความตื่นตัวก้าวหน้าและขยายบริการออกไปได้อย่างกว้างขวาง สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ และวารสารสิ่งพิมพ์ทั้งรายวัน รายปักษ์ ฯลฯ ได้แพร่กระจายเข้าถึงมวลชนมากขึ้นโดยเฉพาะสื่อด้านวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์รายวันนั้นนับว่าเข้าถึงและใกล้ชิดมวลชนมากที่สุดจนมี อำนาจครอบงำความคิด และพฤติกรรมของมวลชนได้ดี ประกอบกับในเวลานี้ผลจากแผนพัฒนาฯ ทำให้กรุงเทพมหานครกลายเป็นเมืองที่มีการพัฒนาด้านธุรกิจบริการ และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

Copyright by Mahidol University

อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้กิจการบันเทิงในสังคมได้ถูกระบบธุรกิจอุตสาหกรรมเข้าบงการได้เปลี่ยนสาระและกระบวนการจาก "เพื่อศิลปะ" เข้าสู่ "ความเป็นธุรกิจบันเทิง" อันแสวงหาผลกำไรเป็นหลักในงานดนตรีนายทุนจากบริษัทแผ่นเสียงบริษัทเทปเพลง เจ้าของกิจการเริงรมย์ต่าง ๆ และนายทุนเจ้าของสินค้าเป็นผู้กำหนดแนวทางในการสร้างงานเพลงมากขึ้น

เมื่อสงครามเวียดนามเกิดขึ้น ประมาณปี พ.ศ. 2508 - 2518 สหรัฐอเมริกาได้ขอนำกำลัง ทหารของสหรัฐอเมริกามาตั้งในประเทศไทย กรุงเทพมหานครและเมืองท่าหลายแห่งมีทหารอเมริกันขวักไขว่ในระยะนั้นสถานเริงรมย์เปิดกิจการกันเป็นดอกเห็ด วงดนตรีที่ประจำอยู่ในสถานที่เหล่านั้น บรรเลงเพลงสำหรับทหารอเมริกันโดยเฉพาะเพลงสตริงอันเป็นเพลงยอดนิยมในช่วงนั้น และพลอยติดหู ของนักเที่ยววัยรุ่นไทยรวมทั้งสถานีวิทยุจำนวนมากก็เปิดแผ่นดังไปทั่วกรุงเทพ ฯ อย่างเป็นสมัยนิยมยังผลให้แนวนิยมเพลงของคนไทยในยุคนั้นเปลี่ยนแปลงไป และส่งผลกระทบให้แนวเพลงไทยสากลแบบเดิมค่อยลดความนิยมลง เนื่องจากวัยรุ่นยุคใหม่หันไปสนใจเพลงประเภทสตริงดังกล่าว แนวเพลงไทยสากลใหม่ก็ถูกพัฒนาให้ผสานเข้ากันกับแนวสตริง อีกทั้งนักร้องเพลงกลุ่มใหม่ก็มักจะเป็นวัยรุ่นที่ต้องมีความสามารถในการแสดงประกอบด้วย และตลาดเพลงในธุรกิจนี้ก็เป็นกลุ่มวัยรุ่นใหม่เสียเป็นส่วนมากเช่นเดียวกัน

ในการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของ สมาน กาญจนะผลินนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอการศึกษาแนวประพันธ์ทำนองเพลงจากการวิเคราะห์ ใช้ทฤษฎี "วิวัฒนาการวัฒนธรรม" เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของท่านบางประการที่มีผลต่อแนวทางในการประพันธ์เพลง ซึ่งเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ร่วมกับแนวคิด "การกระจายทางวัฒนธรรม" เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการในการประพันธ์เพลงที่มาจากผสมผสานดนตรีไทย และดนตรีสากลเข้าด้วยกัน แนวคิดทั้ง 2 นี้จากการที่สนิท สมัครการได้ศึกษาไว้ (ดังรายละเอียดที่กล่าวถึงตอนต้นบทนี้แล้ว) จะนำมากล่าวเพิ่มเติมในที่นี้ดังนี้ สาระของทฤษฎีภาวะความหยาบไปสู่ความละเอียด และสลับซับซ้อน กับแนวคิดเกี่ยวกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ที่กล่าวถึงขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจากเบื้องต้นที่เรียกว่า การช็อคทางวัฒนธรรม (Cultural Shock) ซึ่งก็คือ "สภาวะที่มีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมอย่างเต็มที่จนไม่อาจยอมรับทั้งในรูปแบบ และค่านิยมของอีกวัฒนธรรมได้" แล้วในระดับต่อมาก็มีวิวัฒนาการมาสู่ขั้นที่มีการผสมผสานในระดับพลเรือน ที่เรียกว่า การกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Acculturation) ที่หมายถึง "สภาวะที่สังคมยังคงมีความขัดแย้งบางประการ

Copyright by Mahidol University

หรือเกิดความล้าทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางจิตใจจากการรับวัฒนธรรมใหม่ซึ่งสามารถรับได้เพียงทางด้านรูปแบบ แต่ยังไม่อาจรับค่านิยมของอีกวัฒนธรรมเข้ามาได้" และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในระดับสุดท้ายก็สามารถผสมผสานวัฒนธรรมทั้งสองสังคมได้ ดังที่เรียกว่า การผสมผสานวัฒนธรรม (Assimilation) ซึ่งหมายถึง "สภาวะที่วัฒนธรรมทั้งสองผสานกันได้อย่างปราศจากความขัดแย้งทางด้านค่านิยม" ซึ่งถ้าแบบของการผสมผสานทางวัฒนธรรมนั้นเข้าสู่สภาวะชีวิตวัฒนธรรมร่วมกัน จะเรียกว่า ความเป็นเอกวัฒนธรรม (Melting Pot) และถ้าผสานวัฒนธรรมได้ ในสภาวะที่ยังคงยอมรับว่ามีวัฒนธรรมย่อยคงอยู่ร่วมในวัฒนธรรมใหม่ จะเรียกว่าพหุวัฒนธรรม (Cultural Pluralism)

ในบรรดา "นักดนตรี" ของเมืองไทยในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองทั้งหลายนั้น สมาน กาญจนะผลินนับได้ว่าเป็นบุคคลผู้มีโชคดีทางดนตรีถึง 2 ชั้นจากวิวัฒนาการชีวิตการดนตรี เบื้องต้น ประการแรกก็คือท่านเป็นผู้มีพรสวรรค์ทางด้านดนตรี ด้วยสายเลือดและเผ่าพันธุ์นักดนตรีไทยประกอบกับความวิริยอุตสาหะในการเรียนรู้ โดยไม่ย่อท้อเมื่อวัยเด็กที่ท่านต้องติดสอยห้อยตามไปกับวงดนตรีโดยตลอด จึงมีโอกาสได้ฝึกปรือฝีมือดนตรีไทยได้อย่างเต็มที่ ดังที่ เอลล์วูด (C.A.Ellwood) กล่าวว่ากลุ่มปฐมภูมิโดยเฉพาะครอบครัวกลุ่มละแวกบ้าน และโรงเรียนนี้มีอิทธิพลในการขัดเกลาปัจเจกบุคคลถ่ายทอดวัฒนธรรมของกลุ่ม และเป็นแหล่งอุดมการทางสังคมขั้นมูลฐาน (อ้างจากดร.อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง . 2508 : 58) ความโชคดีชั้นที่สองนั่นก็คือ นายสาน กาญจนะผลินมีโอกาสดีในชีวิตการศึกษาดนตรี ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทางดนตรีไทยและดนตรีสากลก็ตาม ท่านมีโอกาสดีได้ศึกษาเล่าเรียน หลักการ ทฤษฎี และการยุคนั้นทั้งสิ้น อาทิเช่น ครูดนตรีไทยของท่านนับแต่บิดาท่านหมื่นคนธรรพประสิทธิสาร นักดนตรีปี่พาทย์ครูทฤษฎีดนตรีไทยชั้นยอดอาจารย์มนตรี ตราโมท และครูต่อเพลงไทยอีกท่านหนึ่งคือ ครูเรืออากาศเอก โองการ (ทองต่อ) กลีบชื่น สำหรับครูดนตรีสากลของท่านก็เช่นเดียวกัน ท่านมีโอกาสดีได้ศึกษาทฤษฎี ดนตรีและฝึกปรือดนตรีสากลกับยอดครูดนตรีสากลของกรมศิลปากร อันได้แก่ ขุนสมานเสียงประจักษ์ ครูเชื้อ อัมมผลิน และพระเจนดุริยางค์ อีกทั้งได้เคยเรียนโน้ตสากลมาแล้วจากนักดนตรียงค์ สันติกุล นักดนตรีของวงกองทัพอากาศด้วย จึงกล่าวได้ว่า ท่านมีรากฐานของการศึกษาเรียนรู้ที่ดีเยี่ยมทั้งด้านดนตรีไทย และดนตรีสากลจากโชคสองชั้นของท่านในทางดนตรีเช่นนี้ ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนางานดนตรีโดยเฉพาะงานสร้างสรรค์ของท่านในด้านการประพันธ์ทำนองเพลง "ไทยสากล"

Copyright by Mahidol University

การที่ท่านเคยผ่านการศึกษาด้านดนตรีไทยมาก่อน จึงทำให้ท่านสามารถเรียนรู้ดนตรีสากลได้อย่างรวดเร็ว แล้วในที่สุดท่านก็เกิดความรักในดนตรีสากล ท่านได้เล่าไว้คราวหนึ่งว่า

"...เมื่อเรียนดนตรีสากล มันเกิดชอบถูกกับนิสัยของผมเลยนึกรักวิชาดนตรีสากลขึ้นมาเสียแล้วอยากเป่าทรัมเป็ตให้เก่งอย่างนักดนตรีที่เขาเก่ง แล้วอยากเป่าหวาน ๆ อย่างแฮรีเจมส์ แต่ไม่มีสิ่งใดหรอกครับที่สามารถช่วยเราให้ดีวิเศษยิ่งไปกว่าความพยายาม และโดยเฉพาะประการที่สำคัญที่สุดก็คือต้องหมั่นฝึกซ้อม..."

(สมาน กาญจนะผลิน อ้างถึงในสมาคมนักแต่งเพลง . 2526 : 74) การที่นายสมาน กาญจนะผลินได้เปลี่ยนแปลงชีวิตจากนักดนตรีไทยมาเป็นนักดนตรีสากล จนถึงขั้นมีความรักและต้องการเป็นนักดนตรีสากลที่มีความสามารถสูงนั้น จากที่สมศักดิ์ ผ่องแผ้ว (อ้างถึงในณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ . 2526: 3 : 2) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดการยอมรับสิ่งใหม่ (Adoption) ว่ามาจากเงื่อนไขสำคัญหลายประการ คือ 1) ผู้คิดค้นของใหม่ 2) ผู้รับมาใช้ตอนแรก 3) ผู้ใช้ทั่วไปในระยะต้นและระยะปลายและ 4) ความล้าสมัยของสิ่งเดิม กับเมื่อได้ศึกษาเกี่ยวกับชีวิตของท่านความเคลื่อนไหวทางสังคมและการอาชีพในยุคนั้นแล้วได้พบว่า ปัจจัยผลักดันแรกของท่านเกิดจากส่วนตัวของท่านเอง (ผู้รับนวัตกรรม) กล่าวคืออุปนิสัยเดิมของท่านนั้นมีความสามารถในการปรับตัวดี และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงประกอบกับในเวลานั้นท่านก็อยู่ในช่วงชีวิตวัยรุ่นและวัยทำงานระยะแรก ซึ่งนับว่าเป็นช่วงเวลาที่ต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีกว่านอกจากนี้ยังมีผลจากกระแสค่านิยมใหม่อันเป็น "รัฐนิยม" ว่าการนิยมแบบอย่างตะวันตก เป็นความทันสมัยซึ่งค่านิยมนี้ระบาดอยู่ในหมู่ชาวกรุงเทพมหานคร และการเป็นนักดนตรีสากลก็ถูกมองว่าเป็นอาชีพที่ทันสมัยและโก้เก๋ทีเดียว นอกจากนี้ความบันเทิงของสังคมยุคนั้นก็หันเหไปสู่การนิยมฟัง ดนตรีสากลมากยิ่งขึ้นแล้ว ปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้มีผลให้ท่านหันมาสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นนักดนตรีสากลนับแต่บัดนั้น ซึ่ง ณ เวลานั้นท่านคงจะมีอายุราว 20 ปี

ความเคลื่อนไหวทางสังคม และทางการดนตรีในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีอิทธิพลต่อชีวิตและงานดนตรีของท่านมากทีเดียว กล่าวคือ เมื่อท่านเปลี่ยนทัศนคติมารักการเล่นทรัมเป็ตแนวทางฝึกปรือฝีมือ และประสบการณ์ดนตรีของท่านนั้นเป็นไปตามกระแสเคลื่อนไหวของงานอาชีพในช่วงเวลานั้นด้วย กล่าวคือหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ดนตรีสากลสไตล์ป๊อปปูล่า และแจ๊สรุ่งเรืองขึ้นมา เพราะมีทหารต่างชาติตะวันตกเข้ามาทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

Copyright by Mahidol University

สถานบริการชาวต่างชารติจึงต้องการนักดนตรีสากลจำนวนมากได้มีนักดนตรีสากลทั้งเทศและไทยมาประจำอยู่ตามวงดนตรีในสถานบริการเหล่านั้น รวมทั้งนายสมาน กาญจนะผลินก็เป็นนักดนตรีสากลคนหนึ่งด้วย ในโอกาสนี้ท่านได้มีโอกาสเรียนรู้ชีวิตวัฒนธรรมของชาวตะวันตกตลอดทั้งเพิ่มพูนประสบการณ์ดนตรีจากนักดนตรีชาวต่างชาติที่ร่วมวงอยู่ในระยะนั้น อีกทั้งชีวิตประจำวันในหน้าที่นักดนตรีในสถานเริงรมย์ ยังได้ทำให้ท่านได้สัมผัสคุ้นเคยกับทหารอเมริกันที่เป็นแขกมาหย่อนใจ ท่านได้รับรู้และซึมซาบเกี่ยวกับชีวิต ความคิดอ่าน และโลกทัศน์ของคนต่างชาติโดยไม่รู้ตัวจากช่วงเวลาอันยาวนานนับสิบปีทีเดียว สถานการณ์ด้านสังคมและการอาชีพของท่านในช่วงเวลานี้ ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมตะวันตกของท่าน ผู้ศึกษาขอสรุปว่า ณ เวลานี้ท่านจึงเป็นนักดนตรีสากลของเมืองไทย ที่ประกอบด้วยชีวิตวิญญาณอันมีรากฐานของวัฒนธรรมไทยที่ได้ซึมซาบวัฒนธรรมตะวันตกไว้เป็นส่วนของชีวิตจิตใจท่านด้วยแล้ว

เมื่อรัฐมีนโยบายกระจายข่าวสารสู่ประชาชน โดยใช้สื่อมวลชนทั้งที่รัฐจัดตั้งขึ้นและทั้งที่ สนับสนุนให้เอกชนจัดตั้งขึ้นด้วย จึงเกิดองค์กรทางสื่อมวลชนทำงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและจัดกิจการบันเทิงลงสู่มวลชนอย่างกว้างขวางนับแต่หลังสงครามโลกเป็นต้นมาและเมื่อแนวเพลงสากลได้เข้ามาสู่วงการดนตรีไทยมากขึ้น มีการบรรเลงดนตรีสากลส่งสายทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ เพื่อเป็นธุรกิจบันเทิงกันอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ธุรกิจการอัดเสียงก็เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดมวลชนผู้ฟังเพลงจากแผ่นเสียงอีกทางหนึ่งด้วย ความเคลื่อนไหวทางสังคมดังกล่าวนี้ กำหนดให้คนฟังเพลงได้ถูกซึมซาบและเคยชินต่อแนวเพลงสากลมากขึ้นตามลำดับ ประกอบกับการที่สถานีวิทยุต่าง ๆ ได้จัดประกวดนักร้องแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะตั้งแต่การประกวดครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2507) เป็นต้นมาก็เป็นความเคลื่อนไหวที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความตื่นตัวนิยมเพลงไทยสากลทั้งในระดับมวลชนผู้ฟังเพลง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานเพลงทั้งหลายนายสมาน กาญจนะผลิน ก็เป็นบุคคลหนึ่งในวงการดนตรีที่ได้เปลี่ยนชีวิตนักดนตรีไปสู่ชีวิตของนักประพันธ์ทำนองเพลงอีกด้วย

สำหรับชีวิตการประพันธ์เพลงของท่านนั้นมีวิวัฒนาการของผลงานการประพันธ์ทำนองเพลงเป็นลำดับอย่างชัดเจน โดยได้รับอิทธิพลการประพันธ์ทำนองเพลงจากทั้งผลแห่งความเปลี่ยนแปลง และความเคลื่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองไทย และทั้งจากความเคลื่อนไหวของการดนตรีในยุคนั้นด้วย สมาน กาญจนะผลิน ได้เล่าถึงแรงเสริมสำคัญที่ทำให้ท่านเริ่มแต่งเพลงว่ามาจากการที่เพลงในยุค นั้นไม่พอต่อการบรรเลงในงานที่เพิ่มขึ้น เมื่อท่าน

Copyright by Mahidol University

ตั้งวง "กาญจนะศิลป์" ท่านจึงแต่งทำนองเพลงขึ้นเองเพื่อใช้บรรเลงในวงของท่านเมื่อ ปี พ.ศ. 2489 ในระยะนั้นวงดนตรีสากลทั่วไปก็ยังบรรเลง เพลงสากลกันเป็นส่วนใหญ่ฉะนั้นเพลง "ห่วงอาวรณ์" ซึ่งเป็นเพลงแรกที่ท่านประพันธ์เองจึงมีท่วงทำนองสากลที่ติดอยู่ในวิญญาณเพลงของท่าน ณ เวลานั้น เช่นเดียวกับเพลงอื่น ๆ ที่ท่านแต่งอีกหลายเพลงในตอนนั้นด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อนำมาอัดเสียงแล้วจำหน่ายไม่ออกท่านเล่าว่า "...ท่านได้คิดออกว่าพวกเรายังไม่ชินหูกับเพลงสากล สภาวะการณืดังนี้ที่คนไทยยังไม่คุ้นเคยกับการฟังทำนองเพลงสากล จึงทำให้ไม่อาจรับและพึงพอใจต่อเพลงเช่นนี้ เรียกว่าเป็นอาการช๊อคทางวัฒนธรรม (Cultural Shock) ของผู้ฟังคนไทยตื่นการฟังเพลงสากล เพราะเหตุที่ยังไม่รู้จักกับดนตรีตะวันตกนั่นเอง..." ท่านได้เล่าต่อไปว่าท่านก็เลยเปลี่ยนมาแต่งเพลงที่เป็นทำนองเพลงไทย เพลงแรกที่แต่ง เป็นทำนองเพลงไทย คือ เพลง "กลิ่นเนื้อนาง" แต่งเมื่อปี พ.ศ. 2490 ใช้ทำนองเพลง "ดาวทอง" ซึ่งเป็นเพลงไทยสำเนียงมอญ และยังแต่งอีกหลายเพลงด้วยท่วงทำนองไทยเช่นนี้ แผ่นเสียงชุดนี้ขายดีซึ่งท่านก็ได้ถือว่านับเป็นความสำเร็จขั้นแรกของท่านในฐานะของนักประพันธ์เพลง แนวทางในการประพันธ์ทำนอง "แบบสังคีตประยุกต์" เมื่อปี พ.ศ. 2493 - 94 ต่อมาของท่านนั้นได้แสดงถึงความเชี่ยวชาญทั้งดนตรีไทยและสากล ตลอดทั้งยังมีชีวิตวิญญาณของนักดนตรีไทยและสากลอยู่ในตนเอง ผนวกเข้ากับประสบการณ์ชีวิตในการเข้าถึงชีวิตจิตใจของนักฟังเพลงไทยมากขึ้น กับการเข้าถึงเทคนิคในการผสานวัฒนธรรมดนตรีทั้งสองให้สอดคล้องเหมาะเจาะกันมากขึ้น จากที่ท่านเล่าถึงแนวการประพันธ์เพลงสังคีตประยุกต์ว่า "เหตุที่ไม่จัดให้ดนตรีไทยและดนตรีสากลบรรเลงพร้อม ๆ กัน เพราะต้องการให้คนฟังแยกฟังดนตรีไทยกับดนตรีสากลสลับกันทำให้เกิดอารมณ์ที่แตกต่างกันในเพลงเดียวกัน หากบรรเลงพร้อมกันก็จะมั่ว แยกไม่ออก อีกทั้งดนตรีไทยกับดนตรีสากลมีลักษณะการจัดระบบกลุ่มเสียง หรือการแบ่งเสียงดีห่างแต่ละขั้นไม่เท่ากัน..." แนวคิดทางวัฒนธรรมของท่านเกี่ยวกับการประพันธ์ทำนองเพลง "สังคีตประยุกต์" นี้น่าจะเกิดจากการที่ท่านเรียนรู้ และเข้าใจถึงจิตวิญญาณของคนไทยที่ฟังเพลงในช่วงเวลานั้นว่ายังติดและเคยชินกับเพลงทำนองไทยอยู่มาก ประกอบกับการที่ท่านมีความรู้ในเรื่องหลักการและทฤษฎีของเพลงไทยและเพลงสากลเป็นอย่างดีท่านจึงกำหนดรูปแบบการประพันธ์เพลงในช่วงเวลานี้ว่าควรอยู่ในระดับที่ยังไม่สมควรให้เป็นทาง (ซึ่งแนววิวัฒนาการในการประพันธ์ทำนองเพลงของท่านในระยะนี้ จะเป็นระดับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในขั้นที่เรียกว่า "Acculturation")

แนวทางในการประพันธ์ทำนองเพลงของท่านได้วิวัฒนาการต่อเนื่องมาอีกระดับหนึ่ง กล่าวคือเมื่อ ปี พ.ศ.2497 ท่านก็นำเอาจังหวะสากลเช่น จังหวะ Cha Cha Cha ของฝรั่งมาใส่

Copyright by Mahidol University

ในเพลงไทย เพลงแรกของท่านตามแนวคิดนี้ก็คือ “เพลงคุณจะงอนมากไปแล้ว” แล้วก็มีเพลงอื่น ๆ ตามมาจากการนำทำนองฝรั่งอื่น ๆ มาใส่ในเพลงไทยอีกมากมายเช่น จังหวะ Rumba จังหวะ Slow ฯลฯ

เพลงที่ท่านประพันธ์ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2506 ดังเช่นเพลง หยาดเพชร ถ้าฉันจะรัก เพลงเหล่านี้กล่าวได้ว่าได้มีวิวัฒนาการสูงสุด จนถึงระดับที่ผสานท่วงทำนองดนตรีไทยและดนตรีสากลเข้าด้วยกันโดยรื่นและไม่สะดุดหู อีกทั้งสามารถใส่เนื้อร้องไทยได้โดยไม่ติดขัดด้านเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งนับว่าวิวัฒนาการในการประพันธ์ทำนองเพลง “ไทยสากล” ของท่านสูงสุดในระดับที่เรียกว่า “Assimilation” โดยที่ท่วงทำนองเพลงสามารถผสมผสานกลมกลืนกันได้สนิททีเดียวผู้ศึกษาเชื่อว่า เพราะเหตุจากการที่ท่านได้ผ่านประสบการณ์อันยาวนานของการเป็นนักดนตรีทั้งไทยและสากลจนกระทั่ง เกิดความช่ำชองทางดนตรีและการเข้าถึงแก่นแห่งดนตรีทั้งสองประเภทมีมากขึ้นทุกที ท่านจึงสามารถนำแก่นแห่งดนตรีทั้งสองชนิดมาผสานเป็นเนื้อเดียวกันจนเกิดเป็น “Assimilation” ของท่วงทำนอง เพลงขึ้นประกอบกับการที่ท่านมีจิตวิญญาณของ “ความเป็นสากลทางวัฒนธรรม” ยิ่งขึ้น ท่านจึงเสมือนเบ้าหลอมวัฒนธรรม (Melting pot) โดยเฉพาะวัฒนธรรมดนตรีของทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ให้สามารถผสมผสานกันจนเกิดเป็นท่วงทำนองร่วมวัฒนธรรมอย่างที่เรียกว่า “เพลงไทยสากล” สมบูรณ์แบบในที่สุดดังที่ท่านได้เล่าถึงการประพันธ์ทำนองเพลงเพื่อส่งอัดเสียงในระยะหลัง ๆ ว่า สมัยเมื่อผมแต่งเพลงชุก ๆ ผมแต่งเพลงส่วนใหญ่ที่บ้านตอนดึก ๆ หลังเลิกงานเงียบ ๆ ตั้งใจแต่งทีเดียว มีหลายครั้งที่นึกทำนองเพลงออกในขณะที่ขับรถอยู่ ก็จอดรถเลยเขียนข้างถนนแล้วกลับมาเกลาใหม่ที่บ้าน ซึ่งสภาวะการประพันธ์ทำนองเพลงของท่านดังที่กล่าวนี้ย่อมเกิดขึ้นจากจิตวิญญาณเพลงในระดับที่เรียกว่า “Assimilation” และในสภาวะ “Melting pot” ทางวัฒนธรรมเพลงซึ่งมีอยู่ในตัวของท่านนั่นเอง

“เพลงไทยสากล” ที่เป็นผลงานประพันธ์ทำนองเพลงของนายสมาน กาญจนะผลิน ซึ่งเริ่มผลิตผลงานตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2487 เป็นต้นมานั้น เป็นแนวดนตรีใหม่ที่เป็นผลมาจากนโยบายสร้างชาติอย่างตะวันตกของผู้นำในยุคนั้นดังนี้ดนตรีสากลจึงเผยแพร่มากขึ้นในกลุ่มคนไทยเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยที่คนไทยเองได้ถูกให้มองภาพ “การฟังดนตรีตะวันตก” ว่าเป็น “ความทันสมัย” ในชีวิตอย่างหนึ่ง เมื่อตลาดเพลงหันมานิยมดนตรีสากลก็ทำให้ธุรกิจบันเทิงด้านนี้ซึ่งเริ่มมีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบของความบันเทิงต่อมวลชนพุ่งเป้าสู่การผลิตผลงานดนตรีอย่างเป็นสินค้าเพลง โดยเฉพาะ “สินค้าเพลงไทยสากล” ซึ่งเป็นเหตุผลักดันให้ท่าน

Copyright by Mahidol University

เข็มชีวิตหันมาประพันธ์ทำนองเพลงที่คาดว่าจะติดตลาดนักฟังเพลง และส่งเสริมให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากผลิตผลงานด้านนี้ซึ่งในที่สุดจากอัจฉริยภาพทางดนตรี และประสบการณ์ทางดนตรีในตัวท่านได้กำหนดแนววิวัฒนาการดนตรี "ไทยสากล" ขึ้นจากความล้มเหลวของการแต่งทำนองสากลในเพลงไทยมาเป็นแม่แบบโดยพลิกแนวคิดกลับมาหยิบทำนองเพลงไทยเป็นแก่นในการประพันธ์เพลง แล้วต่อมาค่อยผสมกลมกลืนทำนองเพลงสากลลงในทำนองเพลงไทยทีละน้อยจนค่อยเป็นที่ชินหูของคนฟังเพลงชาวไทย จากประพันธ์ทำนอง "แบบสังคีตประยุกต์" มาสู่ทำนอง "เพลงสากลกลุ่มป๊อปปูล่าด้วยเนื้อเพลงไทย" และในที่สุดก็ได้ผสานท่วงทำนองเพลงไทยและสากลให้กลมกลืน เป็นทำนองร่วมวัฒนธรรม (acmmon culture) "แบบไทยสากล" ซึ่งก็ได้ทำให้ท่านได้รับการยอมรับ และยกย่องในหมู่นักวัฒนธรรมว่าท่านมีอัจฉริยภาพทางดนตรีสมควรแก่ความเป็น "ศิลปินแห่งชาติ" จากการแสดง (เพลงไทยสากล) ของประเทศไทย ดังที่วิญญาณดนตรีในตัวท่านกล่าวว่า "ดนตรีและเพลงคือสื่อแห่งมิตรภาพของคนทั่วโลก แม้จะพูดจากันไม่เข้าใจก็สามารถร่วมกันเล่นดนตรีและร้องเพลงร่วมกันได้"

Copyright by Mahidol University

บทที่ 4
อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ชีวิต นายสมาน กาญจนะผลิน

ชีวิตในช่วงปฐมวัยของสมาน กาญจนะผลินนั้นมีความคุ้นเคย และผูกพันกับดนตรีไทย เนื่องด้วยประวัติชีวิตช่วงเยาว์วัยของท่านนั้นแวดล้อม และผูกพันอยู่กับดนตรีไทย ครูดนตรีไทย ของท่านก็คือบิดาของท่าน 'หมื่นคนธรรพ์ประสิทธิสาร' นักดนตรีปี่พาทย์ รัชกาลที่ 6 ซึ่งเชี่ยวชาญดนตรีไทยอย่างสูงเกือบทุกเครื่องมือ และยังมีพี่ชายของท่าน "นายพริ้ง กาญจนะผลิน" นักดนตรีฝีมือครูอีกท่านหนึ่งเป็นผู้อบรม และฝึกหัดท่านจนกลายเป็นนักดนตรีมีฝีมือ เมื่อท่านอายุได้ 18 ปี (พ.ศ. 2483) ก็เข้ารับราชการเป็นนักดนตรีไทยของโรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร ได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรีไทยจากอาจารย์มนตรี ตราโมท กับทั้งยังได้ต่อเพลงไทยเพิ่มเติมจากครูเรืออากาศเอกโองการ (ทองต่อ) อันนับว่าท่านมีโอกาสดียิ่งในการศึกษาดนตรีไทยจากผู้ชำนาญการดนตรีไทยในยุคนั้น ฉะนั้น กล่าวได้ว่า สมาน กาญจนะผลิน เป็นนักดนตรีไทยที่มีพื้นฐาน และประสบการณ์ดนตรีที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดคนหนึ่งของวงการในระยะนั้น

การศึกษาฝึกหัดดนตรีสากลเบื้องต้นของสมาน กาญจนะผลิน เริ่มขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2483 - 2485 ในช่วงเวลาที่ท่านเข้ารับราชการอยู่ที่โรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากรนั้น ท่านได้รับเลือกให้เข้าฝึกหัดเล่นเครื่องดนตรีสากล เพื่อเป็นนักดนตรีของวงเครื่องสายฝรั่งหลวงกรมศิลปากร ท่านได้มีโอกาสได้ศึกษาดนตรีสากล และโน้ตสากลจากพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยากร) ได้เรียนเป่าแตรทรัมเป็ทจากขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถาว์ สินธุนาคร) และครูเชื้อ อัมมผลิน ได้เรียนระนาดฝรั่งจากครูเชื้อ อัมมผลิน เช่นกัน และยังได้เรียนวิธีแต่งเพลงและเรียนรู้วิชาการแยกเสียงประสานจากครูประเสริฐ วิเศษศิริ นอกจากนี้แล้วก็ยังได้มีโอกาสเรียนภาษาอังกฤษ และภาษาไทยจากอาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลงอีกด้วยการศึกษาดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นรากฐานสำคัญ ที่ส่งให้ท่านกลายเป็นนักดนตรีสากลที่มีฝีมือคนหนึ่งของโรงเรียน ทั้งมีความรู้พิเศษในการแต่งและเรียบเรียงเสียงประสานเพลงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวงการเพลงของไทยต่อมา

Copyright by Mahidol University

ชีวิตนักดนตรีสากลของสมาน กาญจนะผลิน ในระยะแรกนี้ก็เช่นเดียวกับนักดนตรีสากลอื่น ๆ ในยุคนั้นที่มีงานบรรเลงอื่นนอกเหนือจากงานประจำเสมอ ๆ ท่านรับบรรเลงดนตรีสากลตามสถานสันทนาการต่าง ๆ จึงได้มีโอกาสเรียนรู้ และพัฒนาการดนตรีจากกลุ่มนักดนตรีฝีมือระดับแนวหน้าในช่วงเวลานี้ สง่า อารัมภีร์ (2508 : 45 - 46) เพื่อนร่วมงานดนตรีคนหนึ่งของท่านกล่าวว่า

'....นับตั้งแต่ พ.ศ. 2487 เป็นต้นมาสมาน กาญจนะผลิน ก็ก้าวเข้าสู่วงการดนตรีสากลอย่างเต็มตัว ท่านได้ร่วมงานบรรเลงและสร้างสมประสบการณ์จากการเป็นนักดนตรีสากลในวงดนตรีสากลมากมายหลายวง ที่แสดงในงานหลากหลายนับแต่การบรรเลงในงานที่ต้องแสดงระดับสูงสุด เช่น บรรเลงในวงจุลดุริยางค์สากล ของกรมศิลปากร บรรเลงร่วมกับวงดนตรีแจ๊สชื่อดังของต่างประเทศ ที่ชื่อวงเบนนี่ กู๊ดแมน จนถึงวงดนตรีที่บรรเลงในสถานสันทนาการต่างๆ อาทิ วงดนตรีของภัตตาคารห้อยเทียนเหลา และในสถานเริงรมย์ยามราตรีต่าง ๆ ฯลฯ นักดนตรีมือในยุคนั้นที่ได้ร่วมงานด้วยกันดังเช่น จำนรรจ์ กุณฑลจินดา ซีเรียว ประสิทธิ์ พยอมยงค์ พิบูล ทองทัช มาโนช ศรีวิภา สะอาด รัตนพูล อุทิตต์ ทินกร ฯลฯ ...'

สภาพแวดล้อมดังกล่าวแล้วนี้ได้สร้างสมประสบการณ์ดนตรีและเพลงให้เกิดขึ้นแก่ท่าน สมาน กาญจนะผลิน เล่าว่า (สัมภาษณ์ : 2537) '...เมื่อประจำอยู่วงดนตรี ท่านก็มีโอกาสได้ศึกษา เรียน รู้แบบลักจำวิธีการบรรเลงแนวการควบคุมวงดนตรีจาก นักดนตรีชาวฟิลิปปินส์ ซึ่งท่าน เห็นว่ามีฝีมือและเชี่ยวชาญ ที่สุดคนหนึ่งของวงการ เป็นต้น ดังที่ทราบกันดีว่ารัฐนิยมในช่วงเวลา ตั้งแต่ พ.ศ2475 เป็นต้นมาจนถึงขณะนั้นค่านิยมอย่างตะวันตกมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงเวลาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา เมื่อกองกำลังสัมพันธมิตรได้เข้ามาประจำเพื่อปฏิสังขรณ์บ้านเมืองหลังจากสงครามสงบ เป็นเวลาติดต่อกันหลายปี ด้นำให้มีทหารต่างชาติตะวันตกเข้ามาพำนักในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก และส่งผลต่อธุรกิจบันเทิงที่ ชาวต่างชาติต้องพึ่งพาหาความเพลิดเพลินได้ตื่นตัวขึ้นทันตา บาร์ขายเหล้าขายเบียร์ ซึ่งมีเวที เต้นรำด้วยได้เปิดขึ้นมากมายแถวสีลม บางรัก สาธร และสุริวงศ์ นักดนตรีไทยทั้งประเทศไปชุมนุมกันที่นั่น เพลงที่บรรเลงนิยมเพลงป๊อปปิวล่า ความทันสมัย

Copyright by Mahidol University

และความนิยมตะวันตก (Modernization and Westernization) เป็นค่านิยมที่ระบาดใหม่ชาวกรุงเทพมหานคร ความบันเทิงของสังคมยุคนี้ก็หันเหนิยมฟังดนตรีสากลมากยิ่งขึ้นทุกที่ ปรากฏการณ์ทางสังคมในระยะนี้ของประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพฯ นั้นรองรับการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตก (Weotern Cultural Diffusion) อย่างชัดเจน สมาน กาญจนะผลิน เป็นนักดนตรีสากล ผู้หนึ่งซึ่งมีชีวิตประจำวันในหน้าที่นักดนตรีในสถานเริงรมย์ ได้สัมผัสคุ้นเคยกับทหารอเมริกันที่เป็นแขกมาหย่อนใจและนักดนตรีต่างชาติหลาย ๆ คนท่านได้รับรู้และซึมซาบเกี่ยวกับชีวิตความคิดอ่านและโลกทัศน์ของคนต่างชาติ โดยไม่รู้ตัวจากช่วงเวลาอันยาวนานนับสิบปีทีเดียว ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสังคมและเศรษฐกิจ ตามแบบวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครผนวกเข้ากับหน้าที่การงาน ทางด้านดนตรีของท่านในช่วงเวลานี้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมตะวันตกของท่าน ซึ่งผู้ศึกษา ได้สรุปไว้ในบทที่ 3 แล้วว่า ณ เวลานี้สมาน กาญจนะผลิน เป็นนักดนตรีสากลของเมืองไทยที่ประกอบด้วยชีวิตวิญญาอันมีรากฐานของวัฒนธรรมไทย ที่ได้ซึมซับวัฒนธรรมตะวันตกไว้เป็นส่วนของชีวิตจิตใจท่านด้วย ซึ่งมีผลต่อชีวิตนักดนตรี และผลงานดนตรีของท่านอย่างสำคัญ ดังจะเห็นได้จากแนวการประพันธ์ทำนองเพลง และการเรียบเรียงเสียงประสานเพลง ที่มีอิทธิพลของดนตรีสากลได้เริ่มปรากฏเค้าตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

อิทธิพลของดนตรีสากลในการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน

ผู้ศึกษาขอเสนอวิวัฒนาการในการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากลของสมาน กาญจนะผลิน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวดนตรีสากล นับแต่เพลงไทยเพลงแรกที่ท่านประพันธ์เป็นต้นมา การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการประพันธ์ทำนองเพลงนี้ กระทำโดยอาศัยแนวคิดทางสังคมวิทยาในเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมดนตรี (Musical Assimilation) และ แนวคิดทางดนตรีศึกษา ลักษณะคีตลักษณ์วิเคราะห์มาทำการศึกษา ในตอนนี้ผู้ศึกษาสุ่ม ตัวอย่างเพลงจากกลุ่มเพลงที่ สมาน กาญจนะผลิน แต่งขึ้นตามลำดับเวลาทั้งนี้สามารถจัดจำแนกกลุ่มแนวประพันธ์ทำนองเพลงออกได้เป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

Copyright by Mahidol University

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นประมวลความคิด เป็นระยะที่มีการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากลตามแบบ อย่างตะวันตก

สมาน กาญจนะผลินได้เริ่มประพันธ์ทำนองเพลงขึ้นเป็นครั้งแรกราว พ.ศ. 2489 เป็นทำนองเพลงสากล เพลงแรกชื่อ "เพลงห่วงอาวรณ์"

เมื่อวิเคราะห์ด้วยแนวคิดทางสังคมวิทยา ณ ช่วงเวลาของการประพันธ์เพลงในขณะนี้ สมาน กาญจนะผลินได้นำความรู้เทคนิค และรูปแบบในการประพันธ์ทำนองอย่างตะวันตกมา ใช้ในการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากล หรือบางครั้งก็นำทำนองเพลงทางตะวันตกมาบางส่วน หรือทั้งเพลงมาปรุงแต่งเป็นทำนองเพลงไทยสากล อันนับเป็นระดับแรกแรกของการผสมผสานทางวัฒนธรรมดนตรีไทยและสากล (Musical Acculturation) ซึ่งพบว่าไม่สามารถเข้ากันได้กับแนวการ ฟังดนตรีของคนไทยที่ยังคุ้นเคยต่อการฟังเพลงไทยมากกว่าเพราะคนไทย ทั่ว ๆ ไปยังไม่เคยรู้จัก หรือไม่คุ้นเคยกับการฟังทำนองเพลงแบบตะวันตกมาก่อนจึงไม่อาจรับแนวเพลงดังกล่าวได้จึงเกิดช่องว่างของวัฒนธรรมในการฟังดนตรี (Musiccal Cultural Lag) ในกลุ่มคนไทยทั่วไปในช่วงเวลานั้น ซึ่งเป็นผลให้แนวการประพันธ์ทำนองเพลงเช่นนี้ไม่ได้รับความนิยมจากมหาชน ซึ่งผู้ศึกษาขอนำมาวิเคราะห์พอเป็นสังเขป 3 เพลง ได้แก่ เพลง ห่วงอาวรณ์ เพลงแซมบ้า - พาซี และ เพลงธรรมชาติยามเช้า

1. เพลงห่วงอาวรณ์ ประพันธ์ขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2489 ขณะที่สมาน กาญจนะผลิน เป็นนักดนตรีสากล (ทรัมเป็ท) บรรเลงตามสถานเริงรมย์ตามโรงแรมต่าง ๆ ได้พบและคุ้นเคยกับนักดนตรีต่างชาติ และผู้ที่ฟังก็เป็นต่างชาติเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เพลงไทยสากลบรรเลง ส่งกระจายเสียงทางวิทยุ จึงได้ทดลองประพันธ์เพลงไทยสากลเป็นเพลงแรก คือ เพลงห่วงอาวรณ์ สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์ : 2537) เล่าให้ฟังว่า '....ผมต้องแต่งเพลงเพราะขณะนั้นเพลงไทยสากลมีน้อย ทำให้ไม่มีเพลงจะบรรเลงส่งกระจายเสียงทางวิทยุ เพลงห่วงอาวรณ์ ผมแต่งประมาณปี 2489 และได้อัดแผ่นเสียงที่ห้องอัดเสียงอัศวิน เมื่อวันที่ ,3 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 โดยมี นภา หวังในธรรม เป็นผู้ขับร้อง....' จังหวะ เพลงห่วงอาวรณ์ เป็นเพลงที่ประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 3/4 บรรเลงด้วยจังหวะสโลว์วอลซ์ช้า ดนตรีที่ไม่ใช่ตะวันตก (Nor Western Music) ไม่นิยมใช้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สงัด ภูเขาทอง

Copyright by Mahidol University

(2532 : 40) ได้กล่าวว่า '...จังหวะวอลซ์โดยธรรมชาติไม่ใช่ลักษณะจังหวะพื้นเมืองของไทย จังหวะวอลซ์เป็นจังหวะของชาวตะวันตกโดยแท้จริง...'

เพลงห่วงอาวรณ์

นภา หวังในธรรม ขับร้อง **คำร้อง เกษม ชื่นประดิษฐ์**

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน
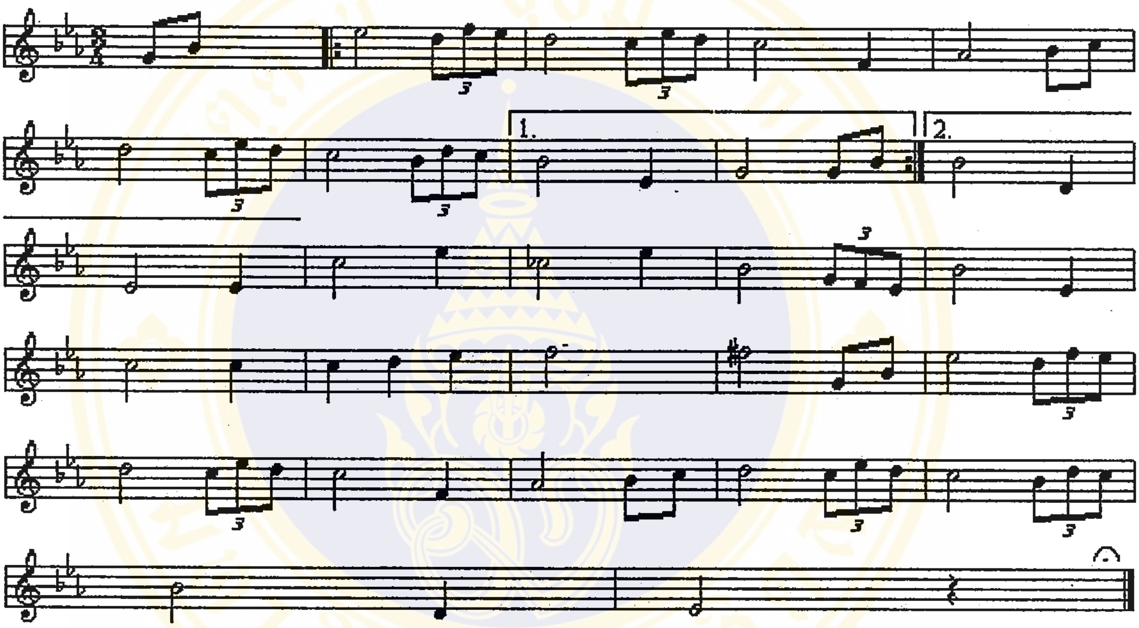
บันไดเสียง เพลงห่วงอาวรณ์ เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในบันไดเสียง อีแฟล็ท เมเจอร์ (E flat Major) ละให้ความสำคัญกันโน้ตขั้นที่ 7 (ลีดดิ่งโน้ต) และโน้ตขั้นที่ 4 (สับดอร์มิเน้นท์) อย่างชัดเจน ในห้องที่ 1 9 และ 25 เป็นการเคลื่อนที่ของลีดดิ่งโน้ต (โน้ต D) เข้าหาโน้ต โทนิค (โน้ต E flat) โดยผ่านโน้ต F ซึ่งเป็นซูเปอร์โทนิคเช่นนี้จัดว่าเป็นการเคลื่อนที่ของลีดดิ่งโน้ตเข้าหา โน้ตโทนิค ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตในห้อง 1 9 และ 25

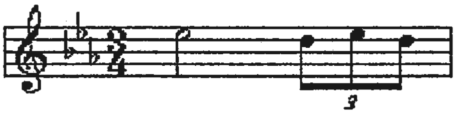

Copyright by Mahidol University

ในห้องที่ 2 10 และ 26 เป็นการเคลื่อนที่โดย จัดให้ลีดดิ่งโน้ต เคลื่อนที่ลงแต่เป็นเป็นการเคลื่อน ที่ลงตามลำดับขั้นของบันไดเสียง โดยไล่เรียงเสียงจากโทนิค ลีดดิ่งโน้ต และสับดอร์ มิเน้นท์ ตามลำดับ ดังตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2 โน้ตเพลงห้อง 2 10 และ 26

มีการเป็นโน้ตขั้นสับดอร์มิเน้นท์ของบันไดเสียง (โน้ต A flat) โดยการลากเสียงยาวในห้องที่ 4 12 และ 28 ดังตัวอย่างที่ 3

ตัวอย่างที่ 3 โน้ตห้อง 4 12 และ 28

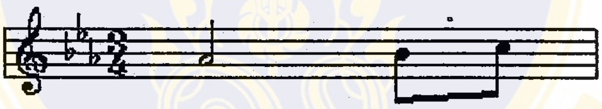

จากตัวอย่างที่ 1 - 3 เป็นการเน้นและให้ความสำคัญกับโน้ตขั้นที่ 7 (ลีดดิ่งโน้ต) และโน้ตขั้นที่ 4 (สับดอร์มิเน้นท์) เพื่อแสดงความเป็นบันไดเสียงเมเจอร์และการเคลื่อนที่ของลีดดิ่งโน้ต จัดว่าเป็นการเคลื่อนที่ตามแบบแผนและทฤษฎีทางดนตรีตะวันตก จำนวนเสียงอีก 5 เสียง รวม 12 เสียง ใน 1 ช่วงทบ (Octave) เป็นบันไดเสียงโครมาติก กลุ่มที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตกจะไม่นิยมใช้กลุ่มเสียงแบบนี้ แต่จะไปนิยมใช้กลุ่มเสียง 5 เสียง ที่เรียกว่า เพนตาโทนิค (Pentatonic) แทน

คีตลักษณ์ (Form) เพลงห่วงอาวรณ์ เป็นเพลงที่ประพันธ์โดยมีการแบ่งวรรคตอนและท่อนที่เด่นชัด เช่น ห้องที่ 1 - 4 นับเป็นวลีแรก และห้องที่ 5 - 8 นับเป็นวลีหลัง (ดูเส้นกำกับ) จะพบว่าวลีแรก และวลีหลัง มีการใช้จังหวะของทำนองเพลง (Melodic Rhythm) แบบเดียวกัน และมีการสร้างทำนองโดยการใช้ ซีคเว็นซ (Sequence) วลีหลังจะมีระดับเสียงต่ำกว่า วลีแรกคู่ 2 โดยตลอด (ยกเว้นโน้ตที่เป็นอนาครูซีส Anacrusis) ดังตัวอย่างที่ 4

Copyright by Mahidol University

ตัวอย่างที่ 4 โน้ตในห้องที่ 1 - 8

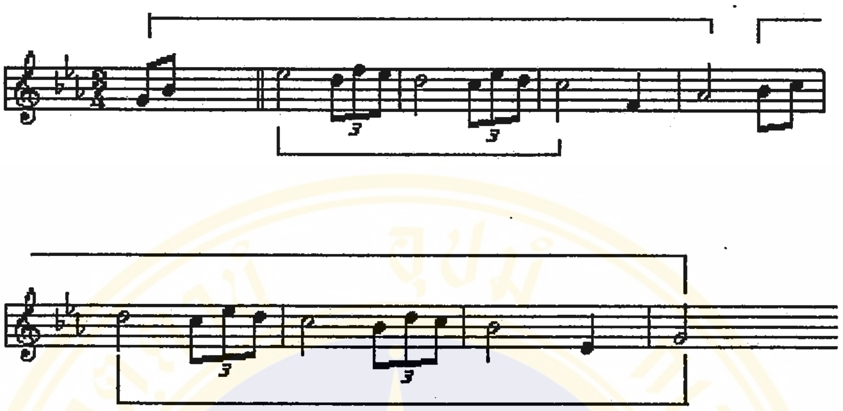

ท่อน B ห้อง 18 และ 24 มีโน้ตแบบโครมาติกที่อยู่นอกบันไดเสียง อีแฟล็ท เมเจอร์ และมีการ เคลื่อนที่แบบบันไดเสียงโครมาติคในห้อง 17 - 19 และห้อง 23 - 24 กล่าวคือ ในห้องที่ 17 โน้ต C เคลื่อนผ่านโน้ต E flat . เพื่อเข้าหาโน้ต C flat และจากโน้ต C flat เคลื่อนผ่านโน้ต E flat เข้าหา โน้ต B เช่นนี้จัดว่าเป็นการเคลื่อนที่จากโน้ต C ไป C flat ไป B flat ถือว่าเป็นการเคลื่อนที่แบบ โครมาติก ดังตัวอย่างที่ 5

ตัวอย่างที่ 5 โน้ตในห้อง 17 - 19
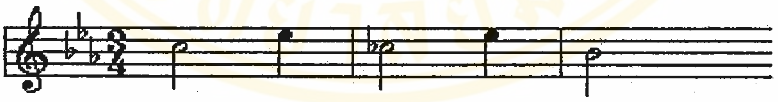
ในห้องที่ 23 - 24 เป็นการเคลื่อนที่จากโน้ต F เข้าหาโน้ต F sharp จัดว่าเป็นการเคลื่อนที่แบบ โครมาติกโดยตรง การเคลื่อนตามดังตัวอย่างที่ 3 และ 4 เป็นแบบแผนที่นิยมใช้ในการประพันธ์ เพลงตะวันตก ดังนี้ โกรเลีย (Grolier International 1988 : 669) ได้กล่าวว่า "...ประมาณศตวรรษที่ 16 ดนตรีตะวันตกได้มีการเพิ่มเสียงอีก 5 เสียง รวม 12 เสียง ใน 1 ช่วงทบ (Octave) เป็นบันไดเสียงโครมาติก กลุ่มที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตกจะไม่นิยมใช้กลุ่มเสียงแบบนี้,

Copyright by Mahidol University

แต่จะไปนิยม ใช้กลุ่มเสียง 5 เสียง ที่เรียกว่า เพนตาโทนิค (Pentatonic) แทน ..." นอกจากนี้ ในวลีเดียวกัน ก็มีการประพันธ์โดยใช้ซีคเว็นซ ในห้อง 1 2 และ 3 โดยจัดให้ระดับเสียงลด ต่ำลงคู่ 2 ดัง ตัวอย่างที่ 6

ตัวอย่างที่ 6 โน้ตในห้อง 1 - 3

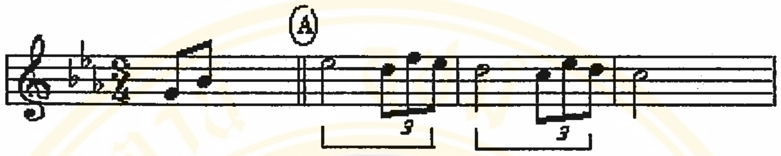

หมายเหตุ โน้ตในห้อง 9 - 11 และห้องที่ 25 - 27 เป็นกรณีเดียวกัน

เพลงห่วงอาวรณ์ ตอนเริ่มต้นเพลงมีลักษณะคล้ายกับเพลง VALSE LENTE (Coppelia) โดย ALBERT E . WIER

ตัวอย่างที่ 7 โน้ตเพลง VALSE LENTE

VALSE LENTE

(coppelia)

Valse Tempo L.Delibes
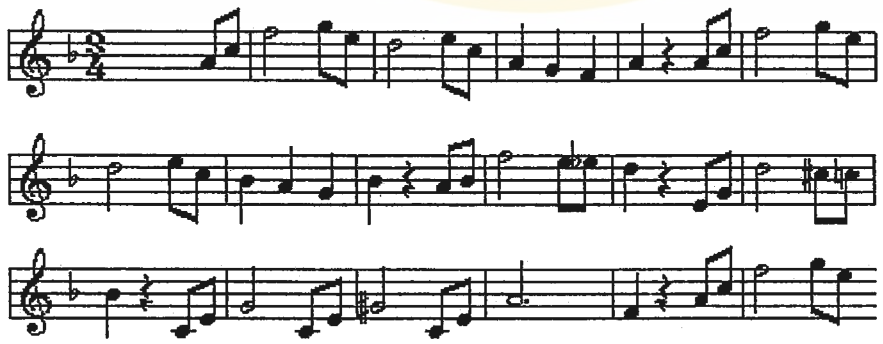
Copyright by Mahidol University

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการประพันธ์ทำนองเพลงห่วงอาวรณ์ของสมาน กาญจนะผลิน เป็นการประพันธ์เพลงไทยสากลโดยรับอิทธิพลวัฒนธรรม และแบบแผนการประพันธ์เพลงของทางตะวันตก

2. เพลงแซมบ้า - พาชี เป็นเพลงสนุก ๆ ประพันธ์ขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2493 เพื่อส่งกระจายเสียงทางวิทยุ สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึง เพลงแซมบ้า - พาชีว่า "...ได้ฟังเพลง LONG LONG AGO แล้วเห็นว่าเป็นเพลงสนุกร่าเริงเกิดความคิดว่าอยากแต่งเพลงสนุก ๆ ออกอากาศ ก็ได้ประพันธ์ทำนองขึ้นโดยได้จุดประสงค์ในการประพันธ์เพลงนี้ให้กับ ศักดิ์พิศิษฐ์ พิจิตรวรการ ปรพันธ์คำร้อง จึงได้เพลง แซมบ้า - พาชี ตามจังหวะดนตรี และเนื้อหาของเพลง ได้บรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุ ประมาณ 2 ปี ก็ได้บันทึกแผ่นเสียงเพลงที่ห้องบันทึกเสียงอัศวิน เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 ..."

แซมบ้า - พาชี

สมาน กาญจนะผลิน
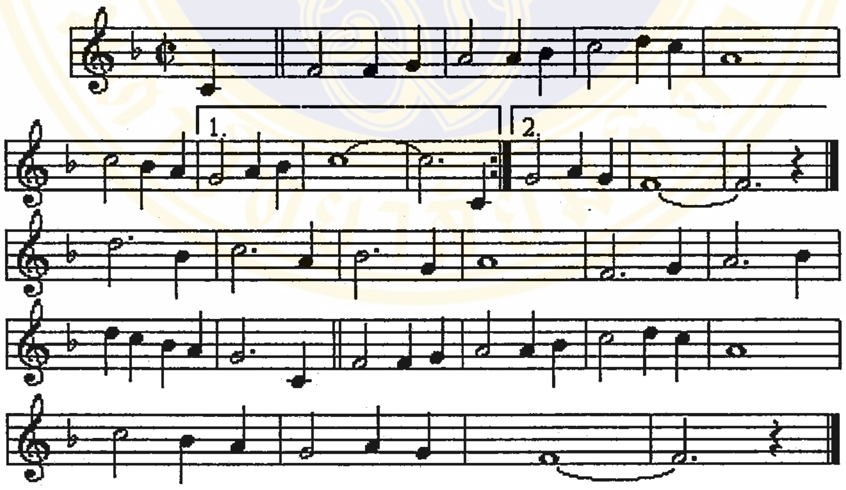
โน้ตเพลง LONG LONG AGO ซึ่งเป็นเพลงหัดขับร้องสำหรับเด็กนักเรียน

Copyright by Mahidol University

Long Long Ago

T.H. Bayly
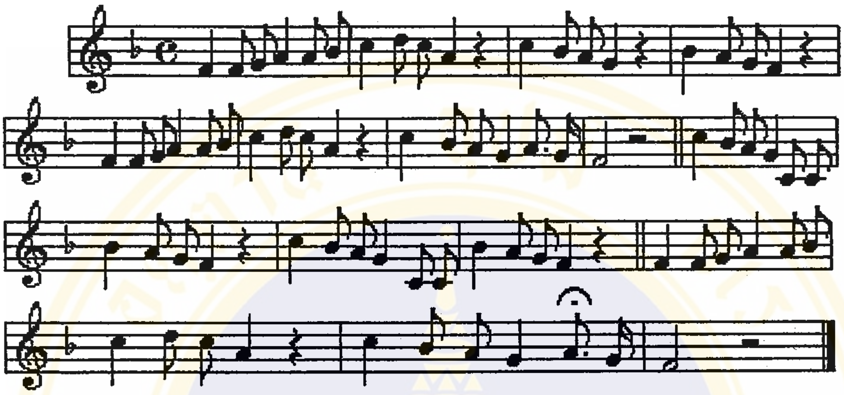
IRVING WOLFE : 1958

เพลง LONG LONG AGO ที่พบเป็นโน้ตสำหรับการสอนขับร้องสำหรับเด็ก ดังนั้นการบันทึก โน้ตจะแยกตัวโน้ต แต่ละตัวตามคำร้องแต่ละพยางค์ผู้ศึกษาจึงได้เขียนโน้ตใหม่โดยการเขียนตามหลักทฤษฎีดนตรีสากลว่าด้วย การจัดกลุ่มตัวโน้ตดังนี้

Long Long Ago
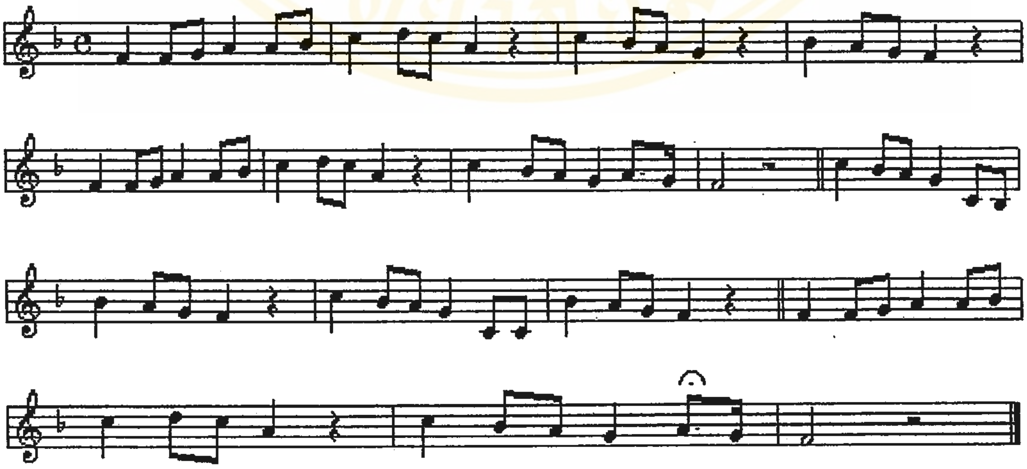
Copyright by Mahidol University

เพลง LONG LONG AGO เป็นเพลงในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 4/4 หรือ C แต่เพลงแซมบ้า - พาชี เป็นเพลงในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเขียนโน้ต LONG LONG AGO ให้อยู่ในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 โดยการเพิ่มค่าตัวโน้ตเป็นสองเท่าตามหลักทฤษฎี ดนตรี สากล ดังนี้

Long Long Ago
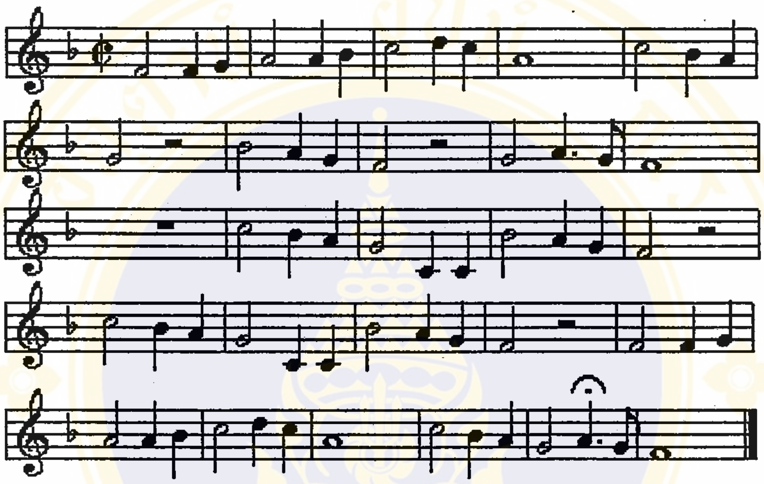
ผู้ศึกษาได้นำเพลง LONG LONG AGO กับเพลง แซมบ้า - พาชี มาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ ลักษณะการประพันธ์ทำนองเพลงไทยของสมาน กาญจนะผลิน ดังนี้
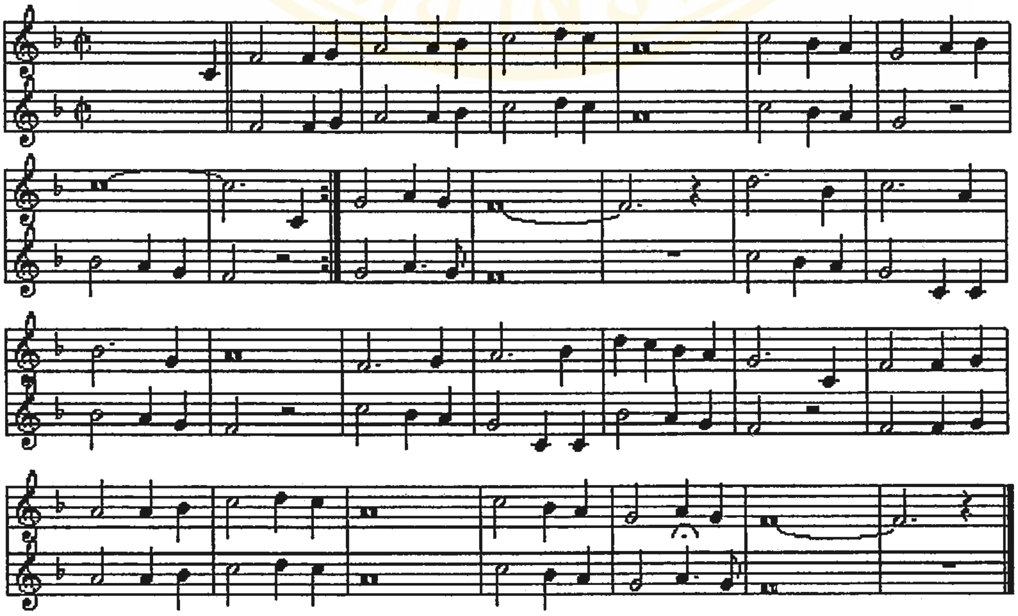
Copyright by Mahidol University

สมาน กาญจนะผลิน นำเพลง LONG LONG AGO มาปรุงแต่งให้เป็นทำนองเพลงไทยสากลดังนี้

จังหวะเพลงแซมบ้า - พาซี ที่ประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 เป็นเพลงในลีลาสนุก สมาน กาญจนะผลินนำจังหวะแซมบ้า มาประกอบเพลง ซึ่งจังหวะแซมบ้าเป็นจังหวะเต้นรำของชาวตะวันตก และยังได้เพิ่มโน้ตที่เป็นอนาครูซีส (Anacrusis) ตอนเริ่มเพลงและทุกครั้ง ก่อนจะเริ่มท่อน A

บันไดเสียง เพลงแซมบ้า - พาซี เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในบันไดเสียง เอฟเมเจอร์ (F Major Scale)

คีตลักษณ์ (Form) เพลงแซมบ้า - พาซี เป็นเพลงที่มีการแบ่งวรรคตอนและท่อนที่เด่นชัด ห้องที่ 1 - 4 เป็นวลีแรก และห้องที่ 5 - 8 เป็นวลีหลัง สมาน กาญจนะผลินปรับปรุงทำนองเพลงแซมบ้า - พาซี ให้จบที่โน้ตขั้นที่ 5 ของบันไดเสียง (โน้ต C) เพื่อไม่ให้จบที่โน้ตขั้นที่ 1 (โทนิค) ซึ่งเพลงไทยสากลส่วนใหญ่จะเป็นเช่นนี้ แล้วจึงกลับมาซ้ำท่อน A แล้วจึงลงมาจบท่อนด้วยโน้ตขั้นที่ 1 (โทนิค) ในท่อน B สมาน กาญจนะผลิน ได้ประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่ โดยใช้เทคนิค และแบบแผนการประพันธ์ทำนองเพลง แบบอย่างตะวันตก เช่นการทำซีคเว็นซ์ในห้องที่ 17 - 19 โดยการลดลงมาคู่ 2 ตลอด ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตในห้องที่ 17 - 19
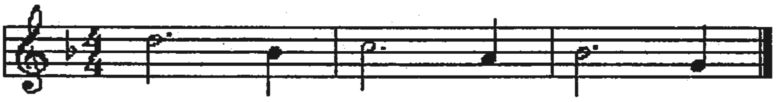
ห้องที่ 17 - 20 จัดว่าเป็นวลีแรกของท่อน B เป็นการเคลื่อนที่ลงตามลำดับขั้น , จากโน้ต D C B flat A ส่วนห้องที่ 21 - 23 เป็นการเคลื่อนที่ตามลำดับขั้นจากโน้ต F เข้าหาโน้ต D แล้ว

Copyright by Mahidol University

ตัวอย่างที่ 2 โน้ตในห้องที่ 17 - 24

จากตัวอย่าง การเปรียบเทียบเพลงแซมบ้า - พาชี กับเพลง LONG LONG AGO และจากการที่สมาน กาญจนะผลิน ประพันธ์เพลงแซมบ้า - พาชี ในท่อน B ก็ใช้เทคนิค และแบบแผนทฤษฎีดนตรีทางตะวันตก จึงสรุปได้ว่า การประพันธ์ทำนองเพลงแซมบ้า - พาชี ของสมาน กาญจนะผลิน เป็นการประพันธ์เพลงไทยสากลโดยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมและแบบแผนการประพันธ์ทำนองเพลงของทางตะวันตก

3. เพลงธรรมชาติยามเช้า เป็นเพลงที่สมาน กาญจนะผลิน ประพันธ์ขึ้นในระยะแรก ๆ ของการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากลด้วยเหตุผลเดียวกันคือ ประพันธ์ขึ้นเพื่อส่งกระจายเสียงทางวิทยุ สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงเพลงธรรมชาติเช้า ว่า "...ประพันธ์ทำนองเพลงธรรมชาติยามเช้าเมื่อประมาณ พ.ศ. 2492 โดยมอบให้ อุทิตต์ ทินกร เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง และได้บันทึกแผ่นเสียงที่ห้องบันทึกเสียงกมล สุโกศล เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2495 ขับร้อง โดยเพ็ญศรี พุ่มชูศรี เพลงนี้มีทำนองที่มีโน้ตจรเสียงบิดไปบิดมา และมีการเปลี่ยนคีย์ด้วย เพ็ญศรี เขาเหมาะกับเพลงประเภทนี้..."

Copyright by Mahidol University

ธรรมชาติยามเช้า

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน

เพ็ญศรี พุ่มชูศรี ขับร้อง   คำร้อง อุทิตต์ ทินกร
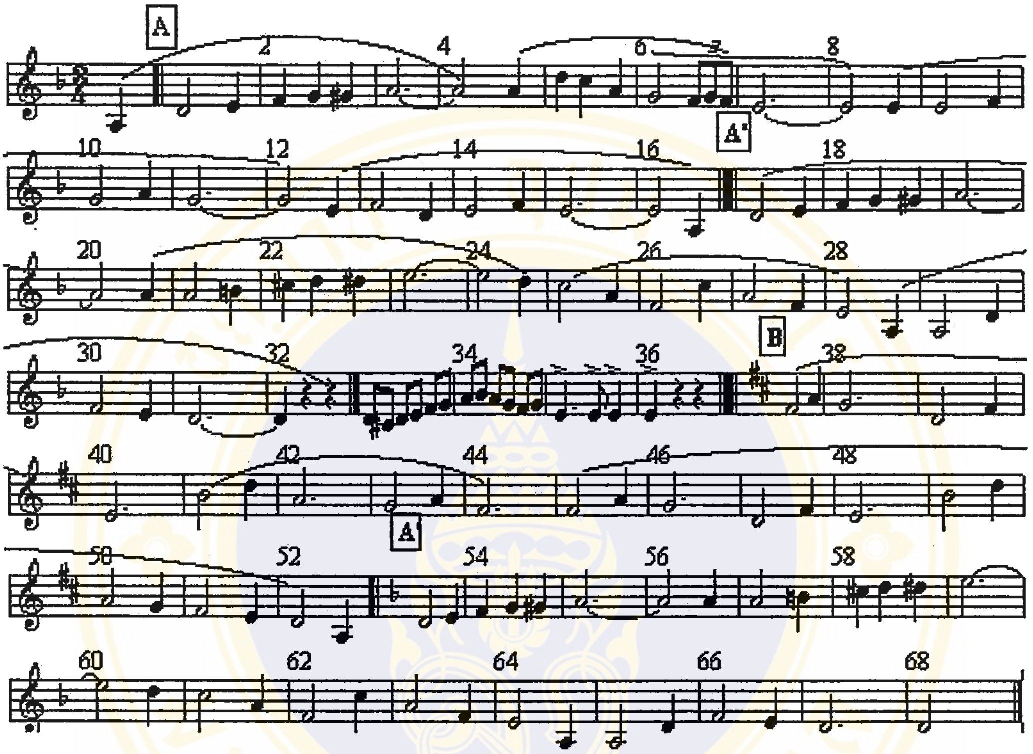
จังหวะเพลงธรรมชาติยามเช้าเป็นเพลงที่ประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 3/4 ด้วยลีลาจังหวะที่เร็ว ร่าเริง ในจังหวะควิกวอล์ซ (Quick Waltz) ซึ่งเป็นจังหวะเต้นรำของชาวตะวันตก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สงัด ภูเขาทอง (2532 : 40) ดังได้อ้างแล้ว

บันไดเสียง เพลงธรรมชาติยามเช้าเป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในบันไดเสียงดีไมเนอร์ (D Minor Scale) มีการย้ายบันไดเสียง (Modulation) จากบันไดเสียงดีไมเนอร์ เข้าหาบันไดเสียง ดีเมเจอร์ในท่อน B (ห้อง 36 - 51) โดยมีสะพานหรือทำนองสั้น ๆ เชื่อมในห้องที่ 33 - 35 ในท่อน A (ห้อง 52 - 66) การดำเนินทำนองของเพลงธรรมชาติยามเช้ามีการเคลื่อนที่แบบบันไดเสียงโครมาติก ในห้องที่ 2 - 3 18 - 19 และห้อง 53 - 54 กล่าวคือ มีการเคลื่อนที่จากโน้ต G , ไป G SHARP ไป A ดังตัวอย่างที่ 1

Copyright by Mahidol University

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตในห้อง 2 - 3 18 - 19 และ 53 - 54

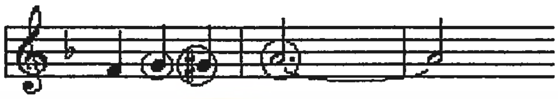

ในห้องที่ 22 - 23 และห้องที่ 57 - 58 มีการเคลื่อนที่แบบบันไดเสียงโครมาติก โดยมีการเคลื่อนที่จากโน้ต C Sharp ไป D ไป D Sharp ไป E ดังตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2 โน้ตในห้องที่ 22 - 23 และห้องที่ 57 - 58

คีตลักษณ์ (Form) เพลงธรรมชาติยามเช้า เป็นเพลงที่แบ่งวรรคตอนและท่อนที่เด่นชัด ห้องที่ 1 - 16 เป็นท่อนที่ 1 (A) ห้องที่ 17 - 32 เป็นท่อนที่ 2 (A') ห้องที่ 33 - 35 เป็นสะพานเชื่อมเพื่อที่จะย้ายบันไดเสียง ห้องที่ 36 - 52 เป็นท่อนที่ 3 (B) ซึ่งจะมีความแตกต่างกับท่อน A ทั้งบันไดเสียง และลีลาซึ่ง สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงการประพันธ์ทำนองเพลงธรรมชาติยามเช้าว่า "...ผมได้เค้าเพลงนี้มาจากเพลงวอลซ์ ของรัสเซีย สมัยที่ผมอยู่วงจุลดุริยางค์ กรมศิลปากร แล้วผมมาทำท่อน B ให้เป็นทำนองแบบไทยๆ......"

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการประพันธ์ทำนองเพลงธรรมชาติยามเช้า ของ สมาน กาญจนะผลิน เป็นการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากล โดยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมและแบบแผนการประพันธ์ทำนองเพลงของทางตะวันตก

Copyright by Mahidol University

ระยะที่ 2 ระยะแห่งการทดลอง

เป็นระยะการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากล โดยการนำทำนองเพลงไทยมาปรุงแต่ง สมาน กาญจนะผลิน ได้เปลี่ยนแปลงแนวการประพันธ์ทำนองเพลงใหม่โดยเปลี่ยนแนวคิดมาใช้ดนตรีไทยเป็นหลัก จึงสามารถลดช่องว่างของดนตรี และอารมณ์เพลงของ ผู้ฟังลงได้ ซึ่งมีผลให้คนไทยบางกลุ่มยอมรับได้ และได้รับความนิยม ดังเช่นเพลงรักประดับชีวัน ที่นำเพลงเขมรปี่แก้ว ทางสักวา 3 ชั้น มาปรับเปลี่ยนกุญแจเสียง และจังหวะเสียใหม่ให้เป็นแบบสากลแม้ในการคิดค้นดนตรีแนวสังคีตประยุกต์ ที่นำเอาดนตรีไทยและดนตรีสากลมาร่วมบรรเลงเพลงสลับกันก็ตาม แนวดนตรีดังกล่าวนี้ก็คงแสดงว่าการผสมผสานวัฒนธรรมทางดนตรีของไทยและสากลที่ยังคงอยู่ในระดับแรกเช่นเดิม (Musical Acculturation) ที่ยังไม่อาจประสานเนื้อวัฒนธรรมดนตรีเข้าสู่กันได้ยังคงเป็นการรวมตัวทางดนตรีเพียงรูปแบบหรือเปลือกนอกเท่านั้นในที่นี้ขอยกตัวอย่างการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากล โดยการนำทำนองเพลงไทยมาปรุงแต่ง 3 เพลง คือ

1. เพลงกลิ่นเนื้อนาง นับเป็นเพลงไทยสากลเพลงแรกที่สมาน กาญจนะผลิน นำทำนองเพลงไทยมาปรุงแต่งให้เป็นทำนองเพลงไทยสากล สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า "....เมื่อ พ.ศ. 2493 ผมได้ทดลองนำเพลงไทยคือเพลงดาวทองหรือเพลงโศกพม่า 2 ชั้นมาปรุงแต่งแล้วมอบให้ สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ เป็นผู้เขียนคำร้อง โดยมี ชาญ เย็นแข เป็นผู้ขับร้อง ได้นำเพลงกลิ่นเนื้อนางออกอากาศทางสถานีวิทยุประมาณ ปีเศษ ๆ จึงได้นำมาบันทึกเสียงที่ห้องบันทึกเสียง กมล สุโกศล เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2494..."

Copyright by Mahidol University

กลิ่นเนื้อนาง

จังหวะ Slow

คำร้อง สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน

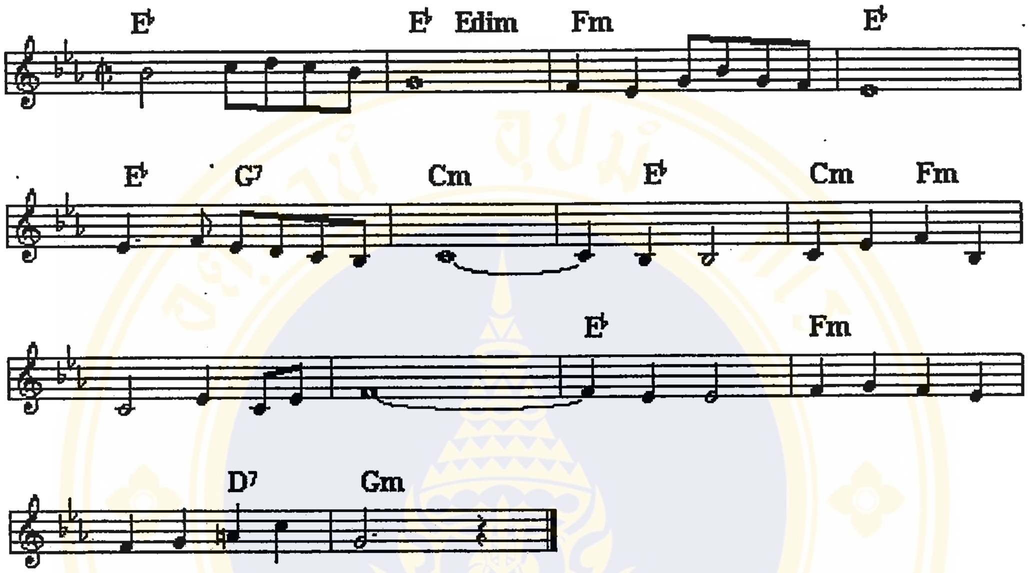

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตเพลงดาวทอง หรือโศกพม่า 2 ชั้น

- - - -	- - - ฟ	- - - ซ	ล ซ ฟ ร	- - - -	- - - ด	- ท - ร	- ด - ท
- - - -	- - - ท	- - ด ท	ล ซ ฟ ซ	- - - -	- - - -	- ฟ - ฟ	- - - ซ
- ท - ด	- ฟ - ซ	- - ด ท	ซ ท - ด	- - - ด	- - - -	- ท - ท	- - - ด
- ร - ด	- ท - ด	- ร - ซ	ล ซ ฟ ร				

นำโน้ตเพลงดาวทองหรือโศกพม่า 2 ชั้นมาบันทึกเป็นโน้ตสากล ซ้ำนิยมบันทึกในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/4

Copyright by Mahidol University

ตัวอย่างที่ 2 โน้ตเพลงดาวทองหรือโศกพม่า 2 ชั้น
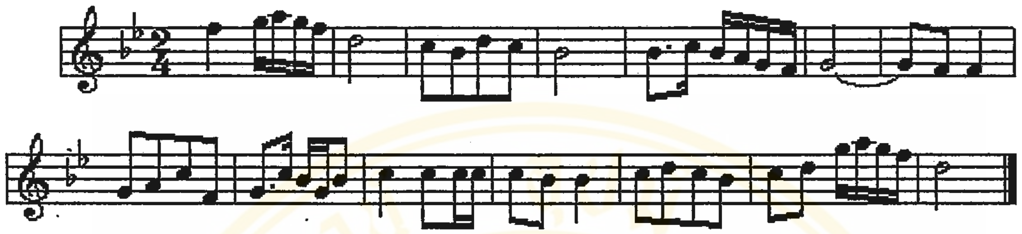
เพลงไทยสากลเป็นจำนวนมากนิยมบันทึกด้วยโน้ตสากล โดยใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 หรือ 4/4 เพลงกลิ่นเนื้อนางก็เช่นกันเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบเพลงกลิ่นเนื้อนางกับเพลงดาวทองหรือโศกพม่า จึงต้องบันทึกโน้ตเพลงดาวทองหรือโศกพม่าด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 โดยการเพิ่มค่าตัวโน้ตที่มีค่าเท่ากับ 1 จังหวะเคาะ จากโน้ตตัวดำ เป็นโน้ตตัวขาว ตามแนวคิดของริชิกลาโน (Danicl A. Ricigliano. 1978 : 189) นำเพลงดาวทองหรือโศกพม่า 2 ชั้นที่บันทึกในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/4 มาบันทึกใหม่ ด้วยเครื่อง หมายกำหนดจังหวะ 2/2

ตัวอย่างที่ 3 โน้ตเพลงดาวทองหรือโศกพม่า 2 ชั้น บันทึกในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2
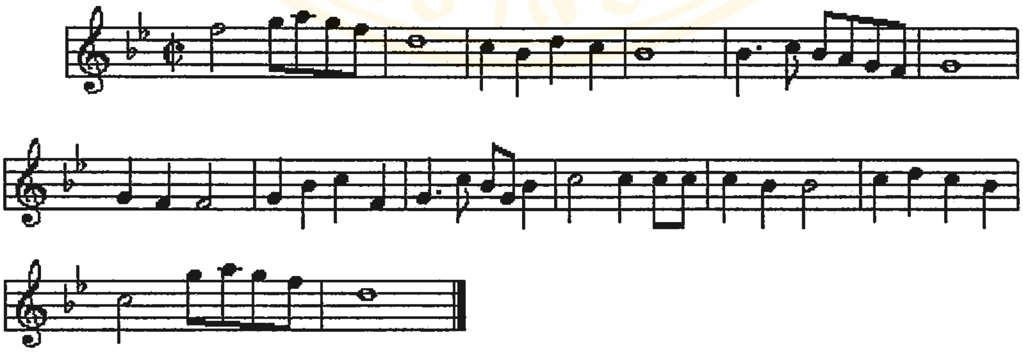
นำเพลงดาวทองหรือโศกพม่า 2 ชั้น ใน ดีฟรีเจียน โหมด (D Phrygian Mode) มาบันทึกใหม่ ให้อยู่ใน จีฟรีเจียน โหมด (G Phrygian Mode) ตามหลักการเลื่อนบันไดเสียง (Transposina)

Copyright by Mahidol University

ตัวอย่างที่ 4   เพลงดาวทอง หรือโศกพม่าเมื่อบันทึกใน G Phygian Mode
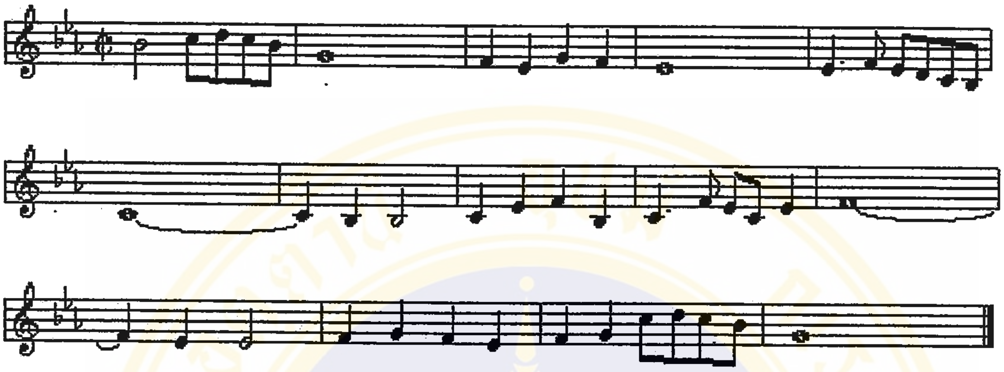
เปรียบเทียบเพลงกลิ่นเนื้อนางกับเพลงดาวทองหรือโศกพม่า
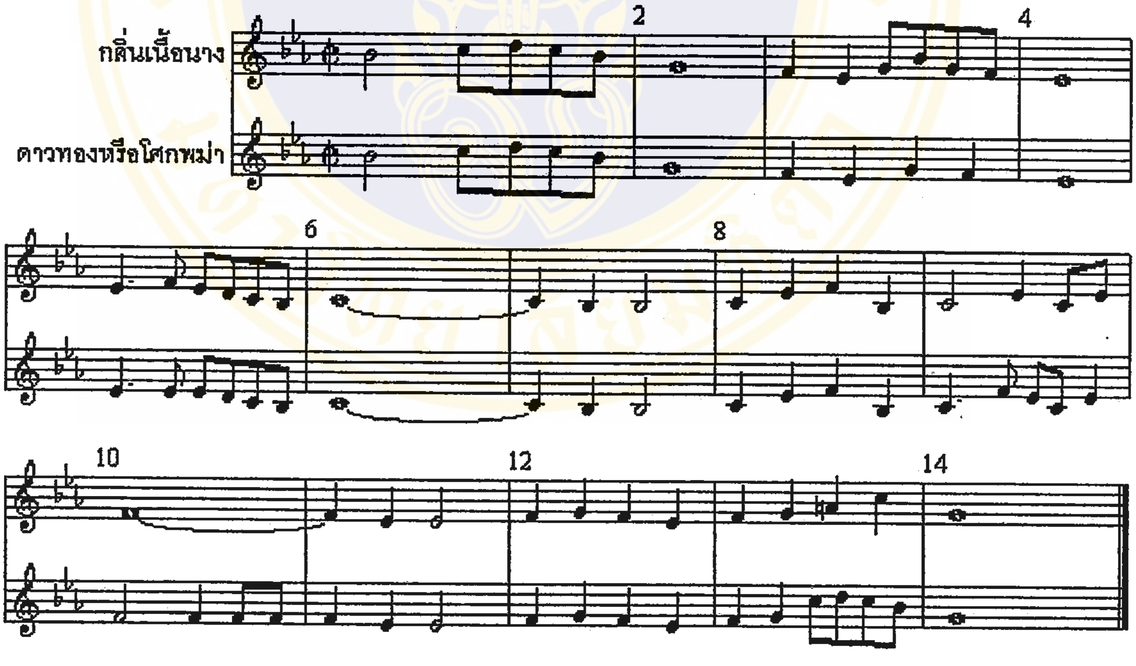
จังหวะเพลงกลิ่นเนื้อนาง เป็นเพลงที่ประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 เป็นเพลงในจังหวะช้า (Slow Tempo)

Copyright by Mahidol University

บันไดเสียงเพลงกลิ่นเนื้อนาง เป็นเพลงที่ประพันธ์ด้วย จีฟรีเจียน โหมด (G Phrygian Mode) แสดงถึงอารมณ์เศร้า ดังที่ริชิกราโน (Danicl A. Ricgliano. 1978 : 67 - 82) ได้กล่าวว่า "...ฟรีเจียน โหมด มีคุณภาพเสียงคล้ายบันไดเสียงไมเนอร์ หรือ อีโอเลียน โหมด (Aeolian Mode) แต่ต่างกันตรงที่ฟรีเจียนโหมดจะให้ความมืดมน หรือเศร้ากว่า อีโอเลียน โหมด..." และในห้องที่ 13 ได้มีการปรุงแต่งโน้ตขั้นที่ 4 ของบันไดเสียงให้สูงขึ้นครึ่งเสียง (Semitone) คือโน้ต A Natural ทั้งนี้เพื่อต้องการสร้างอารมณ์สะเทือนใจเช่นเดียวกับเพลงสำเนียงมอญ โดยทั่ว ๆ ไป ที่นิยมปรุงแต่งโน้ตขั้นที่ 4 ของบันไดเสียงให้มีระดับเสียงสูงกว่าเดิมครึ่งเสียง

คีตลักษณ์ (Form) เพลงกลิ่นเนื้อนางเป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นโดยนำทำนองเพลงไทยมาปรุงแต่ง ดังนั้นรูปแบบของเพลงจึงเป็นเพลงตอนเดียว เหมือนกับเพลงไทยโดยทั่วไปเพลงกลิ่นเนื้อนางมีความยาว 14 ห้องเพลง

การประพันธ์ทำนองเพลงกลิ่นเนื้อนาง ของสมาน กาญจนะผลิน เป็นการนำเพลงไทยมาปรุงแต่งเสียงบางเสียง และการปรุงแต่งนั้นก็เป็นหลักการปรุงแต่งเสียงที่นิยมใช้กับเพลงไทยสำเนียงมอญ อีกทั้งรูปแบบในการประพันธ์เป็นแบบแผนการประพันธ์ทำนองของไทย จึงสรุปได้ว่า สมาน กาญจนะผลิน ประพันธ์ทำนองเพลงกลิ่นเนื้อนางเป็นเพลงไทยสากลโดยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรม และแบบแผนในการประพันธ์เพลงของไทย

2. เพลงกาใฝ่หงษ์ เมื่อสมาน กาญจนะผลิน ประสบความสำเร็จในการนำทำนองเพลงไทยมาปรุงแต่งปรับเปลี่ยนจังหวะเรียบเรียงเสียงประสานตามแบบแผนการเรียบเรียงเสียงประสานทางตะวันตก จากเพลงกลิ่นเนื้อนาง ลูกกำพร้า และเพลงอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากประมาณ พ.ศ. 2500 ก็ได้ประพันธ์ทำนองเพลงกาใฝ่หงษ์ สมาน กาญจนะผลิน เล่าให้ฟังว่า (สัมภาษณ์) "...ได้นำเพลงไทยชื่อเพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น มาปรุงแต่ง และมอบให้เกษม ชื่นประดิษฐ์ ประพันธ์คำร้อง ทำนองเป็นไทย ๆ จึงให้ชรินทร์ งามเมือง (นันทนาคร) เป็นผู้ขับร้อง เพราะชรินทร์เขาร้องเพลงประเภทนี้ดี และในเวลาต่อมาประมาณ พ.ศ. 2503 ก็ได้มอบทำนองเพลงกาใฝ่หงษ์ ให้คนึงนุชประพันธ์คำร้อง เป็นเพลงเผลอใจ มอบให้สุเทพ

Copyright by Mahidol University

ก็ได้มอบทำนองเพลงกาไฝ่หงษ์ ให้คนึงนุชประพันธ์คำร้อง เป็นเพลงเผลอใจ มอบให้สุเทพ วงศ์กำแหง เป็นผู้ร้อง บันทึกแผ่นเสียง เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2504 ที่ห้องบันทึกเสียงอัศวิน...'

เพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น เป็นเพลงสำหรับร้องส่งในการแสดงละครมาแต่โบราณ ต่อมา มนตรี ตราโมท ได้นำมาแต่งขยายเป็น 3 ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียว เป็นเพลงขอมทรงเครื่องเถา

กาไฝ่หงษ์

ชรินทร์ งามเมือง ขับร้อง

คำร้อง เกษม ชื่นประดิษฐ์

ทำนอง สมาน กาญจนธผลิน
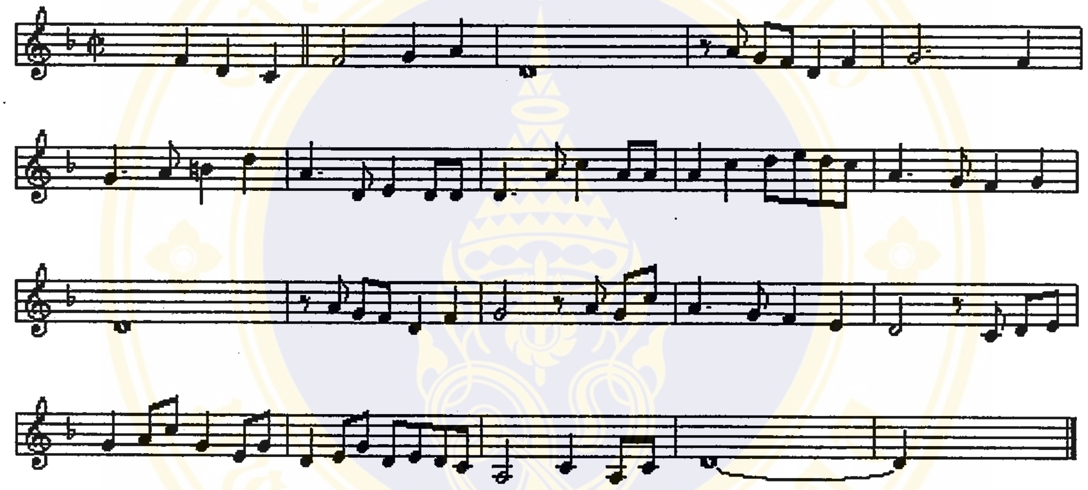
ตัวอย่างที่ 1 โน้ตเพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น

- - - ร   - - - ร   ร ร ร ร   - ร - ร   - ร - ร   - - - ฟ   - - - ซ   - ล - ร

- - - -   - - - -   ล ซ ฟ ร   - ฟ - ซ   - - - -   - ด - ล   ด ล ซ ฟ   - ซ - ล

- - - ล   - ล ล ล   ด ล ซ ฟ   - ซ - ล   - ด - ร   ม ร ด ล   - - ซ ฟ   - ซ - ร

- - - -   - - - -   ล ซ ฟ ร   - ฟ - ซ   - - - -   - ด - ล   - - ซ ฟ   - ม - ร

- - - -   ด ร ม ซ   ล ซ ด ล   ซ ม ซ ร   - ม ซ ร   ม ร ด ล   - - ร ด   ล ด - ร

(ภิชาติ เลณะสวัสดิ์ ; 2536 : 210)

นำโน้ตเพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น มาบันทึกเป็นโน้ตสากล ซ้ำ นิยมบันทึกในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/4

Copyright by Mahidol University

ตัวอย่างที่ 2 โน้ตเพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น (เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/4)

ขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น

(เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/4)
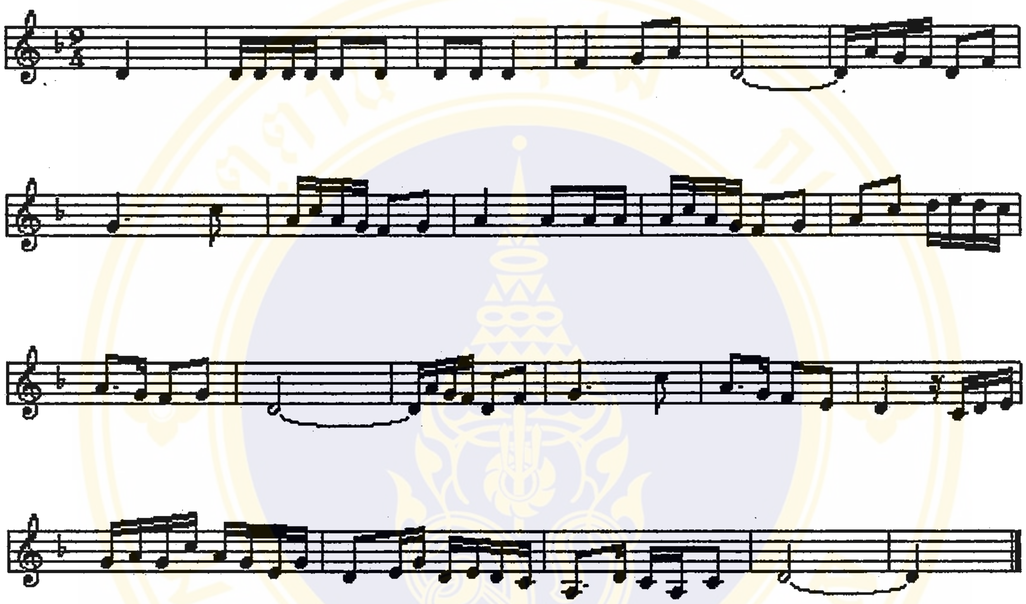
เพลงไทยสากลเป็นจำนวนมากนิยมบันทึกด้วยโน้ตสากล โดยใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 เพลงกาใฝ่หงษ์ก็เช่นกัน เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบเพลงกาใฝ่หงษ์กับเพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น จึงต้องบันทึกโน้ตเพลงขอมทรงเครื่องด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 โดยการเพิ่มค่าตัวโน้ตที่มีค่าเท่ากับ 1 จังหวะเคาะ จากโน้ตตัวดำ เป็นโน้ตตัวขาว ตามแนวความคิดของริชิกลาโน (Daniel A. Ricigliano. 1978 : 189)

Copyright by Mahidol University

ขอมทรงเครื่อง

(เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2)
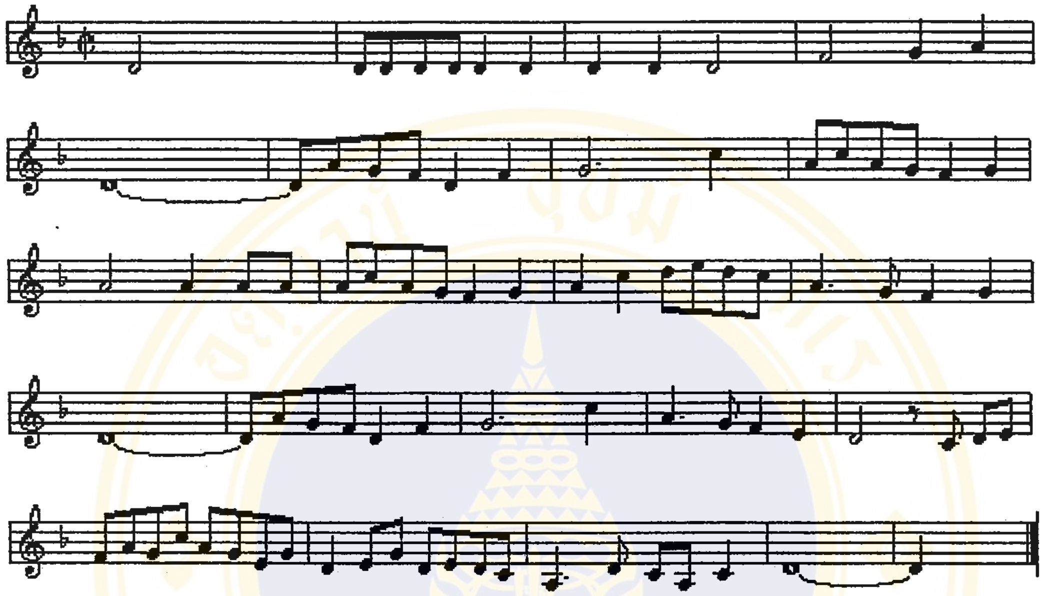
เปรียบเทียบเพลงกาไฝ่หงษ์ กับเพลงขอมทรงเครื่องสองชั้น
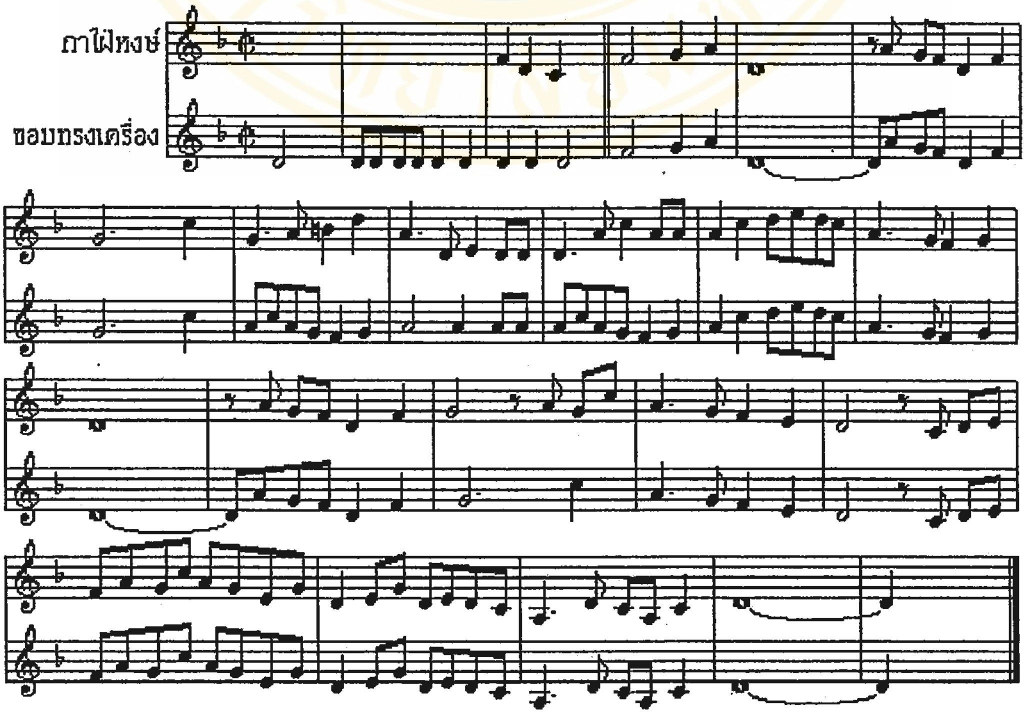
Copyright by Mahidol University

จังหวะเพลงกาไฝ่หงษ์ เป็นเพลงที่ประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 เป็นเพลงที่มีลีลาช้าปานกลาง ใช้จังหวะ Bolero

บันไดเสียง เพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น ที่สมาน กาญจนะผลินนำมาปรุงแต่งใหม่ เป็นเพลงกาไฝ่หงษ์นั้น เป็นเพลงที่ประดิษฐ์ขึ้นด้วยโครงสร้างของ อีโอเรียน โหมด (Aeolian Mode) ซึ่งเป็นโหมดที่เริ่มจากเสียง La - La ดังนี้

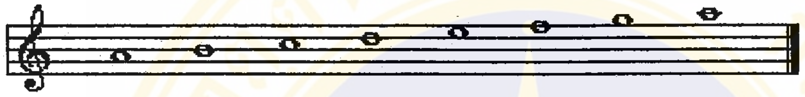

เพื่อให้เหมาะกับช่วงเสียง (Range) ของเครื่องดนตรีไทย และการดำเนินทำนองผู้ประพันธ์เพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น จึงกำหนดให้อยู่ใน D Aeolian Mode ดังนี้

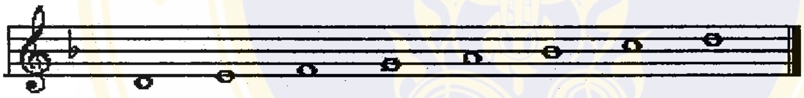

เมื่อสมาน กาญจนะผลิน นำเพลงขอมทรงเครื่อง 2 ชั้น มาปรุงแต่งใหม่ ในห้อง 6 - 10 ก็ไม่ทำให้โครงสร้างของบันไดเสียงของเพลงเปลี่ยนไป ดังตัวอย่าง
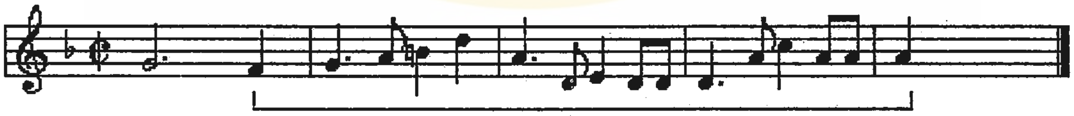
คีตลักษณ์ (From) เพลงกาไฝ่หงษ์ เป็นเพลงตอนเดียวตามลักษณะเพลงไทย และสมาน กาญจนะผลินได้ตัดส่วนเป็นลูกเท่าในห้องที่ 1 ออก ดังนี้

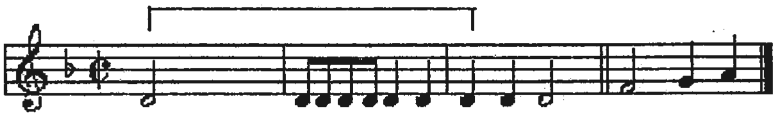

Copyright by Mahidol University

สมาน กาญจนะผลินได้ปรุงแต่งทำนองเพลงกาไฝ่หงษ์ ในห้อง 6 - 9 โดยการนำทำนองเพลงโศกพม่าหรือดาวทอง แล้วดัดแปลงโน้ตขั้นที่ 4 ของบันไดเสียงให้สูงขึ้นครึ่งเสียง เพื่อสร้างอารมณ์สะเทือนใจ สร้างความรู้สึกเหมือนเปลี่ยนบันไดเสียงซ้ำนิยมใช้มากในเพลงสำเนียงมอญและ ในห้องที่ 8 - 10 เป็นการนำทำนองเพลง ขอมทรงเครื่องทางเปลี่ยนมาปรุงแต่งแนวทำนองแล้วเชื่อมต่อด้วยทำนองขอมทรงเครื่องของเดิมอย่างสนิท ดังนี้

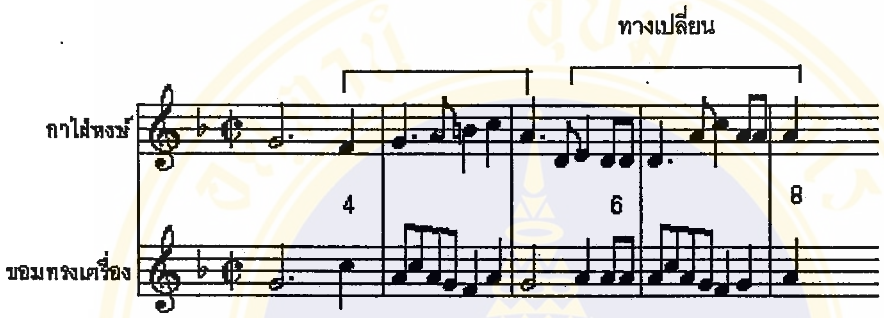

ส่วนในห้องที่ 14 และ 17 เป็นการแปรทำนองจากเนื้อทำนองหรือลูกตกเดียวกัน แต่มีการแปรทำนองต่างกัน ถือได้ว่าเป็นทำนองเดียวกัน ดังนี้

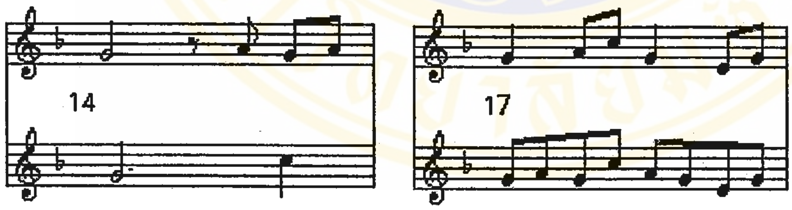

3. เพลงครวญ เป็นเพลงไทยที่สมาน กาญจนะผลิน นำเพลงไทยมาปรุงแต่งให้เป็นเพลงไทยสากลได้อย่างไพเราะ จนเป็นที่นิยมของมหาชน เป็นเวลากว่า 3 ทศวรรษ มีการบันทึกเสียงหลายครั้ง สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) กล่าวถึงเพลงครวญว่า '...เพลงครวญประพันธ์ทำนองขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2505 โดยมีชาลี อินทรวิจิตร เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง แล้วมอบให้สุเทพ วงศ์กำแหง เป็นผู้ขับร้องบันทึกแผ่นเสียงที่ห้องอัดเสียง ยีซัมอัน เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2506 ....'

Copyright by Mahidol University

ครวญ

สุเทพ วงศ์กำแหง ขับร้อง

คำร้อง ชาลี อินทรวิจิตร

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน
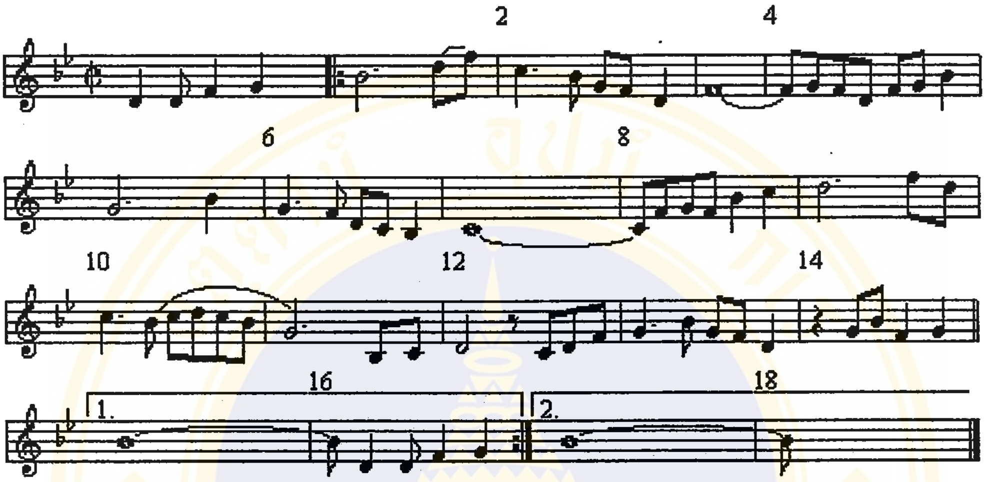
เมื่อพิจารณาทำนองเพลงครวญ แล้วโครงสร้างของทำนอง หรือลูกตกจะตรงกับเพลงลาวดวงเดือน 2 ชั้น เกือบทั้งเพลง ในระยะเวลาต่อมา มนตรี ตราโมท ได้นำเพลงลาวดวงเดือน 2 ชั้น มาขยายให้เป็น 3 ชั้น และตัดทอนลงมาเป็นชั้นเดียวบรรเลงรวมกันเป็น เพลงเถาจึงตั้งชื่อใหม่ว่า โสมส่องแสง

เพลงโสมส่องแสงเถา

(เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/4)

ทางรับสองชั้นท่อน 1
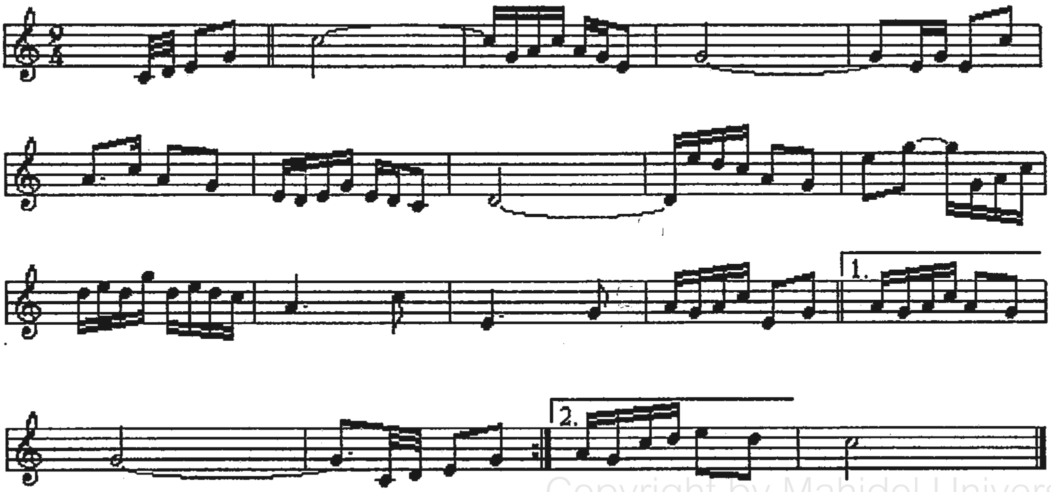
Copyright by Mahidol University

เพลงไทยสากลเป็นจำนวนมากนิยมบันทึกด้วยโน้ตสากลโดยใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 หรือ 4/4 (C) เพลงครวญก็เช่นกัน ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบเพลงครวญกับเพลงโสมส่องแสงเถา (ทางรับ สองชั้นท่อน 1) จึงต้องบันทึกโน้ตเพลงโสมส่องแสงเถา ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 โดยการเพิ่มค่าตัวโน้ตที่มีค่าเท่ากับหนึ่งจังหวะเคาะ จากโน้ตตัวดำเป็นโน้ตตัวขาว ตามแนวคิดของริซิกลาโน (Danicl A. Ricigliano 1978 : 180)

เพลงโสมส่องแสงเถา

(เครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2)
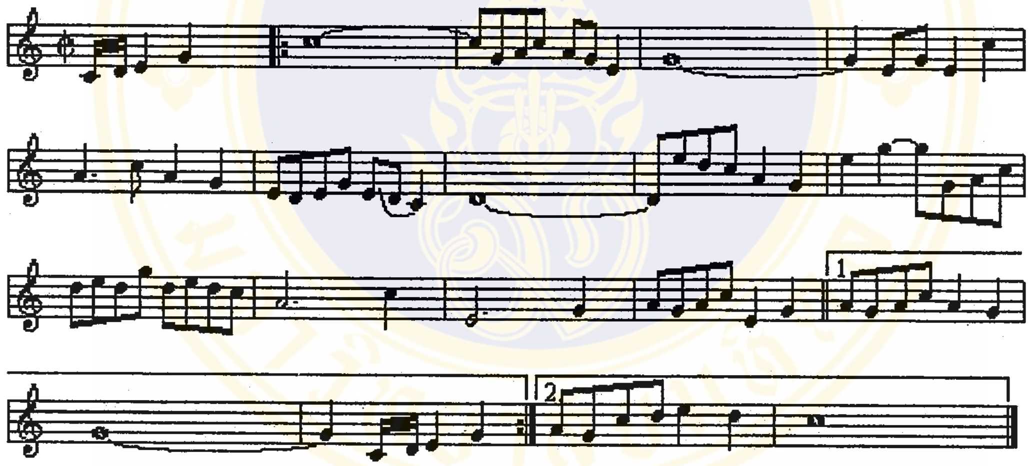
นำเพลงโสมส่องแสงเถา (ทางรับสองชั้นท่อน 1) ในบันไดเสียง ซี เพนตาโทนิค (C Pentatonic) มาบันทึกใหม่ ให้อยู่ใน บี แฟล็ท เพนตาโทนิค (B flat Pentatonic) ตามหลักการเลื่อนบันไดเสียง (Transposing)

Copyright by Mahidol University

เพลงโสมส่องแสง

(บันไดเสียง Bb เพนตาโทนิค)

ทางรับสองชั้นท่อน 1
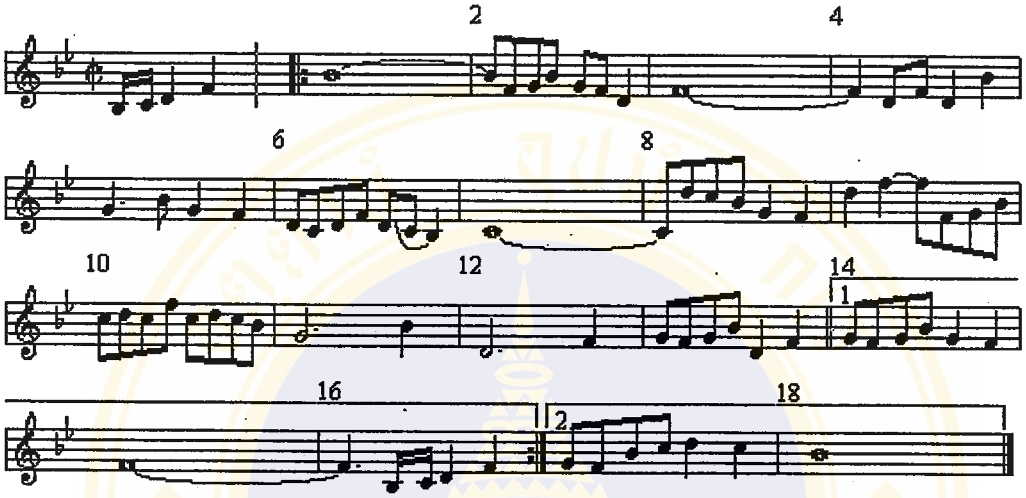
เปรียบเทียบเพลงครวญกับเพลงโสมส่องแสงเถา
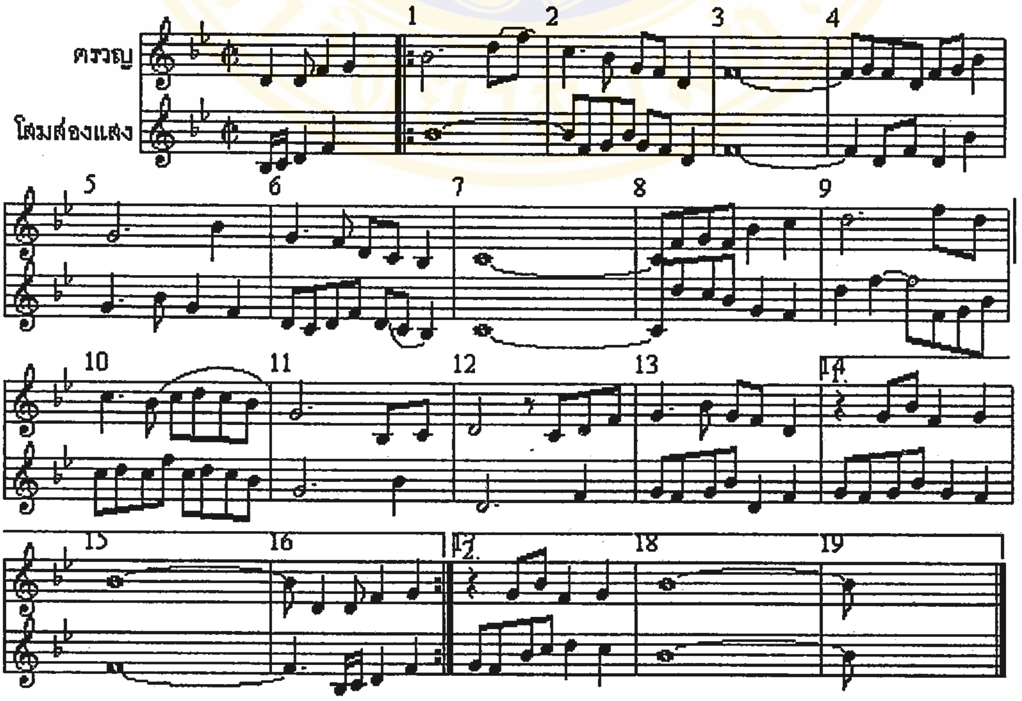
Copyright by Mahidol University

จังหวะเพลงครวญ เป็นเพลงที่ประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/2 เป็นเพลงในจังหวะช้าปานกลาง มักจะใช้จังหวะ โบเรโล หรือจังหวะ สโลว์ โซน

บันไดเสียง เพลงครวญเป็นเพลงที่ประพันธ์ด้วยบันไดเสียง บี แฟล็ท เพนตาโทนิค (B flat Pentonic) ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่นิยมใช้กับดนตรี ที่ไม่ใช่ตะวันตก (Western Music) ตามแนวคิดของสชายเลอ (1981 : 669) การเปรียบเทียบเพลงครวญกับเพลงโสมส่องแสงเถา (ทางงรับสองชั้นท่อน 1) ให้พิจารณาที่ลูกตกทั้งสองเพลงจะมีลูกตกที่เท่ากันแต่ จะมีการแปรทำนอง ที่แตกต่างกันบ้าง ซึ่งบางครั้งก็มีการแปรทำนองเหมือนกัน ลูกตกสำคัญจะตกในห้องที่ 1 3 5 7 9 11 13 และ 15 ของเพลงครวญ ที่สมาน กาญจนะผลิน เป็นผู้ประพันธ์กับทำนองเพลงโสมส่องแสงเถา (ทางรับสองชั้นท่อน1) และเมื่อพิจารณาเพลงครวญที่สมาน กาญจนะผลิน เป็นผู้ประพันธ์กับเพลงโสมส่งแสดงเถา (ทางรับสองชั้นท่อน 1) ทั้งสองเพลงจะมีลูกตกสำคัญตรงกันทุกเสียงเช่นนี้ในทางดนตรีไทยถือว่าเป็นเพลงเดียวกัน

คีตลักษณ์ (Form) เพลงครวญ เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นโดยนำทำนองเพลงไทยมาปรุงแต่ง ดังนั้นรูปแบบการประพันธ์ของเพลงจึงเป็นเพลงตอนเดียวเหมือนกับเพลงไทยทั่วไป เพลงครวญจะมีความยาว 16 ห้องเพลง บรรเลง 2 ครั้ง เที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 เหมือนกัน แต่สำหรับเพลงโสมส่องแสงเถา (ทางรับสองชั้นท่อน 1) นั้นเที่ยวแรกกับเที่ยวหลังไม่เหมือนกัน เที่ยวแรกจบด้วยโน้ตขั้นที่ 5 ของบันไดเสียง ส่วนเที่ยวหลังจบด้วยโน้ตขั้นที่ 1 ของบันไดเสียง ให้ความรู้สึกจบสมบูรณ์

การประพันธ์ทำนองเพลงครวญของสมาน กาญจนะผลิน มีรูปแบบการประพันธ์ การดำเนินทำนองและแบบแผนการประพันธ์ทำนอง แบบแผนการประพันธ์ทำนองของไทย จึงสรุปได้ว่าสมาน กาญจนะผลิน ประพันธ์ทำนองเพลงครวญเป็นเพลงไทยสากลโดยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรม และแบบแผนการประพันธ์เพลงของไทย

Copyright by Mahidol University

ระยะที่ 3 ระยะแห่งการวางรูปแบบ

เป็นระยะการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากล โดยการผสมผสานวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตก ให้กลืนเป็นเนื้อเดียวกันทางดนตรี ด้วยเหตุที่สภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่องเข้าสู่ความเป็นตะวันตก มากขึ้นตามลำดับเวลาที่ยาวนานพอควร ผู้คนไทยจึงเริ่มคุ้นเคยต่อวัฒนธรรมตะวันตก และ รวมทั้งคุ้นเคยต่อแนวดนตรีสากลมากขึ้นทุกทีในขั้นนี้สมาน กาญจนะผลิน ก็ได้พัฒนาแนว ประพันธ์เพลงมาสู่ขั้นที่สามารถประสานดนตรีสากลลงในเพลงไทยได้มากขึ้นจนเกิดความกลม กลืน ของเนื้อเพลง ซึ่งทำให้ผู้ฟังชาวไทยฟังแล้วไม่สะดุดหู ทั้งได้อารมณ์ไพเราะ จากการฟังดนตรีที่พัฒนาไปจนถึงขั้นที่เกิดการกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันทางดนตรีแล้ว นับว่าบรรลุขั้น Musical Assimilation ในที่นี้ขอตัวอย่างการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากล ของสมาน กาญจนะผลิน โดยการนำวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมตะวันตกมาผสมผสานกันอย่างสนิท เป็นเนื้อเดียวกัน 3 เพลง

1. เพลงสดุดีมหาราชา นับเป็นเพลงที่มีความสำคัญ และมีความหมายยิ่งสำหรับประชาชนชาวไทย และชาวต่างชาติที่อาศัยในเมืองไทย เป็นเพลงที่มีทำนองสง่างาม แสดงถึงความยิ่งใหญ่ประกอบเข้ากับคำร้องที่แสดงความเคารพ และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และทำนองเพลงก็มีความเป็นไทยผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันตก ตามยุคสมัยได้อย่างสนิท สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) ได้เล่าที่มาของเพลงสดุดีมหาราชาว่า "....เพลงสดุดีมหาราชาแต่งเพื่อประกอบภาพยนต์เรื่องลมหนาว ของชรินทร์ นันทนาครโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้ชมภาพยนต์ ลุกขึ้นยืนแสดงความเคารพเมื่อภาพยนต์จบ เพลงนี้แต่งที่บ้านสำราญราษฎร์ โดยชาลี อินทรวิจิตร ได้นำ สุรัฐ พุกกะเวส มาพบที่บ้านพร้อมกับคำร้องเพลงมาบทหนึ่งแล้ว คุยกันถึงจุดประสงค์ของเพลง เมื่อเข้าใจกันดีแล้ว สมาน กาญจนะผลินก็เริ่มแต่งทำนอง โดยมีชาลี อินทรวิจิตร และสุรัฐ พุกกะเวส เป็นผู้คำร้องให้ผสมกลมกลืนกับทำนองเพลงใช้เวลาแต่งเพลงนี้ประมาณครึ่งวัน ก็เรียบร้อย เมื่อถึงคราวจะเรียบเรียงเสียงประสานก็นึกถึงคำของพระเจนดุริยางค์ ที่เคยเล่าให้ฟังว่า สมัยรัชกาลที่ 1 เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน เสด็จพนักงานก็จะเป่าสังข์ แล้วฮัมทำนองให้ฟัง ผมจึงเอาทำนองดังกล่าวมาแต่งเป็นดนตรีนำ (Introduction)เพลงสดุดีมหาราชา เพลงนี้แต่งตั้งแต่ พ.ศ. 2506 แต่ยังไม่ดัง สุรัฐ พุกกะเวส ได้นำเพลงสดุดีมหาราชาไปต่อให้กับลูกเสือชาวบ้าน นักเรียน ลูกเสือ ยุวกาชาด ร้อง กระทั่งได้รับความนิยมจึงได้บันทึกแผ่นเสียงที่ห้องบันทึกเสียง คิงซาว เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2516 โดยมีสุเทพ ธานินทร์ ดาวใจ และอีกหลายคนร้องหมู่...."

Copyright by Mahidol University

สดุดีมหาราชา

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน

คำร้อง ชาลี อินทรวิจิตร

March

สุรัฐ พุกกะเวส
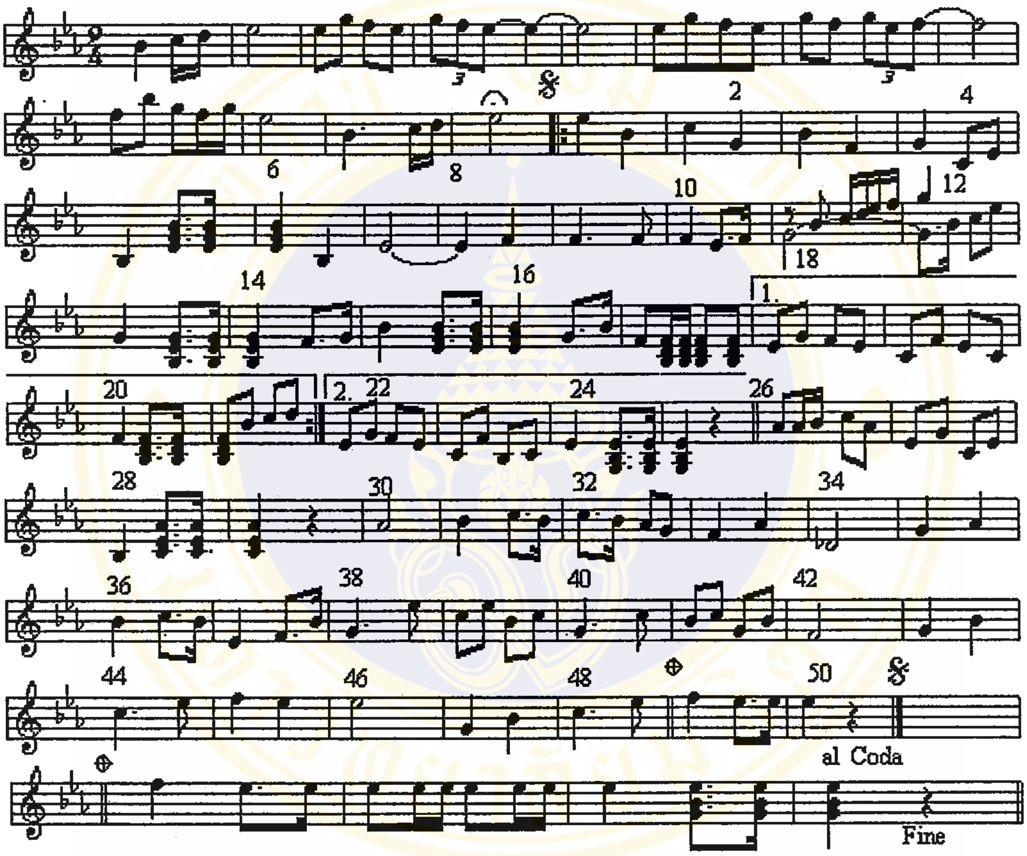
จังหวะเพลงสดุดีมหาราชา เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 2/4 มีกระสวนจังหวะ (Rhythmic Pattern) เป็นมาร์ช (MARCH) นอกจากนั้นจังหวะของทำนอง (Melodic Rhythm) แสดงความเป็นเพลงมาร์ช เช่น ลักษณะดังกล่าวนิยมใช้กับเพลงทางตะวันตก

Copyright by Mahidol University

บันไดเสียง เพลงสดุดีมหาราชาประพันธ์โดยใช้บันไดเสียง 5 เสียง เพนตาโทนิค โดยจัดให้อยู่ใน อีแฟล็ท เพนตาโทนิค มีการย้ายบันไดเสียง (Modulation) เข้าหาบันไดเสียงที่เป็นสับดอร์มิเน้นท์ คือ เอแฟล็ท เพนตาโทนิค ในห้องที่ 26 - 37 แล้วจึงย้ายบันไดเสียงกลับบันไดเสียงเดิมคือ อีแฟล็ท เพนตาโทนิค ตั้งแต่ห้องที่ 38 - 50 ในการดำเนินทำนองเพลงห้องที่ 1 - 3 จะมีการดำเนินทำนองเหมือนกับเพลงนางนาค 2 ชั้น (ทางเปลี่ยน) โดยการเพิ่มอัตราความยาวของแต่ละเสียง ให้ยาวเป็นสองเท่าดังนี้

นางนาค (ทางเปลี่ยน)

- - - -   - - - ซ   - - - ร   - ม - ท   - ร - ล   - ท - ซ   ฟ ม ร ม   ฟ ซ ล ท

บันทึกโน้ตเพลงนางนาค 2 ชั้น (ทางเปลี่ยน) เป็นโน้ตสากลดังนี้

เปลี่ยนบันไดเสียงจาก จีเพนตาโทนิค เป็นอีแฟล็ท เพนตาโทนิค ดังนี้

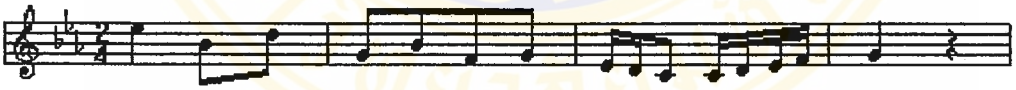

เพิ่มอัตราความยาวของโน้ตในเพลงนางนาค 2 ชั้น (ทางเปลี่ยน)

เปรียบเทียบเพลงสดุดีมหาราชากับเพลงนางนาค 2 ชั้น (ทางเปลี่ยน)

สดุดีมหาราชา

นางนาคสองชั้นทางเปลี่ยน
เพิ่มอัตราความยาวของโน้ต

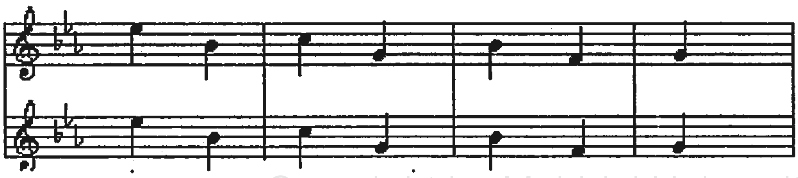

Copyright by Mahidol University

ทำนองเพลงสดุดีมหาราชาห้องที่ 1 - 4 จะมีการดำเนินทำนอง เช่นเดียวกับเพลงนางนาค 2 ชั้น (ทางเปลี่ยน) ที่เพิ่มอัตราความยาวของตัวโน้ต

คีตลักษณ์ (Form) เพลงสดุดีมหาราชา เป็นเพลงที่ประพันธ์ตามรูปแบบตะวันตก โดยสามารถแบ่งวรรคตอน และท่อนของเพลงได้ชัดเจนและได้ใช้วิธีการและแบบแผนการประพันธ์เพลงมาร์ชของตะวันตกมาผสมผสานและปรับปรุงให้เหมาะกับดนตรีไทย โดยการทำให้ท่อน B ห้อง 30 - 37 คล้ายกับท่อนทรีโอ (Trio) ของดนตรีทางตะวันตก แล้วมีการย้ายบันไดเสียงกลับในทำนองที่เชื่อมต่อระหว่าง A กับ ท่อน B เรียกว่า อินเตอร์ลูท (Interlude)

ลักษณะดังกล่าว เป็นการใช้แบบแผนการประพันธ์ทำนองเพลงทางตะวันตกผสมผสาน กับการดำเนินทำนองแบบไทยได้อย่างสนิท เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมทั้งสองเข้าด้วยกันอย่างสนิทเป็นเนื้อเดียวกัน

2. เพลงเพียงคำเดียว เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างสูงเพลงหนึ่ง มีการบันทึกแผ่นเสียงหลายครั้ง และเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2518 ให้ดาวใจ ไพจิตร บันทึกเสียงเพลงเพียงคำนั้น โดยใช้ทำนองเพลงเพียงคำเดียว ก็ได้รับความนิยมจากมหาชน และชื่อของดาวใจ ไพจิตร ก็เป็นที่ยอมรับของนักฟังเพลง เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าทำนองเพลงเพียงคำเดียว เป็นที่ยอมรับของมหาชน สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า '...เพลงเพียงคำเดียวแต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. 2496 โดยให้สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ เป็นผู้เขียนคำร้อง ช่วงนั้นผมแต่งเพลงกับสุนทรียาเยอะมาก ผู้ที่ขับร้องเลงนี้อัดแผ่นเสียงก็คือ สุเทพ วงศ์กำแหง และหลังจากนั้นก็ได้อัดซ้ำอีกหลายครั้ง รวมทั้งให้ดาวใจร้องด้วย...'

Copyright by Mahidol University

เพียงคำเดียว

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน

Slow　　　　　　　　　　　　　　　　　　　คำร้อง สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์
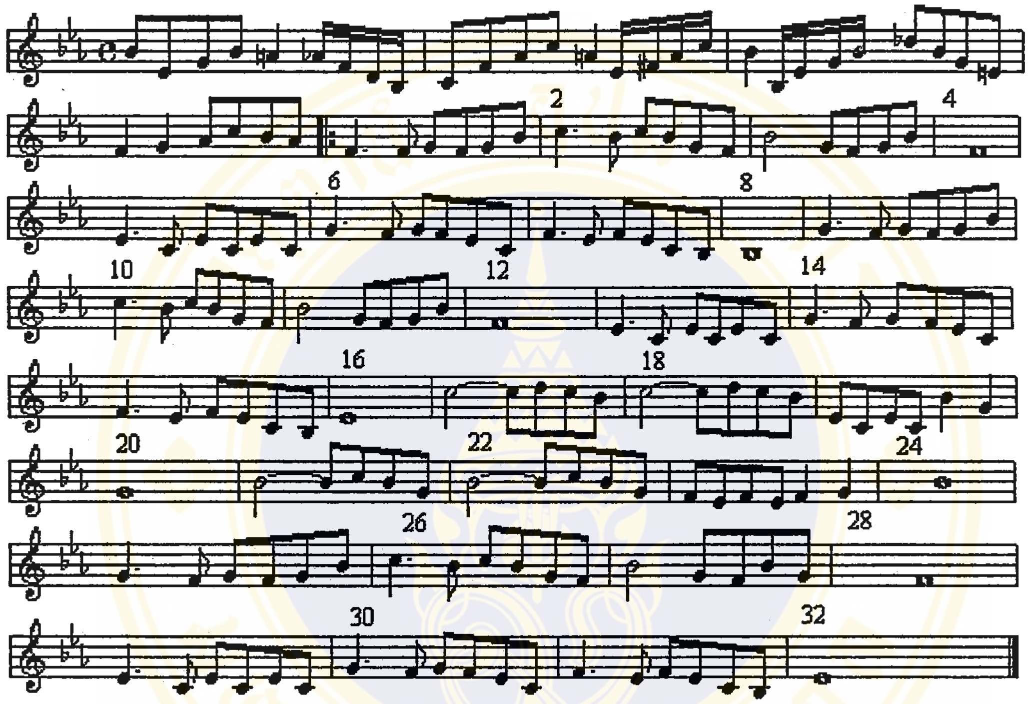
จังหวะเพลงเพียงคำเดียวประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 4/4 กระสวนจังหวะ (Rhythmic Pattern) โบเลโร (Bolero) เป็นเพลงช้า จังหวะของทำนอง (Melodic Rhythm) ที่ใช้จะมีลักษณะซ้ำก ๆ ดังตัวอย่างห้อง 1 2 และ 17 18

บันไดเสียงเพลงเพียงคำเดียวประพันธ์โดยใช้บันไดเสียง 5 เสียง เพนตาโทนิค (Pentatonic) ซึ่งนิยมใช้ในเพลงแถบเอเซียตามแนวคิดของ ชินเดอร์ (Allan Schindler. 1988 : 669) แม้นในท่อน ห้อง 17 - 18 จะมีโน้ต D ซึ่งเป็นโน้ตขั้นที่ 7 (Leading note) เข้ามาเพื่อทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ก็ไม่ทำให้โครงสร้าของบันไดเสียงเปลี่ยนไป

Copyright by Mahidol University

คีตลักษณ์ (Form) เพลงเพียงคำเดียวเป็นเพลงที่ประพันธ์โดยแบ่งวรรคตอนชัดเจน เป็นเพลง 3 ท่อน แบบ Ternary Form ของดนตรีตะวันตก โดยจัดให้ห้อง 1 - 8 เป็นท่อน A ห้องที่ 9 - 16 เป็นท่อน A' ส่วนห้องที่ 17 - 24 เป็นท่อน B และซ้ำท่อน A' ห้อง 25 - 30 นับเป็นการประพันธ์เพลงโดยอาศัยรูปแบบหรือแบบแผนทางดนตรีของดนตรีตะวันตกผสมผสานการดำเนินทำนองแบบไทยได้อย่างสนิท เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมทั้งสองเข้าด้วยกันสนิท เป็นเนื้อเดียวกัน

3. เพลงรักคุณเข้าแล้ว เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างสูงสุดอีกเพลงหนึ่ง อีกทั้งยังทำให้สุเทพ วงศ์กำแหง เป็นที่รู้จักของมหาชนในฐานะนักร้องยอดนิยม นอกจากทำนองเพลงรักคุณเข้าแล้วจะเป็นที่นิยมชมชื่นของผู้ฟังแล้ว ทางด้านคำร้องซึ่งสุนทรียา ณ เวียงกาญจน์เป็นผู้ประพันธ์ได้มิติใหม่ในการประพันธ์คำร้อง โดยการใช้ ผม คุณ เป็นสรรพนามแทน เธอ ฉัน เพลงรักคุณเข้าแล้วได้รับความนิยมอย่างสูง ไม่เฉพาะในเมืองไทยเท่านั้นเพื่อนบ้านของไทย เช่น จีน ญี่ปุ่น ก็ได้นำทำนองเพลงรักคุณเข้าแล้วไปแต่งคำร้องเป็นภาษาของชาตินั้น ๆ ร้องกันอย่างแพร่หลาย สมาน กาญจนะผลิน (สัมภาษณ์) กล่าวว่า '...ผมแต่งเพลงรักคุณเข้าแล้วประมาณ พ.ศ. 2496 - 97 เพลงนี้สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์เป็นคนเขียนเนื้อร้อง คนแรกที่อัดเสียง คือ สุเทพ วงศ์กำแหง เมื่อประมาณ พ.ศ. 2497 ต่อมาวันที่ 16 ธันวาคม 2500 ก็ได้เรียบเรียงเสียงประสานใหม่เป็นเพลงบรรเลง วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2503 ก็อัดแผ่นเสียงเป็นเพลงบรรเลงที่ห้องอัดศรีกรุง โดยทำเป็นจังหวะ ชะ ชะ ชะ (Cha cha cha) วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ได้ทำดนตรีใหม่ให้สุเทพ วงศ์กำแหงร้องอัดเสียง ที่ห้องอัด กมล สุโกศล และวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2514 ได้อัดเสียงใหม่อีกครั้งที่ห้องอัดเสียงศรีกรุง ก็ให้สุเทพ วงศ์กำแหงเป็นผู้ขับร้อง เพลงนี้อัดเสียงหลายครั้งมาก แต่ที่จดบันทึกไว้มีเท่านี้...'

Copyright by Mahidol University

เพลงรักคุณเข้าแล้ว

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน

Slow Waltz คำร้อง สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

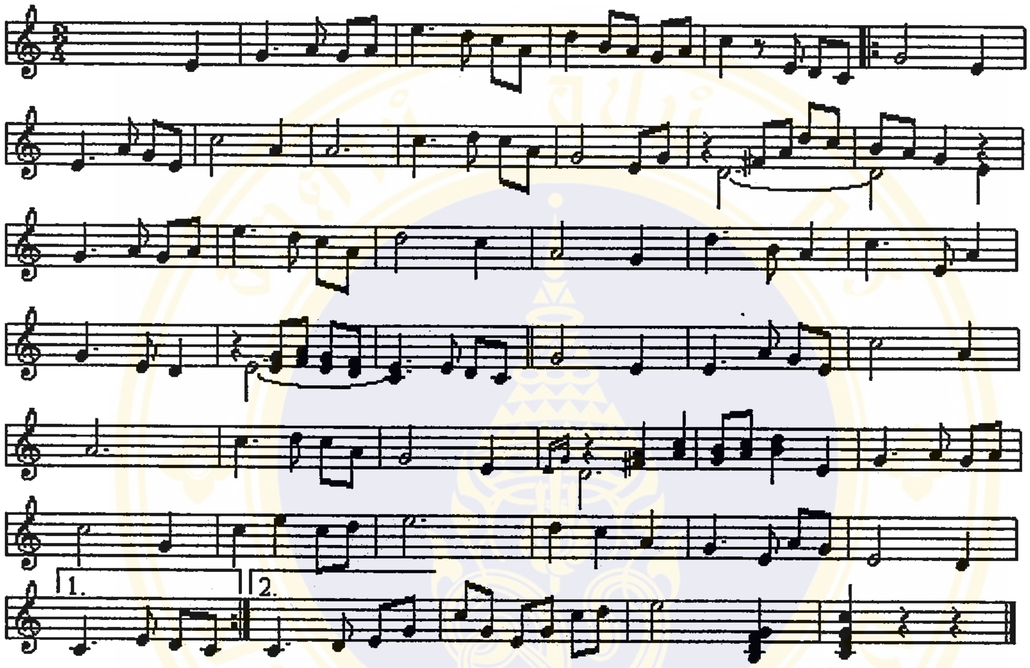

จังหวะเพลงรักคุณเข้าแล้ว ประพันธ์ด้วยเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 3/4 ใช้ กระสวนจังหวะ (Rhythmic Pattern) วอลซ์ (Waltz) ซึ่งเป็นจังหวะของดนตรีตะวันตก ตามแนวคิดของ สงัด ภูเขาทอง (2532 : 40) ในการบรรเลง สมาน กาญจนะผลิน ได้ เรียบเรียงเสียงประสานให้การบรรเลงเที่ยวแรก ใช้จังหวะวอลซ์ (Waltz) ช้า เป็นลักษณะ การบรรเลงดนตรีของชาวตะวันตก

Copyright by Mahidol University

บันไดเสียง เพลงรักคุณเข้าแล้ว ประพันธ์ด้วยบันไดเสียง 5 เสียง เพนตาโทนิค (Pentatonic) เป็นบันไดเสียงที่นิยมใช้กับเพลงตะวันออกตามแนวคิดของ โกรเลีย (Grolier International. 1988 : 663) มีการดำเนินทำนองโดยการใช้บันไดเสียง 5 เสียง ในห้องที่ 13 แม้นจะมีโน้ตขั้นที่ 7 (Leading note) โน้ต B ผ่านเข้ามา เพื่อทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ โน้ต B เป็นเพียงโน้ตที่ผ่านจากโน้ต D เข้าหาโน้ต A จึงไม่ทำให้โครงสร้างบันไดเสียงเปลี่ยน ยังคงเป็นเพนตาโทนิคเช่นเดิม

คีตลักษณะ (Form) เพลงรักคุณเข้าแล้วประพันธ์ โดยใช้รูปแบบของเพลงตอนเดียว (One Part Form) ตามแบบของดนตรีไทย แต่ในเพลงตอนเดียวก็สามารถแบ่งเป็น 2 ท่อน โดยจัดให้ห้องที่ 1 - 16 เป็นท่อนที่ 1 และห้องที่ 17 - 33 เป็นท่อนที่ 2 เช่นนี้จึงจัดได้ว่าเพลงตอนเดียวสามารถแบ่งเป็น 2 ท่อน (A = a.a') นับเป็นการประพันธ์ทำนองเพลงโดยอาศัยรูปแบบหรือแบบแผน ทางดนตรีตะวันตกผสมผสานกับการดำเนินทำนองแบบไทยอย่างสนิท เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมทั้งสองเข้าด้วยกันอย่างสนิทเป็นเนื้อเดียวกัน

Copyright by Mahidol University

บทที่ 5
ผลสรุปการศึกษาชีวิตและผลงานของสมาน กาญจนะผลิน

ในบทนี้ผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษาที่ได้ทำมาใน 4 บทข้างต้น โดยจะแบ่งชีวิตและผลงาน ตลอดจนพฤติกรรมของสมาน กาญจนะผลิน ออกเป็นระยะใหญ่ ๆ ด้วยกัน 3 ระยะ คือ

1. ระยะแห่งการเริ่มต้นประมวลความคิดในการประพันธ์เพลงไทยสากล ซึ่งจะได้กล่าวถึงระยะที่เริ่มแต่งเพลงไทยสากลรุ่นแรก (พ.ศ. 2487 - 2492) เป็นระยะเวลาประมาณ 5 ปี ซึ่งจะเรียกว่า ระยะที่ 1

2. ระยะแห่งการทดลองนำทำนองเพลงไทยเดิมมาปรุงแต่งขึ้นเป็นเพลงไทยสากล และการก่อกำเนิดดนตรีสังคีตประยุกต์ตอนต้น (2493 - 2505) อันเป็นระยะคาบเกี่ยวแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นนักประพันธ์เพลงระดับชาติ ซึ่งจะเรียกว่าระยะที่ 2

3. ระยะแห่งการวางรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ของสมาน กาญจนะผลินโดยตรง ซึ่งคาบเกี่ยวระหว่าง ปี พ.ศ. 2503 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเรียกว่าระยที่ 3

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นประมวลความคิด (2487-2492)

สมาน กาญจนะผลิน เกิดในกลางสมัยรัชกาลที่ 6 ท่ามกลางวัฒนธรรมดนตรีไทยดั้งเดิมภายในครัวเรือน โดยมีบิดาและพี่ชายใหญ่ (พริ้ง กาญจนะผลิน) เป็นแม่แบบสำคัญ ในการสร้างฐานความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทางดนตรี ซึ่งสมาน กาญจนะผลิน ได้รับดนตรีไทยเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจนเข้าสู่วัยรุ่น ได้ออกปฏิบัติหน้าที่บรรเลงดนตรีร่วมกับครอบครัวมาตั้งแต่วัยเด็กจนเข้าสู่วัยหนุ่ม เกิดทักษะจนผ่านตัวเองเข้าไปปฏิบัติงานไปสู่โรงเรียน สามารถตีระนาดเอกให้นักเรียนนาฏศิลป์หัดรำได้ พื้นฐานดนตรีไทยจึงมั่นคงและหนักแน่น

ช่วงที่อยู่ในโรงเรียนนาฏดุริยางค์นั้น เป็นช่วงซึ่งเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ 2475 ผ่านมาแล้วประมาณ 8 ปี กำลังอยู่ในยุคที่นโยบายทางการเมืองเน้นดนตรีสากล โดยพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงดนตรีไทยให้เอียงเข้าหาดนตรีตะวันตก อันเป็นช่วงที่วงการดนตรีไทยแท้มักจะเรียกยุคนี้ว่า "ยุคมืดแห่งดนตรีไทย" และได้เกิดการบัญญัติศัพท์คำว่า "ดนตรีสากล" โดยรัฐบาลของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีจอมพล ป . พิบูลสงคราม ถือว่าเป็นโอกาสที่มีแรงสนับสนุนให้สมาน กาญจนะผลิน

Copyright by Mahidol University

พุ่งไปสู่ดนตรีสากลอย่างเต็มที่ อันเป็นระยะที่สมาน กาญจนะผลิน ให้การว่าได้เข้ารับราชการเป็นนักดนตรี ทำหน้าที่เป่าแตรทรัมเป็ตอยู่ในวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร ประกอบกับเป็นผู้ที่มีทักษะการบรรรเลงทรัมเป็ตยอดเยี่ยมแห่งยุค เป็นที่ยอมรับของครูอาจาย์ผู้สอน และประชาชนผู้ฟัง ความสำเร็จในช่วงนี้เป็นรางวัลแห่งชีวิตที่ทำให้เกิดความมั่นใจในอันที่จะก้าวไปสู่ความเป็นนักดนตรีสากลโดยไม่มีผู้คัดค้าน

ระยะปี 2483 - 2487 ทางราชการสนับสนุนการแต่งเพลงไทยสากล และประเทศไทยในยุคนั้นก็มีบุคคลากรที่เป็นตัวอย่างในการแต่งเพลงไทยสากลหลายคนด้วนกัน เช่น นารถ ถาวรบุตร ผู้มีความสามารถสูงในการแต่งเพลงที่มีลักษณะเป็นเพลงฝรั่งอย่างชัดเจน เอื้อ สุนทรสนาน เวช สุนทรจามร หลวงวิจิตรวาทการ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเพลงไทยสากลขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลทั้งสิ้น พร้อม ๆ กับเป็นระยะเวลาเดียวกันที่สมาน กาญจนะผลิน ได้ออกไปทำหน้าที่เป็นนักดนตรีตามสถานเริงรมย์ภายนอกกรมศิลปากร (บาร์เบียร์ ไนท์คลับ หยาดฟ้าภัตตาคาร หรือ ห้อยเทียนเหลา) สถานเริงรมย์เหล่านี้มีความต้องการเพลงฝรั่งแท้ ๆ มาบรรเลง เหตุการณ์เหล่านี้บังคับให้สมาน กาญจนะผลิน ต้องลอกเพลงจากแผ่นเสียงเพื่อเขียนโน้ตเพลงขึ้นใหม่ และปฏิบัติบรรเลงเพลงฝรั่ง เพื่อบรรเลงเอาใจลูกค้าที่มาเที่ยวจึงเกิดการเลียนแบบขึ้นอยางชัดเจน และแบบนั้นได้เปลี่ยนแปลงมาเป็น “ทุนแห่งความรู้ในด้านการประพันธ์เพลง” ต่อมา

จากการให้สัมภาษณ์ของสมาน กาญจนะผลิน ยอมรับกับตัวเองว่าเพลงซึ่งเริ่มหัดแต่งในระยะเริ่มแรกนี้ (2487 - 2492) เป็นเพลงซึ่งแต่งแล้วขายไม่ได้ ไม่สู้จะประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจนัก แต่ก็ดูเหมือนว่าตัวสมานเองก็ยังไม่สู้จะเดือดร้อน เพราะยังสามารถหาเลี้ยงชีพได้คล่องในฐานะนักดนตรี ดังนั้นการเลียนแบบดนตรีต่างประเทศมาใช้งานในยามค่ำคืนยังดำเนินต่อไปโดยไม่มีปัญหาอะไร

ดนตรีแจ๊สรุ่งเรืองมากในประเทศไทยหลังสงครามโลกจบลงในปี พ.ศ. 2488 ความต้องการเพลงไทยสากลที่จะใช้ในการบรรเลงในวงดนตรีแจ๊สที่สมาน กาญจนะผลิน บรรเลงอยู่เริ่ม

Copyright by Mahidol University

ปรากฏขึ้นช้า ๆ สมาน กาญจนะผลิน จึงได้ทดลองนำทำนองเพลงไทยเดิมที่คุ้นหูประชาชน มาปรุงแต่งให้มีรูปลักษณ์เป็นเพลงไทยสากล และนั่นก็คือแนวทางที่จะก้าวไปสู่ผลงานระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ระยะแห่งการทดลอง (2492-2505)

ช่วงระยะเวลาของระยะที่ 2 นี้ เป็นระยะเวลาที่คาบเกี่ยวระหว่าง 2487 - 2492 มีสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นครรลองของชีวิตที่จะนำไปสู่การเป็นนักแต่งเพลง ซึ่งสรุปเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. ได้มีการแข่งขันกันพัฒนาวงดนตรีประเภทแจ๊สแบนด์ และบิกแบนด์ ขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น วงดนตรีกรมโฆษณาการ วงดนตรีดุริยะโยธิน วงดนตรีกองทัพอากาศ (ลูกฟ้า) วงดนตรีของกองทัพเรือ วงดนตรีของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นวงดนตรีเก่ามีมาแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการส่งเสริม และพัฒนาขึ้นจนเกือบจะเป็นการแข่งขันกันกลาย ๆ และยังเกิดวงดนตรีในรัฐวิสาหกิจ และสถาบันอื่น ๆ เช่น วงดนตรีของธนาคารออมสิน วงดนตรีของยาสูบ วงดนตรีวายุบุตร ของกองสลาก และวงดนตรีเอกชนเช่น วงดนตรีกาญจนศิลป์ วงดนตรีประสานมิตร วงดนตรีกรรเกษม วงดนตรีบลูริทึ่ม วงมาเลย์สตริงแบนด์ และอื่น ๆ มีการส่งวงดนตรีและศิลปินเพลงไปกล่อมขวัญทหารในสมรภูมิเกาหลี มีการนำเอาทำนองเพลงต่างประเทศ (จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อเมริกัน) เข้ามาบรรจุเนื้อร้องเป็นภาษาไทยมากขึ้น การสร้างภาพยนตร์ที่เคยขาดฟิล์มมาก่อนก็กลับเฟื่องฟูขึ้น พร้อม ๆ กับการบันทึกแผ่นเสียงก็ติดตามมา บริษัทผลิตแผ่นเสียงที่เคยซบเซามาระหว่างสงครามโลก เช่น ห้างแผ่นเสียงตรากระต่าย (ต. เง็กชวน) ก็เริ่มเรียกร้องหาเพลงไทยสากลมาลงแผ่น บริษัทใหม่ ๆ ก็เกิดตามมา เช่น ห้างแผ่นเสียงนำไทย (2491) ห้างแผ่นเสียงกมลสุโกศล ห้างแผ่นเสียงอัศวิน ห้างแผ่นเสียงดีคูเปอร์ยอนสัน ล้วนแล้วแต่ต้องการเพลงไทยสากลเป็นจำนวนมากเพื่อแข่งขันกัน แรงผลักดันอันนี้ทำให้สมาน กาญจนะผลิน มีความจำเป็นต้องผลิตเพลงไทยสากลขึ้นให้ทันใช้

จากคำให้การของสมาน กาญจนะผลิน ปรากฏว่าได้ทดลองนำทำนองเพลงไทยเดิมมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงไทยสากล โดยใช้หลักการ การประพันธ์เพลงทางตะวันตกมาปรุงแต่งเช่น

Copyright by Mahidol University

ทำกระสวนจังหวะ บทนำ (อินโท) ให้เป็นฝรั่ง บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีฝรั่ง เรียบเรียงเสียงประสานอย่างฝรั่ง และอื่น ๆ ตัวอย่างของเพลง เช่น ลูกกำพร้า (จากเพลงชุมนุมเผ่าไทย ของนายมนตรี ตราโมท) ให้สุเทพ วงศ์กำแหง ร้องบันทึกแผ่นเสียงเป็นคนแรก (2492) เพลงดาวทอง 2 ชั้น ชาญ เย็นแข ขับร้อง จากท่วงทำนองที่มีรสเป็นไทยมีความคุ้นหูผู้ฟัง และผู้ขับร้องใช้เนื้อเต็มที่ยังคงติดเอื้อนอยู่ในลูกคอเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้สมาน กาญจนะผลิน สามารถขายเพลงเหล่านี้ได้ และทำให้นักร้องหลาย ๆ คน โด่งดังขึ้นมา เช่น สุเทพ วงศ์กำแหง นริศ อารีย์ พูนศรี เจริญพงษ์ วงจันทร์ ไพโรจน์ และชรินทร์ งามเมือง (นันทนาคร) ความสำเร็จที่ได้จากการนำทำนองเพลงไทยเดิมมาพัฒนาให้เป็นเพลงไทยสากลนี้ทำให้สมาน กาญจนะผลิน มองเห็นโอกาสที่จะสร้างเพลงไทยสากลในแนวที่คนไทยชอบ และด้วยทุนแห่งความรู้ในเรื่องดนตรีดั้งเดิมที่มีอยู่ การแต่งเพลงและบรรเลงบันทึกแผ่นเสียงจึงคล่องตัว

ระหว่างปี พ.ศ. 2495 - 2497 จังหวะเต้นรำใหม่ ๆ ได้ถูกนำมาเผยแพร่ในประเทศไทยที่สำคัญยิ่ง คือจังหวะ ชะ ชะ ช่า ตัวอย่างเพลงที่มีชื่อเสียงมากเพลงหนึ่งคือ เพลงเอริโก บาซีลอน กลายเป็นต้นแบบให้สมาน กาญจนะผลิน นำจังหวะนี้มาใช้กับเพลงไทยสากลเป็นเพลงแรกในเพลงคุณจะงอนมากไปแล้ว ขับร้องโดยสุเทพ วงศ์กำแหง ติดตามมาด้วยเพลงจังหวะชะ ชะ ช่า อื่น ๆ อีกมากมาย นักแต่งเพลงจำนวนมากได้ผลิตผลงานเพลงบันทึกแผ่นเสียงแข่งขันกัน วงดนตรีที่มีผลงานบันทึกแผ่นเสียงมากและเป็นที่นิยมของสังคมชั้นสูง นอกจากวงดนตรีกรมโฆษณาการ (ซึ่งต่อมาคือวงสุนทราภรณ์แล้ว) ก็ปรากฏว่ามีวงดนตรีเอกชนอีกหลายวงสามารถแข่งขันผลิตแผ่นเสียงออกสู่ท้องตลาดได้ อันได้แก่ วงดนตรีจารุกนก วงดนตรีดุริยะโยธิน วงดนตรีกาญจนศิลป์ วงดนตรีประสานมิตร เป็นต้น ความทันสมัยของสมาน กาญจนะผลิน สามารถผลิตแผ่นเสียงเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ ขับร้องโดยนักร้องที่มีชื่อเสียง และมีคุณภาพ เช่น เพ็ญศรี พุ่มชูศรี สวลี ผกาพันธ์ สุเทพ วงศ์กำแหง ชรินทร์ นันทนาคร นริศ อารีย์ และอื่น ๆ โดยปรับปรุงบทร้องใช้สรรพนาม “คุณ” “ผม” แทนคำว่า “ เธอ” “ฉัน” มีสุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ เป็นผู้นำในการแต่งคำร้องดังกล่าว ในด้านเพลงประกอบภาพยนตร์ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างเพลง อย่างน้อยเรื่องละ 1 เพลง ก็มีส่วนทำให้สมาน ต้องสร้างงานเพิ่มขึ้น ชื่อของสมาน กาญจนะผลิน ก็เปลี่ยนจากผู้เป่าทรัมเป็ตเก่ง ผู้ควบคุมวงดนตรีดี มาเป็นผู้ประพันธ์เพลงเอก

Copyright by Mahidol University

ในปีพ.ศ. 2507 ชรินทร์ นันทนาคร ต้องการเพลงประกอบภาพยนต์เรื่องลมหนาวได้ตั้งข้อกำหนดกับสมาน กาญจนะผลิน ให้สร้างเพลงที่มีคุณลักษณะเฉพาะแสดง ลักษณะที่สง่างามพร้อมกับยกย่องถวายพระเกียรติแด่องค์พระประมุขของชาติ และจุดนี้เองทำให้เกิดเพลงสดุดีมหาราชาขึ้น งานประพันธ์ทำนองเพลงสดุดีมหาราชานี้ผสมกับการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงเดียวกันนี้ ทำให้ภาพยนต์เรื่องนี้ประสบความสำเร็จและมีคนนำเพลงนี้ไปใช้อันเป็นระยะคาบเกี่ยวที่จะส่งงานของสมาน กาญจนะผลิน ออกไปสู่ระยะที่ 3 ที่จะได้กล่าวต่อไป

การสร้างสถานีวิทยุกระจายเสียงและขยายความถี่ของวิทยุกระจายเสียง ระหว่างปี 2498 ทำให้เกิดสถานีวิทยุใหญ่น้อยขึ้นทั่วประเทศทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ระบบเสียงได้พัฒนาขึ้นมาเป็นระบบไฮไฟ และในที่สุดก็เป็นระบบสเตริโอสมบูรณ์ในประมาณปี 2500 พร้อม ๆ กับการเกิดสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม รายการเพลงทางวิทยุและโทรทัศน์ได้รับการสนับสนุน เกิดนักจัดรายการเพลงขึ้นตามสถานีต่าง ๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องใช้เพลงแผ่นเสียงใหม่ ๆ มาแข่งขันกัน การผลิตแผ่นเสียงเพลงไทยสากลลองเพลย์ก็ติดตามมา จนถึงการพัฒนาเทคนิคมาสู่เพลงระบบสเตริโอโฟนิค ในปี พ.ศ. 2505 ล้วนเป็นปัจจัยกระตุ้นให้สมาน กาญจนะผลิน ผลิตเพลงขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง

ระยะที่ 3 ระยะแห่งการวงรูปแบบ (2503–ปัจจุบัน)

ยุคที่ 3 เป็นยุคแห่งการแข่งขันในเชิงธุรกิจอย่างชัดเจน นอกจากสถานีวิทยุต่าง ๆ จะแข่งขันกันผลิตรายการเพลง ห้างแผ่นเสียงแข่งขันกันผลิตแผ่นเสียงออกจำหน่ายแล้ว นักร้อง นักดนตรีต่างก็มีงานเพิ่มขึ้นเต็มมือทั้งกลางวันและกลางคืน นักร้องแสวงหานักแต่งเพลงดี ๆ ที่จะแต่งเพลงป้อนให้เขาร้อง วงการเพลงได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ได้มีการจัดประกวดแผ่นเสียงทองคำขึ้น มีการประกวดนักจัดรายการเสาอากาศทองคำขึ้น ทุกอย่างแข่งขันกันในเชิงธุรกิจ เป็นโอกาสทองที่สมาน จะใช้ความรู้ความสามารถที่จะแต่งเพลงไทยสากลใช้บริการแก่สังคมประกอบกับระยะที่ 3 นี้ทักษะในการประพันธ์เพลงได้ก้าวหน้าไปสู่จุดที่เรียกว่า เกิดความชำนาญสูงสุด และประสบการณ์เปี่ยมล้นรวมทั้งโอกาสที่จะคัดเลือกนักร้องที่มีคุณภาพ และนักดนตรีที่มีฝีมือมาร่วมบรรเลงก็มีมากขึ้นกว่าเก่า เพลงดีมีคุณภาพก็ไหลมาเทมาอย่างไม่หยุดยั้ง

Copyright by Mahidol University

การผลิตเพลงไทยสากลของสมาน กาญจนะผลิน ไม่ได้แต่เพียงผลิตเพื่อความบันเทิง แต่ยังผลิตเพื่อรับใช้สังคมกว้างขวางไปทั่ว ไม่ว่าจะเป็นเพลงสำหรับเด็ก เพลงสำหรับภาพยนต์เพลงสำหรับรายการโทรทัศน์ เพลงโฆษณาสินค้า เพลงด้านศาสนาและจริยธรรม มีผู้ต้องการมากขึ้น ๆ ทุกวัน ในระหว่างนักแต่งเพลงด้วยกันเองก็มีนักแต่งเพลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก จากเดิมซึ่งมีเอื้อ สุนทรสนาน เวช สุนทรจามร สง่า อารัมภีร์ นารถ ถาวรบุตร แก้ว อัจฉริยะกุล ก็มีนักแต่งเพลงฝีมือดีใหม่ ๆ เผยโฉมหน้าออกมาสู่วงการ อาทิ สุรพล โทณะวนิก พีระ ตรีบุปผา ปรีชา เมตไตรฺ สมยศ ทัศนพันธ์ พยงค์ มุกดา มงคล อมาตยกุล นคร ถนอมทรัพย์ ตลอดจนเกิดเพลงประเภทลูกทุ่งตามมาอีก จึงเป็นความจำเป็นของสมาน ที่จะต้องผลิตงานคุณภาพให้เหนือเพื่อนร่วมวิชาชีพเพื่อความสะดวก และความคล่องตัวในการเผยแพร่ผลงานการประพันธ์เพลงเหล่านั้น

การประพันธ์เพลงของสมาน กาญจนะผลิน ที่มีรากฐานอยู่บนการนำทำนองเพลงไทยเดิมของเก่ามาทำเป็นเพลงไทยสากลนั้น ได้เริ่มมีความสลับซับซ้อนมากด้วยเทคนิคและทักษะในการประพันธ์ เป็นที่ยอมรับว่าสมาน กาญจนะผลิน สามารถสร้างบทนำเพลง (อินโท) ที่มีลักษณะเป็นฝรั่งชัดเจนและงดงาม สามารถที่จะเบนเบี่ยงความสนใจของผู้ฟังท้าทายให้อยากฟัง และสนใจที่จะขับร้องตาม และหลายครั้งผู้ร้องเพลงก็เผลอไปไม่รู้ว่าเพลงที่ร้องมีทำนองมาจากเพลงไทยเดิมที่ไม่มีเจ้าของ มีการบันทึกเสียงเพลงเป็นชุด ๆ ขับร้องโดยนักร้องมีชื่อ ออกอากาศทั้งวิทยุและโทรทัศน์ เหตุการณ์เคลื่อนไหวของตลาดการค้าเกี่ยวกับดนตรี วิทยุ โทรทัศน์ และที่ขาดไม่ได้ก็คือ เรื่องของลิขสิทธิ์เพลงที่ติดตามมาจนสมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทยก็ต้องมากำเนิดขึ้นเพื่อช่วยดูแลผลประโยชน์ของสมาชิก

คุณภาพเพลงของสมาน กาญจนะผลิน

พูนพิศ อมาตยกุล บรรยายไว้ในบทความสังคีตสยามว่า เพลงไทยสากลที่ดีมีคุณภาพนั้นจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. เพลงนั้นต้องประพันธ์โดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นเพลงที่สามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟังได้ โดยมีทำนองและบทร้องที่ดีเป็นเบื้องต้น

Copyright by Mahidol University

2. เพลงนั้นจะต้องบรรเลงโดยนักดนตรีที่มีฝีมือและประสบการณ์ และได้รับการฝึกซ้อมร่วมใจกันบรรเลงเป็นอย่างดี

3. จะต้องได้นักร้องที่มีคุณภาพมาเป็นผู้ขับร้อง โดยที่นักร้องนั้นจะต้องสื่อความหมายเพลงได้โดยกระจ่างสามารถสื่อความหมายเพลงนั้นมาให้ผู้ฟังสัมผัสและเกิดความนิยมชมชื่นได้

4. ดนตรีนั้นจะต้องมีการแยกเสียงประสานที่ดี

5. เทคนิคการบันทึกเสียงต้องดี

6. มีลักษณะท้าทายให้อยากฟัง และอยากร้องตาม และที่สำคัญก็คือว่าทำให้ผู้ฟังยึดติดกับเพลงและมีความรู้สึกว่าตัวเป็นเจ้าของเพลงนั้นด้วย

เพลงที่สมาน กาญจนะผลิน แต่งมักจะไม่หนีคุณงามความดี 6 ประการที่กล่าวมานั้น เริ่มตั้งแต่แต่งเพลงเอง ควบคุมการบรรเลงเอง เลือกนักร้อง นักดนตรีด้วยตนเอง มีความพิถีพิถันปราณีตในการประดิษฐ์ ที่สำคัญก็คือว่า ได้วางท่วงทำนองเพลงให้มีความคุ้นหูคนไทย สามารถที่จะติดตามเพลงเหล่านั้นได้ รวมทั้งขับร้องได้โดยง่าย เป็นการท้าทายทำให้ผู้ฟังอยากร้อง อยากบรรเลงอยากฟังอยู่ร่ำไป แต่ที่สำคัญก็คือว่าการเลือกนักร้องนั้น มีส่วนทำให้ผู้ฟัง “ติดเสียงนักร้อง” ในที่สุดก็เปลี่ยนเป็นการติดเพลง และยึดเพลงนั้นเป็นเพลงยอดนิยมแห่งตน

เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาน กาญจนะผลิน เลือกนักประพันธ์บทร้องอยู่สองสามคน คือ สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ ที่แต่งมากที่สุด รองมาก็คือชาลี อินทรวิจิตร และเกษม ชื่นประดิษฐ์ ซึ่งเป็นคนเก่ง เมื่อถึงเวลาเลือกนักร้องก็เลือกคนเก่งอย่าง สุเทพ วงศ์กำแหง และสวลี ผกาพันธ์ เพลงจึงมีคุณภาพมาก สิ่งสำคัญที่น่าสังเกตก็คือ สมานไม่ได้เหมาขายเพลงให้กับบริษัทใดบริษัทหนึ่งโดยเฉพาะ

จากอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกผสมผสานกับความเป็นไทยของสมาน กาญจนะผลิน ทำให้ผลงานการประพันธ์ทำนองของสมาน กาญจนะผลิน มีลักษณะเฉพาะตัวและมีวิฒนาการจากการใช้วัฒนธรรมตะวันตกเป็นตัวตั้งในการประพันธ์ทำนอง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้หันมาทดลองนำเพลงไทยหรือศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นตัวตั้ง ในการประพันธ์ทำนองก็ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังนับเป็นความสำเร็จ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาน กาญจนะผลิน ในเวลาต่อมา สมาน

Copyright by Mahidol University

กาญจนะผลิน ได้นำวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมตะวันตกผสมผสาน ถึงระดับเป็นเนื้อเดียวกัน (Assimination) ได้อย่างสนิท ซึ่งจัดได้ว่าเป็นลักษณะการประพันธ์ทำนองเพลงไทยสากลของสมาน กาญจนะผลินโดยแท้จริง

อิทธิพลดนตรีสากลที่หลั่งไหลเข้ามาสู่สังคมไทย ในช่วงระยะเวลาที่สมาน กาญจนะผลินมีอายุตั้งแต่วัยหนุ่มจนถึงอายุประมาณ 40 เศษ ประกอบกับค่านิยมเพลงสากลที่ได้จากนโยบายของรัฐและคนไทยรุ่นใหม่ในยุคนั้น ถ้าไม่ประกอบกับอัจฉริยะภาพส่วนบุคคล และการสั่งสมองค์ความรู้ตลอดจนทักษะในการปฏิบัติทั้งการบรรเลงและการแต่งเพลงตลอดเวลาอันยาวนานนั้น ย่อมจะไม่เกิดผลเป็นงานการประพันธ์เพลงไทยสากลที่มีคุณภาพอันมหาศาล อิทธิพลจึงเป็นแต่เพียงรูปแบบบวกกับความข้าใจที่ได้นำมาปรับเข้ากับวัฒนธรรมไทยจึงส่งผลเป็นความสำเร็จด้วยฝีมือและความเป็นอัจฉริยะอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะที่ควรจะมีการวิจัยเพิ่มเติมของศิลปินผู้นี้มีด้วยกันหลายประการ คือ

1. ศึกษาแนวความคิดและผลงานด้านสังคีตประยุกต์อย่างละเอียดและเปรียบเทียบกับงานสังคีตสัมพันธ์ของฝ่ายกรมประชาสัมพันธ์

2. ศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่มีความผูกพันธ์กับอุปนิสัย และสติปัญญา ตลอดจนการตัดสินใจเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของศิลปินผู้นี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้สังเกตพบว่าสมาน กาญจนะผลินเป็นผู้ประพันธ์เพลงที่ไม่มีคนกล่าวถึงในเชิงลบ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเอาเปรียบ ความมุ่งมั่นในเชิงการค้า หรือแม้แต่กระทั่งการขายผลงานให้แก่นายทุนเป็นจำนวนมาก

3. จากความหลากหลายของผลงานที่มีอยู่ถึง 11 ประเภท ของบรรดาเพลงที่ประพันธ์น่าจะนำไปสู่การวิจัยรายย่อยที่เกี่ยวกับเพลงแต่ละประเภทเหล่านั้น ตลอดจนศึกษาถึงวิธีการแยกเสียงประสานที่ศิลปินผู้นี้ได้ทำไว้

4. งานของสมาน กาญจนะผลิน ได้จากการนำเพลงไทยของเก่ามาประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงใหม่ในยุคสมัยที่ยังไม่มีกฎหมายลิขสิทธิ์ และงาเหล่านั้นได้กลายเป็นผลงานอมตะที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่เคยปฏิกิริยาโต้ตอบ อนาคตในเรื่องของกฎหมายลิขสิทธิ์นี้กำลังจะเกิดตามมา น่าจะได้มีการเฝ้าดูปัญหาหรือข้อขัดแย้งอันจะเป็นลักษณะของการวิจัยแบบ Longitudinar Research ที่น่าสนใจได้อีกประเด็นหนึ่ง

Copyright by Mahidol University

บรรณานุกรม

กาญจนาคพันธ์ . ยุคเพลงหนังและละครในอดีต. กรุงเทพมหานคร : เรืองศิลป์, 2518.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , สำนักงาน . ความหมายและขอบข่ายงานวัฒนธรรม . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา. 2535.

ชาตรี ศิลปสนอง. รวมเพลงจากนักร้องวงกรมโฆษณาการถึงกรมประชาสัมพันธ์. ม.ป.ท. , ม.ป.ป. .

ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. สังคมไทยใน 200 ปี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2526.

ดิเรก ชัยนาม. ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2. ม.ป.ท. . 2509.

ทองหล่อ วงษ์ธรรมา. ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์. 2534.

นักข่าวบันเทิง. “ดาวเรือง.” เกียรติศักดิ์ (11 เมษายน 2507) : 18.

นักแต่งเพลง, สมาคม. งานเชิดชูเกียรติศิลปินเพลงผู้ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาดุริยางค์ ด้านไทยสากล และผู้ร่วมสร้างสรรค์ วันเสาร์ที่ 21 มีนาคม 2529. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม).

นักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย, สมาคม. เบื้องหลังเพลงดัง รวมข้อเขียนของ 40 นักเพลง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามออฟเซ็ท จำกัด, 2526.

————. วันรำลึกถึงครูเพลงและอดีตนักแต่งเพลงไทย ครั้งที่ 3. 14 ธันวาคม 2527. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม).

————. วันสุนทราภรณ์ และ 25 ผู้ร่วมผลงาน. 12 มกราคม 2529. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม).

นันที เจษฎา. “ดาวกระพริบ.” เดลินิวส์. 2507.

ปฬาณี ฐิติวัฒนา. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช : 2523.

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534.

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

Copyright by Mahidol University

พระเจนดุริยางค์. ชีวะประวัติของข้าพเจ้า. ม.ป.ท. , 2512.

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ และคณะ. จิตวิทยาสังคมรวมสมัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยามศึกษา จำกัด, 2528.

พูนพิศ อมาตยกุล. "นัดพบกับครูดนตรีนักประพันธ์เพลงไทยสากล ครูสมาน กาญจนะผลิน." สูจิบัตรการแสดงครั้งที่ 446. 15 กรกฎาคม 2531. (เอกสารอัดสำเนา)

————. สัมภาษณ์. 17 กุมภาพันธ์ 2538.

เพ็ญศรี พุ่มชูศรี, สัมภาษณ์. 14 กันยายน 2537.

ภิชาต เลณะสวัสดิ์. รวมบันทึกเพลงไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรการพิมพ์, 2536.

————. โน้ตเพลงไทย เล่ม 2. สกลนคร : สำนักส่งเสริมวิชาการวิทยาลัยครูสกลนคร, 2532.

มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัณฑ์. ฟังและเข้าใจเพลงไทย. ม.ป.ท. , ม.ป.ป. .

มนตรี ตราโมท, สัมภาษณ์. 18 มีนาคม 2533.

มนัส วัฒนไชยยศ, สัมภาษณ์. 15 สิงหาคม 2536.

มานพ วิสุทธิแพทย์. ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2533.

รวี พรเลิศ. "นักแต่งเพลง สมาน กาญจนะผลิน." ไทยโทรทัศน์ ช่อง4. (137. มิถุนายน 2508.) : 11 - 12 , 73.

ละเอียด เหราปัตย์. วิวัฒนาการของดนตรีสากล. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร, 2522.

วัฒนธรรมแห่งชาติ, คณะกรรมการ. ศิลปินแห่งชาติ 2531. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พริ้น ติ้ง กรุ๊ฟ จำกัด, 2532.

ศรีศักดิ์ เมฆินทร์. "เขาสร้างฝันเพื่อกล่มโลก." แดนดารา. (กรกฎาคม 2507) : 46 - 48.

ศศิธร. "ประกายดาว." ไทยรัฐ (15 มีนาคม 2507) : 7

ศิลปากร, กรม. โน้ตเพลงไทย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2524.

สง่า อารัมภีร์. "สมาน กาญจนะผลิน ผู้สร้างเพลงแบบสังคีตประยุกต์." สารคดีชุด จักรวรรดิ์ ดุริยางค์. ม.ป.ท. , 2508 : 44 - 45.

สมโภช รอดบุญ. สังคีตนิยมเบื้องต้นว่าด้วยเพลงคลาสสิค. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์, 2518.

Copyright by Mahidol University

สงัด ภูเขาทอง. การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์. 2532.

———. โน้ตดนตรีไทยประเภทเพลงขับร้องและบรรเลง เล่ม 1. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม), 2526.

สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์. 14 กันยายน 2537.

สุเทพ วงศ์กำแหง, สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2537.

———. สัมภาษณ์ 17 กรกฎาคม 2537.

สมาน กาญจนะผลิน. "ดนตรีกับวิญญาณ." ยาสูบ . 33 (5) กันยายน - ตุลาคม 2525 : 32 - 34.

———. "แล้วคุณเห็นว่าเป็นเพราะอะไร." สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ . 2505 : 18 - 19.

———. สัมภาษณ์. 7 กันยายน 2535.

———. สัมภาษณ์. 8 มกราคม 2535.

———. สัมภาษณ์. 11 พฤศจิกายน 2535.

———. สัมภาษณ์. 3 เมษายน 2536.

———. สัมภาษณ์. 3 ธันวาคม 2536.

———. สัมภาษณ์. 17 กรกฎาคม 2536.

———. สัมภาษณ์. 1 มีนาคม 2537.

หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ครูพริ้ง กาญจนะผลิน ต.ม. 7 มกราคม 2529. กรุงเทพมหานคร : บริษัทรักษ์สิปป์ จำกัด. 2529.

หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปธรรเลง), มูลนิธิ. ประชุมผลงานเพลงของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ. กรุงเทพมหานคร : บัวหลวงการพิมพ์, 2525.

อนุรักษ์เพลงเก่า, ชมรม. รวมบทเพลงแห่งความหลัง ของบุญช่วย หิรัญสุนทร และทัศนัย ชอุ่มงาม คู่นักร้อง ชนะเลิศแห่งประเทศไทยปี 2492. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2525.

อมร แม้นเมืองแมน. สมาน กาญจนะผลิน 72 "เพลงคู่ในอดีต". กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเซอร์ไพรัส, 2536.

———. สื่อมิตรภาพจาก สมาน กาญจนะผลิน . กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเซอร์ไพรัส, 2532.

Albert E.Wier. Masterpieces of Piano Music. San Francisco : Carl Fischer, 1918.

Copyright by Mahidol University

Daniel A. Riciglieno. Melody and harmony in contemporary songwirting. New York : Donato music Publishing Co. , 16978.

Dick Grove. Basic Harmony & Theory volumet. Californnia : Alted Publishing co. ,1985.

Irving Wolfe and Mageret Fullerton. Together we sing. California : California stae , 1958.

James Murray Brown. A Handbook of musical Knowledge. London : Trinity College of music, 1987.

John Brimhall. Theory Notebook. San Francisco : Shahibger International Musicgorp ,1968.

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก

Copyright by Mahidol University

บทวิทยุกระจายเสียง
เรื่อง
"เราปรับปรุงอะไรบ้างสำหรับดนตรีและละคอน"
ของ
ฉ. เสวตนันทน์
บรรยายส่งกระจายเสียง นะ วันที่ 9 ธันวาคม 2485

ท่านพี่น้องผู้ฟังที่เคารพ

เสียงที่ท่านกำลังฟังหยู่นี้ คงเปนเสียงที่เจนหูท่านผู้ฟังหยู่แล้ว แต่เสียงนี้เคยนำแต่เรื่องของท่านผู้มีเกียรติอื่น ๆ มาอ่านให้ท่านฟังหยู่เสมอ มาเดี๋ยวนี้จะนำเรื่องซึ่งเปนของเจ้าของเสียงเองมาบันยายเอง ทำให้รู้สึกตึกตักไนใจชอบกล เพราะเกรงไปว่า เรื่องที่ท่านจะได้ฟังต่อไปอาดไม่ให้ความพอใจแก่ท่านผู้ฟังเท่าที่ควนจะเปนก็ได้ แต่นึกเสียว่า เรื่องการปรับปรุงดนตรีและละคอนนี้กำลังเปนที่สนใจไนหมู่ผู้สนใจทั่วไป ฉะนั้น ถ้านำสิ่งที่กำลังสนใจมายื่นให้ผู้สนใจ อาดจะเพิ่มความสนใจแก่ผู้สนใจยิ่งขึ้น ถึงแค่นี้ก็ยังไม่ได้เรื่องอะไรนอกจาก สนใจ และพาจะงง ๆ เอาด้วย แต่เพื่อไม่ให้เสียเวลาอันมีค่าของวิทยุไทย ฉันจะเริ่มละ

ท่านผู้ฟังได้ฟัง เรื่อง "อะไรคือสิลปากร" ของท่านราชบันดิตยง อนุมานราชธน อธิบดีกรมสิลปากร เมื่อวันที่ 3 เดือนนี้มาแล้ว คงจะทำให้ท่านแจ่มแจ้งและซึมซาบไนคำว่าสิปากรเปนหย่างดีหมดปัญหาที่เคยมีผู้ปรารภกันเสียทีว่าสิลปากรคืออะไร ตลอดจนท่านก็ได้ซาบแล้วว่า สิลปากรมีอะไรบ้าง ไนขณะนี้ ท่านก็คงเคยได้ยินเรื่องที่พนะท่านนายกรัถมนตรีได้บันชาให้มีการปรับปรุงการดนตรีและละคอนเปนการไหย่ไนประวัติกาล จนถึงได้ตั้งกัมการขึ้นคนะหนึ่งชื่อว่า กัมการวัธนธัมปรับปรุงและส่งเสริมการดนตรีและละคอน ขึ้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน สกนี้ มีพระวรวงศ์เทอพระองค์เจ้าวรรนไวทยากร ซึ่งเป็นประธาน ประกอบด้วยกัมการ และกัมการที่ปรึกสา รวมทั้งเลขานุการด้วยอีก 10 ท่าน ผู้เชี่ยวชานการดนตรีอีก 1 นาย มีหน้าที่พิจารนาหาทางปรับปรุงการดนตรีและละคอนของชาติให้เข้าสู่มาตรถานอันสมควน กัมการชุดนี้ได้ประชุมกันครั้งแรกเมื่อวันที่ 11 กันยายน สกนี้ ที่ทำเนียบสมัคคีชัย โดยพนะท่านนายกรัถมนตรีได้กรุนาเข้าร่วมการประชุมด้วยไนการประชุมครั้งแรกนี้ พนะท่านนายกรัถมนตรีได้ชี้แจงถึงความประสงค์แห่งการที่จัดให้มีการปรับปรุงการดนตรีและละคอนขึ้น เปนใจความสำคันว่า การดนตรี

Copyright by Mahidol University

และละคอนเปนงานสำคันของชาติ จักได้ว่าเปนงานที่ให้ประโยชน์แก่ชาติหย่างยิ่งไหย่ ทั้งในด้านวัธนธัม ตลอดจนการปกครองบ้านเมืองด้วย เพราะปรากตว่าดนตรีและละคอนเปนเครื่องมือในการเผยแพร่นโยบายได้ดีมาก ทั้งเปนการสึกสาไปด้วยในตัว มาบัดนี้ความจเรินของชาติและของโลกแผ่ขยายยิ่งขึ้น การเกี่ยวโยงระหว่างชาติก็ไพศาลออกไป ดั่งนั้น ความจำเปนก็บังคับเราให้จำต้องปรับปรุงสิลปทางด้านนี้ของชาติเราให้เข้าสู่ระดับเทียมบ่าเสมอไหล่กับอารยะชาติทั้งหลาย ในต่างประเทสเขาได้ส่งเสริมสิลปด้านนี้มานานนักหนาแล้ว เพราะเขารู้สึกหยู่ว่าทั้งดนตรีและละคอนเปนเครื่องปลุกประสาทในยามต้องการให้ฮึกเหิม และเปนการช่วยปรุงอารมน์ให้คลายความเหน็ดเหนื่อย และกังวนให้ได้พักผ่อนหย่อนใจในยามว่างได้ดียิ่ง วัธนธัมในด้านต่าง ๆ เราก็ได้ปรับปรุงกันมามากแล้ว ดังนั้น ในด้านสิลปแห่งดนตรีและละคอนก็ต้องปรับปรุงตามไปด้วย เพราะปรากตหยู่แล้วว่า ระเบียบการบันเลงดนตรีและสแดงละคอนของเรายังลักลั่นหยู่มาก การสแดงบางหย่างไม่เปนการเหมาะสมที่ชาติอารยะหย่างเราจะนำออกสแดงเลย จิงหยู่การสแดงหรือบันเลงบางหย่างเปนประเพนีดั้งเดิมของชาติ แต่ประเพนีบางหย่างนี้ขัดกับสังคมเราก็ต้องปรับปรุงโดยด่วน ตามคำปรารภข้างต้นนี้ท่านผู้ฟังก็คงจะเห็นสอดคล้องแล้วว่าเปนธัมดาของการสังคม เช่น เราจะคบกับใคร เราจำจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ ของเราให้ไกล้เคียงกับของผู้ที่เราจะคบ เปนต้นว่า เพื่อนเราแต่งตัวดี เราก็ต้องแต่งตัวดีด้วย เพื่อนของเรากินดี เราก็ต้องกินดีด้วย เพื่อของเราจัดบ้านช่องเรียบร้อย เราก็ต้องมีบ้านช่องให้เรียบร้อยไว้รับรอง แม้ไม่ใช่บ้านไหย่โตมโหลานเพียงไรก็ตาม แต่ขอให้จัเป็นระเบียบก็พออวดเขาได้ เช่น เราจะหยู่เรือนฝากะดานแบบไทย ถ้าเราจัดเรือนนั้นให้ถูกต้องตามแผน เช่น รับแขกที่หอนั่ง กินข้าวที่หอกลางนั่งคุยที่นอกชาน อะไรเหล่านี้ ดูก็เปนระเบียบงดงามดี แม้ว่าสุด เพื่อนเรามีการเล่นอะไรดี ๆ ให้เราดู เราก็ควรจะมีให้เขาดูดี ๆ เช่นเดียวกัน ดั่งนี้ จึงจะคบกันได้ยืดยาวและเสมอบ่าเสมอไหล่ ถ้าเรามีไม่เท่า เราด้อยกว่าเราก็อาดถูกเพื่อนของเรามองด้วยสายตาอันไม่เป็นมงคลก็ได้หย่างน้อยเขาก็จะต้องตีตนเป็นพี่เบิ้มแก่เรา จิงหยู่ ถึงเราจะนับถือเขาเปนพี่โดยถานะความเปนหยู่ ก็ขอให้เป็นพี่ร่วมเรียงเคียงไหล่กันจะดีกว่ายกเขาเปนพี่ เราเปนลูกน้อง การติดต่อระหว่างชาติก็มีความเปนไปโดยนัยนี้เหมือนกัน ดังนั้น เมื่อชาติไทยเรามีสัมพันธไมตรีกับนานาชาติทั้งในยุโรปและอาเชีย ซึ่งล้วนแต่เปนชาติที่จเรินด้วยประการทั้งปวง มีวัธนธัมสมบูรณ์ทุกสิ่งทุกแขนง ดังนั้น เมื่อชาติไทยเราต้องตีตนไปคบกับเขาแล้ว เราก็ต้องพยายามปรับตัวของเราของชาติเรา ให้เข้ากับเขาได้ทุกวิถีทางเหมือนกันเราจึงจะได้รับยกย่องในถานะเสมอกัน เพราะ "ถ้าไม่มีปรับปรุงบำรุงให้ก้าวหน้าของดี ๆ ที่มีไว้ก็อาดสูนย์ได้ ถ้าปรับปรุงให้ก้าวหน้าก็ต้องมีเปลี่ยนแปลงแกไข ปรับให้เข้ากับความจเริน และเหตุการน์ของโลก จึงจะเอาตัวรอดเหลือ

Copyright by Mahidol University

หยู่ได้ ทิ้งทอดหรือหยุดกับที่ก็มีแต่ความเสื่อมเปนธัมดา ไม่ว่าอะไรทั้งหมด ดูแต่น้ำเถิด ถ้ามันขังดองหยู่ ไม่มีทางไหลเข้า ไหลออก ไม่มีน้ำไหม่เข้ามา และไม่มีน้ำเก่าออกไป ถ่ายเทกันตามส่วน น้ำนั้นก็ต้องเน่า ไม่เน่าเปล่ายังเปนที่เพาะยุง ซึ่งร้ายยิ่งกว่าเสืออีกด้วย" นี้เปนตอนหนึ่งซึ่งหยู่สุดท้ายของคำบันยายเกี่ยวกับสิลปากร ของท่านราชบันดิตยง อนุมานราชธน อธิบดีกรมสิลปากร การอื่น ๆ เราก็ปรับปรุงมามากแล้วและออกจะเปนการเทียมทันไม่น้อยหน้านานาชาติ ยังคงหยู่แต่วัธนธัมด้านดนตรีและละคอนนี้แหละที่เรายังไม่ถึงเขาเราจึงต้องพยายามปรับปรุง ซึ่งเปนงานไหย่หยู่เวลานี้ และไนการนี้ กองการสังคีต กรมสิลปากร เปนหน่วยราชการหน่วยหนึ่งซึ่งมีส่วนร่วมด้วย พร้อมกับวงดนตรีของทางราชการอื่น ๆ และวงดนตรีของเอกชน

คราวนี้ มีถึงปัญหาที่ซอบถามหยู่เวลานี้ว่า เราปรับปรุงอะไรบ้างสำหรับดนตรีละคอน เท่าที่ซาบเห็นว่า การปรับปรุงส่วนดนตรีนั้น ได้กำลังเริ่มต้นหยู่แล้ว แต่คงมีบางท่านอาดถามว่า ปรับปรุงหย่างไรกัน ก่อนอื่นจะต้องขอให้ท่านผู้ฟังน้อมไจระลึกเสียก่อนว่า การดนตรีของไทยเรานั้นผิดกับการดนตรีสากลหยู่ที่ว่า ทางดนตรีสากลอันเกิดจากชาวตวันตกนั้นได้ล้างความรู้สึกต่าง ๆ เช่น วาดภาพธัมชาติไว้ไนทำนองเพลง การระบายความรู้สึกไนทำนองเพลงจึงเป็นสิลปหย่างสูงของดนตรีสากล ส่วนการดนตรีของไทยเรา อันเปนชาวตะวันออก หนักไปในทางสแดงความรู้สึกจากท่าทางและคำพูดของมนุส ดังนั้นดนตรีจึงต้องสแดงประกอบไปกับบทบาทท่าทางและการกวีนิพนธ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เพลงสารถีของไทยเรามีบทประพันธ์ว่า "น้-องเอ๋ย วาจาช่างว่ารักเสนอนักน้ำคำร่าเสียดสี" ดนตรีไม่ได้บันเลงเพลงสารถีหย่างนั้นเลยสำหรับเพลงหมู่จะมีไกล้เคียงก็ตอนบันเลงทำนองเดี่ยว สำหรับบางเครื่องมีซึ่งบันเลงหวานได้นอกนี้นพอรับก็ว่าตามทำนองเรื่อยไป (ทำนองเพลงสารถี) ส่วนสิลปของชาวตวันตกหรือสากลหนักไปในทำนองเพลง เปนต้นว่า จะสแดงให้เห็นเปนน้ำ เปลม ก็จารึกลงไปไนทำนองเพลงไห้มีเสียงคล้ายสิ่งที่วาดขึ้น ดั่งนี้ เมื่อเช่นนี้ การปรับปรุงเพลงไทยเราไห้เข้าสู่มาตรถานสากลจึงต้องทำโดยอนุโลมจะไปทำอย่างยึดหลักทีเดียว ไม่ถนัดนัก แต่หย่างไรก็ตาม การปรับปรุงนั้นเราจะทำไปโดยไม่มีหลักเกนฑ์ก็ดูจะเปนการเลื่อนลอยเต็มที เราจึงต้องอาสัยหลักของชาติที่จเรินหรือของโลกที่มีผู้นิยมแพร่หลายมาแล้วเปนสำคัน ดังนั้น หลักที่อาสัยไนการปรับปรุงดนตรีก็คือปรับปรุงดนตรีของไทยเราให้เข้ากับมาตรถานสากลเป็นหลักไหย่ สำหรับ วิธีปรับปรุงแบ่งออกเป็น 2 ทาง คือ (1) ปรับปรุงเครื่องบันเลง (2) ปรับปรุงวิธีบันเลงตลอดจนเพลงด้วยสำหรับเครื่องบันเลง ในเวลานี้เราจะจัดให้มีเปน 2 ชนิด คือ เครื่องบันเลงของไทยเราเดิม แต่แก้ไขดัดแปลงไห้มีเสียงเท่ากับสากลซึ่งในเวลานี้ทางการกำลังล้างระนาด ค้องวง จะเข้ ขลุ่ย

Copyright by Mahidol University

ซอสามสาย สำหรับระนาดนั้น คงใช้ลูกเปนไม้หย่างเดิม แต่จัดระดับเสียงให้เข้าสากล มีรูปร่างคล้ายระนาดเหล็ก แต่เพิ่มกะบอกอุ้มเสียงได้ผืนระนาดหย่างระนาดฝรั่ง ส่วนตัวรางซึ่งใช้กับระนาดไทยเราเดิมนั้น มีประโยชน์เพาะอุ้มเสียง ดังนั้น เมื่อเปลี่ยน วิธีเปนใช้กระบอกอุ้มเสียงแทน รางจึงไม่จำเป็น แต่ได้เคยดำหริว่าจะเสิมโขนของรางระนาดเก่ามาประกอบเข้าด้วยเพื่อรักสารูประนาดเดิมไว้ให้เปนตำนานาด้วย ระนาดนี้จะต้องมีลูกระนาดเป็น 2 ผืนซ้อนกัน โดยเปนเสียงตรงผืนหนึ่ง และเปนเสียงคึ่งอีกผืนหนึ่งหยู่บนสำหรับการปติบัติ คือ บันเลงตามเพลงไน หมายเสียงซึ่งอาดจะดีเปนคู่แปดหย่างเก่าบ้าง และรัวซอยสองมือหย่างตีระนาดฝรั่งบ้าง ทั้งนี้ สำหรับผู้ที่เปนสิลปินเคยปติบัติหยู่แล้วจะไม่มีความยากลำบากขึ้นอีกกี่มากน้อย เว้นแต่จะต้องเรียนอ่านหมายเสียงตามวิชาดุริยางค์สากลเท่านั้น ซึ่งได้เคยทดลองดูแล้ว ปรากตว่า สิลปินซึ่งเรียนทางลัดจะอ่านหมายเสียงได้ในเวลาไม่เกิด 6 เดือนเปนหย่างช้า ส่วนสำหรับต้องวงคงมีรูปร่างหย่างเดิม แต่ทำเป็น 2 วงซ้อน วงไนเปนเสียงตรง วงนอกเปนเสียงครึ่ง วิธีปติบัติไม่เปลี่ยนจากของเก่า นอกจากบันเลงตามหมายเสียง ขลุ่ยรูปร่างยังเปนขลุ่ยเดิม แต่เครื่องประกอบนิ้วที่ให้เปนเสียงดัดแปลงเข้าหาขลุ่ยฝรั่ง (ฟลู๊ต) จะเข้ เพิ่มนมและเสิมโต๊ะให้สูงขึ้น ลดหย่องให้ต่ำลง ซอสามสาย เครื่องมีนี้ไกล้ เคียงกับซอฝรั่งอยู่แล้ว เพียงแต่ดัดแปลงลักสนะให้เหมาะกับการนั่งบันเลงเก้าอี้ได้ถนัด โดยจะเสิมเข็มให้ยาวทำนองหย่างเชลโล่ก็น่าจะไปได้ ทั้งนี้ วิธีการประดิถจะให้เข้าหลักมั่นคงแข็งแรง ตามหลักวิทยาสาตร เช่น ลูกระนาดวางโดยมีเครื่องประกับเรียบร้อย ค้องกรึงด้วยเกลียวโลหะ ไม่ใช้ผูกหย่างเดิม ลูกบิดซอหรือจะเข้จะมีเกลียวเฟืองขันเพื่อความมั่นคงด้วย ส่วนสำหรับเครื่องดนตรีหย่างอื่น ๆ เช่นเครื่องหนังก็จะได้ปรับปรุงให้กระทัดรัด มั่นคง เข้ากันได้กับดนตรีสากลโดยเรียบร้อย ทั้งนี้คิดว่าจะใช้การได้ในไม่ช้านัก เมื่อแก้ไขดัดแปลงแล้วเช่นนี้ วงดนตรีของไทยเราก็จะบันเลงผสมวงเข้ากับดนตรีสกลโดยบันเลงเพลงสากลก็ได้ เพลงไทยก็ได้ ประโยชน์ในการบันเลงโดยวิธีสากลนี้ก็คือ สิลปินจะปติบัติเข้ากันได้ โดยไม่ลักลั่นเพราะมีหมายเสียงเปนเครื่องกำหนดและไม่ต้องเสียเวลาต่อเพลงหย่างเก่า ทั้งบันเลงได้โดยสม่ำเสมอ ไม่ผิดพลาด เพราะการบันเลงด้วยความจำหย่างเก่าสิลปินจะบันเลงไม่ได้ในระดับเดียวกันเสมอไป เพราะเกี่ยวก้วยความจำบางคราวอาดพลิกแพลง โลดโผน บางคราวอาดปติบัติเรียบ ๆ ยิ่งกว่านั้น ถ้าเปนสิลปินต่างครูบาอาจารย์ด้วยแล้ว แต่เดิมจะปติบัติรวมกันยาก แต่ด้วยวิธีสากลเราจะสามารถเข้ากันได้โดยเรียบร้อย ส่วนการปรับปรุงการบันเลงและเพลงนั้น เราดำเนินการเปน 3 ทาง คือ (1) แก้ไขเพลงไทยเดิมให้เข้าหลักสากล (2) แต่งเพลงไทยสมัยปัจุบันให้มีทำนองและจังหวะหย่างสากล (3) บันเลงด้วยเพลงสากล สำหรับการบันเลงเพลงไทยที่ปรับปรุงให้เข้าหลักสากลนั้น มีวิธีการ

Copyright by Mahidol University

ดังนี้ คือ ใช้เพลงไทยเดิมนั้นเองมาจัดเสียงประสานเข้าประกอบให้ถูกต้อง โดยเริ่มทำเสียงประสานจากทำนองเปียโนก่อน แล้วจึงแจกลูกออกไปตามเครื่องมือ แบ่งเปนเสียงต่าง ๆ ตามกดแห่งการประสานเสียง ให้เสียงสอดคล้องต้องกันดี ทั้งนี้ ตามหลักดุริยางค์สากลได้วางกดเกนฑ์ไว้หย่างละเอียดถี่ถ้วนทีเดียวว่า เสียงนั้นควนเข้ากับเสียงนั้นได้ บางเสียงเข้ากับบางเสียงไม่ได้ แต่มีข้อยกเว้นบ้างเหมือนกัน ทั้งนี้ ถ้าจะเปรียบก็ด้วยการผสมสีหรือร้อยกรองถ้อยคำเข้าเปนบทประพันธ์ตามทำนองกวี ท่านจะเห็นได้ว่า สีบางสีเข้ากันไม่ได้ และสีบางสีผสมเข้ากันได้สนิธสนมงดงาม ถ้อยคำบางคำนำมาสัมผัสกันได้หย่าง เพราะเจาะ บางคำก็สัมผัสกันไม่รับ ดังนี้ ฉะนั้นการประพันธ์เพลงดนตรีจึงเปนวิจิตรสิลปชินดหนึ่งในวิจิตรสิลปทั้งหลาย นี้เปนวิธีปรับปรุงเพลงไทยเดิม ส่วนเพลงไทยสมัยปัจจุบันนั้นก็เปนเพลงชนิดที่ท่านเคยได้ฟังจากวงดนตรีสากลหยู่ทั่วไปแล้ว เปนเพลงที่ทำทำนองขึ้นไหม่บ้าง นำทำนองเพลงเดิมมาดัดแปลงแก้ไขบ้าง ปรับจังหวะให้เข้ากับประโยคและทำนองเพลงสากลตามประเภทต่าง ๆ แล้วก็จัดเสียงประสานตามหลักเช่นเดียวกัน สำหรับเพลงสากลแท้ ๆ นั้น ก็ได้แก่ เพลงที่นักปราชญ์ของสากลได้ประพันธ์ไว้เปนประเภทต่าง ๆ เช่น โอเวอร์เจอร์ ซีเล็กชั่น หรือซิมโฟนี เหล่านี้เปนต้น นี้เปนการปรับปรุงส่วนดนตรี สำหรับเรื่องนี้เคยได้รับคำถามหยู่บ้างว่า เพลงเก่าและเครื่องมือเก่าของไทยเราจะเลิกหรือหย่างไร ข้อนี้ขอเรียนตอบว่าเวลานี้ทั้งเพลงเก่าและเครื่องมือเก่าก็มีบันเลงหยู่แล้ว ดั่งนั้น การจะเลิกหรือไม่เลิก ไม่ใช่ข้อสำคัน สำคันหยู่ที่เราจะต้อปรับปรุงการดนตรีของเราให้เทียบทันเพื่อนบ้านผู้จเริน ดังนั้น เมื่อเครื่องมือเก่าของเราบันเลงเพลงไม่ได้ทั้งไทยและสากล เราจึงควนแก้ไขและดัดแปลง ให้เล่นได้ทุกหย่าง พูดง่าย ๆ ว่า เพลงไทยก็บันเลงได้ เพลงสากลก็บันเลงได้ ดังนี้เราจึงจะปรับตัวเข้าหาเขาได้โดยสมบูรณ์ โดยเครื่องมือเก่าก็ไม่สูนย์ เพลงเก่าก็ไม่หาย ต่อไปนี้ จะได้กล่าวถึงการปรับปรุงละคอน การละคอนของเราในเวลานี้มีหยู่เปน 2 ชนิด ชนิดหนึ่งเปนพวกละคอนโบราน เช่น ละคอนรำต่าง ๆ อีกชนิดหนึ่งเปนละคอนสมัยใหม่ มีละคอนพูด ละคอนร้องอะไรเหล่านี้ แต่งทั้งนี้ วิธีจัดการสแดงของเรายังดำเนินไปไม่เปนระเบียบแบบแผนผสมกับชาติอารยะ ดังนั้น จึงจำเปนจะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป โดยมีหลักเกนท์ ดังนี้ (1) การสแดงซึ่งเป็นการรื่นเริงพื้นเมืองจำจะต้องแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องตามหลักวัธนธัมและสีลธัม ไม่ขัดต่อความก้าวหน้าของชาติในทางที่ควน (2) การสแดงละคอนที่จัดทำเปนอาชีพจะต้องให้ถูกต้องตามประเภทละคอนของโลก เปนต้นว่า อุปรากร นาตะกัม นาตะดนตรี เหล่านี้ ทั้งนี้ ชื่อว่าจะได้มีพระราชกริสดีกาออกควบคุมตามลักสนะอันควนต่อไป ซึ่งเมื่อพระราชกริสดีกาได้ตราออกใช้แล้ว ท่านพี่น้องผู้สนใจในการนี้ก็คงจะได้ซาบ และถ้าหากฉันมีโอกาสสามาถมาบันยายข้อความเกี่ยวกับการนั้นได้ ก็จะได้พยายามนำมาเสนอ

Copyright by Mahidol University

ต่อไป ในที่สุดนี้ ขอให้พี่น้องผู้ร่วมชาติทั้งหลายจงตั้งความสังเกตดูว่า นับตั้งแต่พนะท่านผู้นำของเราได้กรุนาให้ความอุปถัมภ์เปนภาระในการปรับปรุงวัธนธัมด้านดนตรีและละคอนของชาติในคราวนี้แล้ว ท่านพี่น้องผู้ฟัง ได้ฟังดนตรีที่นำความบันเทิงมาให้ท่านหย่าง ปรานีตยิ่งขึ้นรวมทั้งมีดนตรีวงใหม่ที่สรรเพลงใหม่ ๆ อันไพเราะมาบำรุงบำเรอทางวิทยุกะจายเสียงเสมอ นะ สถานีวิทยุไทย จึงเปนที่หวังได้ว่า สิลป ในด้านนี้ได้ฟื้นตัวขึ้นแล้ว และตั้งต้นดำเนิ-นไปสู่ความจเรินหย่างรุ่งโรจน์เปนสรีแก่ประเทสไทย อันเปนที่รักของชาวเราตลอดไป. สวัสดี.

Copyright by Mahidol University

ผลงานการประพันธ์ทำนองเพลงของสมาน กาญจนะผลิน

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
IF ONE ASEAN	ประสิทธ - ประเทือง			
ก.ไก่ดิสโก้	ภิญโญ สาธร			
กตัญญูของงูพิษ	พรพิรุณ			
กบเต้น	ชาลี อินทรวิจิตร	มีศักดิ์	2506/8/27	กมลสุโกศล
กรงใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
กรงระกำ	ชาลี อินทรวิจิตร			
กรมทหารขนส่งรักษาพระองค์	สนิท ศ.			
กรรมดี - กรรมชั่ว	อ.ทวี ทิวแก้ว	สถิตย์	2517/11/01	กมลสุโกศล
กรรมที่ไม่เคยก่อ	จงรัก จันคณา			
กรรมนำพา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ดาวใจ	2520/10/20	ป.วรานนท์
กระซิบรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ		2517/08/24	กมลสุโศล
กระเช้ารัก	อุทิตต์ ทินกร			
กระตุกกี่	ธาตรี			
กระแต	เกษม ชื่นประดิษฐ	เพลงบรรเลง	2503/06/21	กมลสุโกศล
กระทบไม้	เกษม ชื่นประดิษฐ	ขับร้องหมู่	2511/05/18	ศรีกรุง
กระท่อมทิพย์	ชาลี อินทรวิจิตร	ฉลอง	2504/05/18	ยีซัมอัน
กระท่อมน้ำตา	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2509/08/15	กมลสุโกศล
กระท่อมรจนา	เกษม ชื่นประดิษฐ	นริส-พูลศรี(สังคีตประยุกต์)	2500/10/28	กมลสุโกศล
กรุงเทพฯ	ชาลี อินทรวิจิตร			
กล่อมลูก	ชาลี อินทรวิจิตร	ยุพา	2503/11/07	อัศวิน
กลับไปสู่ความหลัง	สุรพล โทนะวนิก			
กลับมาหาพี่เถิด	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2506/02/11	ยีซัมอัน
กลับหมอน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
กลัวตา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รวงทอง	2504/16/11	กมลสุโกศล
กลัวหนาว	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์-จินตนา	2518/06/06	คิงซาวด์
กลิ่นชำมะนาด	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
กลิ่นเนื้อนาง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2509/08/15	กมลสุโกศล
กลิ่นไม้แซมผม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชาญ(สังคีตประยุกต์)	2497/07/13	ฟิลลิปป์

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
กอดเต็มรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	อดิเรก-จินตนา	2513/01/13	กมลสุโกศล
กะถินคืนทุ่ง	ชาลี อินทรวิจิตร			
กังหันปลายไม้	ชาลี อินทรวิจิตร			
กากับหงษ์	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ-รุ่งฤดี	2511/06/02	ศรีกรุง
กาใฝ่หงษ์	เกษม ชื่นประดิษฐ			
กามเทพเจ้าขา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รวงทอง	2502/04/08	อัศวิน
กาเหว่า	มิตตรา	จินตนา	2508/11/16	กมลสุโกศล
กำพร้าผู้หญิง	เกษม ชื่นประดิษฐ		2495/07/03	อัศวินภาพยนต์
กินรี	สนาน คราประยูร	สุเทพ	2512/03/05	กมลสุโกศล
กิเลศกรรม	จงรัก จันคณา			
กีฬาใจ	ทวีพงษ์ มณีนิล			
กุหลาบรัก	สนิท ศ.			
กู่เรียกรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
เกตุมวดีย์วรคุณวิทยา	ประเทือง ไตรทิพย์			
เกล้าฟ้า	สนิท ศ.	สุเทพ	2509/09/07	กมลสุโกศล
เกลียดใจผมนัก	เกษม ชื่นประดิษฐ			
เกลียดตัวเอง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	มนูญ	2510/07/26	กมลสุโกศล
เกวียนหัก	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2521/08/29	ไพบูลย์
เกิดมาจน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
เกิดมาอาภัพ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2508/01/27	กมลสุโกศล
เกียรติยศในกรงทอง	ชาลี อินทรวิจิตร	รวงทอง	2503/01/08	อัศวิน
แก่นจันทร์จ๋า	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2501/12/20	อัศวิน
แก้ฝัน	ไศล ไกลเลิศ			
แก้วกัญญา	จอมทอง	สุเทพ	2494/	ต.เง็กชวน
แก้วใจ	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2504/11/29	กมลสุโกศล
โกรธรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์-เพ็ญศรี	2497/09/18	กมลสุโกศล
ใกล้เกลือกินด่าง	ชาลี อินทรวิจิตร			
ใกล้เข้ามาแล้ว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ไกลเกินฝัน	อร่าม ขาวสอาด			
ไกลบ้าน	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2514/08/21	CIVIC
ไกลรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2510/11/12	ศรีกรุง

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ขนมเรือเร่	ชาลี อินทรวิจิตร			
ขวัญใจคนจร	ชาลี อินทรวิจิตร			
ขวัญใจคนจร	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2506/10/08	กมลสุโกศล
ขวัญหาย	ชาลี อินทรวิจิตร			
ขวัญหาย	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ขวัญอ่อน	มิตตรา	เพ็ญศรี	2508/11/06	กมลสุโกศล
ขวัญเอยขวัญอ่อน	สนิท ศ.	เพ็ญศรี	2518/10/18	กมลสุโกศล
ขวานทองของไทย	ชาลี อินทรวิจิตร			
ของมันรักกันได้	อ.ประไพ เพลงผสม	ลินจง	2511/04/01	ศรีกรุง
ขอใจพี่คืน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ขอใจให้น้อง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพียงพิศ	2518/03/09	ศรีกรุง
ขอใจให้พี่	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2498/02/14	ดีดูเปอยอนสตับ
ขอดูใจพี่	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	จินตนา	2518/03/09	ศรีกรุง
ขอโทษสักครั้ง	อ.ประไพ เพลงผสม	ชรินทร์	2507/03/17	ยีซัมอัน
ขอเพียงแค่ฝัน	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2506/10/22	ยีซัมอัน
ขอรักจากจันทร์	เศกสรร สอนอิ่มสาตร์			
ขอเวลาพี่หน่อย	สุขุม สุขประเสริฐ			
ขอหอมที	เกษม ชื่นประดิษฐ	สามารถ-พราวตา	2517/03/30	คาเธย์
ขอให้เหมือนวันนี้	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ขออย่ามีพรุ่งนี้	วิม อิทธิกุล	จินตนา	2508/12/24	ยีซัมอัน
ขาดเดือนเหมือนขาดเธอ	วิม อิทธิกุล	มนตรี	2513/01/07	กมลสุโกศล
ขาดพ่อ	ชาลี อินทรวิจิตร	พิศมัย	2509/01/24	กมลสุโกศล
ข้ารักทุย	รวงทอง ทองลั่นทม			
ข้ารักรวง	สนิท ศ.			
ขุนดาบพยัฆค์ดำ	ชาลี อินทรวิจิตร			
เขาคนนั้น	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
เขายังเห็นใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	พราวตา	2518/06/07	คิงซาว
เขาว่า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
คนขาดรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	สามารถ	2518/06/07	คิงซาวด์
คนจน	อ.ประไพ เพลงผสม	ทนงศักดิ์	2513/06/30	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
คนเซ่อ	ชาลี อินทรวิจิตร			
คนเดนคน	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2510/12/13	ศรีกรุง
คนแล้วคนเล่า	อ.ทวี ทิวแก้ว	รุ่งฤดี	2516/03/28	คิงซาวด์
คนส่งว่าว	วิม อิทธิกุล			
คนหลักลอย	ศักดิ์ พิศิษฐ			
คนหลายใจ	ชาลี อินทรวิจิตร	สุพัตรา	2501/05/23	อัศวิน
คนอะไร	ชาลี อินทรวิจิตร			
คนึงรัก	ป.วรานนท์	ทนงศักดิ์	2502/07/09	อัศวิน
ครวญ	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2506/02/21	ยีซัมอัน
ครวญหา	สุมาลี	เพ็ญศรี	2506/10/07	กมลสุโกศล
ครวญหาคู่	สนิท ศ.			
ครองรักครองเรือน	พูลศรี เจริญพงษ์	พูลศรี เจริญพงษ์	10/10/2889	แย้มเสมอ
ความจริงใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
ความรัก	เชิด ทรงศรี	โสภา	2516/12/01	คาเธย์
ความรักเจ้าเก่า	เกษม ชื่นประดิษฐ	หอมใจ	2520/08/23	ไพบูลย์
ความรักเจ้าขา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญศรี	2505/06/26	กมลสุโกศล
ความรักในดวงใจ	อ.ประไพ เพลงผสม	เพ็ญศรี(สังคีตประยุกต์)	2497/07/13	อัดฟิลฟิปป์
ความรักเรียกหา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	พูลศรี	2510/06/07	กมลสุโกศล
ความหลังของผม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2515/03/15	CIVIC
ความหลังในลำน้ำมิน	อุทิตต์ ทินกร	เพ็ญแข	2514/03/28	ศรีกรุง
ความหวัง	ร.อ.ทวี ทิวแก้ว			
ความหวังยังมี	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2510/12/13	ศรีกรุง
คว้าลม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	บำรุง	2522/01/14	ไพบูลย์
คอยวันคอยคืน	สุรีสห์ พุกกะเวส	รวงทอง	2511/01/19	กมลสุโกศล
คะนองรัก	อุทิตต์ ทินกร			
ค่าของคน	ชาลี อินทรวิจิตร			
คาถาแก้จน	พูลศรี เจริญพงษ์			
ค่าน้ำนม	ชาลี อินทรวิจิตร			
ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของรัฐ	สุรัฐ พุกกะเวส			
คำคน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ธานินทร์	2516/04/26	กมลสุโกศล
คำเดียวเท่านั้น	วิม อิทธิกุล	ลินจง	2511/04/01	ศรีกรุง

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
คำอธิฐาน	ศรีไศล สุชาตวุฒิ			
คิด	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2510/11/16	กมลสุโกศล
คิดดูเสียใหม่	เกษม ชื่นประดิษฐ	ธานินทร์	2508/08/20	ยีซัมอัน
คิดถึงน้องบ้างนะยอดรัก	พรพิรุณ	รวงทอง	2505/07/03	กมลสุโกศล
คิดถึงพี่บ้าง	เกษม ชื่นประดิษฐ	นริศ	2500/10/28	กมลสุโกศล
คิดถึงไหม	น.พ.อำนาจ บาลี			
คิดถึงไหม	น.พ.อำนาจ บาลี			
คิดไปใจหาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์		2495/09/10	ต.เง็กชวน
คิดให้ดี	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นงลักษณ์	2511/11/06	โลลิต้า
คิมหันต์พิศวาท	พรพิรุณ	ชรินทร์	2504/04/29	อัศวิน
คิ้วเสน่ห์	วิม อิทธิกุล			
คีรีบูนยอดรัก	รวงทอง ทองลั่นทม	รวงทอง	2504/08/03	กมลสุโกศล
คืนนั้น	ชาลี อินทรวิจิตร			
คืนนั้นวันหนึ่ง	จงรัก จันคณา			
คืนนี้ไม่มีเธอ	กมล ทัพคัลไล			
คืนพิศวาท	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ-รุ่งฤดี	2511/03/02	ศรีกรุง
คืนเพ็ญตรัสรู้	วิม อิทธิกุล			
คืนเพ็ญตรัสรู้	วิม อิทธิกุล	สุเทพ	2511/04/18	ศรีกรุง
คุณก็งอนมากไปแล้ว	ขอผลัดวิวาห์			
คุณก็รู้อยู่แก่ใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
คุณขา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	อุบล	2521/05/22	ไพบูลย์
คุณครูขา	ชาลี อินทรวิจิตร			
คุณจะงอนมากไปแล้ว	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2517/10/26	กมลสุโกศล
คุณไม่งอนหรอกแก้วตา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
คุณรักใครกันแน่	ชาลี อินทรวิจิตร			
คุณรักหรือคุณยั่วผม	เกษม ชื่นประดิษฐ			
คุณโสดใช่ไหม	เกษม ชื่นประดิษฐ			
เคียงรัก	ศิริวงศ์			
แค่รอ	วิม อิทธิกุล	สุเทพ	2509/04/08	ยีซัมอัน
ใครก็ได้ที่ไม่ใช่คุณ	จงรัก จันคณา			
ใครคนหนึ่ง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รวงทอง	2503/05/28	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ใครจะร้องให้เพื่อฉัน	ชาลี อินทรวิจิตร	ลินจง	2509/08/17	กมลสุโกศล
ใครจะรู้	วิม อิทธิกุล	มนูญ	2510/08/04	กมลสุโกศล
ใครใช้ให้คุณเซ่อ	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2500/01/29	กมลสุโกศล
ใครรักฉันบ้าง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2511/03/13	ศรีกรุง
ใครว่าผมเจ้าชู้	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ฆ่าพี่เสียเถิด	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2497/09/1	กมลสุโกศล
ง้อ	อุทิตต์ ทินกร	สุเทพ-รุ่งฤดี	2514/03/28	ศรีกรุง
งอนตุ๊บป่อง	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ง้อรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดิ์-จินตนา	2518/06/06	คิงซาง
งามงอน	เกษม ชื่นประดิษฐ	ธานินทร์	2507/03/20	ยีซัมอัน
งามชมงามชื่น	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2506/10/18	กมลสุโกศล
งามอนงค์	เกษม ชื่นประดิษฐ	ธวัชชัย	2518/04/14	ป.วรานนท์
เงากำบัง	วิม อิทธิกุล			
เงานิทรา	เกษม ชื่นประดิษฐ	จินตนา	2513/10/29	กมลสุโกศล
เงารัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
เงาสาว	เกษม ชื่นประดิษฐ	เพียงศักดิ์	2513/08/10	กมลสุโกศล
จนกว่าชีวิตจะสิ้น	ชาลี อินทรวิจิตร	วารินทร์	2518/01/24	ป.วรานนท์
จนจริงไม่จนรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ-สวลี,สุเทพ-ลิ้มเสรี	2510/06/08	กมลสุโกศล
จนใจไม่จนรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
จอมใจคนจน	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์	2505/03/08	อัศวิน
จอมใจเวียงฟ้า	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2504/11/21	ยีซัมอัน
จอมศึกเสน่หา	ชาลี อินทรวิจิตร			
จะแปลกอะไร	สนิท ศ.	สุเทพ	2506/03/07	กมลสุโกศล
จะรักก็บอกไม่รักก็บอก	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2506/10/22	ยีซัมอัน
จั๊กจั่น	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ-รุ่งฤดี	2510/10/21	กมลสุโกศล
จันทร์เจ้า	สนิท ศ.	จินตนา	2510/10/18	กมลสุโกศล
จันทร์ดับ	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2508/01/13	กมลสุโกศล
จันทรา - มาลี	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชวลี-วินัย	2495/03/17	กมลสุโกศล
จากความรักถึงน้ำตา	จงรัก จันคณา	รุ่งฤดี	2520/08/23	ไพบูลย์
จากเธอที่กวางเจา	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2500/10/28	กมลสุโกศล
จากรักถึงรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
จ้างก็ไม่รัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
จำจนตาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2514/01/09	ศรีกรุง
จำใจจำจาก	เกษม ชื่นประดิษฐ	ถนัดศรีพิทยา(สังคีตประยุกต์)	2507/01/0	กมลสุโกศล
จำนนรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2507/11/23	กมลสุโกศล
จำปาทอง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดิ์	2522/03/25	ไพบูลย์
จำพราก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2497/07/13	อัดฟิลลิปป์
จำเลยรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2514/08/21	CIVIC
จูบฉันแล้วจงตายเสีย	ชาลี อินทรวิจิตร	ลินจง	2509/05/13	กมลสุโกศล
จูบฉันให้ทั่ว	สนิท ศ.	ประภาศรี	2514/10/24	CIVIC
จูบฉันอีกซักที	เกษม ชื่นประดิษฐ	เชิงขวัญ	2517/01/26	ป.วรานนท์
จูบเย้ยจันทร์	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์-สวลี	2501/05/23	อัศวิน
จูบเย้ยจันทร์	เกษม ชื่นประดิษฐ		2517/09/05	กมลสุโกศล
เจ็บช้ำซ้ำรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2507/12/25	คาเธ่ย์
เจ็บแล้วต้องจำ	อุทิตต์ ทินกร	พูลศรี	2500/10/28	กมลสุโกศล
เจริญศรี	บทละครเรื่องพระลอ	นภา หวังในธรรม	2502/10/09	กมลสุโกศล
เจอะคุณเข้าอีกแล้ว	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2501/01/11	อัศวิน
เจอะคุณเข้าอีกแล้ว	ชาลี อินทรวิจิตร			
เจ้าแก้วเอ๋ย	ชาลี อินทรวิจิตร			
เจ้าน้ำตา	ไพบูลย์ บุตรขัน	ลินจง	2501/11/12	ศรีกรุง
เจ้าพระคุณ	จงรัก จันคณา	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
แจกันใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รังสิยา	2515/04/13	CIVIC
ใจคน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2511/03/13	ศรีกรุง
ใจครวญ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ใจคุณ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2509/10/29	ยีซัมอัน
ใจจาบัลย์	สนิท ศ.	รวงทอง	2511/01/19	กมลสุโกศล
ใจฉันเป็นของคุณ	วิม อิทธิกุล	สุเทพ	2510/12/13	ศรีกรุง
ใจชาย	สนิท ศ.	รวงทอง	2511/01/19	กมลสุโกศล
ใจเดียว	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/12/06	ยีซีมอน
ใจน้อง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2509/10/19	ยีซัมอัน
ใจพี่	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2505/06/01	ยีซีมอน
ใจเพชร	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2506/09/27	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ใจฟ้า	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์-รวงทอง	2508/10/16	กมลสุโกศล
ใจสัตย์ซื่อ	ประเทือง ไตรทิพย์			
ใจสาว	สนิท ศ.	ลินจง	2511/02/04	ศรีกรุง
ใจหนอใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ใจอาวรณ์	อร่าม ขาวสอาด	เพ็ญแข	2495/05/03	คีคูเปอร์ยานสดบ
ฉลามล่าเหยื่อ	ชาลี อินทรวิจิตร	สเกน	2513/08/26	กมลสุโกศล
ฉอเลาะรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	บุญส่ง-เพียงพิศ	2514/11/21	CIVIC
ฉัตรดาว	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2508/09/07	กมลสุโกศล
ฉันเข็ดคุณแล้ว	อุทิตต์ ทินกร			
ฉันคอยคุณไม่ไหว	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ฉันคิดว่าฉันให้เป็นทาน	ธนานีย	ธนานัย	2517/12/19	ป.วรานนท์
กลัวกาลเวลา	ธนานีย	ธนานัย	2517/12/19	ป.วรานนท์
ฉันจะรอเธอที่วังขนาย	พรพิรุณ	ชรินทร์	2504/11/23	กมลสุโกศล
ฉันต้องการเธอ	ชาลี อินทรวิจิตร	ธวัชชัย	2509/08/09	กมลสุโกศล
ฉันเป็นของเธอ	สนิท ศ.	ชรินทร์	2509/05/21	กมลสุโกศล
ฉันไปบวชเสียดีกว่า	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ฉันรอจูบจากเธอ	ชาลี อินทรวิจิตร		2505/01/10	ยีซัมอัน
ฉันรักเธอ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ฉันรักเธอ	อุทิตต์ ทินกร			
ฉันรักบ้านฉัน	คำคูณ เนาพกาพรหม			
ฉันอาจจะรักคุณ	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2508/08/20	ยีซัมอัน
ชนกชนนี	พูลศรี เจริญพงษ์			
ชมนาง	ธรรนพ ธนะเรือง			
ช่วยชุมชน	ชายศรี สุนทรพิพิธ			
ช่วยไม่ได้	ชาลี อินทรวิจิตร			
ช่วยไม่ได้	ชาลี-สุนทรียา			
ชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ชั่ววันนี้	พุฒ บูรณะสมภพ			
ช่างกระไรใจคน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ช่างเขาเถอะ	แก้วฟ้า			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ชายครวญ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ชายงาม	มิตรา			
ชายใจพระ	เกษม ชื่นประดิษฐ	พิทยา	2507/12/25	คาเธย์
ชายใจโหด	เกษม ชื่นประดิษฐ	สดใส	2506/02/11	ยีซัมอัน
ชายไร้เชิง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ชายสามโบสถ์	ชาลี อินทรวิจิตร			
ชาวหนัง	พยงค์ มุกดา			
ช้ำเพราะเช็ค	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ชำมะนาดกับราตรี	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ชี้ทางบรรเทาทุกข์ ชี้สุขเกษมศานต์	พิมลพรรณ ภักดีศรี			
ชีวิตคือลคร	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ชีวิตที่ต้องร้องไห้	วิม อิทธิกุล	สวลี	2515/03/15	CIVIC
ชีวิตป่า	ชาลี อินทรวิจิตร			
ชีวิตมีความหลัง	วิม อิทธิกุล	กาญจนา	2513/02/05	กมลสุโกศล
ชีวิตเมื่อคิดไป	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2498/02/14	ดีดูเปอยอนสตับ
ชีวิตรักที่ผ่านมา	วิม อิทธิกุล	รุ่งฤดี	2514/03/28	ศรีกรุง
ชีวิตใหม่ในโลกใบเก่า	ชาลี อินทรวิจิตร			
ชื่นรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ-สวลี,ชาญ-เพ็ญแข	2510/06/08	กมลสุโกศล
ชื่นรัก-ตักนาง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์-เพ็ญศรี	2505/10/03	กมลสุโกศล
ชุมนุมย่านตาขาว	ศิลป์ ตราโมท			
ชุมพร	ชาลี อินทรวิจิตร			
เชียร์ ก.ไก่ดิสโก้	คำคูณ เนาพกาพรหม			
เชื่อไม่ไหว	ชาลี อินทรวิจิตร			
เชื่อรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์-เพ็ญศรี (ประยุกต์)	2497/07/13	ฟิลลิปป์
เชื่อใหม	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2518/06/05	คิงซาว
ซ่อนรักซ้อน	สุรัฐ พุกกะเวส			
ซากรักสลักใจ	ประภา ณ สงขลา			
แซมบ้าพาคลื้ม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญแข	2494/12/17	นำไทย
ดวงใจของพี่	อัง ศุมาลี	ชาญ	2495/05/03	ดีดูเปอยอนสตับ
ดวงใจแม่	สนิท ศ.	เพียงพิศ	2512/07/30	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ดวงใจไร้ค่า	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2505/10/03	กมลสุโกศล
ดวงตาจำ	วิม อิทธิกุล	ชรินทร์	2508/12/24	ยีซัมอัน
ดวงตาสวรรค์	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2507/03/29	กมลสุโกศล
ดอกแก้ว	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2504/07/10	ยีซัมอัน
ดอกจันทร์กระพ้อร่วง	สุรพล โทนะวนิก			
ดอกฟ้า	ชาลี อินทรวิจิตร			
ดอกไม้กับความรัก	อุทิตต์ ทินกร	ลินจง	2511/02/04	ศรีกรุง
ดอกไม้ของชาติ	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2503/11/03	อัศวิน
ดอกไม้แม่เอ๊ย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นันทา(สังคีตประยุกต์)	2497/07/13	ฟิลลิปป์
ดอกไม้สุดเอื้อม	ส.มั่นมานะ	สุเทพ	2510/12/13	ศรีกรุง
ดอกไม้เอ๋ย	อิงอร	พิศมัย	2508/06/06	กมลสุโกศล
ดอกโศก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ดอกโศก	ชาลี อินทรวิจิตร			
ดอกหญ้า	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2505/12/06	ยีซัมอัน
ดอกหลิวแห่งความรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
ดอกหลิวแห่งความรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
ดอกอ้อ	อิงอร			
ดาราอาลัย	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2503/11/03	อัศวิน
ดาวใจร้าย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2514/01/09	ศรีกรุง
ดาวนะดาว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ดาวประจำใจ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ดาวประดับฟ้า	อร่าม ขาวสอาด	ชาญ	2495/05/03	ดีดูเปอยอนสตับ
ดำเนินทราย	เกษม ชื่นประดิษฐ	เพลงบรรเลง	2501/11/07	อัศวิน
ดำรัสพุทธองค์	สนิท ศ.	สุเทพ	2512/03/05	กมลสุโกศล
ดื่มอวยชัย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
เด็ก ๆ ฟังนิทาน	ชาลี อินทรวิจิตร			
เด็ดดอกฟ้า	ชาลี อินทรวิจิตร	ปรีชา	2504/04/26	ยีซัมอัน
เดนชีวิต	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/07/01	กมลสุโกศล
เดาได้ใช่ไหมล่ะ	ชาลี อินทรวิจิตร			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
เดือนลืมฟ้า	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์	2518/06/06	คิงซาว
เดือนหลงฟ้า	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2504/08/03	กมลสุโกศล
เดือนอาลัยฟ้า	เกษม ชื่นประดิษฐ	จินตนา	2518/06/05	คิงซาว
แด่เธอผู้เป็นที่รัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
แด่น้องผู้พิการ	ชาลี อินทรวิจิตร			
แด่บูรพคณาจารย์	ประเทือง โตรทิพย์			
ต้นรักดอกโศก	ชาลี อินทรวิจิตร			
ตรมใจรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รุ่งฤดี	2520/08/03	ไพบูลย์
ตรมน้ำตา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ตราชูความรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2509/08/15	กมลสุโกศล
ตะกวนใจ	สราญรมย์(หมอเจริญ)			
ตะเกียงใจ	วิม อิทธิกุล			
ตะวันยอแสง	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/07/30	ยีซัมอัน
ตะวันสิ้นแสง	พรพิรุณ	สุเทพ	2505/01/18	กมลสุโกศล
ตำหนักเพชร	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2507/11/16	กมลสุโกศล
ตำหนิในดวงจันทร์	เทิ่ง สติเฟื่อง			
ตีตั๋วอกหัก	ประชา พงศ์สุพัฒน์			
ตีน	ชาลี อินทรวิจิตร			
ตุ๊ดตู่	ไศล ไกลเสิศ	ธานินทร์	2510/10/21	กมลสุโกศล
เต่าเห่	ชาลี อินทรวิจิตร	เพลงบรรเลง	2503/06/21	กมลสุโกศล
เต้าฮวยปริญญา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
เตียวหุยผู้ลุยทั่วทิศ	ไศล ไกรเลิศ			
แต่คืนนี้	สนิท ศ.	ชรินทร์	2505/10/03	กมลสุโกศล
ใต้เงาเทียน	เกษม ชื่นประดิษฐ	ขับร้องคู่	2522/03/25	ไพบูลย์
ถนอมรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ถ้าฉันจะรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	พิทยา	2507/09/26	กมลสุโกศล
ถ้าฉันตาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รุ่งฤดี	2520/08/03	ไพบูลย์
ถ่านไฟเก่า	ผาณิต อภัยวงศ์			
ถามแม่	สุรพล โทณวนิก			
ถึงฉันเป็นหญิง	เยาวดี ดอกไม้			
ทนง	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2510/04/27	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ทรงพระเจริญ	สนิท ศ.	ขับร้องหมู่	2516/11/17	คิงซาวด์
ทรชนคนดี	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ทรชนเดนตาย	อุทิตต์ ทินกร	ขับร้องหมู่	2512/07/24	กมลสุโกศล
ทรายเงิน	ประสพโชค เย็นแข			
ทะเลความหลัง	วิม อิทธิกุล			
ทะเลบ้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	วินัย	2495/03/17	กมลสุโกศล
ทักษัณราชนิเวศน์	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ทั้ง ๆ ที่รู้ก็รัก	ป.วรานนท์	ประสานศรี	2503/11/07	อัศวิน
ทันกิเลศ	ประเทือง ไตรทิพย์			
ทัวร์พระจันทร์	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ทางเดิน	ดัชฌา พวงลำใย			
ทางเปลี่ยว	สุรีสห์ พุกกะเวส			
ท่าฉลอม	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2503/01/08	อัศวิน
ทานตะวัน	ทวี เกตะวันดี			
ท่ารักท่าจีน	ชาลี อินทรวิจิตร	สมบัติ-นงลักษณ์	2513/03/19	กมลสุโกศล
ทาษทรมาน	ป.วรานนท์			
ทาษรัก	ส.มุ่งมานะ			
ทาษรัก-ขุนรบ	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์-ชัชฎาภรณ	2512/08/25	กมลสุโกศล
ทาษวังหลัง	ชาลี อินทรวิจิตร			
ทาษสังคม	ศักดิ์ พิศิษฐ			
ทาษอารมย์	คนึงนุช อัศวชัยนันท์			
ทาสสวาท	พรพิรุณ	ธวัชชัย	2516/09/01	คิงซาวด์
ทำครัว	ชาลี อินทรวิจิตร			
ทำไม	สนิท ศ.	นงลักษณ์	2511/05/06	โลลิต้า
ทิวาหวาม	อ.กวี สัตโกวิท	จินตนา-ธานินทร์	2517/07/01	คิงซาวด์
ที่พึ่งใจ	สนิท ศ.	สถิตย์	2517/11/01	กมลสุโกศล
ที่ระลึกก่อนจาก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2510/11/12	ศรีกรุง
ที่รัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพลงบรรเลง	2503/06/28	
ที่รัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2497/09/18	กมลสุโกศล
ที่รักคืนนี้จะฝันถึงเธอ	สนิท ศ.	ชรินทร์	2505/03/08	อัศวิน
บอกผมสักคำ	สนิท ศ.	สุเทพ	2504/12/13	ยีซัมอัน

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ที่รักอย่าจากพี่	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ทุ่งนาสรวง	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2521/08/29	ไพบูลย์
ทุ่งรวงทอง	ชาลี อินทรวิจิตร			
ทุยจ๋าทุย	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง-ชรินทร์	2503/01/15	กมลสุโกศล
ทุยฝันร้าย	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์	2505/01/18	กมลสุโกศล
ทูลหัวหลอกพี่	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	มนตรี	2513/01/07	กมลสุโกศล
เทพไทกำศรวล	ศักดิ์ พิศิษฐ	พิจิตรวรการ		
เทพบุตรในดวงใจ	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์-อรัญญา	2508/04/08	กมลสุโกศล
เท่านี้ก็ตรม	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2501/01/11	อัศวิน
เทิดพระเกียรติปิยมหาราช	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ-ธานินทร์ นำหมู่	2516/11/17	คิงซาว
ไทยใหญ่	ดอกดิน กัญญามาร	ไวพจน์	2512/11/18	กมลสุโกศล
ไทรโยค	วิม อิทธิกุล	วงดนตรีผสมอังกะลุง	2500/12/16	กมลสุโกศล
ไทรรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
ธรณีกรรแสง	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2503/07/23	อัศวิน
ธรรมชาติ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ธรรมชาติยามเช้า	อุทิตต์ ทินกร	เพ็ญศรี	2495/04/17	กมลสุโกศล
ธารสวรรค์	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2502/04/08	อัศวิน
ธุลีรัก	ศรีไศล สุชาตวุฒิ			
เธอคิดบ้างไหม	เกษม ชื่นประดิษฐ	ลินจง	2511/03/13	ศรีกรุง
เธอทำบาปไว้	วิม อิทธิกุล	มนูญ	2510/08/04	กมลสุโกศล
เธอรักใครแน่	พรพิรุณ	รวงทอง	2505/07/10	กมลสุโกศล
เธอลืมสาบาน	วิม อิทธิกุล		2516/12/27	คิงซาว
เธออยู่ไหน	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ-สวลี	2501/05/23	อัศวิน
โธ่เอ๋ยดวงใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
โธ่เอ๋ยทำได้	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญศรี	2495/03/15	กมลสุโกศล
นกเขาคูรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์-เพ็ญแข(ประยุกต์)	2497/07/13	ฟิลลิปป์
นวลน้องนางไพร	ไพบูลย์ บุตรขัน	สุเทพ	2510/11/22	ศรีกรุง
นอกจากเธอ	ชาลี อินทรวิจิตร			
น้อง	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2504/09/22	กมลสุโกศล
น้องนุช	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2508/03/29	กมลสุโกศล
น้องรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2506/03/07	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
นันทาวดี	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/06/16	กมลสุโกศล
นัยตาฟ้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุนทรียา	2524/02/28	โลต้า
นางกระต่ายป่า	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2506/08/13	ยีซัมอัน
นางคนึง	เกษม ชื่นประดิษฐ	บุษบา	2518/05	ป.วรานนท์
นางทิพย์	อุทิตต์ ทินกร			
นางในดวงใจ	ประทีป โกมลพิศ			
นางเปลือย	ชาลี อินทรวิจิตร			
นางไพร	เกษม ชื่นประดิษฐ	ธานินทร์	2508/08/20	ยีซัมอัน
นางอาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2498/02/14	ดีดูเปอยอนสตับ
นาฎกรรมชีวิต	ศักดิ์ พิศิษฐ	สุเทพ	2508	ต.เง็กชวน
น่ารัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2503/05/28	กมลสุโกศล
นารีกับดอกไม้	สนิท ศ.	ช่อเพ็ชร	2514/05/07	กมลสุโกศล
นาวแมวขอฝน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
นาวารัก	ศีริวงศ์			
น้ำค้าง	มิตตรา	สุเทพ	2509/03/04	กมลสุโกศล
น้ำค้างบนผิวสาว	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2508/01/19	กมลสุโกศล
น้ำใจเช่ายืม	วิม อิทธิกุล	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
น้ำใจผู้ชาย	เยาวดี ดอกไม้	นงนุช	2519/03/27	ไพบูลย์
น้ำตา	สนิท ศ.		2509/07/13	กมลสุโกศล
น้ำตากับผู้หญิง	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
น้ำตาใจ	สนิท ศ.	ลินจง	2511/03/13	ศรีกรุง
น้ำตาท่วมโลก	ชาลี อินทรวิจิตร			
น้ำตาทุกหยด	วิม อิทธิกุล	นงลักษณ์	2511/05/06	โลลิต้า
น้ำตาแม่	ชาลี อินทรวิจิตร			
น้ำตาล-น้ำใจ	เสน่ห์ โกมารชุน			
น้ำตาลใกล้มด	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สามารถ	2517/09/05	กมลสุโกศล
น้ำตาแห่งรัก	วิม อิทธิกุล			
น้ำตาไอ้ทุย	เกษม ชื่นประดิษฐ			
น้ำผึ้งป่า	ชาลี อินทรวิจิตร	ธานินทร์	2508/07/22	กมลสุโกศล
น้ำฝนน้ำตา	ชาลี อินทรวิจิตร			

Copyright by Mahidol University

น้ำหน้าอย่างนี้	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สามารถ	2516/02/24	สนิทชัย
นิติธรรมพาณิชย์	ทวีปวร			
นิทรารัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์-รุ่งฤดี	2514/01/09	ศรีกรุง
นิทราสวรรค์	อร่าม ขาวสอาด	สมยศ	2495/07/0	อัศวินภาพยนต์
นิ้วนาง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นงลักษณ์	2511/05/06	โลลิต้า
นี่หรือความรัก	พรพิรุณ	บุษยา	2516/06/03	กมลสุโกศล
นี่หรือชาย	ชาลี อินทรวิจิตร		2507/03/09	กมลสุโกศล
นี่แหละชีวิต	ชาลี อินทรวิจิตร			
นี่แหละผู้ชาย	ชาลี อินทรวิจิตร	อาภรณ์	2515/09/09	CIVIC
แน่หรือคุณขา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รวงทอง	2505/01/18	กมลสุโกศล
โนรีจากรัง	สนิท ศ.	จินตนา	2510/03/01	กมลสุโกศล
บดินทร์ที่รัก	พูลศรี เจริญพงษ์			
บทเรียนก่อนวิวาห์	เกษม ชื่นประดิษฐ	ศักดา-อ้อยใจ	2514/11/21	CIVIC
บนถนนของความเป็นหนุ่ม	ชาลี อินทรวิจิตร			
บนทางรัก	วิม อิทธิกุล			
บ่วงสวาท	สนิท ศ.	รวงทอง	2511/02/22	กมลสุโกศล
บอกหน่อยได้ไหม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2511/06/01	ศรีกรุง
บัวขาว	ชาลี อินทรวิจิตร		2504/02/23	อัศวิน
บัวแดง	ไพบูลย์ บุตรขัน	เพ็ญแข,สวลี	2510/06/08	กมลสุโกศล
บัวปริ่มน้ำ	สุรัฐ พุกกะเวส			
บัวหลวง	สนิท ศ.			
บางที	พรพิรุณ	บุษยา	2516/06/02	กมลสุโกศล
บาดตาบาดใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
บ้านทรายทอง	ชาลี อินทรวิจิตร			
บ้านไร่-นาเรา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
บ้านแหลม	สุชาติ เทพมาลา	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
บาปเก่า	จงรัก จันคณา			
บุญของแผ่นดิน	ชาลี อินทรวิจิตร			
บุญพี่น้อย	ไศล ไกรเลิศ			
เบญจศีล-เบญจธรรม	ประเทือง ไตรทิพย์			
เบื่อกรุง	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2505/04/11	ยีซัมอัน
ใบตองร้องไห้	ชาลี อินทรวิจิตร			
ปฏาจารา	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2520/03/22	ไพบูลย์

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ประคองรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	คู่	2522/03/22	ไพบูลย์
ประตูทอง	สนิท ศ.			
ปรารถนาแห่งหัวใจ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ปราบอธรรม	ประสิทธ กิตติสิทโธ			
ปราสาททราย	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2512/08/25	กมลสุโกศล
ชายสัญจร	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2503/01/15	กมลสุโกศล
ปรึกษารัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์-จินตนา	2518/06/28	คิงซาว
ปลงเสียเถิดเพื่อนรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
ปล้นสวาท	ชาลี อินทรวิจิตร	นงนุช	2519/03/27	ไพบูลย์
ปลอบใจเจ้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญน์			
ปลอบรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ปล่อยใจรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
ปล่อยฉันไป	ชาลี อินทรวิจิตร	รังษิยา	2515/04/13civic	
ปลื้มใจ	คุณหญิงพูลสิน ศิษฐบรรจง			
ปองจิตรัก	เทียนทอง	คู่	2517/09/05	กมลสุโกศล
ป้อมเพชร	ชาลี อินทรวิจิตร	รำเพย-แน่งน้อย	2513/11/13T.V.ช่อง 9	
ปากว่ามือถึง	เกษม ชื่นประดิษฐ	มีศักดิ์-ชูศรี	2502/01/17	กมลสุโกศล
ปากหวานยิ่งนัก	สนิท ศ.	สวลี	2507/12/25	คาเธย์
ป่าลั่น	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพโชว์	2508/04/08	กมลสุโกศล
ป่าสังคม	ชาลี อินทรวิจิตร			
เป็นไปแล้ว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	บุญส่ง-เพียงพิศ	2514/11/21	CIVIC
เป็นโสดดีกว่า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
เปลวสวาท	สนิท ศ.	สุเทพ	2511/03/28	กมลสุโกศล
ไปกันเต๊อะเฮาไป	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ไปขอข้างหน้าเถิดพ่อคุณ	เกษม ชื่นประดิษฐ	รุ่งฤดี	2520/08/23	ไพบูลย์
ไปแอ่วเจียงฮาย	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ผมเซ่อเสียสิ้นดี	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ผมต้องง้อคุณ	ชาลี อินทรวิจิตร	อดิเรก	2500/10/28	กมลสุโกศล
ผมต้องวิวาห์เสียที	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ผมผลัดวิวาห์	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2504/01/27	กมลสุโกศล
ผมผิดทุกที	เกษม ชื่นประดิษฐ			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ผมเพียงแต่คิด	ชาลี อินทรวิจิตร			
ผมไม่กลัวคุณหลอก	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2518/06/06	คิงชาว
ผมไม้ง้อคุณ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ผมไม่อยากตาย	วิม อิทธิกุล			
ผมรักคุณ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ผมเลิกวิวาห์แล้วคุณ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ผมเลิกวิวาห์เสียที	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2515/03/15	CIVIC
ผมหนีคนงอนไม่พ้น	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ผมเอง	ชาลี อินทรวิจิตร	อดิเรก	2502/01/27	กมลสุโกศล
ผลัดกันช้ำ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ผิดตรงไหน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุวัจชัย	2521/08/05	ไพบูลย์
ผิดตา	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์	2502/01/27	กมลสุโกศล
ผู้ชายอย่างผม	วิม อิทธิกุล	มนูญ	2510/08/04	กมลสุโกศล
ผู้ภักดี	เกษม ชื่นประดิษฐ	สนทชัย	2517/03/30	คาเธ่ย์
ผู้หญิง	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/06/27	กมลสุโกศล
ผู้หญิงอย่างฉัน	ศรีไศล สุชาตวุฒิ			
ผู้ให้	ประเทือง ไตรทิพย์			
แผ่นดินของเรา	ชาลี อินทรวิจิตร	ขับร้องหมู่	2508/01/15	กมลสุโกศล
แผ่นดินทองของไทย	สุรัฐ พุกกะเวส			
แผ่นดินที่รัก	ชาลี อินทรวิจิตร	ขับร้องหมู่	2510/10/21	กมลสุโกศล
แผ่นดินไม่ไร้เท่าใบพุดซา	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2501/05/23	อัศวิน
แผ่เมตตา	พูลศรี เจริญพงษ์			
แผลรักในอดีต	ชาลี อินทรวิจิตร	สามารถ	2518/06/07	คิงซาวด์
แผลรักเป็นครู	จงรัก จันคณา			
ไผ่ล้อมรัก	พรพิรุณ	เสกน	2516/04/29	กมลสุโกศล
ฝนเหนือ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ฝั่งเจ้าพระยา	สนิท ศ.			
ฝันทั้งที่สิ้นหวัง	ศรีไศล สุชาตวุฒิ			
ฝันเพลิน-เหิรลม	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2505/06/27	กมลสุโกศล
ฝันเพลินเหิรลม	ชาลี อินทรวิจิตร			
ฝันรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ-รุ่งฤดี	2511/06/02	ศรีกรุง

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ฝันลวงดวงใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2507/03/17	ยีซัมอัน
ฝันสลาย	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2501/05/24	อัศวิน
ฝันหวานอยู่ได้	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2504/11/14	ยีซัมอัน
ไฝดำ	เกษม ชื่นประดิษฐ	นริส	2501/01/11	อัศวิน
พ.พ.ช.พังเพราะแชร์	เกษม ชื่นประดิษฐ			
พ.ม.ของเรา	ชาลี อินทรวิจิตร			
พนาสวรรค์	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2507/03/29	กมลสุโกศล
พบนาง	อ.ประไพ เพลงผสม			
พบนางฟ้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์		2495/09/10	ต.เจ็ดซวน
พบรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
พยานบาป	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2517/04/30	ศรีกรุง
พยานรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
พรจากหลวงพ่อ	พูลศรี เจริญพงษ์			
พรพี่	สุรีสห์ พุกกะเวส	สุเทพ	2510/06/07	กมลสุโกศล
พร้อมเสมอ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดิ์	2510/07/26	กมลสุโกศล
พระจันทร์ร้องไห้	ชาลี อินทรวิจิตร			
พระจันทร์ร้องไห้	ประกอบ ไชยพิพัฒน์			
พระเจ้ารู้ทีหลัง	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/12/06	ยีซีมอน
พระบรมฯโสมสวลี	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
พระบารมีปกเกล้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
พระพรหมของลูก	พูลศรี เจริญพงษ์			
พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร	ประเทือง ไตรทิพย์			
พระรัตนตรัย	ชาลี อินทรวิจิตร	ร้องหมู่	2507/07/11	ศรีกรุง
พรากหัวใจ	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/10/06	ยีซีมอน
พรานล่าใจ	ป.วรานนท์		2518/10/	ป.วรานนท์
พราวจำพราว	ชาลี อินทรวิจิตร			
พรุ่งนี้ฉันจะรักคุณ	อ.กวี สัตโกวิท	จินตนา	2515/03/11	คิงซาว
พลร่มลพบุรี	สนิท ศ.			
พลังไทย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ-ธานินทร์	2516/11/17	คิงซาว
พลับพลึงแดง	สนิท ศ.	เพ็ญศรี	2511/05/07	กมลสุโกศล
พลาดรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	พิศมัย	2509/01/24	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
พวงมาลัย	อุทิตต์ ทินกร		2494/12/17	นำไทย
พ่อคนใจน้อย	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชลัมภ์-พราวตา	2518/06/28	คิงชาว
พ่อแง่แม่งอน	เกษม ชื่นประดิษฐ	รังษิยา-มนตรี	2514/11/21	CIVIC
พ่อจอมกะล่อน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
พ่อปลาไหล	เชิด ทรงศรี	สวลี	2514/09/25	กมทลสุโกศล
พ่อยอดกะล่อน	เกษม ชื่นประดิษฐ	ดวงใจ	2520/10/20	ป.วรานนท์
พอแล้วสำหรับรอ	พรพิรุณ			
พะเนียงรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2506/02/04	ศรีกรุง
พานทองรองเลือด	ชาลี อินทรวิจิตร	ชัชฎาภรณ์	2513/05/09	ช่อง 7
พิณจันทร์	อิงอร	สุเทพ-จินตนา	2509/03/24	กมลสุโกศล
พิณสวรรค์	สนิท ศ.	รุ่งฤดี	2510/09/21	ศรีกรุง
พิโธ่ผู้ชาย	เกษม ชื่นประดิษฐ	ลินจง	2511/04/01	ศรีกรุง
พิมพ์ฉวี	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2504/10/21	กมลสุโกศล
พี่กลับมาแล้ว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2504/01/27	กมลสุโกศล
พี่คอย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
พี่ง้อเจ้างอน	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชาญ	2501/06/07	กมลสุโกศล
พี่บังอาจ	ป.วรานนท์-ชาลี	ชรินทร์	2503/05/28	กมลสุโกศล
พี่ผิดไปแล้ว	เกษม ชื่นประดิษฐ	สนิทชัย	2516/02/24	สนิทชัย
พี่ฝันร้าย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นิทัศน์	2501/02/21	ยีซัมอัน
พี่ไม่กล้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดกิ์	2510/07/26	กมลสุโกศล
พี่รักดาว	เกษม ชื่นประดิษฐ	สามารถ-ดวงใจ	2518/18/28	คิงชาว
พุทธธรรม	สนิท ศ.	สุเทพ คอรัส	2510/01/11	กมลสุโกศล
เพชรนภา	วิม อิทธิกุล			
เพชรน้ำผึ้ง	สนิท ศ.			
เพชรในตม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2509/10/26	กมลสุโกศล
เพชรไร้เรือนแหวน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2511/04/01	ศรีกรุง
เพราะคุณใช่ไหม	เกษม ชื่นประดิษฐ	สดใส	2506/03/07	กมลสุโกศล
เพลง	จงรัก จันคณา	ทนงศักดิ์	2520/08/03	ไพบูลย์
เพลงกล่อมใจ	อ.ประไพ เพลงผสม			
เพลงจากนกน้อย	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2503/07/23	อัศวิน

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
เพลงปลอบจิต	พระองค์เจ้าสุทธิสิริโสภณ			
เพลงรักทุ่งนา	ชาลี อินทรวิจิตร			
เพลงรักเที่ยงคืน	ชาลี-สง่า อรัมภีร			
เพลงรักฝากคุณ	วิม อิทธิกุล			
เพลงแรกในชีวิต	อาจินต์ ปัญจพรรค์		2518/10/11	คิงซาว
เพลียใจรัก	วิม อิทธิกุล	จินตนา		
2509/10/20	ยีซัมอัน			
เพ้อพิศวาท	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2504/11/14	ยีซัมอัน
เพ้อรัก	ศักดิ์ พิศิษฐ			
เพียงคำเดียว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
เพียงคำเดียว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ		
เพียงคำนั้น	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ดาวใจ	2518/01/18	คิงซาว
เพื่อนเก่า	วิม อิทธิกุล	มนูญ	2509/10/20	ยีซัมอัน
เพื่อนใจ	ชาลี อินทรวิจิตร			
เพื่อนใจ	ป.วรานนท์			
เพื่อนตาย	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2509/05/13	กมลสุโกศล
เพื่อนรัก	ป.วรานนท์			
เพื่อนรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
เพื่อน้อง	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2500/01/29	กมลสุโกศล
เพื่อรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	ดาวใจ	2520/10/20	ป.วรานนท์
แพทย์สมาคม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
แพนน้อย	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2506/03/14	กมลสุโกศล
โพระดก	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2508/01/15	กมลสุโกศล
ฟ้าดินไม่เห็นใจ	วิม อิทธิกุล	สุเทพ	2510/10/13	ศรีกรุง
ฟ้าไม่เมตตา	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2505/06/11	ยีซีมอน
ไฟเย็น	ชาลี อินทรวิจิตร	พิศมัย	2509/10/04	กมลสุโกศล
ไฟรักสุมทรวง	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ไฟเสน่หา	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2510/05/15	กมลสุโกศล
ภราดรภาพ จีน-ไทย	ทวีปวร-จำนรรจ์			
ภาพเปลวไฟ	วิม อิทธิกุล	สุเทพ	2509/04/08	ยีซัมอัน

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ภาพรักความหลัง	อ.กวี สัตโกวิท			
มนต์ขุนแผน	อุทิตต์ ทินกร	นงลักษณ์	2511/05/06	โลลิต้า
มนต์จูบ	ชาลี อินทรวิจิตร	ภูมี	2502/01/26	อัศวิน
มนต์รักดวงใจ	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2506/10/07	กมลสุโกศล
มนต์รักเที่ยงคืน	ไศล ไกรเลิศ			
มนต์รักในฤดูร้อน	ศักดิ์ พิศิษฐ	สุเทพ	2510/11/22	ศรีกรุง
มนต์รักในอดีต	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2518/06/05	คิงซาว
มนต์รักบ้านนา	ชาลี อินทรวิจิตร			
มนต์รักอุษา	สุรัฐ พุกกะเวส			
มนต์เรียกรัก	ศักดิ์ พิศิษฐ			
มหาชัยอาลัยท่าฉลอม	ชาลี อินทรวิจตร	รวงทอง-ชรินทร์	28พค-1มิย	กมลสุโกศล
มองฉันให้ซึ้งหน่อย	ศิริวงศ์			
มอบรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	พราวตา-ธานินทร์	2518/11/21	คาเธ่ย์
มะกอกสามตะกร้า	ชาลี อินทรวิจิตร			
มะลิเจ้าเอ๋ย	ภานุพันธ์ ยุคล	ชรินทร์-สวลี	2501/05/23	อัศวิน
มัทรีครวญ	ชาลี อินทรวิจิตร			
มั่นใจรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์-เพ็ญศรี	2504/11/29	กมลสุโกศล
มัสยา	ชาลี อินทรวิจิตร			
ม่านน้ำตา	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2504/11/16	กมลสุโกศล
ม่านสนธยา	ศักดิ์ พิศิษฐ			
มาร์ชกระบี่				
มาร์ชขะโมยโกยทิ้ง	อาจินต์ ปัญจพรรค์	หมู่	2512/08/16	กมลสุโกศล
มาร์ชเยาวชนสากล	สวัสดิ์ เฟื่องฟู			
มารยาผู้ชาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ดร.เพ็ญแข	2495/03/17	ศรีกรุง
มารำกันเถิด	อ.ประไพ เพลงผสม			
มาลัยจราจร	เกษม ชื่นประดิษฐ			
มาลัยหัวใจ	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2508/05/08	กมลสุโกศล
มาสนุกเพื่อสุขภาพ	คำคูณ เนาพกาพรหม			
มีเธอ	สนิท ศ.	รวงทอง	2511/02/22	กมลสุโกศล
มีสิทธิ์เพียงฝัน	สุรัฐ พุกกะเวส			
มือไวใจเร็ว	เกษม ชื่นประดิษฐ	จินตนา	2507/03/20	ยีซัมอัน

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
มุ่นมวยผม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
เมตตาธรรมค้ำจุนโลก	สังเวียน ภู่ระหงษ์			
เมาแก้งอน	ชาลี อินทรวิจิตร			
เมืองแห่งความฝัน	สมยศ		2497/07/07	ดีคูเปอร์
เมื่อฉันรู้	ชาลี อินทรวิจิตร		2524/04/18	ไพบูลย์
เมื่อแผ่นดินสิ้นป่า	ชาลี อินทรวิจิตร			
แม่	ชาลี อินทรวิจิตร			
แม่	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
แม่กลอง	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2504/11/16	กมลสุโกศล
แม่จอมขวัญ	อ.ประไพ เพลงผสม	ทนงศักดิ์	2521/07/22	ไพบูลย์
แม่จ๋า	เกษม ชื่นประดิษฐ			
แม่จ๋า	ชาลี อินทรวิจิตร			
แม่ชื่นใจ	อ.ประไพ เพลงผสม	ชรินทร์-รวงทอง	2507/03/20	ยีซัมอัน
แม่เทพธิดา	อัง ศุมาลี	เฉลิมชัย แก้วสมัย	2495/07/03	อัศวิน
แม้นสิ้นชายที่หมายเชย	เกษม ชื่นประดิษฐ	ดวงใจ	2520/10/20	ป.วรานนท์
แม่น้ำกาหลง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นงลักษณ์	2511/05/06	โลลิต้า
แม่ปลาบู่ทอง	ชาลี อินทรวิจิตร			
แม่ปิง	เกษม ชื่นประดิษฐ	อรัญญา	2513/04/11	หน้าสะพาน
แม่ศรีเอย	พรพิรุณ	บุษยา	2516/09/01	คิงซาว
แม่หนูอยู่ไหน	พูลศรี เจริญพงษ์			
แม่อ้อยอิ่ง	เกษม ชื่นประดิษฐ	สามารถ-ดาวใจ	2518/06/28	คิงซาว
ไม่กลัวก็ช่าง	ชาลี อินทรวิจิตร		2518/06/07	คิงซาว
ไม่คลายฝัน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ไม่คลายรัก	พรพิรุณ	สุเทพ	2511/02/04	ศรีกรุง
ไม่ควรพบกัน	วิม อิทธิกุล	ทนงศักดิ์	2504/04/08	ยีซัมอัน
ไม้คาต้น	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รวงทอง	2511/02/23	กมลสุโกศล
ไม่เชื่อ	ชาลี อินทรวิจิตร	ดาวใจ	2518/06/07	คิงซาว
ไม่เชื่อใจแล้วหรือ	สนิท ศ.	จินตนา	2506/10/22	ยีซัมอัน
ไม่นึกไม่ฝัน	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์	2510/07/26	กมลสุโกศล
ไม่มีน้ำตา	วิม อิทธิกุล	สุเทพ	2510/12/13	ศรีกรุง
ไม่ลืมรัก	สนิท ศ.	ลินจง	2510/11/12	ศรีกรุง

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ไม่ว่าง	วิม อิทธิกุล	สวลี	2509/04/09	ยีซัมอัน
ไม่วายจะคิด	ชาลี อินทรวิจิตร			
ไม่สายเกินไป	สุรัฐ พุกกะเวส			
ไม่เห็นสำคัญ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ไม่เหมือนมีเธอ	สนิท ศ.	ธานินทร์	2508/08/20	ยีซัมอัน
ไม่อยากจะบอกว่าคิดถึง	อิงอร	จินตนา-นิทัศ-ลินจง-รำเพย	2513/05/2	กมลสุโกศล
ไม่อยากเซียว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2511/06/16	ศรีกรุง
ไม่อยากเป็นนางรอง	ชาลี อินทรวิจิตร			
ไม่อยากให้โลกนี้มีความรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2506/02/04	ศรีกรุง
ไม่อิ่มรัก	สนิท ศ.	เพียงพิศ ศิริวิไล	2512/03/27	กมลสุโกศล
ไม่เอาไหนเลย	เกษม ชื่นประดิษฐ	เกษกนก	2512/11/27	กมลสุโกศล
ยลโฉมพระลอ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ยอดพยศ	ชาลี อินทรวิจิตร			
ยอดรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ยอพระกลิ่น	ชาลี อินทรวิจิตร	ชัชฎาภรณ์	2512/02/17	ศรีกรุง
ยักคิ้ว	สนิท ศ.	ประภาศรี	2514/10/24	CIVIC
ยังไม่หายโกรธอีกหรือ	วิม อิทธิกุล	ธานินทร์	2513/10/29	กมลสุโกศล
ยั่วผมจนได้ดี	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์	2502/01/17	กมลสุโกศล
ยั่วผมจนได้ดี	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ยามค่ำ	มารุต	นิชมล	2502/03/30	กมลสุโกศล
ยามชัง	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2505/06/01	ยีซีมอน
ยามไร้	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2505/09/01	กมลสุโกศล
ยามเศร้า	ชาลี อินทรวิจิตร			
ยาเสพติด	พูลศรี เจริญพงษ์			
ยิ่งกว่าความรัก	ป.วรานนท์		2518/10/	ป.วรานนท์
เย็น-ยามเย็น	อุทิตต์ ทินกร	เพียงพิศ	2512/07/24	กมลสุโกศล
เย้าหน่อยอย่าน้อยใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ร.ร.ธรรมภิรักษ์	คำคูณ เนาพกาพรหม	มีศักดิ์	2511/04/09	กมลสุโกศล
ร.ร.ประเทืองวิทย์	สวัสดิ์ เฟื่องฟู			
ร.ร.หลักเมืองมหาสารคาม	พูลศรี เจริญพงษ์			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ร่มฟ้า	สนิท ศ.	จินตนา	2511/05/18	ศรีกรุง
ร่มรั้วหัวใจ	พยงค์ มุกดา	สมาน-พยงค์-ธานินทร์	2516/08/31	กมล
รวงแก้ว	ชาลี อินทรวิจิตร	ธานินทร์	2506/05/15	กมลสุโกศล
รวงทอง-เปลวทอง	ชาลี อินทรวิจิตร	รุ่งฤดี	2513/10/31	ป.วรานนท์
ร้องไห้ทำไม	เกษม ชื่นประดิษฐ	นงลักษณ์	2511/05/08	โลลิต้า
ร้องไห้ที่สงขลา	ชาลี อินทรวิจิตร			
ร้อนรัก	วิม อิทธิกุล	เกษกนก	2512/11/27	กมล
รอผมได้ไหม	ชาลี อินทรวิจิตร			
รอยจูบสุดท้าย	เกษม ชื่นประดิษฐ	ธานินทร์	2508/08/20	ยีซัมอัน
รอยไถ	ชาลี อินทรวิจิตร	อัดใหม่	2503/11/03	อัศวิน
รอยมลทิน	ชาลี อินทรวิจิตร			
รอยรัก รอยแค้น	พสาท นพพรรค์			
ร้อยลิ้นพันคำ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
ร้อยลิ้นพันคำ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ระบำชาวไร่	อุทิตต์ ทินกร		๒๔๙๔/๑_/๑๗	นำไทย
ระแวงสวาท	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สวลี	2507/12/17	คิงชาว
รัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สมยศ-เพ็ญแข	2497/07/07	ดีคูเปอร์
รักกันแก้เหงา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักกันแก้เหงา	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2505/04/11	ยีซีมอน
รักกันวันนี้ดีกว่า	สนิท ศ.	ชรินทร์	2414/01/09	ศรีกรุง
รักกันหนาพากันหนี	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักกันหนาพากันหนี	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักการทำงาน	พูลศรี เจริญพงษ์			
รักเขาข้างเดียว	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักเขียนด้วยรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักครองโลก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นงลักษณ์	2511/05/08	โลลิต้า
รักคุณเข้าแล้ว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์		2500/12/16	กมลสุโกศล
รักคุณไม่เห็นเป็นไร	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2504/12/21	ยีซีมอน
รักคุณออกอย่างนี้	สนิท ศ.	สุเทพ	2504/12/21	ยีซีมอน
รักใครไม่เหมือนคุณ	วิม อิทธิกุล			
รักจันทร์	อ.ประไพ เพลงผสม	พราวตา	2518/11/21	คาเธ่ย์

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
รักฉันเข้าแล้ว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สวลี	2506/09/28	กมล
รักฉันจริงอย่าทิ้งฉันนะ	เกษม ชื่นประดิษฐ	อุบล	2521/05/22	ไพบูลย์
รักฉ่ำใจ	สนิท ศ.			
รักชั่วชีวิต	ชาลี อินทรวิจิตร			
รักชั่วฟ้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญศรี-ชรินทร์	2500/01/29	กมลสุโกศล
รักเดียว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นริส-สวลี	2510/06/07	กมล
รักแท้	แก้วฟ้า			
รักแท้-แน่ใจ	สง่า อารัมภหีร			
รักเธอ รักเธอ รักเธอ	จงรัก จันคณา	ทนงศักดิ์	2520/08/03	ไพบูลย์
รักนักมักหน่าย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2511/02/04	ศรีกรุง
รักนิรันดร์	สง่า อารัมภีร			
รักนุชนาฏ	ป.วรานนท์	ถนัดศรี	2502/03/26	อัศวิน
รักในใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2500/10/28	กมลสุโกศล
รักในยามยาก	สง่า อารัมภีร	สุเทพ-สวลี	2510/06/07	กมล
รักประดับชีวัน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
รักปักใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2509/10/26	กมล
รักเป็นหมัน	วิม อิทธิกุล	จินตนา	2510/03/08	กมล
รักเป็นอย่างนี้	พรพิรุณ	รวงทอง	2507/03/20	ยีซีมอน
รักพี่นะ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2505/06/27	กมล
รักพี่หน่อย	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักฟ้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2508/09/03	กมล
รักแม่	วิม อิทธิกุล	มนูญ	2510/08/04	กมล
รักไม่คลาย	อ.ประไพ เพลงผสม			
รักไม่ลืม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2509/10/26	กมล
รักร่วมใจ	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์-รวงทอง	2503/01/08	อัศวิน
รักร่วมฝัน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักร่วมฝัน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
รักระแวงใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2507/03/17	ยีซีมอน
รักลวง	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์	2504/08/03	กมล
รักลอยลม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญศรี	2497/09/18	กมล
รักวัยรุ่น	เกษม ชื่นประดิษฐ			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ไร่ฝ้าย	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2508/12/11	หนุมานภาพยนต์
ไร่สำราญ	สนิท ศ.			
ฤทธิ์รัก	เทิ่ง สติเฟื่อง			
ลกเจ๊กเด็กผู้ส้ม	ไศล ไกรเลิศ			
ลมจำลม	เกษม ชื่นประดิษฐ	จินตนา	2503/10/22	ยีซีมอน
ลมรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	บุษยา	2517/09/05	กมล
ลมหวล-ครวญสวาท	เกษม ชื่นประดิษฐ		2495/09/10	ต.เง็กชวน
ลมเหนือ	อิงอร			
ลอยลำพร่ำรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	ถนัดศรี-พิทยา	2502/01/27	กมลสุโกศล
ละครแห่งชีวิต	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2510/11/25	ละโว้
ละแวกชีวิตไทย	ชาลี อินทรวิจิตร			
ละอองดาว	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2505/06/01	ยีซีมอน
ลักยิ้ม	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ลาก่อนบางกอก	วิม อิทธิกุล	ชรินทร์	2509/08/15	กมล
ลาก่อนสำหรับวันนี้	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2504/11/14	ยีซัมอัน
ลาชั่วกัปล์ชั่วกัลป์	ชาลี อินทรวิจิตร	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
ลาทีความรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2506/02/21	ยีซัมอัน
ลาทีที่รัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2509/08/15	กมลสุโกศล
ลานพิกุล	ภานุพันธ์ ยุคล	ชรินทร์-สวลี	2502/08/15	อัศวิน
ล่าพยาบาท	เยาวดี ดอกไม้			
ลารัก	ชาลี อินทรวิจิตร	รุ่งฤดี	2520/08/03	ไพบูลย์
ลาแล้วแก้วตา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชาญ-เพ็ญแข	2494/12/17	นำไทย
ลาแล้วบดินทร	พูลศรี เจริญพงษ์			
ลาวคำหอม	วิม อิทธิกุล	เพลงบรรเลง	2501/11/07	อัศวิน
ลาวแพน	ปิยะ ศุภะพิโรจน์	เพลงบรรเลง	2501/11/07	อัศวิน
ลาวลำปาง	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ลาวเสี่ยงเทียน	บทละครเรื่องพระลอ	เพลงบรรเลง	2501/11/07	อัศวิน
ลาสาวสองแคว	ชาลี อินทรวิจิตร			
ลำน้ำ-ลำโขง	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ-จินตนา	2511/05/16	กมลสุโกศล
ลืม	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2507/03/17	ยีซีมอน
ลืมผมเสียเถิด	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2500/10/28	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
ลืมพี่ลงคอ	ป.วรานนท์	อดิเรก	2504/03/29	อัศวิน
ลืมไม่ลง	อ.ประไพ เพลงผสม	ชรินทร์	2506/10/07	กมล
ลืมรัก	สุรีสห์ พุกกะเวส		2505/01/10	ยีซีมอน
ลืมรัง	สนิท ศ.			
ลืมอ้อมทรวง	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ลูกกระบี่	ประสิทธ กิตติสิทโธ			
ลูกกำพร้า	จอมทอง	สุเทพ	2495/07/03	อัศวิภาพยนตร์
ลูกคนจน	ชาลี อินทรวิจิตร			
ลูกคนจน	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2503/09/03	อัศวินเพลงหนัง
ลูกจ๋า	ชาลี อินทรวิจิตร			
ลูกจ๋า	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ลูกจ๋า	สนิท ศ.			
ลูกนก	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2508/05/20	กมล
ลูกเป็นชาวนา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
ลูกผู้ชายชื่อยอดรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
ลูกรัก	พูลศรี เจริญพงษ์	จินตนา	2509/10/06	กมล
ลูกเสือพัฒนา	สวัสดิ์ เฟื่องฟู			
ลูกเสือสมโภช	สวัสดิ์ เฟื่องฟู			
ลูกหญิง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญศรี	2508/09/03	กมล
เล่ห์รักลมลวง	เกษม ชื่นประดิษฐ	มาโนช	2497/07/07	ดีคูเปอร์
เล่าปี่เจ้าไม่มีศาล	ไศล ไกรเลิศ			
เลิกปลงเสียเถิด	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์		2520/08/23	ไพบูลย์
เลือกเกิดไม่ได้	วิม อิทธิกุล	มนูญ	2510/07/26	กมลสุโกศล
เลือดกระบี่	ประสิทธ กิตติสิทโธ			
เลือดสาว	เยาวดี ดอกไม้			
แลจันทร์	สมเด็จพระเทพฯ			
โลกกับความรัก	อ.กวี			
โลกเป็นของเรา	ชาลี อินทรวิจิตร			
โลซก	ไศล ไกรเลิศ			
วสันต์จำพราก	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2501/05/24	อัศวิน
วสันต์ถวิล	สนิท ศ.	สุเทพ	2504/11/14	ยีซีมอน

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
วอนพระสยามเทวา	ป.วรานนท์			
วอนรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ-สวลี	2510/06/07	กมล
วอนวิวาห์	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์-สุพัตรา	2502/01/17	กมลสุโกศล
วอลทซ์แห่งความหลัง	ศักดิ์ พิศิษฐ			
วังบัวบาน	ชาลี อินทรวิจิตร	วงจันทร์	2502/03/26	อัศวิน
วันของพี่	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
วันเข้าพรรษา	สังเวียน ภู่ระหงษ์			
วันที่ผ่านมา	วิม อิทธิกุล			
วันที่หายไป	วิม อิทธิกุล			
วันธัมมสวนะ วันพระ	สังเวียน ภู่ระหงษ์			
วันนี้พรุ่งนี้	สุรัฐ พุกกะเวส			
วันเปิดใจ	จงรัก จันคณา			
วันมหาปวารณา ออกพรรษา	สังเวียน ภู่ระหงษ์			
วันมาฆบูชา	ประสิทธ กิตติสิทโธ			
วันวิสาขบูชา	ประเทือง ไตรทิพย์			
วันอัฏฐมีบูชา	พิมลพรรณ ภักดีศรี			
วันอาสาฬหบูชา	พูลศรี เจริญพงษ์			
วัยรัก	วิม อิทธิกุล	ลินจง	2511/03/13	ศรีกรุง
วัยสาว	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2508/02/18	กมล
วาณี	ภานุพันธ์ ยุคล			
ว่าได้ว่าเอา	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ-รุ่งฤดี	2514/03/28	ศรีกรุง
วาเลนไทม์ไม่โสภา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
วาสนาถา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
วาสิษฐีจำแลง	ไพบูลย์ บุตรขัน	สุเทพ	2501/03/07	กมล
วิญญาณรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	จินตนา	2508/10/16	กมล
วิญญานพิศวาท	วิม อิทธิกุล	ชรินทร์	2508/12/24	ยีซีมอน
วิญญาอาดร	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุวัลชัย	2521/08/05	ไพบูลย์
วิทยาลัยเทคโนโลยี	สุรัฐ พุกกะเวส			
วิมานทราย	ศักดิ์ พิศิษฐ	เพ็ญแข	2495/03/17	กมล
วิมานน้ำตา	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2503/12/02	กมล
วิมานพลับพลา	เกษม ชื่นประดิษฐ	มนตรี-รังษิยา	2513/01/07	กมล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
วิวาห์พาฝัน	เกษม ชื่นประดิษฐ	ธานินทร์-จินตนา	2518/03/06	ป.วรานนท์
วิหกเหิรลม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญศรี	2497/07/13	ฟิลลิปป์
เวทีชีวิต	วิม อิทธิกุล	สวลี	2513/06/30	กมลสุโกศล
แว่วกู่สัญญา	เกษม ชื่นประดิษฐ	อดิเรก	2502/01/27	กมลสุโกศล
แววมยุรี	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2508/02/25	กมลสุโกศล
แว่วเสียงระฆังทอง	ชาลี อินทรวิจิตร	หนังชาลี	2514/09/29	กมลสุโกศล
ศกุนตลาอาลัย	ชาลี อินทรวิจิตร			
ศรดอกสุดท้าย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	วารินทร์	2518/01/24	ป.วรานนท์
ศรสวาท	สนิท ศ.	ลินจง	2510/05/24	กมล
ศรีนวล	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2503/01/15	กมล
ศีลจารินีมีอาลัย	พูลศรี เจริญพงษ์			
ศีลและธรรมข้อที่สาม	พูลศรี เจริญพงษ์			
เศร้า	รวงทอง ทองลั่นทม	รวงทอง	2505/07/10	กมลสุโกศล
เศษขยะ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
โศกทรวง	เกษม ชื่นประดิษฐ			
สกาวเดือน	ชาลี อินทรวิจิตร			
สงขลา	อิงอร	ชรินทร์	2503/05/28	กมลสุโกศล
ส่งใจถึงจันทร์	สุขุม สุขประเสริฐ			
ส่งใจรัก	สนิท ศ.			
สดุดีธรรมภิรักษ์	คำคูณ เนาพกาพรหม			
สดุดีมหาราชา	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ-ธานินทร์	2516/11/17	คิงชาว
สดุดีสมเด็จพระยุพราช	ชาลี-สุรัฐ			
สมสวาท	เกษม ชื่นประดิษฐ			
สมอุรา	เกษม ชื่นประดิษฐ			
สมาคมป้องกันวินาศภัย	แก้วฟ้า			
สร้อยคอคล้องใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์		2522/03/25	ไพบูลย์
สร้อยดอกหมาก	เศกสรร สอนอิ่มสาตร์	มีศักดิ์	2509/03/21	กมล
สร้อยแสงแดง	บทลครเรื่องพระลอ	มโหรี	2505/10/26	ยีซีมอน
สวนเฉลิมพระเกียรติ	ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค			
สวย	พรพิรุณ	ชรินทร์	2504/11/24	กมล
สวรรค์ชาวไร่	อุทิตต์ ทินกร			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
สวรรค์บนทราย	คนึงนุช อัศวชัยนันท์	อดิเรก	2504/04/29	อัศวิน
สวรรค์มืด	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2506/10/07	กมล
สวัสดีความรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2504/11/14	ยีซีมอน
สวัสดีคุณครู	คำคูณ เนาพกาพรหม			
สวัสดีคุณพ่อคุณแม่	คำคูณ เนาพกาพรหม			
สองฝั่งฟ้า	ป.วรานนท์			
สองฝั่งฟ้า	ป.วรานนท์	สนิทชัย	2519/01/31	ป.วรานนท์
สอนอ่าน ก.ไก่	คำคูณ เนาพกาพรหม			
สอิ้งรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ-สวลี	2506/02/11	ยีซีมอน
สะใบทอง	อุทิตต์ หินกร	สุเทพ	2495/07/03	อัศวิน
สะใบรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
สัญชาติชาย	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2511/04/09	กมล
สัญญารัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์-เพ็ญแข	2497/07/13	ฟิลลิปป์
สัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นที่สุด	พูนศรี เจริญพงษ์			
สัมพันธภาพ	ประเทือง ไตรทิพย์			
สาบานรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
สาบานรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ			
สามคำจากใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ธานินทร์	2510/06/23	อัศวิน
สามรักในกรุงเทพฯ	ชาลี อินทรวิจิตร			
สาวจีนก็มีหัวใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	ซ่าหริน	2502/08/15	อัศวิน
สาวนครชัยศรี	ชาลี อินทรวิจิตร	รวงทอง	3/7/23	อัศวิน
สาวน้อย	เกษม ชื่นประดิษฐ		2501/12/20	อัศวิน
สาวมหาชัย	ชาลี อินทรวิจิตร	รวงทอง	2503/06/01	กมลสุโกศล
สาวรัญจวน	เกษม ชื่นประดิษฐ	จินตนา	2518/06/05	คิงซาว
สาวสอื้น	อ.ประไพ เพลงผสม		2504/01/10	ยีซีมอน
สาวเหนือหน่ายรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
สิ่งเดียวที่ฉันคอย	ธาตรี			
สิงห์สมุท	ชาลี อินทรวิจิตร			
สิทธารถะ	อ.กวี สัตโกวิท			
สินในน้ำ	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2510/06/01	กมล
สิ้นหวัง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	เพ็ญศรี	2513/10/31	ป.วรานนท์

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
สิบทหารเสือ	ชาลี อินทรวิจิตร			
สีขาบ-ทอง	สวัสดิ์ เฟื่องฟู			
สี่ทิศ	ชาลี อินทรวิจิตร			
สุขสำราญ	อร่าม ขาวสอาด			
สุดขอบฟ้า	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2507/04/01	กมล
สุดจะรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2509/08/15	กมล
สุดสวาท	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
สุดเสียดาย	เกษม ชื่นประดิษฐ	ธวัชชัย	2518/04/14	ป.วรานนท์
สุดหัวใจฉันรักเธอ	ศรีไศล สุชาตวุฒิ			
สุริยะจันทรา	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี-สุเทพ	2504/08/03	กมล
สุรีย์รัตน์ล่องหน	ชาลี อินทรวิจิตร			
สุโรจน์วิทยา	สวัสดิ์ เฟื่องฟู			
สุสานระทม	เกษม ชื่นประดิษฐ			
สูญรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	504/01/27	กมล
เสมอแข	อิงอร			
เสี่ยงเทียน	มิตตรา	ชรินทร์	2503/08/15	กมลสุโกศล
เสียงโทรศัพท์	วิม อิทธิกุล			
เสียงสอื้นที่หาดราไว	ชาลี อินทรวิจิตร			
เสียดาย	พรพิรุณ			
เสียดาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
เสียดายเดือน	เกษม ชื่นประดิษฐ	สมบัติ-อรัญญา	2513/08/12	กมลสุโกศล
เสียดายฝัน	วิม อิทธิกุล	รุ่งฤดี	2514/03/28	ศรีกรุง
เสียดายรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
เสียแรง	เกษม ชื่นประดิษฐ	รวงทอง	2503/12/02	กมลสุโกศล
เสียแรงรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
เสียวไส้	วิม อิทธิกุล	มีศักดิ์3ศักดิ์	2510/03/08	กมลสุโกศล
เสื่อผืนหมอนใบ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
แสนรัก	อิงอร			
แสนแสบ	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2502/06/18	อัศวิน
แสนแสบที่แสบแสน	ชาลี อินทรวิจิตร	รวงทอง	2503/01/15	กมลสุโกศล
โสนน้อยเรือนงาม	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา	2509/02/04	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
โสมสลัว	สนิท ศ.	นิทัศน์	2503/12/03	กมลสุโกศล
หงษ์ฟ้า	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
หงษ์ร่อนมังกรรำ	ชาลี อินทรวิจิตร			
หญิงรักชายด้วยใจ	พรพิรุณ	รวงทอง	2503/12/02	กมล
หน้ากากผู้ชาย	จงรัก จันคณา			
หน้าชื่นอกตรม	เกษม ชื่นประดิษฐ	รุ่งฤดี	2514/01/30	ศรีกรุง
หน้าซื่อใจคด	เกษม ชื่นประดิษฐ	วงจันทร์	2502/03/26	อัศวิน
หนามกุหลาบ	ศักดิ์ พิศิษฐ			
หนามชีวิต	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2504/11/16	กมล
หนามยอกอก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2509/10/26	กมล
หนามรัก	ไพบูลย์ บุตรขัน	สวลี-พูศรี	2510/06/08	กมล
หน้าไม่อาย	เกษม ชื่นประดิษฐ	สวลี	2515/03/15	CIVIC
หนาวตัก	อิงอร	พิศมัย	2503/05/28	กมล
หนาวรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	พิศมัย	2503/06/01	กมลสุโกศล
หนาวลมรัก	เกษม ชื่นประดิษฐ		2497/07/07	ดีคูเปอร์
หนาวหัวใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2505/12/06	ยีซีมอน
หนาวใหมคุณ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
หนี้	วิม อิทธิกุล	ลินจง	2511/04/01	ศรีกรุง
หนีอาวรณ์	สุพิน โชติวรรณ	พราวตา	2518/11/21	คาเธ่ย์
หนึ่งดวงใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	สนิทชัย	2507/03/30	คาเธ่ย์
หนุ่มนา-อาลัย	เกษม ชื่นประดิษฐ			
หนุ่มหนาว	เกษม ชื่นประดิษฐ	สามารถ		คิงซาว
หนูจ๋าอย่าร้องไห้	ชาลี อินทรวิจิตร			
หมอกสวาท	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2507/12/17	กมล
หมอนวด	เสน่ห์ โกมารชุน	แสงประทีป	2510/09/02	กมล
หม้ายกำสรวล	อ.ทวี ทิวแก้ว	รังษยา	2515/10/28	ศรีกรุง
หมู่เฮาชาวแม่ปิง	เกษม ชื่นประดิษฐ	สมบัติ-อรัญญา	2513/04/11	หนังสมาน
หยั่งใจ	จงรัก จันคณา			
หยาดน้ำตา	สนิท ศ.	สวลี	2506/12/06	ยีซีมอน
หยาดฝนแรก	ชาลี อินทรวิจิตร			
หยาดเพชร	ชาลี อินทรวิจิตร	สุวารี-ชรินทร์	2507/12/19	ศรีกรุง

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
หลง	สนิท ศ.			
หลง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
หลงคอย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2510/11/22	ศรีกรุง
หลงคอยแต่เงา	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์	2507/03/20	ยีซีมอน
หลงเงา	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2504/11/16	กมล
หลงรักปักใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	รุ่งฤดี	2513/10/31	ป.วรานนท์
หลงรักลวง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	นิทัศน์	2518/02/22	คิงซาว
หลงเสียง	วิม อิทธิกุล	ชรินทร์	2508/12/24	ยีซีมอน
หลอกกันอีกแล้ว	เกษม ชื่นประดิษฐ			
หลอกผมอีกแล้ว	เกษม ชื่นประดิษฐ			
หลอกหนูทำไม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
หลุมรัก	วิม อิทธิกุล	สุเทพ	2509/04/08	ยีซีมอน
หวงฉันบ้าง	วิม อิทธิกุล	สวลี	2509/04/16	ยีซีมอน
ห่วงน้อง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	บำรุง	2522/01/14	ไพบูลย์
ห้วงน้ำตา	สนิท ศ.	สวลี	2508/08/20	ยีซีมอน
หวงรัก	สนิท ศ.			
ห่วงอาวรณ์	เกษม ชื่นประดิษฐ	นภา	2495/07/03	อัศวินภาพยนตร์
หวนอาลัย	อ.กวี สัตโกวิท	จินตนา	2517/09/01	คิงซาว
หวานรัก	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ร้องคู่	2517/08/24	กมล
หอมใจ	อิงอร	ทนงศักดิ์	2520/08/03	ไพบูลย์
หอมหน่อยได้ไหม	เกษม ชื่นประดิษฐ	ชรินทร์	2511/01/13	ศรีกรุง
หักใจไม่คิด	เกษม ชื่นประดิษฐ			
หัวใจกระเจิง	เกษม ชื่นประดิษฐ	เกษกนก	2512/11/27	กมล
หัวใจจำ	สนุทรียา ณ เวียงกาญจน์	นงลักษณ์	2511/05/08	โลลิต้า
หัวใจซุกซน	เกษม ชื่นประดิษฐ	รุ่งฤดี	2514/03/28	ศรีกรุง
หัวใจทรยศ	ป.วรานนท์			
หัวใจผู้ชาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ลินจง	2511/04/16	ศรีกรุง
หัวใจไร้ค่า	สุขุม สุขประเสริฐ			
หัวใจอาถรรพ์	เกษม ชื่นประดิษฐ	สมบัติ	2513/08/10	กมล
หาดทรายสีเงิน	ศักดิ์ พิศิษฐ			

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
เห็นใจพี่เถิด	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2514/01/09	ศรีกรุง
เห็นใจหรือยัง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
เห็นใจหรือยัง	สนิท ศ.	สุเทพ-รุ่งฤดี	2511/06/02	ศรีกรุง
เห็นใจใหมคุณ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	บุษยา	2517/09/05	กมลสุโกศล
เหมันต์พิศวาท	พรพิรุณ	สุเทพ	2504/11/14	ยีซัมอัน
เหมือนชีพสลาย	ชาลี อินทรวิจิตร			
เหมือนเธอตาย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
เหมือนสิ้นใจ	สนิท ศ.	อาภัสรา	2510/01/11	กมลสุโกศล
เหมือนหุ่นไม่มีหัวใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
เหยื่อโลกีย์	สนิท ศ.			ยีซัมอัน
เหล้าจ๋าเหล้า	เกษม ชื่นประดิษฐ	มีศักดิ์	2501/03/28	กมลสุโกศล
แหลมหัก	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2510/06/01	กมลสุโกศล
แหวนทองเหลือง	อนุสร มงคลการ	สวลี	2516/08/18	วังละโว้
ให้	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2514/08/21	CVIC
ให้ทานเถิดแม่คุณ	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์	2520/08/23	ไพบูลย์
ให้เธอได้เพียงความรัก	ชาลี อินทรวิจิตร			
ให้ผมงอนบ้างซีคุณ	เกษม ชื่นประดิษฐ			
อกหักมาแล้วใช่ไหม	พรพิรุณ			
องคุลีมาลย์	วิม อิทธิกุล	มีศักดิ์-สุเทพ	2511/04/18	ศรีกรุง
อชาติศัตรู	ชาลี อินทรวิจิตร			
อดข้าวเพราะเจ้าอยากเรียน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
อนาถรัก	ศักดิ์ พิศิษฐ			
อนิจจา	สนิท ศ.	แน่งน้อย หมู่	2512/07/30	กมล
อนิจจา	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2504/12/21	ยีซีมอน
อนิจจาชีวิต	ศักดิ์ พิศิษฐ			
อยากจะร้องไห้	ชาลี อินทรวิจิตร	สวลี	2504/05/18	ยีซีมอน
อยากจะลืมเธอ	ป.วรานนท์			
อยากเป็นเจ้าสาว	ชาลี อินทรวิจิตร	จินตนา หมู่	2513/11/19	กมล
อยากไปเชิญไป	ชาลี อินทรวิจิตร			
อยากฝัน	ป.วรานนท์			
อยากฟังไหม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2515/03/15	CIVIC

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
อยากรักคนที่พลาดรัก	พรพิรุณ	สุเทพ	2504/12/21	ยีซีมอน
อยากรักคุณ	วิม อิทธิกุล			
อยากเห็นดาว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รวงทอง	2511/01/19	กมล
อยากให้เหมือนเมื่อวานนี้	พรพิรุณ	ชรินทร์	2504/11/23	กมล
อย่าใจน้อย	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สวลี	2506/10/22	ยีซัมอัน
อย่าเชียวนะ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	รุ่งฤดี	2514/01/30	ศรีกรุง
อย่าถามผมเลย	ชาลี อินทรวิจิตร	อดิเรก	2502/01/17	กมลสุโกศล
อย่าทิ้งเรา	พูลศรี เจริญพงษ์			
อย่าบอกใครเชียวนะ	พรพิรุณ			
อย่าเป็นเศรษฐีหัวใจ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
อย่าไปจากฉัน	สนิท ศ.	ลินจง	2511/04/01	ศรีกรุง
อย่าพบกันเลยดีกว่า	เกษม ชื่นประดิษฐ	เกษกนก	2512/11/27	กมล
อย่ามอง	วิม อิทธิกุล	สวลี	2509/04/16	ยีซีมอน
อย่ามองฉัน	เยาวดี ดอกไม้	นงลักษณ์	2511/05/08	โลลิต้า
อย่ามาหลอกฉัน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ดวงใจ	2520/10/20	ป.วรานนท์
อย่ามาเห็นใจ	เกษม ชื่นประดิษฐ	สามารถ	2518/06/07	คิงวาว
อย่าร้องเพลงนั้น	วิม อิทธิกุล	ลินจง	2509/10/26	กมลสุโกศล
อย่าร้องไห้	สนิท ศ.	พิทยา	2507/12/25	คาเธ่ย์
อย่ารักผมเลยคุณ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2504/12/13	ยีซัมอัน
อย่าลืมฉันเลย	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ	2501/11/23	อัศวิน
อย่าวางใจคน	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์			
อย่าหันหลังให้กับชีวิต	วิม อิทธิกุล	มนูญ	2509/10/19	ยีซัมอัน
อย่าห้ามรักกัน	เกษม ชื่นประดิษฐ			
อย่าเอาอย่างผม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	มนูญ	2510/07/26	กมลสุโกศล
อยู่กับปัจจุบัน	ประเทือง ไตรทิพย์			
อยู่เดียว	อร่าม ขาวสอาด			
อยู่เพื่อความดี	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2510/11/22	ศรีกรุง
อยู่เพื่อยิ้ม	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ทนงศักดิ์	2510/03/08	กมล
อ้อมรักเพ็ญจันทร์	พรพิรุณ	สุเทพ	2504/12/13	ยีซัมอัน
อ้อมอกน้องนาง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชาญ	2495/05/03	ดีคูเปอร์
อ้อมอกน้องนาง	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์	2505/06/27	กมลสุโกศล

Copyright by Mahidol University

ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์คำร้อง	นักร้องคนแรก	วันบันทึกเสียง	ห้องบันทึกเสียง
อ้อมอกสวรรค์	ชาลี อินทรวิจิตร	เพ็ญศรี	2505/08/07	ศรีกรุง
อานิสงส์ของศีล 5	พูลศรี เจริญพงษ์			
อายจริง ๆ ให้ดิ้นตาย	เกษม ชื่นประดิษฐ			
อายมดแดง	เกษม ชื่นประดิษฐ	ขับร้องคู่	2522/03/25	ไพบูลย์
อารมย์ครวญ	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	จินตนา	2510/06/23	อัศวิน
อาลัยโตเกียว	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	สุเทพ	2504/01/27	กมลสุโกศล
อาลัยรัก	ชาลี อินทรวิจิตร	ชรินทร์	2505/03/08	อัศวิน
อาศรมศิลปิน	ชาลี อินทรวิจิตร			
อำนาจใจ	ประกอบ ไชยพิพัฒน์			
อำนาจรัก	มิตรา	สวลี	2509/09/07	กมลสุโกศล
อำลา-อาลัย	สุรัฐ พุกกะเวส			
อำลาธรรมภิรักษ์	คำคูณ เนาพกาพรหม			
อุทยานรักแห่งไทรโยค	สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์	ชรินทร์-เพ็ญศรี	2505/06/26	กมลสุโกศล
เอื้องดอกฟ้า	เกษม ชื่นประดิษฐ	ทนงศักดิ์	2500/10/28	กมลสุโกศล
เอื้องโรย	เกษม ชื่นประดิษฐ	สุเทพ	2504/12/21	ยีซัมอัน
เอื้อมเดือน	ชาลี อินทรวิจิตร			
แอบมอง	ประเทือง ไตรทิพย์			
โอ้-ชีวิต	เกษม ชื่นประดิษฐ			
โอ้แม่	ชาลี อินทรวิจิตร			
โอ๊ย.. เจ็บ	ชาลี อินทรวิจิตร	รุจน์ รณภพ	2509/08/04	กมลสุโกศล
ไอ้หนุ่มรถอีแต๋น	ชาลี อินทรวิจิตร			

(บัญชีรายชื่อเพลงนี้ รวบรวมและจัดหมวดหมู่ตามลำดับอักษรจากต้นฉบับลายมือเขียน ของ สมาน กาญจนะผลิน)

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล
Copyright by Mahidol University
35776